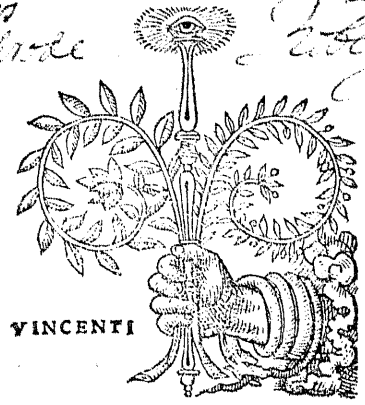

ALBERTI

TROTII FERRA

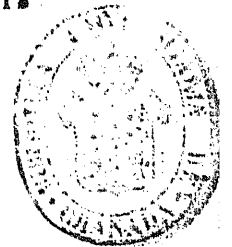
riensis clarissimi utriusq; Iuris
periti, de uero & perfecto
Clerico libri duo, cum

Ad Coll. Indice. *de Comp. &*
de Proc. Opusculum ex uetustate nouum. *de Tran.*

VINCENTI

LVGDVNI
APVD HÆREDES SIMONIS
VINCENTII.
M. D. XXXV.

Congregio d. P. Leo de Montorio

ALBERTI

TROTII FERRA,

riensis clarissimi utriusq; Iuris

periti, de uero & perfecto

Clerico libri duo, cum

Ad. C. M.

Indice.

de Camp.

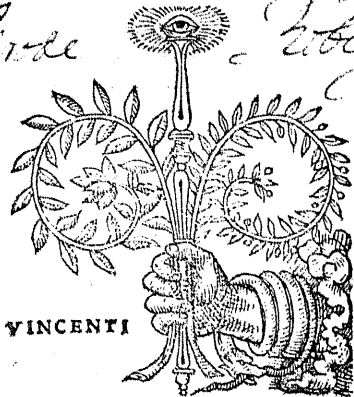
Opusculum ex uetustate nouum.

de

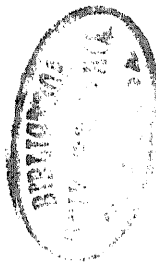
alide

de Fran.

de

VINCENTI

L V G D V N I

APVD HÆREDES SIMONIS

VINCENTII.

M. D. XXXV.

ECCLESIASTICO ORDINI RE-
MUNDVS FRAGVIER.

S.

Septuagesimus ferme annus est, sanctissima natio, quo Seuerinus bibliopola Albertum hunc uestrum Trotium de uero & perfecto clerico uetustis quide characteribus Ferraria impresserat, non uulgarem assuetus de pijs studijs existimationem. Verum cum processisset tempus, quod mortalium rebus propè omnibus obliuionem incuria uel sua edacitate afferre solet, coepit & Albertus & Seuerinus ex hominum memoria paulatim labi: ut uix bene apud rarissimos, & quidem antiquiorum codicum asseruatores inuenirentur. Impulit nostrum tandem animum nuper exortus errorum pestilentissimus draco (cuius caput Virgo illa supercaelestis toties contritum iam retundit) ut tot lustris iacentem Albertum excitaremus: quo nullum uobis putabamus pro tempore conducibiliorem Aegida ad repellendos Gorgonis angues. Nam letalis huius aconiti disseminatores nullum genus hominum uestro habent insensius, & quod magis impetant. Bonis igitur animis uestra haec arma nostra opera reposita sumite: & si quid praelij aduersus hostes molimini, in huius opusculi lectione tanquam in arena primum assuescite, ut ex professionis uestrae obseruatione in campum aliquando delati tela habeatis Apollinea ad Pythona conseruandam: quo demum perempto (ut futurum breui speramus) triumphum ex hoste pulcherrimum reportetis. Valete.

AD REVERENDIS-
SIMVM IN CHRISTO PATREM
ac dominum D. tituli sancti Clementis presbyterum Car-
dinalem dignissimum. D. Bartholomaeum Rouerela, Alber-
ti Trotij Ferrariensis deditissimi sibi serui Epistola.

PVSCVLVM QVOD-
dam iam dudum per me inchoatum, & in scriptis tradi inceptum in hoc Ferrariensi studio nostro perfectum tandem, & absolum reddidi, Reuerendissime ac obseruadissime mihi domine. Opus sane utile, canonicis maxime ac clericis: generaliter omnibus ecclesiasticis personis: propter materiam in eo contentam eis per maxime conuenientem, ut ex eius titulo ac praemio intueri licet. Intitulatum enim est, De uero & perfecto Clerico: quae & quot concurrere oporteat in eo. Qua materia nulla perfectio conueniens magis, nulla sic oportuna, nulla cognitu necessaria magis, magisque penfari posset, exco-gitariue. Quippe cum ex ea unusquisque instruat, ac inducatur ad cognitionem primò suimet ipsius, statusque sui, in quo uocatur militat. Insuper & moneat, qualem deceat eum esse. Quae & quot requisita in se habere: quae multa sunt, ac plurima. Qualiter denique uiuere, aut se habere debeat: non solum in spiritualibus, & circa eas: sed etiam circa tempora ipsa, ut sic non solum Clericus uerus, sed etiam bonus, imò & perfectus appellari merito possit, ac re ipsa existere. Quae cognitio sui ipsius ac praedictorum omnium qualis & quanti effectus ac utilitatis existat, facile est unicuique sanae mentis intelligere. Ceterum pensanti mihi atque animo deliberanti, id ipsum hoc opusculum sic diuina opitulante gratia perfectum, uiro

4
cuius in signi ac præclaro inscribere: ut fieri as-
solet, Tua quæ primùm Reuerendissima D. sese me
moria obtulit: & meritò quidē, ac cōuenienter.
Cui enim dirigi, ac ascribi cōueniētius libellus
iste noster possit: quæ uiro alicui uni ecclesiasti-
co, eidemque dignissimo, ueluti tu: In quo omnis
illa, quæ desiderat, perfectio: omniaque requisita
illa, quæ in uero & perfecto Clerico posita sunt:
necessaria, perfecte reperiant, atque eluceſcāt oīa:
ueluti in exēplari quodā speculo. Quis insup, si
dignitas attendat, in mētē uenire potuisset alius
dignitate simul & autoritate sublimior, igitō
perspicatior, multarū rerū experiētia prudētior,
doctior quoque, atque excellentior in omni scientia
rū genere ac facultate: Perfecto nemo alius ex
omnibus mihi notis: maximè cui tantopere affe-
ctus ego ipse sum: aut cui lucubratiunculā hanc
meā, qualiscūque illa sit, gratā magis fore cōfidā.
His igitō rōnibus motus ego: talique ut supra du-
ctus fiducia obseruadissime mihi dñe: opusculū
hoc idē ipsum, sic ut ante in mentē uenerat, tuo
nomini inscriptū dedicatūque: & iam non meum
sed tuū effectū, mitto ad reuer. do. tuā. Quod ac-
cipere dignet ipsa à deditissimo seruo suo, p mu-
nisculo quodā exiguo grato (ut i oibus assolet)
ac iocūdo animo. Atque eò quidē gratiori atque ac-
lacriori, quò ex impressione dignoscat scriptū:
ex qua plurima etiā alia emanasse credendū sit:
ut sic eò amplius tui in illis impressi nois famā
noueris extendendā esse, diuulgandāque: quò ad
plurimū manus eorū copia deuentura sit: tantoque
etiā magis autoris labor meritorius reddat, quā
tò ad plures magis ex ipsius diuulgatione ope-
ris sua sese extendet utilitas. Vale tui ordinis
clarissimum decus: & me tuæ Reuer. D. deditis-
simū, carū cōmendatūque: continuè digneris ha-
bere. Ferrariæ. x. Calē. Ianuarij. M. ccccxxvj.

5
ALBERTI
TROTTII FERRARI
ENSIS DOCTISSIMI IURISPERITI
De uero & perfecto Clerico, Quæ
& quot concurrere oporteat in eo,

LIBER I.

OPERIS DIVISIO.

Via de uero & perfecto cle-
rico præfens nunc, qui affu-
mitur, habendus est tracta-
tus: quē aggredior in Dei
nomine, ad instructionem
& utilitatem eorū, qui in
statu sunt clericali, aut effi-
ci desiderāt: Ego Albertus
Trottius iuris utriusque ins-
terpres, licet minimus, nunc actū legens, ac ordi-
nariam Iuris Canonici cathedram regens in al-
mo Ferrariensi gymnasio: utile esse arbitror, an-
tequam ad opus ipsum deueniat, breuiter ipsius
operis diuisionem præmittere: ex qua diuisione
ordo appareat dicendorum in eo. Erīt ergo diui-
sum opus totū hoc in duas partes principales:
& sic in Libros duos. In primo tractabitur de
Clerico uero: quis scilicet dicatur de iure cleri-
cus: ut sic sciatur quis sit uerus clericus. & hic ui-
debit de omnibus his seriatim, uidelicet: Quot
sint nomina clericorum: Quot eorum gradus,
seu ordines ecclesiastici: Qui ueniant in iure no-
stro sub appellatione clericorū, & qui nō. Vnde

hoc nomen Clericus deriuatū sit: & de ethimologia eius, & uniuscuiusq; nominis clericalis. A quo primum tempore clericorum institutio suum exortum habuerit: & quid ad unumquēq; clericum spectet facere in suo statu, gradu, uel ordine. Et cum his terminabitur primus liber. Secundus liber erit, de bono seu perfecto clerico: ut postquam uisum fuerit, quis dicatur clericus uideatur & secundo quæ & quot necessariò requirantur in aliquo: ut non solū uerus, sed etiā perfectus clericus dici possit, & meritò appellari. Et primò uidebitur de illis, quæ necessariò requiruntur & attendi debent in eo, antequam ordinetur. Quæ erunt decem & octo, uel circà. Secundo, de illis quæ necessariò habent simul cū illis interuenire, postquam iam ordinatus fuerit. Et hic uidebitur de totidem requisitis, uel circà. Habebit autē iste maximè secundus liber multas & plurimas sub se quæstionum terminaciones. Quæ omnes & singulæ, ut facilius haberi & repereri possint: separatim extrahuntur omnes, & seriatim per uiam tabulæ in calce describunt.

CAPVT I.

- † *Clerici qui sint dicendi.*
 * *Clericorum gradus & nomina.*

- x **A**d primum igitur deueniendo, qui dicatur clericus: breuiter dicendū, † quod illi dicunt seu appellari possunt clerici, qui ordinem aliquem clericalem habent: ut sunt omnes illi nouem, qui nominantur in. §. Cleros. uerfic. Generaliter. xxj. Distinc. ubi tex. Generaliter clerici nuncupantur omnes, qui in ecclesia Christi deseruiūt, † Quorum gradus &

nomina sunt hæc. Hostiarius, Psalmista, Lector, Exorcista, Accolytus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Episcopus. Ita habet ibi text. ad literam, qui est Iliodori in lib. Ethymologia: rū. Pro cuius declaratione uidenda sunt aliqua.

CAPVT II.

- † *Clericorum ordines quot enumerentur.*
 * *Corona in prima tonsura recipitur.*
 * *Tonsura ordinum ianua & principium.*
 * *Episcopatus an sit ordo.*
 * *Psalmistatus utrum sit ordo.*
 * *Charecteris spiritualis effectus.*

† **P**rimum dubiū. An † ordines clericales seu ecclesiastici sint nouē, prout expressè uideatur uelle tex. ille: an uerò septem tantum, secundum quod aliqui & multi tenent, maximè theologū. De hoc enim est dubium non paruum inter Canonistas ex una parte, & theologos ex altera. Nam Canonistæ communiter tenent, q̄ nouem sint: ad instar & similitudinem ecclesiæ triumphantis. In qua nouem sunt angelorum ordines designati sub nouem generibus lapidum preciosorum. ut dicit Gregor. de pœni. dist. ij. c. quid ergo. Theologi uerò q̄ septē tantum: propter septiformem spiritus sancti gratiam: cuius munere sua officia profequuntur. Ita tenet Magister Sentē, in iij. dist. xxiiij. c. j. Et ratio differentię inter ipsos: quia Canonistę ponunt, q̄ Psalmistatus, & sic prima tonsura, sit ordo: ac etiam Episcopatus. Quorum utrumq; negāt theologū: sed q̄ Psalmistatus sit ordo, allegāt Canonistę sua iura canonica, quæ enumerant Psalmistam

†
 *
 *
 *
 *
 *

†

inter alios ordinatos: ut est tex. in. d. §. clericos, & in. c. cum contingat, de æta. & quali. & in. c. non oportet. xxxiij. dif. & in. c. clericus. lxxij. dif. & in. c. cū inter uos, de re iudi. Item probant ratios: quæ: quia in prima tonsura recipit corona: quæ: corona sacramentalis habet significationē. xij. q. j. duo sunt. & sic in prima tonsura offerit sacramentum, quod designatur sub nomine Psalmistatus. Pro Episcopatu uerò quod sit ordo: allegatur tex. in. c. quoties, de pur. cano. & lxxiij. dif. c. episcopus, cum seq. & in. c. omnes psallentes. xxviij. dist. Theologi uerò nolunt assentire, quod Psalmistatus sit ordo: sed officii ordinis, uidelicet Lectoratus annexum. & multominus prima tonsura: quam dicunt ipsi non ordinē, sed dispositionem ad ordines: & allegant ipsi Theologi rationem. Cum ibi sit tantum signū quoddam uisibile extrinsecum cum forma uerborū, ex quo denotari habeat quædam electio in sortem: quæ præcedit ordines, & sic est quoddam præambulū potius secundum eos, & potius congruitatis, quam necessitatis. Sed Canonistæ contrarium tenentes dicunt, quod imò est necessitatis: & adeo necessitatis, quod si omittatur, repeti debet necessario, ¶ cum sit principium aliorum ordinum: ut patet in dicto. §. clericos, & probatur per Hosti. in dicto. c. cū contingat, & Archi. in. c. psalmista, & ibi Dñi. xxiij. dif. Allegant secūdo quia ordo, p̄prie est ille, per quē datur spiritalis potestas: non illud quod deputatur ad aliquod consortiū. Quod ultimū sit per primam tonsurā. Sed ad hanc rationē respōdet Dominus. in. proe. vj. in uerbo ep̄s, ubi de hoc per eū.

Allegant. iij. theologi contra nos ipsamet iura nostra. Quæ cum faciunt mentionē de ordinibus, nō faciunt mentionē de istis duobus: sed de alijs seprē tantū. ut. xxxij. dif. c. seriatim, & lxxvij.

di. c. illd', & xcij. di. c. à subdiacono. Sed ad hoc stat r̄sio: quod nō ualet argumētū istud, nō enumerant, ergo &c. Patet: quia ibi nō enumerat etiā inter alios Hostiarius: & tñ nemo dubitat, quin Hostiarius sit ordo. De ¶ Ep̄atu uerò quod nō sit ordo: sed nomē dignitatis ordinē p̄supponēs: allegant Theologi cū sit officii potius quoddam ad ordines: cum omnis ordo propriè sumēdo ordinetur ad sacramentum Eucharistiæ. Episcopus autē non habet superiorem potestatem à sacerdote: ut nituntur ipsi ostendere. Sed Canonistæ respondent quod imò est inter ordines: quia non omnes etiam illi septem, quos illi constituntur ordines ecclesiasticos, habent certū mysterium circa confectionem Eucharistiæ: patet in Hostiario: qui habet custodire portas ecclesiæ: & Exorcista: qui habet abiurare & alia facere: de quibus in. d. §. clericos. Ego uerò hanc quæstionē pro nunc aliter non examino, sed remitto me ad notata per Ioan. And. & ibi scribētes in proemio Sexti in gl. in uerbo episcopus, ubi tenet partem Canonistarū: & ad notata in. c. cū cōtingat, de ætate & quali. & ibi omnino per do. Abba. Sicul. in. c. ex literis, de exceſ. præla. & ad notata in. d. cle. in perisq; & plene per Dominic. in. d. §. clericos. xxj. distin. ubi firmat opinio. Canonistarū: ¶ tenēdo firmiter de Psalmista quod sit ordo: & allegat Archi. hoc tenere. xxiij. dist. c. psalmista. & dicit optime p̄bari xj. q. j. c. si quis episcopus. ubi psalmista p̄pter delictū deponitur ab ordine, sicut alij. De episcopatu uerò an sit ordo, nititur reducere opiniones ad cōcordiam, ut distinguatur: quia aut quaritur an sit ordo, ita ut per eū conferatur character nouus: & dicendū est quod nō. Aut quaritur quod ad effectum, ut per eū uirtus caracte-

ris presbyteralis ampliatur: & dicēdū est quōdā
 sic. Et erit effectus. quia sicut per† characterem
 spiritualē datur potestas circa confectiōē cor-
 poris Christi & aliorū sacramentorum. Ita per
 consecrationē episcopi datur sibi potestas cha-
 racteris quātū ad ordines cōferendos, cōfirma-
 tionem uidelicet, & alia sacramēta & hoc res-
 ctu pōt dici ordo: Et istā conclusiōē dicit sumi
 etiā ex uerbis Ioā. And. in procēmio Sexti, & ex
 uerbis Anto. de Butri. in. d. cle. i. plerisq; de quo
 plenius ibi per eū, & in præallegato procēmio
 vj. in glo. in uerbo episcopus, ubi latius Hostiē.
 psequit de Episcopatu. Ponitur etiā per beatū
 Thomam in. iij. distin. xxiiij. & ibi per scriben-
 tes, maxime Richar. in. j. quæst. principali, ubi
 de prima tonsura, & in. §. quæst. principali,
 ubi de episcopatu & in Summa confes. in titu.
 de æta. & qua. ordi. quæst. ij. &. iij. & in Summa
 Pisana in uerb. ordo, & per Antoniū archiepi.
 Flo. in Summa sua in. iij. parte, titu. vij. cap. xvj.
 ubi tenet cū opinione Theo. & ibi ponit ratio-
 nem, quare si sic est, q̄ episcopatus & sacerdo-
 tium sint unus ordo: quomodo est, quōd non
 possint conferri una die ambo: sicut ceteri ordi-
 nes: ut ibi per eum.

CAPVT III.

*Ordinum cur tantum quatuor dicantur sacri.
 Ordo sacer appellatur à sanctimonia.*

DE ratione uero † quare dictorū ordinum
 nouem quidam tantum dicuntur sa-
 cri: uidelicet quatuor ultimi, de quibus
 in. d. §. clericos, cū tamē quilibet ordo appellari
 possit & debeat facer: quasi sacrū signaculū, in
 quo traditur potestas spiritualis: ut notat glo.

xxxij. dist. in summa: quæ ad hoc allegat Magi-
 strū Sen. Videatur omnino glo. illa p̄ ratione:
 quæ dicit hæc uerba, q̄ quilibet ordo facer est:
 sed quatuor præcipuē appellatur† sacri, à sancti-
 monia: hoc est à castitate, & continentia quam
 requirunt. Hinc est, q̄ in materia larga, appella-
 tione sacrorū ordinum ueniunt etiā quatuor mi-
 nores: ut est glo. notabilis in. c. j. in uerb. clericū.
 de tempo. ordi. In stricta uerò non. Ita intelliga-
 tur tex. in. d. §. si uerò. xxxij. dist.

CAPVT IIII.

*Ordines minores cur dicti quatuor cum sint quinque.
 Psalmista à lectore in quo differat.*

ET item de ratione† quare minores ordines
 nō dicuntur potius q̄q; & nō quatuor, cū
 psalmistatus sit ordo, ut supra conclusum
 est: est enim secūdus in numero, & sic eo cōputa-
 to necesse uideatur eos esse quinque. Cogitādum
 esset super ea: quia dubiū istud nō reperio tactū
 per aliū: sed posset forte reddi ratio, dicendo: q̄
 ideo sit, quia est ordo quodāmodo annexus Le-
 ctoratu: & sic quodāmodo unus simul cum eo,
 licet non per omnia: quia si per omnia, non face-
 ret gradum de per se. † Non enim in alio differt
 Psalmista à Lectore: nisi quia iste legit cantan-
 do. Ille uerò quidem legit, sed non cantando: ut
 probatur in. c. psalmista. xxij. distin. ubi expo-
 nitur Psalmista, id est cantor. & ad idem tex. in
 dicto. §. clericos. in uerb. Psalmista. ubi de Succē-
 tore, Precentore & Concentore in quo differat
 ad inuicem: quia Præcentor dicitur, qui uocem
 præmittit in cantu. Succentor, qui sublequenter
 canendo responderet. Concentor autem, qui con-
 sonat.

1 **T**onsuram primam habentes nunquid ueniant clericorum appellatione.

Psalmistā an dicendus clericus.

2 **T**onsuram primam habentes utrum gaudeant priuilegijs clericorum.

3 **C**lericus quo habitu gaudeat priuilegio clericali, quo non.

Clericis ut perdāt sua priuilegia quæ requirantur.

4 **C**autela, ut clerici perdant sua priuilegia.

1 **S**ecundum dubiū quod oritur circa hoc, quid dicatur clericus, est de habētibus primā tonsuram tantum: † an ueniant ipsi sub appellatione clericorū. Ad quod dicendū q̄ sic, & hoc indubitātē per tex. illum in dicto. §. clericos, in uer. psalmista: attento q̄ per primam tonsuram efficitur quis psalmista. Psalmista autem dicitur clericus: ut ibi. Ad idē tex. & melior in. c. cū cōtingat, de aetā. & quali. in fi. ibi. cū per primā tonsurā iuxta formā ecclesie datā clericalis ordo cōferatur. Ad idē tex. in. c. perlectis. xv. dif. in uer. ad psalmistā, cum alijs iuribus allegatis supra prox. q. in prin. ad probationē q̄ psalmistatus sit ordo: quod dictū est bene notandum. Ex hoc enim sequitur, q̄ non solum instituti in quatuor minoribus: qui sunt hostiarius, lector, exorcista, & accolytus. † Sed habētes primā tonsuram tantum, & sic psalmistatū tantum gaudēt priuilegijs attributis ordini clericali tanq̄ clerici: qui ergo percuteret, uel aliter manus iniiceret in eos, excōdicatus esset excōdicatione Papali, iuxta. c. si qs suadēte. xvij. q. iij. Nec possunt cōueniri inuiti in foro seculari imò nec uolētes,

iuxta. c. si diligēti, de foro cōpe. Ita expressē notar glo. in. d. §. clericos. uerb. generaliter. & D. Anto. post alios scribētes in. c. cū non ab homine. de iudi. & est cōis cōclusio. Quā amplio ueram esse, etiā si tales nō incederēt in habitu necq̄ tonsura: ut cōiter uidemus istos tales non incedere. Dummodo non sint de illis, de quibus in. c. j. de uita & hone. cleri. lib. Sexto, & in cle. j. eo. ti. † Quia sint aut ioculatores, aut buffones, aut macellatores, uel tabernarij: p̄moniti, ut ibi. Vel illi de quibus in. c. cōtingit, el. ij. de sen. excō. Vel de quibus in. c. perpēdimus. de sen. excō. Vel de quibus in. c. cū contingit. eo. titu. Vel de quibus in. c. nouimus. de uerb. signi. & in. c. ad abolēdā. de hære. Ut quia degradati actualiter propter delictū cōmissum traditi fuissent curiæ seculari. Ut enim perdāt illa priuilegia cōcessa ordini clericali, requiritur degradatio: & q̄ regulariter extra illos casus requiratur degradatio etiā in illis sic cōstitutis in minoribus tantū est tex. melior in hoc de iure in. d. c. cū nō ab homine, in uer. quocunq̄ ordine. Licet domi. Anto. in. c. clerici. el. j. de uita & honestate. cleri. per tex. illū teneat non necessariam in illis: sed male, per tex. illū, aliū in. d. c. cum nō ab homine, secūdum moder. Abba. & Ioan. de ligna. ibi & per tex. in. c. si quis episcopus. xxvij. q. j. Ad tex. illum in. c. clerici, quē per se allegat in uer. sine gradu, dicentes supplere debere: scilicet sacro. † Esset tamē dare cautelā norabilē ad faciendū eos perdere priuilegiū: qui sic nō portant habitum, uel tonsurā. De qua per Abba. & doc. in. c. tuā, de aposta. uidelicet ut moneātur assumere habitū, cū cōminatione q̄ aliās carebūt priuilegio clericali: & de qua infra etiā in secūda parte operis: in scd'a particula illius scd'ę in prio regisito. Et hæc de clericis in minoribus: uel habētis

bus primam tonsuram tantum non coniugatis.

CAPVT VI.

- 1 *¶ Clerici primæ tonsuræ possunt uxorem ducere.*
 2 *Clerici primæ tonsuræ uxorati an retineât nomen clericorum & gaudeant eorum priuilegijs.*
Clericus coniugatus uicarius episcopi esse non potest.
 3 *Clericus coniugatus an possit esse scholarum rector.*
 4 *Matrimonium uerum nunquid sit inter desponsatos de præfenti, & causet beneficij amissionem.*

1 **Q**uid autem de clericis cõiugatis, qui sci licet in minoribus cõstituti, uel habètes primã tonsurã accipiũt uxore, † quod licitè possunt. c. j. & .ij. de cleri. cõiuga. an retineãt ipsi nomẽ clericorũ. Hoc est aliud dubiũ & tertium. Circa quod dicendũ est, q̄ sic: quãtum ad nomen ipsum, propter characterem ordinis impressum & indelebilem. Licet Ioan. de Ligna. in c. Ioannes. eod. titu. dicat, eos posse appellari mixtos, scilicet clericos & laicos simul. Quantum uerò ad effectũ, ut gaudeãt priuilegijs attributis ordinĩ clericali, tenendũ est q̄ nõ, nisi quo ad duo tantum: uidelicet quo ad priuilegiũ canonis, si quis suadete diabolo. xvij. q. iij. ut nõ possint in eos manus iniici uolenter, & priuilegium fori, ut nõ possint trahi ad iudiciũ seculare pro criminibus etiã ciuiler intentatis: † imò nec retinent priuilegia etiã quo ad ista duo, nisi incedãt in habitu & tonsura, & cum hoc etiam q̄ doceatur se cõtraxisse cum unica: & uirgine; secundũ quod habetur in c. illico. de cleri. cõiug. lib. .vj. Et notãt dñi de Ro. decisio. ccij. Hinc est q̄ talis clericus cõiugatus non potest esse uicari-

rius episcopi. c. in noua. xvj. q. vij. Et notatur in d. c. Ioannes. in. v. q. per Ioan. & per docto. in c. decernimus. de iudi. Vnde tali nõ posset committi causa aliqua criminalis clericorũ etiã ab episcopo: ut ibi cõiter concluditur in. d. c. decernimus, etiã ipso clerico cõsentiet: quia hoc surgit ex incapacitate ipsius cõiugati, qui nõ difert à laico nisi in duobus illis: & hoc introductũ fuit in fauorẽ ordinis: ergo tolli nõ põt etiã de cõsensu eius. c. significasti, & c. si diligẽti, de foro cõpe. † Nõ etiã rector schoralũ fieri potest: quia cum habeat ipse iudicare clericos ex officio, & ipse non sit clericus, nisi quoad illa duo, meritò non potest. Et quid de clerico cõiugato per uerba de præfenti nondũ cõsummato matrimonio, nõ quid generaliter perdat priuilegiũ omne clericale: ac si cõsumasset illud: de hoc in d. c. j. per Pe. de Ancha. in. vj. notabili, ubi dicit, q̄ sic, sub dubio tamẽ forte: dicendo se aliã habuisse de facto Venetijs. Et faciũt omnia illa iura, quæ solent allegari, pro illa parte, † q̄ inter desponsatos per uerba de præfenti sit matrimonium uerum: de quibus per Moder. in Rubrica de spon. & xxvij. q. ij. per totũ: & q̄ in simili dicitur de clerico beneficiato: qui eo ipso q̄ desponsat per uerba de præfenti, perdit beneficium ipso iure: ut nota. in. c. j. de cleri. cõiuga. & in. c. fanẽ. & in. c. Ioannes. eod. titu. & in clemen. & si principalis, de rescrip.

CAPVT VII.

- 1 *¶ Episcopus clericorum appellatione utrum ueniat.*
 2 *Canonici num includantur clericorum appellatione.*
 3 *Cardinales appellatione clericorum utrum ueniant.*
 4 *Loquendi usus qui iam inualuit obseruandus.*

Potest etiã hinc dubitari & quarto. † Quod de episcopis & alijs, qui ultra clericalẽ ordinem aliã etiã habet qualitatẽ maiorẽ: uenire debeat ipsi appellatione clericorũ: uideatur enim q̄ sic, per tex. in. d. uerb. generaliter, in uer. episcopis. In cõtrarium tex. in. c. quã periculosum. de sen. excõ. lib. Sexto, & in. c. statutu. de elec. eo. lib. cũ his que per Ioan. ibi, & quod per moder. in rubrica de uita & hone. cleri. qui tandẽ uidetur cõcludere, q̄ sic in fauorabili materia & sic extẽsiua: ut pbatur in. c. per exẽptionem, de priuile. lib. Sexto, & in. c. cũ tibi, de uerbo. signi. & per tex. cũ glo. in. c. nõ liceat, de præbẽ. ubi glo. hoc tenet: & allegat bona iura. Non autẽ in materia odiosa, & sic stricta, & hoc per nota. ibi per docto. & per do. Abba. melius q̄ alibi in. c. j. de postu. præla. † ubi plenẽ disputat de canonicis: an & quando ueniant ipsi appellatione clericorũ: & pro hoc q̄ nõ ueniant in materia huiusmodi stricta tales maiores, maxime constituti in dignitate. Allegat inter alia. c. sedes, de rescrip. cũ ibi notatis per Inno. & in. d. c. quã periculosum: & facit ratio regulæ odia, de regu. iur. lib. Sexto, per quã iura potest dici, q̄ hæc sit cõis. Considerandum tamen ultra scribentes: si fortẽ posset limitari & restringi predicta cõclusio, nisi eadẽ oino ratio rigorositatis, uel odiositatis militaret in uno quã in alio: & odiũ esset rationabile: ut tũc uenire etiã debeat in dignitate constituti, nisi in casibus à iure expressis: ut est ille, de quo in. c. q̄ periculosum, de sen. excõm. lib. Sexto. In casu uidelicet excõicationis, suspẽsionis, uel interdictionis: ut nõ incurran tur ab episcopis: uel eorum superioribus Archiepiscopis, Primatibus & Patriarchis, nisi expriman tur per rationem specialem: de qua ibi in tex. & pro hoc quia negari non potest quin sint clerici

clerici & ipsi, attenda etymologia uocabuli & descriptione clericorum: de qua supra, & quia in ordine sacro ut plurimi: & ex altera parte: quia etiam apud Deum non est acceptio personarũ: & ita punitur magnus, sicut paruus. c. nõ uir, de iudi. & plerunq; etiam in plus: quasi grauius delinquat ipse propter altitudinem dignitatis: iuxta. c. homo Christianus. xl. dist. adeo q̄ fortẽ posset attentari q̄ Cardinales simplices qui non essent episcopi; archiepiscopi, & cetera, ut supra, uenirent sub appellatione clericorũ in tali materia: ex quo non excepti ipsi. Et pro hoc tex. multum notabilis & singularis ad propositum in. c. ij. coniuncta rubrica de cleri. non refi. & quod ibi per Moder. & quod per Io. Cal. in. c. in nostra, de rescrip. Et ulterius considerandum, quia materia quam supra dixi considerandam, posset esse talis, q̄ non comprehenderetur nedum illi constituti in dignitate, imò nec etiã constituti in simplici sacerdotio: & sic sacerdotēs, sed solum constituti in minoribus propter subiectam conuenientem in eis materiam: ita q̄ non alijs: & pro hoc quia ultra hoc q̄ differunt nomine: quia illi uocantur clerici: & isti sacerdotes: † & hoc etiam secundum communẽ usum loquendi qui attendi debet plurimũ iuxta uulgatam. l. cum delationis. §. a finam. ff. de fun. in. struc. cum simil. Iura etiam facientia mentionẽ de istis simul, ponunt eos tanquam diuersas personas. Patet hoc. in. c. ij. de foro compe. & in. c. cum contingat, de æta. & quali. & ij. q. j. c. clericus exorcista. xxxij. dist. seriatim. xxxiiij. dist. placuit, & pro quo solitus sum allegare bonã glos. ad propositum in. c. literas, de filijs presby. quã apertẽ uult, quod appellatione clericorũ in materia stricta ueniant solum constituti in minoribus: & ideo dicit singulariter, quod si dispensa-

ri contingat cum illegitimo, ut possit effici clericus: intelligitur ut ad minores tantum possit promoueri. Et hæc sunt bene notanda.

CAPVT VIII.

- 1 **¶** *Conuersi, Deo deuoti, monachi simplices & eremitæ appellatione clericorum an comprehendantur.*
 2 *Præuilegijs clericorum qui gaudere debent.*
 3 *Militēs Hierosolymitani sancti Ioannis an possint tenere beneficium sine cura, & an appellatione religiosorum ueniant.*

Vtrum autem conuersi, deo deuoti, monachi simplices: & heremitæ ueniāt ipsi appellatione clericorum, † ex præmissis uidetur quòd non: cum in nullo gradu ecclesiastico ex prædictis nouem reperiāt ipsi esse. Item per iura quæ in pluribus locis ponūt istos ut diuersos à clericis ut in. c. duo sunt genera. xij. q. j. & in. c. non dubium, de sentē. ex com. & in. c. per exemptionem, de priuileg. lib. vj. In contrarium uidentur facere iura, quæ probant, quòd tales possint dici personæ ecclesiasticæ, tanquam que uocata sint in sortē domini, sicut clerici: ut est tex. cum glos. in dicto. c. duo sunt genera, & clarior glo. in. c. non dubium, de senten. ex com. Per quòd aliqui tenent quòd gaudeant priuilegijs clericalibus sicut clerici. Egot quo ad hunc effectum, an gaudeant priuilegijs huiusmodi putarem attendēdum: an sint tales, qui ex toto deo dediti sint & translati: ut quia tradiderint se & sua renūciando proprijs, uel sunt tonsurati & habitū mutauerunt, & gaudeant: sic intelligēdo dictas glo. quæ uidentur hoc uelle & Doc. in

dicto. c. ij. Aut non sunt ex toto Deo dediti: uel translati ut supra, & tunc fecus. Et de conuersis huiusmodi simplicibus an possint habere beneficium ecclesiasticum recurrendum ad nota. in. c. quamuis, de deci. ubi quòd sic: si sit beneficium sine cura: † & ubi idem dicitur de militibus Hierosolymitanis sancti Ioannis: de quibus per Domi. in. c. ij. de rebus eccles. non alie. in. vj. & per Doct. in rubrica de regula. Et an ueniant tales appellatione religiosorum, de hoc est bonus tex. in. c. cum & plantare, de priuileg. ubi q̄ non: nisi sint ex toto translati quo ad se: & bona, ut supra.

CAPVT IX.

- 1 **¶** *Religiosi an cadant sub clericorum nuncupatione maxime in materia stricta.*
 2 *Nonicij non professi an clericorum priuilegijs gaudere debeant.*
 3 *Clerici religiosorum appellatione an ueniant.*

De religiosis uerò in genere. † an ueniāt ipsi appellatione clericorū: maxime in materia stricta: ut quæ emanaret cōstitutio Pæpælis, q̄ omnes clerici talis diocesis teneant fare sic uel sic. Recurrendū ad nota. in. c. religioso de sentē. exc. in. vj. & ad nota. pulchrē. p̄ do. Abba. in. c. j. de iur. cal. in ulti. notabili. ubi concludit q̄ sic, p̄ illū tex. inducendo ut p̄ ipsum ibi. licet Butrius ibi aliter uelit. Adducit etiā rationē illā, quam supra dixi in conuersis & monachis: & hoc maxime dicit pro eodē in religiosis qui sunt clerici limitat tamen & restringit hoc in fauorabilibus: sed in odiosis attento quòd habēt aliam qualitatem à clericis secularibus ar. dicto

- 2 c. statutum, de elec. lib. vj. Et quid det nouitijs non professis, an isti ante annum professionis gaudeant priuilegio clericorum & religiosorum. De hoc bonus tex. & ibi Domi. in dicto. c. religioso, de senten. excom. in. vj. Et quid e contra an appellatione religiosorum ueniant aliquo modo ipsi clerici seculares. † De hoc sunt gloss. contrariæ uidelicet gloss. in clemen. j. de deci. q. non. & idem glo. in cle. una de supplen. ne. præ. Dato quod etiam esset eadem ratio. Contrariū gloss. in clemen. j. de rescrip. in uerbo præsidens. Sed pro concordia illarum uideatur dominus Abbas in dicta clemen. j. & omnino idem Abb. in. c. j. de postu. prælatorum.

CAPVT X.

- 1 *¶ Clericus unde deriuatur.*
2 *Clerici in ueteri testamento quomodo electi.*

EX præmissis ergo patet qui dicantur clerici: & qui ueniant sub appellatione clerico-
rum. † Vnde autem possit dici deriuatum
hoc nomen Clericus: dicendum quod est uer-
bum à Græco deriuatum, quia à cleros Græ-
cè, quod Latine sorte datus & electus sonat:
quasi de sorte domini factus: uel quia domi-
nus fors, id est, pars illius est, uel ipse pars domi-
ni est. Ita dicitur in. c. clericus qui Christi. xj. q. j. uel ideo sic, ut dicitur ea. causa, & q. duo sunt,
quia sorte electi. † In ueteri nanque testamento
& apud Gentiles clerici & sacerdotes sorte ex
libris eligebantur. Et in nouo Mathias electus
est sorte, ut dicit tex. in dicto. §. cleros. xxj. dist.
Et ibi ponitur de nominibus clericorum, quæ
sunt nouem ut supra, unde singula sunt dicta seu
deriuata.

¶ Presbyter unde exordium sumat, & quæ dignitas.

ET inter alia de Presbytero, quomodo uer-
bum Græcum est, quod Latine senior inter-
pretatur, non tam pro ætate ut ibi dicitur,
quàm etiam pro honore & dignitate, quam ac-
cipere dicitur ex ordine. † Est enim nomē digni-
tatis Presbyter: ut ibi subditur in uerbo sacer-
dos. Cum enim noningentis & eo amplius an-
nis ab Adam usq; ad Abraham uixisse homines
legamus: nullus tamen primus appellatus est
Presbyter, id est, senior nisi Abraham: qui
multò paucioribus annis uixisse conuincitur.
Non ergo propter decrepitam ætatem: sed pro-
pter sapientiam Presbyteri nominantur. Hinc
est, quod illi duo iudices, qui falsò iudicauit Sa-
fannam Presbyteri uocati sunt. Vel secundum
Rationale diuini officii, potest dici, quod dicitur
presbyter: quasi præbens alijs beatum iter: quia
de exilio mundi ad cœlestem patriam iter se osten-
dunt facere: dum post missam conuertendo se ad
populum dicunt illa uerba Ite missa est. Quia si
cur rex à regendo, ita sacerdos à sacrificando.

CAPVT XII.

¶ Sacerdotalis nominis etymologia.
Franciæ reges in expeditione belli quid gestare soliti.
Capellani unde dicti, item & capella.

ET ibi etiam de sacerdote & quomodo com-
ponitur ex Græco & Latino quasi sacra-
dans. Sacerdos etiam dicitur iustitiæ cul-
tor: iuxta illud cuius meritò quis nos sacerdo-
tes appellat. l. j. ff. de iusti. & iur. In plarissq; etiã

- 2 locis sacerdotes appellantur capellani. † Nam antiquitus reges Frãciã ad bella procedẽtes capã beati Martini secum portabãt, quã sub quãdam tentorio seruabatur, quod ab ipsa capa dictum est capella, & clerici in quorum custodia ipsa capella erat, inde capellani dicebantur: & consequenter ab illis ad cunctos sacerdotes nomen illud in quibusdam regionibus transfusum est. † Sunt etiam qui dicunt, quod antiquitus in expeditionibus in tentorijs fiebant domũculæ: de pellibus caprarum desuper tectæ, in quibus missæ celebrabãtur: & inde capellæ nomen tractum esse. Et ne uideantur hæc ex me dicta & inuenta, Allego Gulielmũ in præallegato Rationali diui. offic. Ita ad litteram hæc dicentem in libro secundo, sub titu. de sacerdote.

CAPVT XIII.

- 1 *Episcopus unde nomen trahat.*
 2 *Episcopus quibus nominibus dotetur. Antistites quare sic dictus.*
 3 *Episcoporum ordo quadripertitus.*
 4 *Patriarche quatuor principales, & unde. Archiepiscopus & Metropolitanus idem.*
 5 *Metropolitanus unde dicatur.*

1 **P**Onitur etiam in dicto. §. clerus de episcopo. † quomodo uerbum similiter Græcum est, ἀσκοπος dictum, quod Latine interpretatur superintendens: quasi præpositus in ecclesia ad speculandum mores & uitam subditorũ sibi: & ad idem tex. in. c. qui Episcopatum. viij. q. j. ut intelligat se non esse Episcopum, qui Episcopari uoluit, non ut profit sed ut præsit: dicit

ibi tex. ille notabilis. † Dicitur etiã Episcopus Præful. c. quod translatione, de tẽp. ordi. quoniã cõsilio præest. Dicitur etiã Antistites: quasi ante alios stans, uel ab anti quod est contra: quoniã hæretici ^{AVT} cis cõtradicit, ut lupus pastor secundũ Spec. ubi supra. De Archiepiscopis uerò qui sint: & in quò differat ab episcopis: & de eorũ potestate: recurrendũ ad tex. in. c. in ecclesijs, & in. c. seq. lxviij. di. & ibi quò hodie prohibiti & sublati sunt: & ratio quare. † Ponit etiã in. d. §. clerus quò Episcoporum quadripertitus est ordo uidelicet, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, & Episcopis. Patriarcha enim seu Primas eũdem sint: ut habet. xcix. dist. c. prouinciã. dicitur minor Papa: sed maior Episcopo: & de Patriarchis qualiter quatuor sunt principales. Constãt ⁴ Metropolitanus, Antiochenus, Alexandrinus, & Hierosolymitanus. habet in. c. antiqua, de priuile. Alij uerò quatuor de quibus. xxj. dist. per totũ propriori uocabulo Primates appellantur. Et ibi de eorũ priuilegijs: & in quibus iurisdictione sua protendant. Archiepiscopus uerò & Metropolitanus similiter sunt synonyma: & dicitur Archiepiscopus ab archos quod est princeps, & episcopus ^{ASXOg} quasi princeps episcoporũ. † Metropolitanus uerò dicitur a mensura ciuitatum & numero. vj. q. iij. scitote: quia. x. uel. xj. ciuitates debet sub se habere: ut ibi & not. glo. in. d. §. clerus uerbo Metropolitanũ. Non tamen ⁵ sit necesse quod omnis archieps habeat tot sub se, ut ibi notat.

CAPVT XIII.

Pontifex cur à pontis factione descendat. Imperatores Romani uocati pontifices. Papa. D. N. cur sic dictus.

ET ibi etiam de pontifice in uerbo pōtifex
 ut inde sit dictus† quasi pontē faciens: sup-
 1 ple tu ad uiam salutis exemplo uitæ bonæ
 & doctrinæ bonæ. Alias enim uitioſe deſidioſeque
 uiuēdo pontem dicereſ facere ad uiam perditio-
 nis ſuę & aliorū. Et ibi tex. notab. quomodo im-
 perium & pontificatus olim ſolebant eſſe in ea-
 2 dem perſona. quia idē erat rex, & pontifex: tunc
 de Romani imperatores pontifices appellaban-
 tur. Ad idem tex. cū glo. in. c. de capitulis. x. diſ-
 & q̄ appellatione pontificis ueniat etiam ep̄s
 ſcopus, niſi addat̄ ſummus uel Romanus: quia
 tunc ſolus Papa: gloſ. eſt de hoc in. c. j. de conſti-
 3 lib. vj. in. ij. glo. De Papa uerò † quare ſic dictus
 dicitur in Catolicone q̄ ideo ſic, quaſi admira-
 bilis, à Papē, quod eſt aduerbium admirandi:
 ſeu interiectio admirationis: licet ſecundum a-
 lios dictus ſit Papa, quaſi pater pauperum. Sed
 hæc eſt potius etymologia eius, quam deriuat̄
 tio, ſecundum eum.

CAPVT XV.

1 **C**lerici inferioris ordinis unde nomen ſortiti, & de
 eorum etymologia.

ET generaliter de alijs inferioris ordinis cle-
 ricis unde dicantur: ponitur in præallega-
 1 to Rationali diuini officii. dicitur enim † Le-
 ctor à legendo: Pfalmiſta à pſalendo, id eſt, can-
 tando. Exorcifſta autē uerbū Græcum eſt quod
 2 *Ἐξορκιστής*, Latine ſignificat adiurans, inuocat enim ſuper
 catecumenos. Item & ſuper eos, qui habent im-
 mundum ſpiritus, ut egrediatur ab eis. Simili-
 3 ter & Diaconus uerbum Græcum eſt Latine ſo-
 nans idē quod miniſter, ſiue aſſumptus, ſiue of-
 ferens. Subdiaconus uerò græcè uocant̄ *υποδια-*
 4 *κονος*.

voe.

coni: quia officijs & præceptis Leuitarū ſubia-
 cebant, & eis miniſtrabāt olim. Accolytus ſimi-
 liter uerbū Græcū eſt, quod idem eſt q̄ ceroſera
 rius quaſi portās cereos: ſeu accēſor luminū, ut
 de his omnibus plenius ibi, & in. d. ſ. clericoſ, per
 totum illū. ſ. & .xxv. diſtin. perleſctis, ubi etiam
 ponitur in fine de Archidiacono, Archypreſby-
 tero, Primicerio, & Theſaurario.

CAPVT XVI.

Clericorum inſtitutio à quo tempore.
 Hoſtarij in locum quorum ſint ſurrogati.

A Quo autē primū tempore cœperit clerici-
 corū inſtitutio † Dici pōt q̄ à ueteri teſ-
 1 ſtamēto principiū ſumpſerit: & in nouo
 poſtmodū teſtamēto plenius confirmata. Sum-
 2 mi enim ſacerdotes atq̄ Leuitę per Moysen in-
 ſtituti: ut perpetuus eſſet cultus tabernaculi per
 ſucceſſores eorū à filijs Iſraël Exodi. xxvij. Da-
 uid autē deinde miniſteria domus dei ampliās
 Ianitores inſtituit & cantores. Salomon uerò
 exorcifſtas adinuenit ut infra etiam dicitur ſub
 rubrica de exorcifſta. Quam adinventionē eccle-
 ſia dei poſtmodum in nouo teſtamēto imitata,
 pro Ianitoribus † inſtituit illos, quos nos Ho-
 3 ſtarios appellamus. Pro cantoribus uero, Le-
 ctōres, ſeu Pfalmiſtas. Exorcifſtas nomine anti-
 quo & officio manente recepit pro filijs Aaron,
 omnes infra ſummū pontificē ſacerdotiū admi-
 niſtrantes conſecrati ſunt. Inter quos quædam
 diſtinctio exorta eſt: ut alij appellati ſint ſimpli-
 ces ſacerdotes. Alij Archiepiſcopi: alij Epifco-
 pi: alij Archipreſbyteri: alij Metropolitanani: alij
 Primates: alij Patriarchæ: alij Summi pōtifices:

b 5

& cætera. ut de hoc latius habetur in Rationali diu. offi. lib. ij. circa principiu, & sub titu. etiã de sacerdote. ubi ponitur etiã in speciali de origine sacerdotij, quomodo etiã ante legẽ ipsam testamẽti ueteris potest dici fuisse. Quia à tẽpore usq; Melchisedech, de quo legitur, q; iustus dei sacerdos fuit: cui decimas ex omnibus spo- lijs Abraham, tãquam sacerdoti dei persoluit.

CAPVT XVII.

1. *Sacerdotes ab initio mundi.*
2. *Creatorem creatura ad recognoscendum naturaliter inducitur.*
3. *Sacrificij ex sacerdotij interpolatio.*
4. *Christus in ordine ministerij delectum habuit. Episcopi Apostolis substituti.*
5. *Apostoli qualiter in locis ministeria dispensabant.*
6. *Petrus Apostolus quomodo disponebat ecclesiæ ordinẽ.*
7. *Archiflamines qui.*

Quinimò uidetur posse dici q; sacerdos- tes semper fuerint etiã ab ipso initio mũ di, ex quo hoies esse ceperũt: quia sem- per fuerunt, qui sacrificium deo summo obtulerunt: patet in Abel primi parẽtis filio: de quo le- gitur Genesis. iij. q; obtulit dño munera de pri- mogenitis gregis sui: etiã de apibus eorum. Ois em creatura naturaliter inducit ad recognitiõ- nẽ summi creatoris: que recognitiõ potissimẽ fiet per sacrificiũ teste Philosopho in Politicis: dũ probat omnes naturaliter inclinari ad sacrifici- um uersus deum. Fuit ergo sacrificium semper etiam ante legem aliquã: sed adueniente lege ue- teri fuit postmodum in alia obseruatione, quam

primò esset deductũ. Adueniente autẽ noua le- ge fuit iterũ aliter innouatũ: & hoc ab ipso Chri- sto Iesu saluatore nostro: tũ corpus suum san- ctissimũ cõsecrauit, illudq; deo patri obtulit ho- stiã immaculatã. Fuit enim ipse uerus sacerdos, iuxta illud: Tu es sacerdos in aternũ secundum ordinem Melchisedech: ut pote qui omnes ordi- nes nouẽ: de quibus supra in sua sanctissima per- sona exercuit: ut statim probabitur ex sequentibus, & qui saluator fecisse dicitur discretionem istã, tãquam habemus in maiores: & minores sa- cerdotes, dum Apostolos. xij. cõstituit: & post illos. lxxij. alios quos premitit binos in omnem ciuitatẽ & locũ quo erat ipse uenturus. Luce. x. per quorum prædicationes totus orbis implere- tur: ita ut dici possit, q; Apostolorũ uices hodie obtineant Sacerdotes maiores, id est episcopi: qui dicũtur maiores: & summi, de cõse. dif. v. c. manus, & c. de his. Discipulorum uerò. lxxij. uices obtineãt minores: uidelicet presbyteri. xxj. di. In nouo ita ut presbyteri dici possint succẽs- sores. lxxij. discipulorũ Christi. Et sicut in epis- copia forma Apostolorũ. xij. ita & in Presbyteris for- ma discipulorũ. lxxij. ut dicit glo. sup illo dicto Luce. x. t Postea autẽ Apłi hãc formam sequuti sunt qui in singulis ciuitatibus epos, in paro- chijs presbyteros ordinauerũt. Procedẽt uerò tẽpore & crescẽte messe dñi ordinauerũt diaco- nos: quorũ maximus fuit Stephanus. Subdiaco- nos uerò & alios minores ordines per ipsum di- scursũ sibi cõstituit ecclesia: quãuis nonnulli dicãt subdiaconatũ ab Apostolis fuisse institũ- tũ: licet per eos inter sacros nõ numeratũ. sed ab ecclesia postea aggregatum t. & sicut canõ Cle- mẽtis Papæ testatur. lxxx. distin. in illis Beatus Petrus Epos: Primates: uel Patriarchas: in illis ciuitatibus poni precepit, in quibus olim apud

Ethnicos Archiflamines eorū ac primi legis doctores erant. In quibus igitur erant Archiflamines. † quos minores reputabant quā præsctos Primates, Archiepiscopos institui præcepit: & in singulis ciuitatibus singulos Episcopos. Anaclerus autē papa statuit Presbyteros per uillas: & castella poni & ordinari. Episcopos autē nō: nisi in ciuitatibus, ut hæc habetur ad literam, in. c. ij. &. ij. viij. distin.

CAPVT XVIII.

- 1 *☞ Sacerdotum excellentia & dignitas.*
- 2 *Sacerdotalis dignitas regali comparata.*
- 3 *Ordo ecclesiasticus quibus dotetur nominibus.*
- 4 *Clerici ueri qui dicendi.*

ET hæc bene notanda de antiqua & diuturna sacerdotum origine. † Ex hoc enim arguitur grādem profectō esse & immensam dignitatē clericorū & sacerdotū: qui talem ac diuturnū & perdurantē habuerunt exortum tot legibus confirmatū, & ab ipso summo deo sanctificatum: & q̄ sacerdotes eius locum tenēt in terris: qui terrā ipsam & cœlū cōdidit & omnia quæ in eis sunt. quibus tantā deus cōtulit potestatem, ut quos ipsi absoluunt uel ligant super terrā, ligatos ipse habeat & solutos in cœlis. c. quodcuncq̄. xxiiij. q. j. † ita ut nō mirandū uideatur, si sacerdotalis ordo præeminere dicitur regali dignitati, ut habetur in. c. duo sunt quippe. xcvi. dist. ubi q̄ nō tam aurū preciosius est plūbo, quā regīa potestate est altior ordo sacerdotalis. Non etiā mirum si omniū regū & principum: omniumq̄ fidelīū patres & magistri alibi appellātur in. c. quis dubitet, ceterīma distin.

Nō insuper mirū si in diuinis eloquijs huiusmodi ecclesiastici ordines: clerici & sacerdotes † aliquando dñj, aliquādo angeli appellātur, propter nimis excelsum dignitatē suam, ut habetur in. c. sacerdotibus. xj. q. iij. & in. c. cum ex iniuncto. de hære. & ideo bene cōcludit tex. ille in. d. c. sacerdotibus: meritō debere illos ab omnibus honorari: quibus in suo elogio honorē tribuens aut angelos, aut deos ipse etiam appellat deus. Intelligēdo tamen de illis † qui ueri clerici seu ueri & boni sacerdotes re & nomine appellari merētur, hoc est tales, qui qualitates omnes habēt debitas & requisitas in uero & bono ecclesiastico. Quæ quidem multe sunt & plurimę. De quibus statim in sequenti libro.

CAPVT XIX.

☞ Hostiarij officium quale.
Hostiarij ordinandi formula.
Hostiarij officium Christus quando impleuit.
Psalmista quid habeat facere.
Psalmistatus in ordinibus omīssus postea conferendus.
Prædicandi officium ad quos spectet.
Lector quomodo & per quem ordinetur.
Exorcistis quod onus incumbat.
Exorcismi autor.
Acolytus quid exercere habeat in ecclesia.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

Restat nunc ultimō, pro complemento eius quod supra polliciti fuimus, in hac prima parte seu in hoc primo libro, ut per singulos prædictos omnes ordines discurrēdo breuiter ostendamus: q̄ ad unū quencq̄ clericū

ex præmissis nouè spectet in suo illo ordine face
re. De qua materia per Grac. in decretis in. d. 8.
cleros. xxj. dist. & xxij. dist. in. c. qui ep̄s, & c.
his igitur. cū pluribus seq. & xxv. dist. c. j. quod
incipit perlectis, ubi tex. optimus & magistras
lis, qui originaliter est Isidori, & de qua etiā sa
ris plenè in Rationali diui. offi. lib. ij. per totū,
Incipiendo igitur à primo, uidelicet ab hostia
rio. Ad hostiarium pertinet ut dicit tex. in. d.
c. j. † clauēs ecclesiæ tenere, ut claudat & appe
riat tēplū dei, & omnia quæ sunt intus extraq̄
custodiat, fideles recipiat, infideles uerò excōi
catosq̄ eiciat. Sūt enim positi hodie hostiarij,
sicut olim Ianitores in testamēto ueteri, qui ad
custodiā tēpli deputabātur, ne immūdum quid
ingrederetur illud. Stabant em̄ prout legitur in
Paralipome. in quatuor templi partibus: uide
cet in Oriēte: Occidente: Aquilone: & Austro.
Portas tēpli singulas obseruātes, ut ne in punto
discederent à ministerio. Leuitæ em̄, quibus nu
merus ianitorū traditus erat, eis cibos parabāt.
† Forma autē ordinādi ipsum hostiarium iuxta
decretū Tolerani concilij est hæc, ut postquam
instructus fuit ab Archidiacono, qualiter in do
mo dei debeat conuersari ad suggestionē ipsius
Archidiaconi, tradat ei Ep̄s clauēs ecclesię, di
cendo. Sic age: sic uiue: quasi redditurus deo ra
tionem pro his rebus, quæ his clauibus tradun
tur. Clauū ergo traditio & uerba præmissa sunt
huius sacramēti substātia: cætera sunt solēnita
tis. † Hoc officium autē dicitur impleuisse Chri
stus saluator noster. cū euentes & uēdentes cie
cit de tēplo. xyj. q. vj. c. & hæc dicimus & quā
do dixit, Tollite portas principes uestras. Et
quod in ecclesiā spiritualiter agitur quotidie.
Vnde in euangeliō. Ego sum hostium. Hoc etiā
officium potest dici quod impleat unusquisq̄

fidelis quoad sensum mysticum, dum per si
dem aliquem in ecclesia introducit uel docet.

Ad Psalmistam pertinet † officium canendi,
secundum quod habetur in dicto. c. perlectis,
dicere benedictiones, id est Benedicamus do
mino, secundum glo. ibi, laudes, id est Alleluia.
Responsoria, id est officium missæ, & quic
quid pertinet ad cātandi peritiā. De isto dicitur,
q̄ sola iussione presbyteri absq̄ alia sciētia
ep̄i suscipere pōt officiū. dicēte sibi presbytero:
uide quod ore cantas: corde credas: & quod ore
dicis operibus impleas. ita dicitur in. c. psalmis
ta. xxij. dist. Et propter hoc q̄ à presbytero sim
plici cōferri pōt multi tenēt illā partē, q̄ non sit
ordo psalmistatus, sed officium ordinis: quan
quam fateatur omnes clericatū per illū conferri
& effici: quem clericum per eum, Et priuilegiū
clericale allequi, ut supra dictum est: † & uideatur
omnino Dominicus ibi in. d. c. psalmista:
qui probare nititur, q̄ sit ordo: & q̄ per eum im
primatur character sicut per alios: adeo q̄ si
omitteretur psalmistatus iste, & alij ordines cō
ferrentur: deberet iste ordo postea cōferri. Fate
tamē ibi, q̄ etiā per inferiorē ab ep̄o pōt cōferri,
ut est ibi tex. Ad Lectorē pertinet pronuncia
re legēdas in matutinis, secundū glo. ibi in. d. c.
perlectis, & ea quæ Prophetæ uaticinati sunt
populo prædicare, id est legere ne sit cōtra tex.
in. c. ad discimus. xyj. q. v. † ubi quod officiū prædi
candi ppriè spectat ad sacerdotes solos: ad hoc
enim ordinantur Lectores, ut libros dei distina
ctè: & apertè ad intelligendum legant: sicut in
ueteri testamento legitur Esdram fecisse Hie
remiæ. viij. Et in hoc differunt à psalmistis:
quia illi cantando proferunt: isti autem sim
pliciter legunt. Ad eorum quoq̄ spectat offi
cium panem & novos fructus benedicere.

Ordinatur autem Lector ab episcopo per traditionē Codicis in quo lecturus est: dicēte ei Episcopo. † Accipe & esto relator uerbi dei habitu
 7 rus si fideliter impleueris, partē cum eis, qui uerbum dei ministrauerint, ut habetur. xxij. dist. c. lector: ita q̄ codicis traditio cum pramissis uerbis dicitur de substantia huius ordinis: cætera sunt solēnitatis. Officiū istud dicitur Christus saluator noster impleuisse: quando in medio seniorum aperiens librū Esaiaē prophetae legit distinctē, dicens: Spiritus dñi super me: eo q̄ unxerit me, & cætera. Dicuntur autem omnes fideles Christiani implere illud, dum malē uiuentes in ecclesia studēt corrigere, & proximū bonis moribus instruere. Ad exorcistam pertinet exorcismos memoriter habere & retinere: manusq̄ super energuminos, hoc est super lunaticos & obsessos à dæmonibus, & catecuminos, id est eos qui in fide instruuntur nondum baptizatos anteq̄ baptizētur exorcizando, id est cōiurādo imponere. Ita habetur in d. c. perlectis. uer. ad exorcista, & in c. exorcista. xxij. dist. Et ibi Domini colligēs ex illo tex. q̄ licitum sit Christiano homini dæmones abiurare: ut corpus humanū exeant, & q̄ possibile sit q̄ corpus baptizatum uexetur à dæmonibus: & q̄ dæmones expellerētur, etiā in testamēto ueteri per huiusmodi exorcistas, probatur ex illo dicto Euāgelij. Si ego in Belzeburh eicio dæmonia: filij uestri: scilicet
 9 exorcista in quo eiciunt: † Refert siquidem Iosephus Regem Salomonē exorcismi: id est cōiurationis modos inuenisse: quibus immundi spiritus ab homine obsesso per Eleazarū exorcistam pellebantur, ita ut ulterius reuerti nō auerent. Ordinatur exorcista hoc modo, ut habetur in dicto. c. exorcista. Accipit enim librū de manu episcopi, in quo libro scripti sunt exorcismi

cismi siue adiurationes: dicente sibi Episcopo. Accipe & cōmēda memoriæ: & habeto potestatem imponendi manus super energuminos, siue catecuminos. Libri ergo acceptio & pramissa uerba sunt de substantia ordinis, cætera sunt solēnitatis. Hoc officiū dicitur impleuisse Christus: quādo & dæmonia eiecit de maria Magdalena, & ab alijs etiā plerisq̄ dæmones eiecit: & quod officiū implere dicimur omnes, cū per nostras orationes & opera nostra uicium diaboli de homine expellimus. Ad Acolytum pertinet preparatio luminariorū in sacratio ipse cæterū portat. Ipse suggesta pro Eucharistia, id est, uinum & aquam, seu uasa in quibus portantur preparat: ita habetur in dicto. c. perlectis uerbo ad acolytū: & ad idē tex. in c. acolyti. xxij. dist. & ibi Archi. qui reddit rationem quare accendantur ita luminaria in ecclesia: quia non ut tenebras aëris illuminent: sed ut denotetur proximo lucē per bona opera ostendendam esse. Debet autem acolytus antequam ordinetur ab archidiacono instrui qualiter in officio suo se habere debeat: & tunc ab eo accipere Caroferrarium, id est, candelabrum cum cæreo: ut sciat se ad accēdenda lumina ecclesiae, id est, cæreos dū Euangelium legitur mancipari. Accipere etiam urceolum uacuum ad suggerendum uinum in calice pro Eucharistia. Pramissa ergo uerba & uerensilia sunt de substantia ordinis: cætera uerba de solēnitate. Hoc autem officium testatus est Christus se impleuisse, dum dixit: ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris, sed habebit lumen uitæ. Dicimur autem implere omnes: dum ignem uerbi cœlestis quo fratres ad cognoscendum Deum illuminentur & inflamentur prædicando ministramus.

- ¶ **S**ubdiaconus quale in ecclesia officium gerat.
 2 Subdiaconus sacra uasa tangere potest.
 3 Subdiaconus cur epistolam in missa legat.
 4 Laicus an & quando epistolam in missa dicere possit.
 5 Diaconi officium in ecclesia.

AD subdiaconum pertinet calicem & patellam ad altare Christi deferre & leuiticis tradere: & qui sint isti leuitæ: traditur in dicto. §. cler. uerbo leuitæ, scilicet ministrare. Urceolumq; & aquam manile: & manutergium tenere Episcopis Presbyteris & Leuiticis: pro lauandis ante altare manibus aqua præbere: corporalia, & stratoria lauare. Et tenentur subdiaconi ad continentiam perpetuam sicut diaconi: ita ut non possint contrahere deinceps matrimonium: sic nec illi. xxxj. distinc. c. lex, & xxxij. distinc. omnium. Est enim subdiaconatus sacer ordo: & primus ordo ex ipsis sacris, c. à multis, de ara. & quali. & de ser. non ordi. miratur. † unde possunt & ipsi sacra uasa tangere: sicut Diaconi: & tenetur Episcopus providere eis sicut illis. Sanè iuxta decretum concilij Tolerani Subdiaconus cum ordinatur: quia manus impositionem, id est, consecratoriam non accipit: patinam de manu Episcopi uacuam accipit: & calicem uacuum accipiat: dicente sibi Episcopo. Vide cuius ministerium tibi traditur, & illud impleas. De manu però archidiaconi pro eo quod in eius adiutorium consecratur: accipiat urceum cum aqua: manile, id est, bacille: & manutergium. Præmissa igitur uerba & utensilia sunt huius sacramenti substantia, cætera de solennitate. † Cur autem Subdiaconus le-

gat Epistolam ad missam, ut communiter uideamus: cum tamen non reperitur sibi hoc competere ex ministerio sibi concessio: ut patet ex præmissa forma uerborum nec ex nomine. Redditur ratio: quia in primitiua ecclesia Diaconus non legebat Euangelium: quia hoc adhuc statutum non erat. Postquam uerò illud statutum fuit, inductum fuit, ut Subdiaconus qui Diacono subest, esset ille qui legere haberet Epistolam. Ipse uerò Euangelium. ita habetur in Rationali diu. offi. lib. ij. sub rubrica de subdiacono. Acolytus autem & alij constituti in minoribus utrius possint cantare ipsi Epistolam, dicendum quod sic: dummodo non in pulpito: nec in uestibus sacris. Alias enim cantando in illis ueniret puniendus: quia non posset promoueri ad subdiaconatum sine dispensatione Papali. c. j. & c. ij. cū ibi nota. de cler. exc. mini. † Quinimò etiã laicus purus in necessitate potest dicere epistolam dummodo nõ, ut supra. Ita not. p. Doc. i. e. ut unusquisq; de ui. & ho. cler. & ibi Io. de Lig. inuehit contra illos qui faciunt acolytos cantare Epistolam in apparatu Subdiaconali: quia male faciunt. Exeruit autem Christus hoc officium subdiaconatus dum in Cana Galilee cõuertit aquam in uinum: & quoniam cœna facta misit aquam in peluim: & pedes discipulorum lauit, Exercet etiã omnes fideles qui tantæ sunt mundiciæ quod ipsorum exẽplo & consilio: cæteri à sordibus criminum lauant. Ad diaconum spectat assistere sacerdotibus: ministrare in oibus quæ agunt in sacramentis Christi in baptismo, uidelicet, in chrismate, in patena, & calice, oblationes quoq; ferre, & disponere in altari: cõponere etiã mensam dñi atq; uestire, crucem ferre & prædicare, id est, legere scđm glo. in. d. c. plectis, ac etiã apostolij. i. epistolam: & hoc ultimū in defectu subdiaconi. Ad ipsum quoq; pertinet officium precū, id est

dicendi litánias secundum glo. & recitatio no-
minum ordinandorū, baptizandorum & mor-
tuorum: & excommunicatorum. Ipse præmonet
aures habere ad dominum, & hoc secundū glo.
dum dicit: Humiliate capita uestra Deo. Ipse
hortatur clamare uidelicet, Kyrie eleyson in ro-
gationibus, & annunciare, scilicet, festiuitates.
Hæc omnia ibi in uerbo ad diaconum.

CAPVT XXI.

1. *Epistola in missa sedendo auditur.*
2. *Standum quomodo sit dum in missa Euangelium dicitur.*
3. *Consuetudo in Euangelij lectione.*
4. *Signum crucis quando & in quibus & quomodo facien-
dum.*

Dominicus in dicto loco post Archi. po-
nit rationem: quare dum legitur episto-
la permissum est sedere: nō sic quando le-
gitur Euangelium: quia epistola est quædā quasi
uicaria legis & prophetarū ante sanctum Euan-
gelium, præconis officium gerens: quia sicut præ-
co præcedit militem, ita lex præcessit Euan-
gelium: unde distat ab Euangelicā maiestate: quan-
tum præco à iudice, & legatus à legatione. Me-
ritò ergo ad Euangelium assurgitur iuxta. c. apo-
stolica, de consecra. dist. j. Per quem tex. com-
muniter tenetur, † quòd non sufficeret genibus
flexis, sed assurgere debet, & rectè stare: & ita com-
muniter seruatur: non tamen si bene inspicia-
tur: probatur hoc ex illo tex. Solum enim pro-
bat, quòd non debeamus sedere, sed curui stare,
hoc est non superbè nec eleuatè: sed curui imò
potius probat oppositum, dum ibi dicitur sed
uenerabiliter curui: & ibi fideliter adorent.

Quòd proculdubio dicuntur facere, quia genibus flexis audiunt ad hoc glos. quæ hunc intell-
lectum uidetur habuisse ad illum tex. in clemē.
ad nostram, de hære. in uerbo octauo. Attamen
domi. Anto. in. c. sanè, de celeb. mis. tenet, quòd
stando audiri debeat curuè tamen: & pro hoc
uerbum stantes. Non tamen puto ego quòd fue-
rit de mente illius tex. quòd non sufficeret genibus
flexis audire ponderatis uerbis & mente illius
tex. ut supra. Tamen ut dixi consuetudo ui-
detur communiter obseruare quòd assurgant:
† Pro qua nonnulli Theologi allegant ratio-
nem, ad denotandum, scilicet, promptitudinem
quandam, quam tenemus habere usq; ad expo-
sitionem etiam personæ, & uitæ propriæ corpo-
ralis: pro defensione ueritatis eorum quæ ibi
Euangelizantur iuxta illud Luca. Qui non ha-
bet gladium uendat tunicam, & emat illū. Un-
de quidam ad denotandum etiam maiorem prom-
ptitudinem, clamydes deponunt si habent. Ac
etiam ad denotandum quòd omnia temporalia
dimittenda sunt propter Deū, iuxta illud, Ecce
reliquimus omnia, & sequuti sumus te, &c.
Vel ideo recti stare debemus: quia doctrina Chri-
sti ad cœlestium amorem nos erigit. Ita habetur
& notatur in Rationali prædicto diui. offi. lib.
iiij. sub rubrica de Euangelio: ubi ponitur etiam
quomodo debent deponi arma: & baculi si ha-
bentur: & ratio quare, redditur triplex, ut ibi. Et
ibi etiam quomodo in fine Euangelij: & ubi-
cunq; in missa: seu in officio horarum fit mentio
de uerbis Euangelicis, debet fieri signum cruce:
ut in fine, Gloria in excelsis Deo. Sanctus.
Agnus Dei. Benedictus Deus Israël. Magnificat:
& Nunc dimittis. & etiam ubi cunq; de cruce,
uel crucifixo fit mentio: imò in omni actu no-
stro. Ita habetur ibi in lib. v. sub rubrica. j. ubi

de signo crucis quomodo tribus digitis faciendum est, incipiendo à fronte & descendendo deorsum: & à dextera transeundo ad sinistram: uel à sinistra ad dexteram secundum alios, & uterque modus bonus secundum diuersas suas significaciones, pro quo potest allegari bona glos. in. c. nunquid, de consecra. dif. iij. Augu. tamen dicit quòd nulla scriptura ueteris uel noui testamenti docet fideles crucis signaculo insigniri. Ita habetur in. c. ecclesiasticarum. xj. dist.

CAPVT XXII.

- 1 *¶ Lectiones ex psalmi in choro qualiter audiend.*
- 2 *¶ Sancti cur recte orandi.*
- 3 *¶ Orandum utroque poplite flexo.*
- 4 *¶ Diaconus manus non habet consecratus.*
- 5 *¶ Confessiones audire quibus permissum.*
- 6 *¶ Diaconi ordinandi modus et forma.*

Quantum etiam ad id quod supra dictum est de Epistola, ut possit & debeat sedendo audiri: † idem dicitur ibi in lectionibus oibus quæ audiuntur: quoniam doctrina sedendo: & quiescendo melius recipitur: iuxta illud philosophi. Sedendo & quiescendo fit anima prudens: & iuxta illud ecclesiastici. Sapientiam scribe in tempore otij: & qui minoras: actu percipiat eam. † Sanctos autem debemus recte orare. ad denotandum eos in perpetua læticia esse: iuxta illud. Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. Psalmi uerò stando etiam dici debent, ad ostendendum quòd stantes in bonis operibus uiuamus: iuxta illud quod scribit de Moyse in. c. si quis uult. xxxv. dist. in. uel ex hoc actu standi corpore eleuati, denotent nos quoque

mente & contemplatione eleuatos esse debere. † Et ibi etiam quomodo utrunque genu in ecclesia in oratione ad Deum flectendum est, & non alterum tantum ut plerique: ne iudeis assimilari uideamur: & quia Christo omne genu flectendum est ad Philipen. ij. exemplo quoque Salomonis, de quo legitur, quòd orans pro populo utrunque genu flegebat in terram, & manus ad cælum extendebat. in. Regum. viij. c. ut de his omnibus latius ibi. Redeundo nunc ad diaconum, si quis uult plura alia uidere de ipso diacono: tri deat quod habetur in decretis. xcij. dist. per totam illam dist. & quòd habetur de eo in Rationali diui. offi. lib. ij. sub rubri. de diacono: ubi habetur inter alia quòd non debet diaconus corpus Christi dispensare: quia non habet manus consecratas ad tangendum, ut dicit Tho. in. iij. dist. xij. nisi de mandato episcopi, uel presbyteri, presbytero longe posito in casu necessitatis. xcij. dist. presente. Item nec audire confessiones: cum illud solis presbyteris competat: nisi in necessitate: quo casu potest etiam laicus audire de pœni. dist. j. c. quem pœnitet. Extra necessitatem autem peccaret, qui cum sacerdos non sit, quicumque ille sit, audiret confessiones: ut no. Io. in. c. j. in fi. de sum. tri. & fide catho. & eadem ratione qui baptizaret. Modus autem & forma ordinandi diaconum est: ut tradatur ei stola & còdex Euangelij sub certis uerbis: quæ res & uerba sunt huius sacramenti substantia. Hoc officio usus est saluator noster, quando post cœnam sacramentum corporis: & sanguinis eius proprijs manibus dispensauit discipulis. Item quoniam Apostolos hortatus est dicens: Vigilate & orate: & quoniam predicauit Euangelium. Vtunt autem oēs fideles hoc, dum uigilando & beneministrando in omni suo ministerio sui exēplo hortant, & inducunt alios;

ficere, soluere, ac ligare. † Tamen ad pontificem nouē sunt quæ specialiter spectant, uidelicet clericos ordinare, uirgines benedicere, pontifices consecrare, manus imponere, basilicas dedicare, degradandos deponere, synodos celebrare, chrisma cōficere, uestes & uasa cōsecrare: & cætera. ut ibi. Ibi etiam ponitur quæ: & quot: interuenire debeāt in ordinatione episcopi unius quæ licet multa sint: solū tamē ista sunt de substantia sacramēti capitatis: scilicet & manuum unctio, & pollicū cōfirmatio, baculi, annuli: atque euangelij traditio. cū certis uerbis ad hæc appropriate: cætera uerò alia possunt dici solēnitatis. Et de quo episcopo, an requiratur in eo necessarium sciētia canonū: uel qualis aut quāta sciētia requiratur in eo: & generaliter in oībus ordinandis: & an liceat eis studere in iure ciuili: & Philosophica: & quid in religiosis: & an sine peccō possint appeti episcopatus: & aliæ dignitates ecclesiasticæ. Et de alijs similibus quæstionibus multū pulchris ad propositū habetur in lib. seq. in prima parte. † Quomodo autē Christus qui fuit & ipse pōtifex omnium supremus, in sui persona possit dici exercuisse officium istud: dici potest quod tunc inter alios actus quando manus super capita discipulorum leuās benedixit eis, dicens: Accipite spiritū sanctū: quorum remisistis peccata remittuntur eis: & quorū retinueritis reuera erūt, & cætera. Et hæc uolo sufficere pro breui expeditione earum omnium quæstionū, quas supra in proœmio opusculi pollicitus sum me expediturū in hac prima parte eius principalis seu libro primo huius opusculi. Sequitur nūc secunda pars. & secundus Liber.

FINIS LIBRI PRIMII

ALBERTI TROTTI FERRA, riensis, De perfecto Clerico.

LIBER II.

*Clericorum ordinandorum qualitates.
Examinandus qui ordinatur.
Clericus non examinatus deponendus.*

Is uisus circa primā partē, quæ fuit qui dicantur clerici, seu qui ueniant appellatione clericorum: restat ut ad secundā deueniatur: quæ est de qualitatibus ipsorum clericorum: hoc est quæ & quot requirantur in eis: ut ueri & boni clerici appellari possint: non solū nomine: sed etiā re ipsa. Et primo, quæ & quot requirantur & attendi debeāt in eis, antequam ordinentur. Secundo, quæ & quot requirantur in eisdem, postquam ordinati sunt. Quantum ad primum † de qualitatibus quæ requiruntur in ordinando: sciendum & notandum est, quod multa requiruntur: de quibus per Gratianum à. xxiii. distinc. usque ad centesimam distinc. sed inter alia quædam præcipua, & ideo bene noranda & ante oculos habenda: non solum eorum qui ordinari desiderant, sed etiam eorum quibus incumbit onus ordinandi, ut non recipiant aliquos ad ordinationē: nisi

- diligenti facta examinatione an omnia ista cō-
 2 currant in eis: sic enim introductum est, † ut sine
 examinatione non admittatur aliquis: ut habetur.
 xxiiij. dist. per totum: & notatur in. c. unico,
 de scrutinio: alias punitur, & qui promouetur,
 & qui promouit, c. si. eadem dist. xxiiij. quia ueniunt
 deponendi ambo: & ex clero abijciendi:
 ut dicit tex. & ibi glo. notabilis: q̄ etiam si in
 omnibus sit idoneus ille qui sine examinatione
 3 promouetur: tamen propter hoc solum: † quia
 non examinatus uenit deponendus.

CAPVT I.

REQUISITVM I.

- 1 *Illegitimus nunquid à sacris arcendus.
Spuriorum ad decimam usq; generationem conditio.*
- 2 *Fama clericorum inconcussa permanere debet.*
- 3 *Illegitimi cur rarius quàm legitimi moribus præstant.*
- 4 *Legitimus illegitimo in honoribus deferendis præferendus.*
- 5 *Natalium turpitudine uirtute tegitur.*
- 6 *Virtus plus affert ornamentum quàm maiorum splendore.*
- 7 *Literati nobilibus æquiparantur.*
- 8 *Nobilitas nulla maior uirtute.*

2 **D**igna ergo qualitas, & primū requisitū est, q̄ ille, de quo ordinando agitur, sit legitime natus: hoc est ex legitimo matrimonio. † Prohibentur enim omnes illegitimi ordinari quocūq; nomine censeantur: non solum ex dispositione legis canonicæ, sed etiam diuinæ: ut de utraq; est

tex. in. c. per uenerabilem, qui filij sint legi. in fi. ibi testante dño Deuterono. Māceres & Spurij usq; in decimā generationem in ecclesiā dei nō intrabunt. Et ratio prohibitionis redditur triplex per Hostie. in summa de filiis presby. §. que sit causa. Præterea dignitas clericalis, cum sit magna in se, huiusmodi personis tanquam uilibus conferri non debet. c. inter dilectos, de excessu. prela. Ex incōtinētia enim parentum quasi maculati & inhonestati cēsentur: † fama autē promouēdi in nullo debet uacillare. xxxij. dist. laici, & ex talibus ecclesiā saltem de facto infamatur. c. unico, de obligatis ad ratio cinia. Itē detestatio paterni criminis. c. uergentis. de hæreticis. Item quia tales solent esse imitatores paterni criminis, iuxta illud. *Filius esse solet saepe patri similis.* Argumento. lvi. dist. c. si gens, & l. q̄ si nolit, §. si mancipia. ff. de ædi. edi: ibi. præsumptum est em̄ quosdā peruersos fore: quia fuerūt nationis peruersæ. † Accedat & alia ratio: quia experimēto apparet tales ut plurimum non ita morigeratos esse sicut legitimos: eo q̄ a parētib; nō ita sollicitē instruūtur sicut legitimi: & est ratio Richardi in quarto, distin. xxv. q. iij. qui sentit etiā prædictas rationes. Quibus rationibus attentis teneri posset: & ita tenent aliqui: q̄ † si illegitimus haberet competitorem in dignitatē legitime natum: deberet præferri legitimus cæteris paribus, arg. l. generaliter. §. spurios. ff. de decurio. Cæteris paribus dixi: quia fecus si esset docta persona & bonæ famæ: ille autem cōpetitor non sic. Non enim ex hoc ipso q̄ ille est illegitimus, debet sperni, ut in. c. nasci. lvi. distin. nasci enim de adulterio, non est eius culpa qui nascitur, sed illius qui generat, ut dixit ibi tex. & est originaliter Hieronymi in epistola cōtra Ruffi

num, ponentis exemplum de seminibus in terrā sparſis & cætera. & quia dei manus est illa, quæ operatur in uno sicut in alio. ¶ Et ideo tex. in. c. unde cūq; uascantur homines: modo parentum non imitentur errores honesti & salui erunt: semen enim hominis ex quo cūq; homine dei creatura est: & eo malè utentibus malè erit, non autè ipsum semè malū: propterea tex. ibi sequēs bene exortatur ut nūquam de uitijs erubescamus parentū, sed semper amplectamur uirtutē. Imo ille tex. mirabiliter probat in ſi. sui: q̄ ille magis laudandus est: qui ex parentibus a uirtutibus alienis propria uirtute repletet, quam ille qui non sua, sed maiorū uirtute clarus est: licet ipse etiam æqualiter uirtuolus. ¶ Et ibi glo. not. hoc colligit & firmat: quod tamen dictum non tenet ego simpliciter, sed de ueritate illius reuerendum ad nota. in. c. penul. de præben. maxime per Abb. ibi. qui sentit, q̄ licet ille sit magis cōmendandus: iste tamen magis honorandus in quo scilicet concurrūt nobilitas & uirtus: quia duplex decor fulget in eo parentum: scilicet & proprius. Et pro hoc tex. & q̄ ibi notatur in. c. de multa. de præben. ¶ ubi æquiparantur nobiles & literati: & quod nota. per Bal. in. l. nemi. ni. C. de aduo. ca. diuerſorum iudici. ubi q̄ doctor nobilis ceteris paribus præferendus est ignobili. ad idem glo. ad hoc notabilis in. l. societas pro socio, & quod ibi Sali. per illam glo. quam multum nota. licet in contrarium uideatur facere glo. in. c. quoniam uetus. xxiij. q. j. in uerb. in uidiā dei: dum ponit exemplum, cum duo cerarent de beneficio, & unus allegaret nobilitatem: ex aduerso respondit alius: piscatori Petro filio fabri successorem quærimus, non augusto. Et pro hoc posset allegari quod scribitur apud Iuuenalē satyra Octaua quæ incipit stegmata

quid faciunt, in quātum ibi cōcludit per multas rationes, t̄q̄ nobilitas sola est unica uirtus.

Tota licet ueteres exornent undiq; cæraf

Atria, nobilitas sola est, atq; unica uirtus.

Et ad propositum de illegitimis potest pro illis ultra præallegata adduci etiam bonus tex. in. c. dominus noster. lvi. dist. ubi tex. qui ad præbendam fiduciam talibus qui ex illegitimo matrimonio nascuntur, adducit hæc uerba: q̄ ista ratione dominus noster uoluit non solum de alienigenis commixtionibus: sed etiam de adulterinis librum generationis suæ duci. Ad idem tex. ead. dist. in. c. sponſus ille qui est tex. Augustini.

CAPVT II.

Illegitimi ad ordines dispensandi.

Illegitimus dispensatus ad tenendum beneficium an possit duo simul obtinere.

Illegitimus quando ad ordines possit sine dispensatione promoueri.

Dispensatio episcopi nūquid sufficiat illegitimo religionem ingresso, & ad quid.

Filij presbyterorū an possint in ecclesia paterna istitui.

Filij ante ordines nati an sint dispensatione promouendi.

Legitimatō quo ad actus ecclesiasticos an includat etiā actus seculares.

NON tamē credendū q̄ legitimi huiusmodi quātumcūq; alias sufficientes possint ordinari stāte illegitimitate illa: & ideo remedium est, ut si ordinari uolunt dispensationem perant & obtineant. Et quis possit dispensare: dicendum est quod episcopus quantum ad

ordines minores & ad beneficium sine cura. Ad curatum autē & dignitates solus Papa potest.

2 c.j. de filijs presby. lib. vj. † Vbi additur: q̄ si dispensatū fuerit cum tali illegitimo nō obstante defectu natalium, ut possit ad curatum beneficium promoueri, prætextu illius dispensationis nō poterit duo beneficia simul obtinere. Nō etiam poterit ad personatū uel ad rectoriā assumi: ad quā per electionē procedi cōsueuisset, ut est tex. nota. in. c. fina. de præben. In uno tamen casu possit sine dispensatione promoueri ad omnes

3 ordines, † quādo scilicet intraret religionem talis illegitimus: & in ea profiteretur. c. j. de filijs presbyte. & facit. §. j. lvj. distin. religionis enim ingressus sequitur professione, sicut tollit ingratitudinem. xix. q. ulti. c. non liceat: ita omnē irregularitatem tollit. Ad prælationem tamen non possunt promoueri sine dispensatione: ut in dict. c. j. Nec etiam ad curam animarū in parochia, nec etiam ad benedicendum in ecclesia. aliquid promoueri sine dispensatione: ut ibi: cum dispensatione autē sic. † Sed an sufficiat dispensatio episcopi cū talibus religionē ingressis, in hoc casu sunt opiniones. Quidā em̄ q̄ non per. c. nimis, de filijs presby. aliqui tenēt q̄ sufficiat, quo ad hoc ut in abbates possint promoueri: non autem in episcopos: Et ad. c. nimis. Respondent, q̄ loquitur de remanentibus in seculo: sed prima tutor secundū Richardū in. iij. dist. xxv. q. ij. ubi de hac materia. De hoc tamen quæ dispensatio requiratur: etiam à quo concedi possit: † & maxime quid in filijs sacerdotum ut possint institui in ecclesijs paternis uel non paternis: recurrendum ad nota. per Hostiē. in titu. de filijs presby. §. quis possit, & ad ea quæ habentur & notatur in. c. ex transmissa, & c. ex tua. eod. titu. Et quid si per ignorantiam contingat illegitimum promoueri:

moueri: de hoc in. c. fi. de tempo. ordi. & an debeat credi uerbis matris: de hoc in. c. per tuas, de probatio. & in. c. afferte, de presump. Et quid de filijs presbyterorum, † quos ipsi genuissent ante sacerdotium ex legitima uxore: de his in. c. ad hæc, & in. c. ad extirpandas, & in. c. ad abolendam, de filijs presbyterorum, & in. §. j. coniuncto. §. fina. & in. c. Osius. lvj. distin. ubi enumerantur septem summi pontifices qui ex filijs presbyte. hoc modo euaserunt ad papatum. Et de illegitimo qui legitimatur uel per subsequens matrimonium, uel per Papam, aut Imperatorem, uel alium habentem potestatem legitimam: de primo recurrendum ad nota. in. c. tanta, qui filij sint legitimi: de secundo in. c. per uenerabilem, eod. titu. ubi etiam notatur an legitimatus quo ad actus ecclesiasticos censetur etiam legitimatus quo ad seculares: & est quæstio satis diffusa, de qua ibi.

CAPVT III.

REQUISITVM II.

Œ Foemina cur ordines non possint suscipere. 1

Moniales nunquid sacra tangere possunt. 2

Foemine à quibus rebus in ecclesia arceantur. 3

Sacramentum duo requirit. 3

Foemine cur caput uelare & comas nutrire debeant. 4

Mulier an ad Dei imaginem sicut uir dicatur esse facta. 5

Mulier ex consuetudine iudicat, non aliter. 6

Abbatissa dicitur diaconissa. 7

Hermaphrodita nunquid possit ad ordines promoueri. 8

Requiritur secundo, quod ille qui petit seu appetit ordinari: non habeat impedimentum sexus: ut quia sit masculus: non autem femina. Feminae enim prohibentur ordinari: & hoc impediēte sexu ex constituto. eccle. adeo quod si ordinetur femina de facto non recipit characterem ordinis: nec executionem eius: ut dicit glos. nota. in. c. diaconissa. xxvij. q. j. & tenent Docto. in. c. noua, de poeniten. de remissio. ad hoc tex. xxij. dist. sacratos, & c. mulier, ubi ² tex. † quod feminae quantumcumq; Deo sacrate & sanctae: uasa & pallas sacras, quibus ministratur, contingere non debent praesumere: uel incensum circa altare offerre: ad idem tex. in. d. c. noua, ubi tex. prohibens eis ne benedicant in ecclesia, etiam si sint abbatissae, & ne audiant confessiones in criminibus monialium, & publicae Euangelium legant; & ibi redditur ratio, in si. tex. quia licet beatissima uirgo Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis uniuersis: non tamen illi sed illis dominus tradidit clauis regni caelorum. Et si quaeratur de ratione rationis quare non sic feminis: redditur per Richar. in ³ iij. di. xxv. q. iij. & redditur per Docto. nostros in. d. c. noua, uidelicet † quia in sacramēto requiritur res & signum. c. cum in arte, de cele. missa. tum autem clericus quando ordinatur per ordinem tacite coniungatur ecclesiae tanq; sponsus sponsae: hoc mysticum non potest cadere in femina: quia sponsa est & non sponsus. Item quia in sexu femineo non potest cadere eius gradus praeminentia: cum ipsa femina habeat in se statum subiectionis: primo ad Thimotheū secundo: ibi mulierem docere non permittas nec dominari in uirū: ga enim parilitate male usa fuit, ideo fuit subiecta uiri potestati: Genesis. c. iij. ibi & sub uiri potestate eris: ad hoc. c. cū caput

mulieris sit uir. xxxij. q. ultima & c. mulierem, ubi redditur alia ratio propter originem peccati, quod emanauit ab Eua: & quia preuaricatio ab ipsa inchoauit: & ne iterum feminae facilitate labantur. † Et ideo in signū subiectionis introductum est feminas debere incedere capite uelato. xv. q. iij. §. his ita. Et hoc signum maxime ostendere in ecclesia dei, propter reuerentiam sacerdotum, ut notanter dicit ibi tex. in dicto. c. mulierem & ibi glo. in uerbo reuerentia, quae addit aliam rationem: quare sic uelatae, ne sacerdotes intuentes faciem earum, irriterentur ad libidinem. Portant etiam in signum subiectionis huius capillos longos, ut est text. in. c. quacumq;. xxx. dist. adeo q; si qua femina absconderet sibi eos, excommunicanda ueniret: ut ibi est tex. Accedit † quia mulier non imago dei est sicut uir: qui uir imago & gloria dei est: & ad imaginem & similitudinem dei factus: mulier autem non: ut dicit tex. in. c. haec imago. xxxij. q. ulti. Licet enim quo ad quid: quia quo ad animam rationalem dicatur habere imaginem dei: tamē quo ad quaedam mystica non uidetur representare imaginem ipsam Dei: ut declarant Doctores in dicto. c. noua. Quibus rationibus & respectibus attentis, prohibetur etiā eis praedicare: & publice docere: ut notat gloss. in dicto. c. noua, & habetur in dicto. c. mulierem. † Non possunt etiam iudicare in causis: ut ibi: & decima quinta quaestione tertia. §. econtra, & §. femina, nisi fortē ex consuetudine. c. dilecti, de arbitris, nec arbitrium in se suscipere: ut ibi nota. & in. l. unica. C. de arbitris. Nec mirum, sunt enim feminae in multis iuris articulis deterioris conditionis quam uiri. l. in multis. ff. de statu hominum, & ibi glo. ordi. & in. l. feminae. ff. de regulis iur. licet econtra. In multis etiam

sint melioris conditionis, de quibus ibi per glo. & per Spe. in tit. de procu. in prin. & in tit. de accusa. §. i. & in l. j. ff. de fenato. per Bal. Nec obstat ad prædicta si opponeretur de illo ad Galathas. ij. q. in Christo Iesu neq; masculus neq; foemina: quia respondet Richar. ubi supra, q. uerū est quantū ad meritū in Deum per comparationem ad Christū non est differentia inter masculum & foeminam: est tamen quo ad officium.

7 † Non obstat etiā prædictis. c. presbyter. xxxij. di. & c. mulieres, in quibus fit mētio de presbytera. & xxvij. q. i. ubi dicit, diaconissam non debere ante annos. xij. ordinari: ex qbus innuit q. possint suscipere ordinē diaconatus & presbyteratus: quia respondetur q. ibi presbyteræ uocantur uiduæ seniores non mulieres ordinatæ: per diaconissam autem intelligitur abbatissa secundū glof. ibi: uel q. ibi appellant diaconissæ: illæ quibus iniungitur legere omiliā in matutinis: cum aliqui benedictione, ut dicit alia glo. 9 ibidem. Quid autem in hermaphroditat an possit ordinari: quia participat de utroq; sexu forte dici posset attendendum an magis incalescat in sexu uirili, & possit. An uero in sexu foeminino & non possit arg. l. quæritur. ff. de statu homi. & iij. q. iij. §. hermaphroditum. Et an stari debeat dicto eius in quo magis incalescat Bal. ibi dicit quod sic, secundum Guil. de Cuneo.

CAPVT IIII.

REQUISITVM IIII.

- 1 *Ordinandus liberæ debet esse conditionis.*
 2 *Seruus nunquid in domini præiudicium ordinari possit.*
 3 *Seruus sacris iniciatus quando domino restituendus, &*

ad quas operas.

Seruus ordinatus & domino restitutus à quo iudicāus. 4
Seruus ad ordines susceptus contrahere matrimonium &
an possit.

Seruus ordinatus à quo tempore per dominum repetendus. 6

Requiritur tertio, quod non habeat impedimentum status, ut quia seruus alienus: † nullus enim seruis, siue priuati alicuius, siue ecclesie ordinari debet, nisi manumittatur prius. liij. dist. c. j. §. & iij. Et ratio prohibitionis est seruilis uilitas per respectum ad clericalem dignitatem. liij. dist. c. admittatur, & de seruis non ordi. c. de seruatorum. Et quia debet esse immunis ab alijs qui diuinæ aggregandus est militiæ dicto. c. j. liij. dist. Quid autem si de facto sine manumissione ordinetur. An ualeat ordinatio in præiudicium domini: † de hoc late per Hosti. in sum. de ser. non ordi. §. qualiter seruus possit ordi. & per scribentes in. c. de seruatorum de ser. non ordi. ubi distinguunt communiter casus. iij. Quandoq; enim quis ordinatur sciente & contradicente dño. Quandoq; ecōtra sciente & non contradicente domino. Quandoq; ignorante domino: episcopo autem & præsentatore sciente. Quandoq; ignorante domino, & episcopo, & præsentatore. Primo casu remanet seruus & restituitur domino, & hoc quando non fit sacerdos. Si autē factus esset sacerdos: in hoc sunt opinionēs. Illa ergo magis communis secundum Anto. q. tunc non restituitur: sed aliter per episcopū ordinantem prouidebitur, ex quo ad presbyteratum ordinatus est, cum restituitio ne tamen, de qua infra. Secundo casu conclus

dendum est secundum omnes: quod statim efficitur liber. liiij. dist. c. si seruus: & hoc indistincte siue ad maiores, siue etiã ad minores ordines promoueat: licet aliqui contra in hoc, & male.

Tertio casu, quando ignorante domino, episcopo autem & presentatore sciente concludendum, secundum Ant. post Guil. in. d. c. de seruo, ut efficiat liber ipse, & hoc ex dispensatione ecclesie. Cum de iure dicendum esset aliud ex quo sui furtum facit. Episcopus autem & presentator tenentur domino dare, a quo bonum. liiij. dist. c. si seruus, & erit hic ordo extractionis secundum Hostium, quia primo dabitur actio contra ordinantem. Secundo contra presentatorem: uno tamen soluentem alius liberat: secundum eum ar. l. j. §. si plures. ff. de eo pro quo factum est. Et si non haberet unde satisficeret alio modo: debet tunc restituere domino. Quarto casu, quando ignorante domino: ac etiam episcopo, & presentatore. Distinguendum est, quia aut est ordinatus ad minores tantum: & deponit ac remanet seruus. lx. dist. nulli, & c. frequens. Si ad diaconatum dabit uicarium pro se si potest: si non potest, restituitur ipse. liiij. dist. c. ex antiquis. Et eodem privilegio dicendum est subdiaconum gaudere. c. miramur, de ser. non ordi. & ad. c. quia multis, de rta. & quali. Si uero ad sacerdotium se fecerit ordinari statim quidem efficitur liber: sed mulatur in amissione peculij si quid habet: si non habet: seruiet domino in diuinis officiis. liiij. dist. c. frequens. † Addendum tamen: quia predicta procedunt, quando seruus fecisset se ordinari ex facilitate: ita quod non ex malicia: si enim ex malicia & ex caliditate: debet tunc indistincte restituere domino etiam ad sacros promotus: tex. est in. d. c. de seruo, & liiij. dist. de seruo. & declarat se ille tex. ut quia corruptis testibus uel conductis ad hos gradus est promotus. Tunc

tamen quando domino restituitur hoc modo, dicunt Doctores, quod non potest eum uendere: de quo. j. q. j. c. qui studeat. Imò secundum Innocentium. & Hostium. † non licet domino in talem manus uiolentas immittere: quasi retineat privilegium canonis. si quis suaden. xvij. q. iij. Non etiam iudicabitur a domino suo: sed ab episcopo. xcviij. dist. c. si imperator, & in casu quo dominus non possit illi providere: tenetur ecclesia in necessarijs secundum Hostium. arg. c. ad supplica. de renu. & sic uidetur secundum hoc quod retineant ista privilegia clericale: non solum quo ad canonem illum si quis suadente: sed etiam privilegium fori reliquis amissis. Sicut dicitur de coniugatis in. c. Ioannes, de cler. coniug. Voluit tamen Hostien. quod nec privilegium fori debeant retinere isti tales sic restituti dominis, quare efficiantur eius conditionis, cuius ante fuerant ante gradum ex quo ceciderunt ex gradu. lx. di. c. nulli, & c. se. & c. ex antiquis: dicendo quod hoc tenere iustus esset: & hoc nititur ipse confirmare alijs iuribus, respondendo contrario ut per eum: † illud tenendum quod non posset talis seruus sic ordinatus ad sacros contrahere a modo matrimonium: licet restitutus domino propter uotum tacitum: quod censetur fecisse in susceptione ordinum sacrorum: arg. de ser. coniuga. c. quidam. Addendum etiam, quia in casibus in quibus dictum est posse repeti seruum a domino intelligendum est hoc, † dummodo infra annum repetatur a tempore scientie domini: arg. xxij. q. ij. c. si quis ingenuus, & c. si seruus sciente. liiij. distinct. & hoc secundum Gof. Hostien. & Butri. ubi supra. Qui refert opinionem Hostii. tenentis quod imò tempus debeat incipere currere a tempore promotionis: sed, quod uerius est, a tempore scientie.

CAPVT V.

- 1 **¶** *Ascripticij nunquid seruorum subeūt conditionem, ut nolente domino possint ordinari. Libertus reclamante patrono sacris initiari an possit.*
- 2 *Seruus religionem ingressus an possit per dominum reuocari, & intra quod tempus.*
- 3 *Serui quantumcumq; Deo sacriati cur domino restituēdi.*
- 4 *Consecratio rerum inanimatarum in quo stet.*

1 **E**T hæc quæ dicta sunt, tenendum est habere locum in omni genere seruorum: & sic etiam in ascriptitijs: siue originarijs. Licet in illis uideatur posse dici speciale: ut etiam contra uoluntatem domini possint ordinari. Ita tamen ut clerici facti impositam sibi agriculturam adimpleant. Ita uidetur tex. in. c. si seruus, el secundo. liiij. dist. Sed ut dicit Butrius in dicto. c. si. de ser. non or. illud est correctum, ut ibi no. & ea. dist. c. quæcunq;, & c. admittuntur. Haberet etiam locum in libertis: in quibus patronus seruitiū aliquod sibi retinuit. liiij. dist. c. quæcunq;. Ac etiam in obligatis publicis functionibus. c. ij. de obli. ad ratio. & l. distin. c. frequens, & c. si quis. Et an eadem hæc quæ dicta sunt in ordinatis: habeant locum in promotis ad religionem: dicendum est quod sic: & multo fortius secundum Butri. in dicto. c. de seruorum, in. ij. col. uer. & secundum hoc. In uno solo est differētia: secundum eum. Quia ubi ad repetendum clericum sæcularem datur annus tantum à tempore scientiæ, ut supra. Ad repetendum religiosum dantur tres. liiij. dist. c. si seruus. Et ratio differētiæ redditur: quia monachi latent, clerici patēt: & si multum distarent, deberet etiam dari prolixius tempus. xij. q. ij. c. si quis incognitus. Ita

dicit ipse Butrius in dicto. c. de seruorū. uer. ultimi casus. Vnum solū dubiū moueo: & quare hoc sit q; ius permittat seruos quantumcumq; cōsecratos restitui domino. Cum tamē in alijs rebus hoc prohibeatur: ut ex quo res constituta est, reddi non debeat: sed precii eius dari: ut est tex. in. c. comperimus. xvj. q. ulti. Solu. duplex allegari potest ratio, una quæ sumi potest ex. c. ad hęc. de religio. domi. Ne aliās sit in potestate ipsiusmet serui dominum suum priuare, dolose, maximē ex malitia sua. Queratio non cadit in alijs rebus maximē inanimatis. Cum in illis nō cadat dolus, neq; malitia. Alia, & hæc est ratio Hostien. & aliorum summistarum: & quia in rebus inanimatis quæ solæ cōsecrantur, consecratio stat in superficie: & ideo phiberi debet à manu profana tractari. In homine uerò est in anima, quæ tangi non potest. xxxij. q. viij. licitè. Per quam rationē tenet ibi glo. q; licet matrimoniū totaliter dissoluatur morte alterius ex uxoris: adeò quòd si mortuus quis resuscitaret de nouo, nō recuperaret uxorem, nisi denuo rehabet. Non sic in ordine aliquo uel baptismo recepto: quia retinentur isti: hoc ideo dicit glo. illa quia per baptismum copulatur immortale immortali uidelicet anima deo: per matrimonium uerò mortale mortali: quia corpus corpori: & hæc satis quo ad istum tertium requisitum.

CAPVT VI.

REQUISITVM IIII.

- 1 **¶** *Obligato ad ratiocinia utrum ante calculum ad ordines promoueri concedatur, & quando. nume. 3.*
- 2 *Fori mutatio an secum trahat lites ante inceptas.*

- 4 *Vsurariorum filij nunquid ante rationem redditam pro mouendi.*
- 5 *Promissio iurata nunquid arceat à sacris ante implemētū.*
- 6 *Promissor qui religionem ingreditur, an & qualiter ad promissa teneatur.*
- 7 *Spiritus sancto nemo resistere potest.*
- 8 *Religiosus ad regulæ obseruationē semper astrictus.*
- 9 *Religionis ingressum retardans pessimè consulit.*

Requiritur & quarto: quod non sit talis qui sit obligatus ad ratio. hoc est quātū ad ppo sitū: quod non sit obligatus ad reddendū ratio nem administratorū: que gessisset ex officio publico uel priuato aliquo: tanquā tutor, curator, uel negociorū gestor alicuius. Tenētur enī huiusmodi personæ prius rationē reddere administrationis, Nec ante possunt etiā pmoueri: ut habetur de obligatione ad ratio. per totum: & ibi per Hostiē. in sum. illius titu. Circa quod dicens dū & distinguendū, an sit talis qui adhuc exerceat officium: uel administrationē. An uerò qui in præteritum exercuerit nondum tamē reddita ratione. Primo casu non possit pmoueri: donec sic gerit illā. xxj. q. iij. c. j. & ij. & extra ne clerici. uel mona. c. j. & c. ij. & c. fed nec procurationes: nisi illam gereret pro persona aliqua ecclesiastica uel seculari: sed miserabili, ut sunt pupilli, uiridua, & huiusmodi: tunc enim possunt si aliud non impediatur. lxxxij. dist. c. iudicamur. lxxxvij. dist. c. peruenit. & xvj. q. j. monachi. Si autem desijt esse administrator, nondum tamē reddidit administrationē, & sic secūdo casu: tunc attendendū an tēpore quo petit se promoueri: nulla sibi lis mota sit uel esset: & possit pmoueri: nisi si manifestū sit talē teneri de dolo: tunc enī epi-

scopus deberet talē ex officio suo repellere: sicut & quilibet alium criminofum siue infamē. ij. q. vij. alicui. lxxj. q. j. c. infames. & ff. de postula. l. quos prohibet. An uerò in ipsa promotione moueat quæstio, uel ante mota sit: & hic subdistinguedum: quia aut quæstio ei mouetur de dolo uel ante mota sit, & non debet promoueri ante illam decisam. lxxxj. dist. c. tatis. xxij. dist. c. illud, & de obli. ad ratio. c. j. decet tamen taxari tempus, infra quod quæstio decidatur, arg. c. lautor. qui si. sint legi. Si uerò quæstio moueatur uel mota sit de culpa tantū: talis potest promoueri non obstante actoris reclamacione: tamen lis postea procedet sicut prius: & sub eodē iudice, arg. l. ubi cœptum. ff. de iudicijs. & l. cū quædā, de iuris. om. iu. & quod non. per Butri. in. d. c. j. de obli. ad ratio. † ubi glo. notabi. quod si secularis mota sibi lite efficiatur de foro eccle. quia efficiatur clericus, non proderit hæc mutatio fori quo ad litē illā motā ut non teneatur corā eodē iudice respondere, & eā finire. Et ideo infert ibi Butri. ad quæstionem illam disputabilem. An clericus accusatus coram iudice seculari possit postea effectus clericus damnari ab ipso iudice seculari. De qua latissimè ibi per eum, & in qua refert opinio. vij. uarias: & ultimo ponit suam per distinctionem casuum: & de qua etiam late per Pet. de Ancha. in regula ea que lib. vj. & per Bartol. in. l. j. ff. de pœnis, per Archid. xj. q. j. c. j. per Bal. in. l. quædam puella. de iurisd. om. iudi. per Dinum in. l. idem. Vlpianus. ff. de administratione. tuto. Et hoc in obligatis ad ratiocinia priuata alicui personæ: in obligatis uerò Reipublicæ ex administratione quam gessisset ex officio aliquo. Tenendū est indistincte, ut de iure non possint promoueri ante redditā rationem: siue sit mota lis: siue non. c. prætereā. l. j. dist.

1. officiales. C. de epi. & cle. Non sic si alia ratio ne quam administrationis sint Reipublicæ debitorum. l. quisquis emeris. C. de epi. & cleri. De quo plenius per Hostiē. in sum. in titu. de oblig. ad ratio. §. quis obligatus. in prin. ubi ponit etiā

4 † quid de filiis ufurariorum: & arguit q̄ nō sint promouēdi ante redditā rationē: arg. l. humilē. C. de incest. nup. Limitando tamen hoc uerū eo casu, q̄ filius succederet in uitium. Secus si repudiet hereditatem: uel clamores eius emēdet. c. j. de ufuris. & j. q. iij. c. ergo. Ibi etiā ponit notabilem quæstionem † quid de eo qui se obligasset ex alia causa ad aliquid faciendū uel dandum, & ad illud se obligasset sub uinculo iuramenti: & cōcludit, ut nō propter hoc prohibeatur ordinari imō poterit. Nō enim iuramentum uiolat, qui illud cōmutat in melius. c. peruenit. de iureiurā. sed remanebit obligatus sicut antea & tenebitur post clericatū adimplere promissionem. Non obstante. liij. distin. c. legem, & distin. liij. c. quicūq̄: quia illi canones intelligūt a perpetuo obligatis: puta de seruis curialibus, & huiusmodi: & hoc uerū nisi fortē se obligasset ad indecētia aliqua: puta quia iurasset ministrare in tabernis, uel purgare cloacas: uel alia similia indecētia penitus clericis: quia tūc nō debet ordinari donec satisfecerit: uel aliū æquē idoneū posuerit loco sui ad illud tale: quod potest nisi ad illud fuisset electa industria persone: uel iurasset in propria persona seruire: secūdum Hostien. ibi in. d. §. quis obligatus. Sed pulchrius dubiū est, de quo subsequēter per eūdem

6 ibi. † Quid in transeunte ad monasterium uel ad religionē: qui similiter obligatus esset sub uinculo iuramenti ad aliquid faciendū: an sit recipiendus ante satisfactionem. In quo concludit ipse absolutē q̄ sic: sed monasterium satisfacere

tenetur, de his quæ contulit ipse monasterio. xix. q. iij. c. si qua mulier. l. deo nobis. C. de epi. sco. & cleri. adde uel etiam de his quæ post ingressum religionis peruenissent ad monasteriū occasione eius: puta per successiōnem hæreditariam uel donationem, argu. c. si qua mulier. xix. q. iij. satisfaciēdo illis iuxta facultatem suam. Si modo hoc faciat ex charitatis feruore & spiritus sancti inspiratione, non autem ex leuitate uel uoluntate se subtrahendi à debito per uiam illam: non enim dici nec imputari potest, q̄ hoc faciat in iniuriā creditorum: qui spiritus sancti auctoritate ductus: hoc facit: cui spiritui sancto resistere nemo potest. x. q. ij. c. duo sunt, & in. c. licet de regula. hæc ille, ibi cōcor. Inno. & Tho. secūda secūda. q. vlti. Pro pleniori tamen ueritate huius dubij uideantur doctores: & maximē Burrius ibi in. d. c. j. de obliga. ad ratio. qui Burrius in penulti. colū. in uer. & hæc faciūt, format q. in terminis, quam. q. mouet glo. ordi. in. d. c. præterea. l. j. distin. & pro eius quæstionis solutione refert ipse tres opinio. & ultimo opinionē Hostien. illā: scilicet de qua supra ut distinguitur, & attendatur quo animo intrare uelit: an in fraudem, an uerò bono zelo. Hoc addito ut etiā quando zelo intrare uellet, sit paratus satisfacere iuxta possibilitatem in eo quod poterit sic in religione existēs: salua regula & officio non neglecto, arg. c. cleri. l. j. dist. ut si sit obligatus scribere scribar: uel aliud opus honestum facere faciat, quod possit salua ut supra. Deductis tamē secundum aliquos expensis, quas recipit à monasterio ne sit onerosus ei. xvj. q. vij. c. de lapsis. Licet secūdum alios nō sit necesse: quos sequitur Hostiē. in sum. sua eo. ritu. §. penulti. in fine: ubi latius de hoc illa ratione: quia ex quo altari seruit, de altari uiuere debet. xij. q. j. c. ex his:

62
 & hoc dicit honesti, dum tamen nō impediatur in aliquo, ut prædictum est ab obseruantia regulari, id est ab obsequijs regulæ: † quibus est astrictus semper: de quo in sum. confes. lib. iij. titu. xvj. q. v. Concludit tamen tutius, q̄ antequā ingrediatur, adimpleat promissum: ut consulit tex. in. c. cōmissum. de spō. qui tex. est bonus ad hoc propositum cum his quæ ibi per docto. & xx. q. iij. §. fi. Addit etiā q̄ ubi ingressus esset, si posset hoc explere per substitutū, quia non esset electa industria personæ. arg. c. fi. de offi. deleg. uel cōtentaretur ille idē cui obligatus esset, sufficeret tunc seruitium expleret per alium secundū Gof. Addendū tamen inquātum uult Host. q̄ tutius sit, q̄ prius impleat q̄ promissit, arg. c. de debitores. de iureiurā. & d. c. cōmissum. Hoc enim cōsilium nō uidetur bonū: † per quod ingressus religionis habeat retardari. Nec obst. q̄ habetur in. c. debitores. quia ibi non inducitur aliā quod impedimentum uel retardatio boni. Non obst. etiā. c. commissum, de spon. quia similiter respōdetur, cū ibi per cōtractum matrimonium non retardet ingressus religionis, & hoc secundum glo. Ray. & quod habetur in sum. confes. eo. titu. q. xj. ubi de hoc. De hoc etiā per Specu. in titu. de statu mona. §. j. uer. xix. ubi hæc recitatur, & ibi de doctore qui se obligauit ad legendum & similibus quæstio.

CAPVT VII.

REQUISITVM V.

- 1 *Curialis an et quando ad ordines admittendus.*
- 2 *Histrionicæ exercentes num à sacris ordinibus repellendi.*
- 3 *Officiales fori secularis cur ab ordinibus arcendi.*

R Equiritur quinto q̄ † non sit curialis ille qui appetit ordinari: hoc est talis qui quacūq; conditione uel causa sit obligatus curiæ alicuius publicæ potestatis: ut habetur de hoc. l. j. dist. & liij. dist. per totū. Omnes em̄ curiales huiusmodi in distincte prohibētur ordinari, secundū Ray. nisi prius sint absoluti à curia, ut ibi. Sed postquam sunt absoluti non sunt admittēdi in distincte, sed cū distinctione. † An tales qui exercuerint seua, ut officiales uel milites qui sanguinem humanum effuderūt: siue turpia & inhonesta ut histriones, & non possint promoueri. l. j. distinctio. c. j. & iij. & xcvi. distinct. clericus. uerb. clericus, & de consecrandis pro dilectione. Si uerò honesta officia exercuerint: ut iudices, aduocati, tabelliones: & huiusmodi in causa ciuili seu pecuniaria admittuntur. c. osius. lxj. dist. Si in causa sanguinis repelluntur tanquā irregulares. Redditur autē triplex ratio, † quare sic prohibeantur isti curiales putat: quia multi ex prædictis & frequenter irregularitate cōtrahunt ex officio suo. Secūdo, quia tales quandoq; repetuntur: & sic ecclesia perturbatur. Tertio, quia presumitur contra eos, q̄ non transferint ad clericatū uoto religionis. Sed ut fugiant rationes dominorum suorum: ut habetur. l. j. dist. c. j. & ij. & liij. dist. c. j. & hoc secundum Hostien. post alios summistas.

CAPVT VIII.

REQUISITVM VI.

Uxoratis ordines inire non datur.
Ordinatio uxorati an dirimat matrimonium, et illius effectum.

- 3 *Ordinis suscepti à coniugato effectus.*
 4 *Papa qui comperitur prius duxisse uxorem, an possit ab illa repeti.*
 5 *Casus quo Papa potest uxorem habere legitimam.*

1 **S**exto requiritur q̄ non sit alligatus uinculo matrimoniali, nec alio uinculo incompatibili cū uinculo ordinis clericalis: nō enim potest uxorātus dicta ratione: uidelicet incōpabilitatis ad sacros ordines promoueri. c. coniugatus. de cōuer. cōiug. imō nec ad minores, ut tex. notādus & singularis in. c. ulti. de tempo. or. di. lib. vj. imponens p̄nam ordinantibus, tales sunt em̄ ip̄so iure suspensi à collatione: ut est ibi tex. quod bene nota. Sed hic stat dubiū quid si de facto ille qui uxore habet faciat se ordinari ad sacros, an ualeat ordinatio quoad effectū dirimendi matrimonium & eius effectū: & breuiter solutio est q̄ nō: quia licet sacer ordo p̄cedens contractum matrimonij dirimat illud. Si tamen ordo sequatur matrimonium iam contractum, ut quia dum sic est cōiugatus: accipiat ordinem sacrum de facto, non propter hoc dirimitur matrimonium ip̄sum: unde hoc habetur hodie cautū in quadā extrauagāti Ioānis. xxij.

Operatur tamen susceptio huiusmodi ordinis sacri cōiugato: ut si facta fuerit sciēte uxore & consentiente: t̄ teneatur uterq̄ tam maritus ordinatus quā uxor eius ad continentiam: ita q̄ etiam post mortem mariti non poterit illa cōtrahere cum alio, nec e contra ipse maritus post mortem uxoris. Censetur enim illa tacite fuisse professa cōtinentiam simul cū uiro: & sit uterq̄ professus. Et hoc quādo sciēte ut dixi & cōsentiente uxore. Si autem inuita uel sciēte quidem factū sed ius ignorāte in hoc, ip̄so tamē marito

sciēte

sciēte ius: debet maritus talis cogi ad ingrediendam religionem. Si nondum est consummatum matrimonium, ut sic illa possit contrahere cum alio. Et si ad hoc induci uel cogi de facto non potest, uel consummatum esset matrimonium, debet iste exutus beneficio clericali restitui uxori: etiam si esset Episcopus consecratus: uel etiam si effectus esset Papa: ut est glo. de hoc unīca & singularis in. c. si quis pecunia, uel gratia. lxxix. dist. c. ibi enim ponens. q. Pone inquit glo. t̄ quod dum uxor tua creditur mortua eligis in Papam & consecraris, uxor autem illa superueniat & te repetat: an es ei reddendus: & quid si negas eam uxorem tuam esse apud quē cognosceretur. Responde dicit gloss. si reuocetur in dubium, non est cogendus stare in iudicio coram aliquo: imō excipere potest. Dominus est qui me iudicat. ix. q. iij. aliorum. Si autem certū est teneretur reddere debitum, nisi mulier adduci posset ad continentiam seruandam, uel ille ad renunciandum papatui: & satisfaciet secundum Ber. & Lau. hęc ibi in glo. illa: ex quibus patet si uera sunt, q̄ est dare casum in quo Papa potest habere uxorem legitimam, & sic in quo est dare papissam, hoc est uxorem Papae. Ego tamen dubito super ueritate glo. isti. t̄ nisi restrinamus dictum eius: eo casu quo uxor iusta & probabili credulitate putabat mortua ab omnibus: & ita etiam ab ip̄so. Item & cum hoc quod ipsa ignorauerit illum quem sciebat sibi maritum eligi & creari in Papam: uel si sciuit, contradixit expressē. Aliās si consentiente creatus fuisset: non posset eum reperere, quasi tacite professa continentiam per prædicta. Et idem si non consensisset expressē tacite tamen, ut quia sciuit & nō contradixit cum posset. Ad hoc alio lego tex. cum glos. in. c. qui uxorem. xxxij. q. v.

c

ubi gloss. de illa quæ cum sciat maritum uelle intrare religionem, permittit & non contradicit: ut ex hoc uideatur tacite consentire: & data sibi tacita licentia: & per consequens & ipsa tacite uouisse continentiam, licet de hoc sint opinio nes ut in gloss. illa. Itē secus fortē etiam, si ipse sciuisset uel non probabiliter ignorasset: tunc enim fortē posset dici quod teneretur renunciare papatui, si non posset illa induci ad continentiam, & aliter abhorreret commisceri ei.

CAPVT IX.

1. *Monachus in Papam electus an teneatur abbati eum repenti parere.*
2. *Exceptio qualis electo in Papam opponi possit.*
3. *Monachus quibus rebus non habeatur pro mortuo.*
4. *Decurionatus filium eximit à patria potestate.*
5. *Continentia in sacerdotibus an sit de substantia ordinis, an de iure diuino.*

AD hoc in argumentum allego glo. aliam singularem in simili in. c. quam sit. xvij. q. ij. Dum ponit illa gloss. q. t. de monacho electo in Papam: inuito & contradicente abbate: ut si repetat eum teneatur obedire, & redire ad monasterium: & quod ipsemet Papa erit ille qui seipsum compellet. Quia cum teneatur facere iustitiam de alijs: multo fortius de seipso: arg. l. altius. ff. si ser. uen. Contra iustitiam enim & ius facit sciendo se habere uxorem consentiens electioni: nisi responderetur negando dictum gloss. illius tanquam falsum, & quod reprobatur alibi per Pet. de Ancha. in clemen. si. de elec.

in secundo notabili, & Cardi. ibidem in. ij. q. & in. c. licet, eo. titu. & per Ioan. de Imola, in dicta clemen. si. illa potissima ratio: quia electo in Papam à duabus partibus: nulla potest opponi exceptio, nisi hæresis: ut dicit glo. illa notabi. in. c. si propter. xl. dif. & ad rationē dicti illius glo. q. cum monachus non dicatur habere uelle nec nolle eo. titu. de elec. si religiosus lib. vj. Respondent illi quod illud est per fictionem nam consensus naturalem habet uere: patet in. c. unico, de spon. lib. vj. Non ergo cum proueniat à natura, potest fingi sublatus: probo à simili. Nam licet dicatur quod habetur pro mortuo monachus ipse. c. non dicatis. xij. q. j. cum similibus. † Non tamen hoc potest dici quo ad comedendum cum comedat sicut alij uiui. Et idem quo ad alios actus naturales ad hoc autem. idemq. C. de bo. quæ libe. & facit regula quod attrinet: libro vj. Et pro hoc etiam quia ex electione ad tantam dignitatem censerī debet liberatus à potestate abbatis. Sicut dicitur de filio familiæ ut liberetur à patria potestate, tunc hoc quod ad dignitatem decurionatus electus est. l. si. C. de decurio. libro decimo. & insti. quibus modis ius patriæ potesta. sol. §. filius. Si tamē uellemus subtilizare passum istū, adhuc magis pro curiosis possemus considerare, & dicere: q. responsio ista & ratio ista consensus naturalis, ut non possit fingi sublatus, non concludit in casu nostro. In quo iste per consensum suum expressum præcedentem erat iam obligatus uxori: & ita obligatus, ut non posset amodo dissolui ex consensu utriusque. Verum est ergo dicere, quod iste remansit maritus suus, cum uinculum matrimonij ex quo semel contractū, indissolubile sit hætenus, ut not. in rubri. de spon. si sint. Remanet ergo maritus suus sicut prius: unde necessarium

est dicere, quòd uel teneatur redire ad uxorem: & propter hoc renunciate papatui, quasi incò-
patibili cum statu matrimoniali propter tacitum uotum continentie, quo censetur necessa-
rio fecisse ex hoc quòd acceptauit papatum: nisi diceres tu negando hoc quòd sit hoc incompatibile: ita quòd non possit tolli uel dissolui per ipsum Papam, quia est supra ius. c. proposuit, de concef. præben. cum similibus. Et tunc esset
5 incidere in illã. q. † An continentia in sacerdotibus sit de substantia ordinis, uel de iure diuino: de quo in. c. placet, de conuer. coniug. per Inno. & in rubri. qui cleri. uel uouen. per scribes: & de quo per Abba. in. c. cum olim, de cleri. coniuga. Vbi Abbas disputando hoc concludit quòd non: & de quo infra aliquid in secunda parte huius. ij. in. ij. requisito.

CAPVT X.

- 1 *Uxoratorum ordines recipientium poena.*
- 2 *Ordinatorum ad sacra qui possint uxorem ducere.*
- 3 *Ordo sacer uotum solenne secum ducit.*
Sponsalia de presenti per ordinis sacri susceptione nunquid sublata.
- 4 *Græcus utitur matrimonio ante ordines contracto.*
- 5 *Differentia qualis inter sacerdotes orientis & occidentis.*

Aliud etiam unum non omitto, in quantum dictum est supra de faciente se ordinari in sacris incia uel contradicente
1 uxore: nam ultra hoc quòd dicitur peccare mortaliter, ut habetur in sum. confes. lib. j. c. viij. q. lxxix. Incurrit etiam excommunicationem ipso iure clemen. j. de spõsa, & uitari debet & publi-

cari, ut ibi. Non etiam possunt petere debitum: licet reddetur sic si exigatur. Plus dico, & fuit dictum Pe. ut nota. in dicta sum. confes. quòd tenetur talis portare tonsuram: & habitum clericali: si sine scandalo uxoris hoc fieri potest. Ex quo infero ego coniunctis prædictis omnibus: quòd talis faciens se ordinari: licet non debeat, & peccet ut supra, recipit tamen characterem ueri ordinis: licet non executionem eius.

Addendum etiam & aduertendum quia prædicta procedunt in eo: qui postquam contraxerit matrimonium: & sic uxoratus fuerit: fecit se promoueri ad ordines. † Quid autem econtra in eo: qui post promotionem ad ordines uellet capere uxorem, an possit? Solu. Distinguendum inter promotum ad ordines minores tantum, & ad sacros. Primo casu licite potest contrahere, nisi sit religiosus, uel aliàs professus tacite uel expresse. Si tamen talis habet beneficium ecclesiasticum, eo ipso perdit illud: ut habetur in. c. j. & ij. de cleri. coniuga. Et ibi habetur nunquid perdat eo ipso, quòd est contractum per uerba de presenti aliter non consummato matrimonio. an uerò prius consummato. Secundo casu, uidelicet in promotum ad sacros & talis non possit. † Ordo enim sacer habet implicitum uotum solenne constitutione ecclesie: & ideo existens in sacris, si contrahat matrimoniū est nullum. xxxij. dif. c. si quis eorum, & c. erubescant. Ad hoc bonus tex. & ibi glos. Ioan. Andr. ordinaria quæ omnino uideatur in. c. unico, de despon. impub. libro vj. in glo. ibi. iij. quæ tenet, quòd etiam per susceptionem sacri ordinis non soluant sponsalia de presenti ante consummatum matrimonium: multo ergo minus soluitur matrimonium iam consummatum per ipsam sacrarum ordinum susceptionem: quæ de facto

4 fieret: ad eod quod nec etiam Græco licitum sit in sacris iam constituto contrahere matrimonium. Dato quod possit uti matrimonio quod prius contraxerat antequam promoueretur ad sacros: ut habetur & notatur in. c. cum olim, de clerici. coniug. & in. c. quæsitum, de pœ. & remiss.

In hoc enim est differentia inter orientales presbyteros & nos occidentales: quia illi possunt uti matrimonio contracto antequam promouerentur ad sacros: nec dicuntur uenire contra prohibitiones canonum in hoc & uotum abstinentie. Cum nunquam reperiantur admisisse eos uel illud. Nos autem occidentales minime, qui recepimus dictam prohibitionem & dictum tacitum uotum: ut notatur in præallegatis iuribus, & per Hostien. in summa, de cleric. coniuga. §. j.

CAPVT XI.

REQUISITVM VII.

- 1 *Bigamus utrum ordinum suscipiendorum sit capax. Bigamia multiplex.*
- 2 *Uxorem alterius ducens quando non efficiatur bigamus.*
- 3 *Bigamus nunquid censendus qui ducit, quam prius deflorauerat.*
- 4 *Glossarum autoritas magna.*
- 5 *Bigamos non posse ordinari cur statutum. Bigamia ex femina labem ducit.*
- 6 *Bigamus ordinatus an recipiat characterem, & possit illi dispensari, & per quos.*
- 7 *Opinio doctorum communis insequenda.*
- 8 *Irregularitas est iuris positivi.*

Requiritur septimo, quod non sit bigamus. Circa quod sciendum quod multis modis contrahitur bigamia: & quidem septem diuersis, quantum ad hunc effectum. Primus, cum quis successiue & diuersis temporibus duas legitimas habuit uxores: & utraq; cognouit. xxj. q. j. c. aperiant. Adde etiam si unam habuisset ante baptismum: aliam uero post: uel utranque ante xxxiiij. dist. c. is qui uiduam, & xxvj. dist. per totum, & hic proprie & discretè appellatur bigamus. Secundus, quando diuersis temporibus habuit plures: sed non legitimas: quia unam de iure, aliam de facto, & utranq; cognouit. c. nup. de biga. Hic enim reputatur bigamus non propter sacramenti defectum: sed propter intentionis affectum cum opere subsecuto, ut sibi dicitur.

Tertius quando similiter habuisset quis plures, & eodem tempore illas cognouisset. d. c. nuper, uel corruptam de facto. c. a nobis. eod. titu.

Quartus, quando contraxit quis cum uidua, hoc est ab altero marito cognita. xxxij. dist. c. feriatim, & xxx. dist. maritum. † Secus autem si relicta fuisset uirgo. xxxiiij. di. c. si. Quintus, quando contraxit cum corrupta a quocumq; alio, siue contrahebat scienter, siue ignoranter, & eam cognoscat, di. xxxiiij. c. mirandum, & c. precipimus: quid autem si cum cognita a seipso prius, de hoc statim infra.

Sextus, quando uxorem propriam cognoscit scienter uel ignoranter, postquam cognita est ab alio, dist. xxxiiij. c. si cuius, & c. se. imò etiã si coactus quodam modo cognosceret: ut quia uir accusasset uxorem de adulterio, & pendente accusatione ad præceptum ecclesiæ redderet debitum secundum optima magis communè maximè Theologorum. Septimus, quando aliquis in ordine sacro constitutus, uel post professionem in religione de facto contrahit cum corrupta, eod. titu. c. a nobis, & xxvij.

- 3 q. i. c. quotquot. Quid autem de eo qui deflorauit uirginem, & postea eam in uxorem duxit: an censetur iste bigamus quo ad effectum, ut repellatur ab ordinibus: sunt opiniones. Aliqui enim tenent quod non sit bigamus. Ista potissima ratio: quia uerum est dicere, illum non diuississe carnem suam in plures: nec etiam illam dicto. c. debitum, & ad iura quæ uidentur requirere, quod sit uirgo tempore quo contrahitur matrimonium. xxx. q. v. c. qualis. Respondetur, quod debet esse uirgo, id est, ab alio non cognita: & ista uidetur magis communis: quia eam tenet glossator Bernardus in. c. secundo, de clerici. coniuga. & in. c. debitum, de biga. & in. c. innotuit, de elect. Tenet etiam glossator Decreti in. c. qualis. xxx. q. v. & in. c. nemo. xxxij. distin. & idem gloss. Ioan. Andre. in. c. unico, eodem titu. libro vj. Tenet etiam Ioannes de Lignano, & sequitur Abbas in dicto. c. secundo, tanquam equiorem & etiam ibi Ioannes de Imola, quam dicit seruandam in practica propter autoritatem glossarum quæ magna est: & quæ uidentur etiam de mente beati Thomæ, Richar. Vul. Petri, & plurium Theologorum. Licet contrariam opinionem multi e contra teneant: inter quos, Hugo. Goffre. Hostien. Petr. de Ancha. ac etiam Cardi. in dicto. c. secundo, licet idem in. c. tanta, qui filij sint legitimi, tenent primam. De qua quaestione & eius motiuis ad utranque partem uidentis per Doctores in dictis iuribus: maxime uerò in dicto. c. secundo, & in dicto. c. debitum.
- 3 Ratio pro autem quare introductum sit, ut bigamus non possit promoueri, triplex allegatur: una propter defectum sacramenti, uidelicet unitatis ipsius: quia non esset unitus, ex quo diuissit carnem suam in plures. xxvj. dist. c. acutius, & d. c. debitum, ubi uide extensè magis & subtili-

ter ualde declaratam causam istam. Secunda est, propter dignitatem ordinum. xxvj. dist. una, & c. ultri. Tertia, propter signum incōtinentiæ. lxxxij. dist. c. proposuisti. Quomodo enim erit hortator uiduitatis, qui ipsa coniugia frequentaui: ut ibi dicitur. Et item de ratione quare ad inducendam bigamiam plus ponderetur incōtinentia & integritas carnis per respectum ad mulierem, quam ad uirum: quia si uir ante matrimoniū uel post tenuisset concubinam non est bigamus: dum modo contrahat cum uirgine: ut est tex. in. c. fraternitatis. xxxiiij. distin. Tres adducuntur alie rationes cōiter, de quibus in. d. c. debitum, de biga. per Butri. in antepenultima. q. ibi uideatur.

Quid etiā si de facto promoueat bigamus: an recipiat characterē: & an episcopus possit cum eo dispensare: uel an papa saltem. De his etiā tribus ibi per eum. Qui quantum ad primū concludit, quod sic ad quęcumque ordinē ordineur. l. dist. c. quicūque, & c. penitens. Quod dicit tenere Host. in sum. illius titu. §. si licet subdat Butri. ibi non gaudere priuilegio clericali per. c. unicū. eod. titu. lib. vj. Quātum ad secundū, sunt opiniones uariæ: de quibus ibi per eū. Ipse tenet, quod non possit episcopus dispensare: etiā si uellet quis ad minores rātum promoueri: & hoc maxime probatur per tex. in. c. j. eo. titu. lib. vj. Quātum pro ad aliud de papa, an ipse possit: licet similiter sint opinio. illa tamē uidetur tenēda: quam sequitur ibi Butri, & appellat cōmunem: & quā inter alios tenet Ioan. glossator in. c. lector. xxxiiij. dist. & in. c. de illo. xxxij. dist. & tenet etiā beatus Th. iiij. dist. xxvj. ubi quod possit. Illa potissima ratio est, quia non est de substantia ordinis, quod recipiens illos non sit bigamus: patet quia ut supra dictū est, si de facto recipiatur à bigamo, contrahitur character, & recipitur uerus ordo. Est ergo hoc

prohibitū de iure positiuo: tamē contrā q̄ papa potest. c. per uenerabilē. qui si. sint legi. & c. pro posuit. de cōces. prebē. Est em̄ omnis irregularitas de iure positiuo: ut no. Inno. in. c. si celebrat. de cle. excō. mīni. & in. c. nisi. §. persone. de renū. De his tamē uidentū latius in. d. c. ij. per prealle gatū doc. ibi. & in. c. nuper. de biga. per Spec. pō nē. in titu. de lega. §. nūc hie uiter. in ultima col.

Vnū postremō nō omitto. q̄ bigami omnino priuilegio clericali sunt nudati: & sunt penitus de foro seculari: nō obstāte cōtraria consuetudine. Nec est permittendū ut tonsurā deferant. uel habitum clericalem etiam si uellēt: imō sub pena excōmunicacionis inhibitu est eis ne deferant. tex. est hodie de hoc clarus & apertus in. c. unico. eod. titu. de biga. lib. vj.

CAPVT XII.

REQUISITVM VIII.

- 1 **¶** Neophytus quis sit, & an suscipiendorum ordinū sit capax.
- 2 Neophytorum superbia.
- 3 Religiosus nōdum professus an suscipiendus ad ordines.

* NE^o no=
uus q̄ ut op
planta, qua=
si nouū ger=
men.
1 **R**equiritur octauo q̄ non sit neophytus: hoc est nouellus in fide uel religione, qui uult ordinari: ut habetur. xlvij. dist. per totum. & ratio prohibitionis redditur per Gratia. in prealleg. distin. §. j. Ne uideat secūdum Apostolum elatus ille in superbiā. tāquā religio illo plurimū indigeat. incidat in superbiā. & ruīnam diaboli: in quam dicuntur hi incidere. ¶ qui in pūcto horē nōdum discipuli cupiunt effici magistri. Cū ut inquit Inno. miserū sit eū effici magistrū. qui nōdū nouit esse discipulus.

Momētaneus enim sacerdos nescit humilitatē. nescit personarū modos. nescit se contēnere: nō enim ieiunauit. non fleuit. non seipsum correxit prius. nō pauperibus erogauit: hęc ibi. Et ideo cautū est. ut nō statim quo quis receptus est ad religionē. ¶ promoueatur in ea ad ordines: imō iure cautū habetur. ut nō tonsurētur aliquo modo nec cōsurari debeāt: nisi priusquā biennū in cōuersatione cōpleuerint: ut hoc spatio uita. mores q̄ eorū cōprobari possint ne quis eorum. aut nō sit cōtentus quod uoluit aut ratū nō habeat. quod elegit. Ita est tex. in. c. monasterijs. xix. q. ij. Licet secundum Guiel. quem sequitur Hostiē. non uideatur necessaria expectatio illa biennij. Sed possit imō tonsurari statim quo sunt recepti ad professionem legitimē. & sic habitū tacite pro probatis.

CAPVT XIII.

REQUISITVM IX.

- 1 **¶** Sacramentum bis suscipiens an possit postmodum ordinari maxime cum dispensatione.
- 2 Baptizatus nō rite. si ordinetur. an recipiat characterē.
- 3 Sacerdos non baptizatus baptizatum se credens. an censendus de numero catholicorum.
- 4 Baptizari uolens in mortis articulo & nō habet baptizatorem. an referendus in numerum christianorum.
- 5 Baptismū qui distulit an ad ordines admittendus.

1 **R**equiritur nono q̄ non sit talis. qui sacramentum baptismi uel cōfirmationis uel aliud quod habeat characterem imprimere bis fortē receperit: ad hoc confirmandum. l. distinctio. & de consecra. distinctio. v.

c. idem. & post. q. i. c. quidam. Tales enim absque dispensatione papali non possunt promoueri: nisi si ignoranter sic fuisset commissum. Secus enim si ignorater, nec ratum habuissent aliter post habitam de hoc scientiam: ut quia infantibus eis hoc accidisset, uel si coacti coactione absoluta. Possunt enim huiusmodi promoueri de iure: sed secundum alios tutius est dicere, quod cum dispensatione. de consue. dist. iij. c. eos. Vbi autem quis probabiliter dubitat de susceptione: si facta diligentis inquisitione super hoc ad inueniendum ueritatem, & non inuenta ordinaret: non propter hoc dicendus esset iste irregularis, quod quis alias ignarus de hoc suscepisset: quia non putatur iteratum, quod ambigitur fuisse factum. De illo autem qui nullum omnino habuisset baptismum: uel si habuisset, non rite illud habuisset secundum ritum ecclesie.

2 † Tenendum est indubitanter ut non possit ordinari: & si ordinetur de facto scienter uel etiam ignoranter, non recipit characterem ordinis: sed est primo baptizandus: & demum denuo ordinandus: ut est tex. in c. j. & c. fina. de cleri. non baptiza. & hoc si postea detegatur defectus: & de hoc constat. idem si non constet sed probabiliter dubitatur: dum tamen tunc sub conditione baptizetur, si baptizatus non est: ut ibi nota. & ibi ponit notabiliter, quid si post baptismum susceptum renueret denuo ordinari, an debeat cogi propter intentionem illam primo habitam: in qua conclusionem credit Butri. quod sic & sequitur Abb.

3 † Et quid de tali presbytero non baptizato, cum crederet se baptizatum: an si moriatur saluus sit: tex. est ibi quod sic: in c. ij. & ibi glo. notabilis. que querit de tali: an conficiat uerum corpus Christi: & respondit quod non in ueritate. Sed quo ad se & quo ad alios perinde est, ac si conficeret si illi alij erant etiam in ista credulitate. De quo etiam in c. du

dum: de elec. Sint tamen cauti isti, qui sic habent sacramentum per fidem sed non in ueritate, ut quam cito incipiunt scire se non habere illud, statim illud petant, & non contemnant: quia statim amitterent illud sacramentum, quod per prius retinebant per fidem, ut dicit glo. notabilis. in dicto. c. fina. in uerbo ministrare. & ibi etiam uide aliam glo. nota. in uerbo nec male, dum expressè tenet, quod si aliquis sit in articulo mortis: & uelit baptizari sed non potest, quia non est qui baptizet eum: si moriatur in hac uoluntate, saluus est: per tex. in c. debitum. de baptiz. & tex. in c. catecuminum, de consue. dist. iij. c. ueniens. de baptiz. & ibi de forma seruanda quando dubitatur circa huiusmodi. Debet enim baptizari sub conditione, si alias non baptizatus fuerit. Item dicendum de illis qui sacramentum baptismi distulissent recipere usque ad aegritudinem, quod tunc susceperunt timore mortis. l. dist. c. si quis: quasi non presumatur uerè contritus talis sic differt: & ut per hanc penam inducantur homines ad non negligendam propriam salutem. Nec tollitur ista irregularitas per baptismum quia baptismus ita dilatus est ille qui inducit eam: unde aliter dicendo sequeretur, quod idem operaretur contrarios effectus: contra. c. maior. de baptiz. Non sic in illo qui distulisset communionem usque ad aegritudinem, ead. dist. l. c. his uerò. in duobus tamen casibus posset admitti ad ordines etiam ille, de quo supra qui scilicet distulisset baptismum. Primus, quando post baptismum sic susceptum fides & uita eius probabilis appareat. Secundus, quando raritas clericorum in loco hoc suaderet. l. dist. c. si quis, ubi de hoc.

- 1 *Pœnitēs publicus an postea in ordinibus recipiendus.*
 2 *Irregularitatis cicatrix etiam post deletum crimen remanet.*
 3 *Pœnitentibus publicis an possit ad ordines dispensari.*

1 **R**equiritur decimo [†] q non sit talis qui solēniter uel solēnem pœnitentiā egerit, illā uidelicet de qua in. c. in capite. l. dist. quæ scilicet consueuit imponi non nisi pro crimine publico & uulgarissimo, quod totam urbē uel locū totum cōmouerit. xxv. q. vj. c. ulti. Qui em̄ semel egerit talem pœnitentiā, nō debet promoueri amodo. Imō si promoueatur de facto, prohibetur ministrare. c. confirmādum. l. dist. & c. ex pœnitētibus: & quare sic prohibeatur: redditur ratio quadruplex, secundum Ray. Prima, quia nō sunt digni recipere uasa sacramentorū, qui dudum fuerunt uasa uitiorū. d. c. illud. [†] Licet enim peccatū sit per pœnitentiā: remāsit tamen cicatrix, id est irregularitas, quæ ipsum impedit prima. q. i. c. inuentum. Secunda, est timor ne iterum labatur: qui quidā timor ex consuetudine pristina surgit. lx. dist. c. in sacerdotibus. in fine. Tertia, est propter scandalum populi uitādum. Cum enim talis pœnitentiā non imponatur nisi pro uulgarissimo crimine, ut quia totā commouit urbem. xxvj. q. vj. c. fina. non posset talis sine aliorum scandalo ministrare. xl. dist. Quarta ratio, quia non haberet amodo frōtem iste talis reprehendēdi alios, cum ipse sibi tacitus consideraret eadem se commississe uel maiora. xxv. dist. c. primum, & xlj. dist. s. j. Ita etiam

concordat beatus Thomas in. iij. dist. xij. & ibi Richar. & alij scribentes, & facit quod habetur in sum. cōfessio. lib. iij. titu. xv. q. j. & ibi habetur in. q. ij. an possit dispensari cum talibus, & per quē. [†] Potest enim cum eis dispensari in minoribus propter necessitatem uel utilitatē ecclesie. l. dist. c. placuit: & hoc per episcopū, ex quo non est ei prohibitum. c. nuper. de sentē. excom. Qui cauere debet ne hoc faciat scienter sine dispensatione: quia ex hoc si faceret, ueniret priuandus potestate amodo ordinandi ut in. c. ex pœnitentibus. l. distin.

CAPVT XV.

REQUISITVM XI.

- 1 *Ordinum nunquid indignus pseudoconomus.*
 2 *Negligentia multum detrahit ordinandis.*
 3 *Augustini dictum de familie gubernatione.*
 4 *Beneficia plura curata uni quātumcunq; etiam exercitata non committenda.*

1 **R**equiritur undecimo [†] q domui suæ sit bene prepositus hoc est talis qui domum suam, id est familiam suā, si quam habet in gubernatione, honestē regere nouerit: & eam a uitijs ad uirtutes uerbo & exemplo trahere: ut quod postea præcepturus est ipse, populo appareat eum prius a domesticis exegisse. Ita habetur in. s. necesse. xlvj. distinctio. & ratio colligitur ibi: quia præsumptio est contra illum, qui aliter se haberet, quod sicut non habet frontem corrigendi suos, uel est negligens in hoc uersus illos suos: ita erit negligens erga alios: [†] quod uitium negligentie multum

ponderandū uidetur in promouēdo. Cū etiā, p̄
motū sit sufficiens ad deponendū. lx. xxj. di. c. di
ctum. Si tamē sine culpa sua familia ipsa sua ma
la esset. nō esset ei imputandū. d. §. necesse. in fi.
Cum em̄, ut ibi dicitur, gressus hominis à domi
no dirigatur, nec sint in homine uix eius: corri
pere quidē potest, corrigere autē semper nō: pul
sare potest, nō aperire: manus cōprimere, nō ani
mum mutare. Ad idē tex. in. c. quātumlibet, qui
ibi sequitur. ea. dist. xvij. † ubi tex. Augustini de
se loquētis ad Vincentiū quēdam, quantūlibet
inuiget disciplina domus mee: homo sum &
inter homines uiuo. Nec mihi arrogare audeo ut
domus mea sit melior archa Noe: ubi inter octo
hoies reprobus unus fuit: aut melior quā domus
Isaac: cui de duobus geminis dictum est: Iacob
dilexi, Esau odio habui. Posset etiā hoc re
quisitum intelligi de iā promotō Episcopo ali
quo, de quo propriē loquitur apostolica regula:
in hoc sumitur, ut debeat esse p̄positus do
mū, id est ecclesie suae: † quia nō debet plura ec
clesiastica beneficia, maxime quae curā habent
animarū, uni soli personae quātumcūq; etiā exer
citatae cōmittere: sed singula singulis. lxxix. dif.
c. singula. &. vij. q. j. c. i. apibus, & p̄ id qd̄ latius
infra ostenditur in. vj. iā ordinatorū requisito.
Vt enim dicit tex. in. d. c. singula. Si cut uarietas
mēbrorū per diuersa officia: & robur corporis
seruat, & pulchritudinē p̄stat. Ita & uarietas
personarū per diuersa distributa officia, & for
titudinem & uenustatem sanctę dei representat
ecclesie.

CAPVT XVI.

REQUISITVM XII.

☞ Defectus qualis in corpore repellat à recipiendis
ordinibus.

Defectus

Defectus in membris duplicite considerati. 2
Monoculis ordines nunquid in terdicti. 3
Sacerdoti effecto morbofo qualiter officium sibi interdicitum. 4
Eunuchi an & quando à susceptione ordinum arcendi. 5
Homicida est, qui sibi amputat uirilia. 6
Origenes cur se castrauerit, & Marcus Euangelista pollicem sibi amputauerit.
Sanctorum exempla in consequentiam non trahenda. 7
Iacob emens à fratre primogenita simoniam non commisit.
Testiculi abscisi nunquid per sacerdotem eunuchum seruandi. 8
Claudus, furiosus, lymphaticus aut uicium in oculis habens an admitti debeat ad ordines. 9
Gibbosus an recipiendus ad ordines, Et quid de sedigito, leproso & abstemio. 10

Requiritur duodecimo † quod non sit corpore uitatus: ut quia patiat̄ defectum aliquem in membris, uel quia mutilatus, uel debilitatus, uel aliter defectiuus. De quo in titulo de corpore uicia. per totum, & ibi per Hostien. in summa illius tituli. &. ly. distinc. per totum &. xlj. dist. §. hinc superna, &. c. fina. & per Richar. in. iij. distin. xxv. quæstio. v. articulo secundo, & in sum. Pisa. in uerbo uicia corpo, & per Archiepis. Florenti. in summa sua, in quarta parte, titulo quinto, &. c. quinto. Circa quod dicendum & concludendum quod † defectus in membris quidam sunt ita notabiles, quod impediunt officij executionem. exempli gratia, defectus manus, pollicis solius uel similis: & hic

repellit ab ordinis susceptione. Quidam licet non impediunt, offuscant tamen notabiliter personæ dignitatem, ut abscessio nasi, uel simile quid: & idem: & ratio quare sic: propter sacramenti reuerentiam & dignitatem. Vnde Leuitici. xxj. & transumptiue in. §. hinc superna. xlix. distinc. homo qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo. Nec accedet ad ministerium, in quo fuerit figuratum: quod non tantum in hominibus promouendis ad sacerdotium nouæ legis: est attendendum quod careant macula animæ: sed etiam quod careant notabili macula corporis: quæ derogare posset illi reuerentiæ, quæ deberet ordini. Ita dicit Richar. in. iij. distinc. xxv. q. v. articu. v. & facit tex. notabi. in. c. si. xlix. distinc. ubi ponuntur hæc uerba, in fine, quod indignum est deo offerre, quod homo non dignetur habere. Hinc est quod habens oculum erutum indistincte prohibetur ordinari: siue propter sui culpam erutus fuerit: siue non. lv. distinc. c. si Evangelica. Si tamen tales ordinentur de facto, tenet ibi Richardus quod recipiunt characterem: & uerum ordinem: sed non eius executionem: quia interdici eis debet. Et hoc cum queritur de ordinandis. † Si autem queritur de iam ordinato cui superuenisset dictus defectus notabilis: ut quia quis sacerdos iam effectus amississet uisum sine culpa sua: tunc officium illud tantum interdicens est tali: ad quod reditus est inhabilis. Ad alia autem ad quæ remanet habilis, adhuc retinendus est. Poterit ergo audire confessiones, prædicare & similia facere. Licet missam celebrare non: & in altari ministrare ubi supra. A beneficio autem remoueri propter hoc non debet: si sine culpa sua incidit in defectum: quia non debet addi afflictio afflictio. vij. q. j. c. cum percussio. Dabitur ei coadiua

tor, si uidebitur expedire: ut quia tale sit beneficium cui ipse in tali statu non possit deseruire. c. secundo, de clerico ægroto ministran. Quidam autem sunt membrorum defectus qui non impediunt executionem officij, nec inducunt notabilem deformitatem in facie uel in corpore: ut sunt eunuchi: & in his distinguendum. † An illi qui habent, inciderint eos ex culpa sua uel sine culpa, si ex culpa, repellendi sunt de iure: exemplum in. c. si quis abscederit, & in. c. hij qui. liij. distinc. & in. c. significauit, de corpo. uicia. ubi de eo qui credens se seruitium in hoc præstare deo, abscedit sibi uirilia: cum uicio carnali uirtute sit resistendum: non autem hoc modo faciundo in semetipsum. imò textus in dicto. c. si quis abscederit † istum talem appellat homicidam sui: non quod homicida sit: dicit gloss. ibi sed propter homicidij periculum, cui se exponit. Nec obstat dicit ibi gloss. si obijceretur de Origene, qui se eunuchum fecit, ut liberius in occulto posset prædicare mulieribus: & tamen postea apud Cæsaream factus fuit sacerdos. Item de beato Marco Euangelista, qui sibi abscedit pollicem ut sic fieret indignus sacerdotio: & tamen postea factus est sacerdos. Quia dicit gloss. exempla sanctorum: non sunt trahenda in consuetudinem: † sunt enim potius admiranda: quam in exemplum trahenda, ut dicit tex. in. §. sed obijcitur. quarta questione tertia, & secunda questione septima, §. inter Daniel. & in. c. si quis per uerul. xxij. quæst. ij. & facit quod not. in. c. gaudemus, de diuor. & facit gloss. vij. q. prima, quam periculosum, ubi de Iacob: qui emendo primogenita ab Esau, non commisit simoniam: quia instinctu dei fecit: & ea quæ instinctu Dei fiunt, non sunt sub lege. xix. q. j. c. duæ sunt. Si autem sine culpa sua incidit quis in huiusmodi,

tunc nec repellitur, nec amissus dicitur. Exem-
 plum ponē in. c. eunuchus. lv. distinc. ubi de eo
 qui in persecutione inimicorum amisit uirilia.
 Non enim prohibetur ordinari etiam in episco-
 9 pum, ut ibi est tex. & ibi glo. nota. † contra uul-
 gares, qui dicunt necesse esse seruare carnem illa-
 lam seu puluerem eius; quia imò non est neces-
 se. Ad idem. c. si quis pro ægitudine: ubi de illo
 qui pro ægitudine fecit sibi naturalia à medi-
 cis fecari. Vtrum autem cum primis illis de
 quibus supra possit dispensari: & à quo. De hoc
 in. c. significauit, de corpo. uicia. Et in parti-
 culari de claudio: an possit ipse promoueri: uel
 promotus tolerari. De hoc in. c. si quis in infir-
 mitate, eadem distinc. ubi quòd sic, si sine culpa
 9 sua. Quod gloss. notabi. ibi restringit nisi sit ta-
 lis quem oporteat cum baculo ad altare ambu-
 lare arg. de conse. distinc. j. c. nullus. Quam gloss.
 sam allegando sequitur Abbas in. c. secundo, de
 clerico ægroto ministran. per illum text. & qui
 etiam allegat notata in. c. secundo, de tempo. or-
 dinan. De habente uerò maculam in oculo:
 nunquid repellendus sit: de hoc in. c. cum de tua
 de corpo. uicia. ubi quòd non, nisi nimiam ina-
 ducat deformitatem, quod considerare & ter-
 minare est in arbitrio prelati ut ibi dicitur &
 nota. De furiosis autem lunaticis & demonia-
 cis pro his recurrendum ad textum & gloss. or-
 dinariam & longam in. c. communiter. xxxij.
 10 distinc. De † gibbosis etiam dicendum quòd
 non sunt repellendi, nisi nimia sit debilitas aut
 deformitas; & de illo qui haberet sex digitos in
 manu, uel haberet digitos coniunctos, idem ut
 possit dum modo non sit impedimentum in usu
 membri. ff. de ædil. edic. l. item Ofilius. Et de
 leproso: an propter hoc quòd leprosus debeat re-
 pelli & hoc in sum. confes. lib. v. titu. j. q. xliij.

Et de illo qui non potest bibere uinum, quòd
 talis non possit nec debeat nota. ij. q. viij. c. ipsi
 Apostoli, in glo. Illud notandum, quòd olim
 in testamēto ueteri nullus poterat ordinari: qui
 aliquē ex hīs. xij. defectibus in corpore suo ha-
 buisset, uidelicet si cecus, si claudus, si paruo uel
 grandi uel torto naso, si fracto pede, si mancus,
 si gibbosus, si lippus, si albuginem habens in o-
 culo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpo-
 re, si ponderosus existeret. Quorum quædam
 seruanda sunt: etiam hodie in lege noua ad lite-
 ram ut sonant: quædam uerò non ad literam: sed
 ad mysticum sensum figuratum & significatum
 per illa: de quo mystico sensu uideatur pulchre,
 per Gracianum in dicto. §. hinc superna. xlix. di.
 per totum illum. §. qui est longus & notabilis.

CAPVT XVII.

REQUISITVM XIIII.

Aetas legitima ad suscipiendos ordines que sit. 1
Ordines minores cui ætati possint dari. 2
Ordinatus ante legitimam ætatem an possit officium ex- 3
ercere.
Episcopus nunquid dispensat super ætate quo ad or- 4
dines.
Religiosi fauore religionis nonnulla sibi deberi putant.
Ætatem à iure statutam nec scientia nec mores supplent. 5

Requiritur decimotertio, quòd sit ætatis
 habilis & legitimæ ad hoc. † Quæ autem
 dicatur legitima ætas. Ad hoc dicendū,
 quòd quicquid olim habebatur & dicebat per
 iura illa antiqua de quibus, lxxvij. distinc. per to

tum & lxxviiij. dif. c. j. iij. & ulti. & xxviij. dif. de his hodie esse tenendū aliud per iura ad hoc nouissima, maximè per clemen. generalem de aetate & quali. & in hoc distinguendum. Quod aut queritur de prima tonsura, per quam quis efficitur psalmista: & sufficiunt septem anni: dum tamen alia concurrant. Ad hoc de tempo. ordi. c. nullus, lib. vj. & glos. in dicta clemen. generalis in glo. ult. Aut de quatuor minoribus: & in hoc sunt opinionēs inter glossatores: † nam gloss. lxxvij. di. in sum. tenet quod ab anno. vij. supra potest ordinari Hostiarius, lector, & exorcista, & sic statit usq; ad annum. xij. & ex inde potest esse acolytus. Glos. uerò Ioan. And. in dicta clem. generalis, tenet indistinctè maiorem aetate infantia sufficere pro omnibus minoribus ordinibus: & sic dicit ibi do. Card. obseruari & tenendum in practica, licet de iure primum uideatur uerius. Aut queritur de alijs ordinibus sacris, & tunc dicendū ut dicitur in dicta clemen. ut quis possit recipi ad subdiaconatum in. xvij. anno. Ad diaconatū, in. xx. Ad presbyteratū, in. xxv. Aut de ordine episcopali: & in isto requiritur q; xxx. annos quis compleuerit, ut est text. in. c. cū in cunctis, de elec. Nunquid autem sufficiat q; anni illi requisiti ad sacros ordines de quibus supra, & de quibus in dicta clem. sint coepti: glo. ibi in uerfi. xvij. tenet quod sic. De quo per Card. ibi in. iij. q. qui circa hoc refert opinionem, & tandem sequitur & approbat dictum illud glo. ibi quod sufficiat coeptos esse per duas rationes: ut ibi per eum. Et ibi querit in quaestione sequenti † quid si de facto recipiantur dicti ordines sacri ante praedictum tempus: an teneat ordinatio: & refert Hug. in. c. subdiaconus. lxxvij. dist. tenentem quod sic, quinimò plus, etiam in cunis puer potest ordinari sacerdos quo ad cha-

raeteris impressionem: licet suspendi debeat talis ab executione ordinis. c. uel non est compos. de tempo. ordi. Quod est contra aliquos, qui uoluerunt quod ipso iure sit suspensus: non enim est uerum, licet suspendi possit ab homine, secūdam Card. Butri. & Archi. quicquid in contrariū Aluar. qui tenebat, quod si talis interim ante, scilicet aetatem. xvij. annorum exerceret se in ordine irregularitatem incurreret: quia imò nō incurreret, si aliter ab homine suspensus nō fuisset. Videtur tamen quibusdam de tali quod peccaret mortaliter exercendo officium usq; ad legitimum aetatem: ut notat Archiep. Floren. in summa sua de statibus in. iij. parte, titu. vij. Sed ipse non audet hoc affirmare: nec etiam negare: quia nullibi dicit se legisse: tutum tamen dicit abstinere. Sed antepiscopus possit dispensare su per huiusmodi aetate quo ad ordines glossa penultima, ibi mouet quaestio. & decidit quod nō: & bene secundum Card. ibi in. vij. quaest. post Hosti. & alios: quam glossam dicit bene notandam: quia episcopi de hoc multum inconstantur à religiosis, qui fauore religionis putant hoc eis deberi. Sed malè: quia imò idem tenendum in illis quod & in alijs: & quod hoc idem notat Hostien. in summa. de tempo. ordinan. §. & cui. in fine. Et idem etiam concludit Archiepiscopus praallegatus ubi supra, ubi dicit haec uerba: q; † nec scientia nec morum grauitas supplere potest hanc aetatem à iure statutam: & quod qui ante facit se ordinari: uel subditum suum promoueri peccat mortaliter: ex hoc quod contra constitutionem ecclesiae facit. Nisi forte sit ita simplex, quod ignorantia iuris excusatum reddat eum. Idem subdens de ordinare uel consilium praestante, ut mortaliter peccent: & ideo praecauendum.

- 1 *Aetas qualis in beneficiandis requisita.*
 2 *Episcopatus eligendum requirit trigenarium, Et quid de alijs dignitatibus.*
 3 *Ecclesie ad quid instituta, & constructe.*
 4 *Minor. xiiij. an. an possit esse canonicus ecclesie cathedralis, & uocem habere in capitulo.*

ET hoc cum quæritur de ordinandis quæ, scilicet, ætas requiratur in eis, quo ad ordines recipiendos. ¶ Si autem quæritur de beneficiandis quæ, scilicet, ætas requiratur in beneficiandis, ut sit legitima. Iste est articulus multum diffusus, de quo per gloss. & ibi plenius per Doctores quam alibi, in. c. super inordinata, de præben. maxime per Ioan. de Imola, post alios antiquos, & modernos. Qui primo ponit quæ ætas requiratur in beneficijs regularibus, puta monachatu, abbatijs, prioratibus tam collegiatis seu conuentualibus seu curatis, quam nõ. Et quæ ætas requiratur in sæcularibus beneficijs: concludendo quo ad hæc ultima, quod aut quæritur de episcopatu uel superiori dignitate: & requiratur ætas. xxx. annorum completa. c. cum in cunctis, de elect. Aut de inferioribus ab episcopatu: & si sunt beneficia duplicia, ut quia sonantia in dignitatem uel personatum, uel beneficia curata: ¶ & requiratur ætas. xxv. annorum dicto c. cum in cunctis. §. inferiora, & in. c. licet canon. de elec. lib. vj. Et hoc de iure loquendo sine alia dispensatione. Dispensari enim potest: & an episcopus possit in talibus: de hoc est tex. in. c. j. de æta. & quali. libro vj. ubi quod sic in hoc modo personatibus & dignitatibus, dum modo non immineat in eis cura animarum, & ille cū quo

dispensat maior sit. xx. añ. aliàs non. Si uerò sunt beneficia non duplicia, quia non sonantia in dignitatem neq; in personatum: neq; curam habentia animarum sed simplicia: & tunc uidetur qd nõ sufficit, qd sit maior septennio, imò secundum aliquos non sufficit, qd sit maior etiã. xiiij. sed qd attigerit. xxv. ¶ Cum in ecclesia, quã hic talis habet, debeat aliquando saltem celebrari: cū ad hoc sit instituta, de cons. dist. j. c. j. Celebrare autem non potest nisi sacerdos, c. j. de sum. trini. in fi. Sacerdos autem esse non potest, nisi demum. xxv. añ. attigerit, dicta clem. generalẽ. In cõtrarium tamen facit: quia secundum hoc non est differentia inter ecclesiã curatã & non curatam quo ad idoneitatem promouendi ad eas. quã tamẽ sentit tex. in. d. §. inferiora, & in. d. c. licet canon. & d. c. si eo tẽpore, propter quod aliq; inter quos Io. Calda. tenet qd sufficiat ætas. vij. añ. & istam firmit glo. Ioan. in. d. c. si eo tẽpore, in glo. penul. quæ omnino uideat. Cū enim tales possint ordinari. xxvij. dif. de his ergo, & in beneficijs intitulari: ar. de præb. cū secundū & pro hoc bonus tex. in. c. cum ex eo, de elect. Nec hoc tenendo obstat tex. in. c. super inordinata: quia respondendum ut ibi respondit Ioan. in illa gloss. sua: qui tamen in fi. limitat prædicta uera, nisi essent talia beneficia quæ ex priuilegio, statuto, uel cõsuetudine, aut alio modo requirerent sacrū ordinem. Item uidetur limitandum nisi esset beneficium simplex tale, quod requireret maturitatẽ consilij. Cum tunc requiratur pubertas, cū ante illam non dicatur quis habere talem maturitatem. l. penul. & fi. ff. de testamẽto mili. & l. ij. §. impuberes. ff. de iure immu. ¶ & ideo uoluerunt aliqui inter quos Hostiẽ. qd minor. xiiij. añ. non possit esse canonicus ecclesie cathedralis, si talis canonia conferatur in titulum: cum quo etiã

uidetur assentire Pet. de Ancha. post Butri. & Archi. in. d. c. si eo tēpore. sed de hoc uidentum plenius per Io. de Ligna. in. d. c. super inordinata, qui cōcludit oppositum post Cardi. ibi per tex. in. d. cū ex eo, & per id q̄ glo. in. d. c. si eo tēpore, & glo. in. d. c. statutū, & ita cōcludit tenendum de iure. Licet de cōsuetudine dicat non feruari in curia: cum regula cancellariæ habeat, q̄ minor. xij. non possit esse canonicus ecclesię cathedralis: pro qua regula satis bene facit tex. & ratio sita in. d. c. super inordinata, ut dicit ibi Abbas. Illud tenendū pro indubitato, q̄ nō habeat uocē in capitulo talis canonicus in ecclesiā cathedrali. imō etiam si maior non sit in sacris cōstitutus. ut est expressum in Clemē. ut hi qui de æta. & qualita.

CAPVT XIX.

1 *Beneficia regularia qualem ætatem requirant in eorum prescriptis. 2.*

3 *Regularis ante. xiiij. annum esse non potest, nec religionem profiteri.*

4 *Impuberes à religione extrahi an possint, & per quos, & quando.*

5 *Ætatem in quibus suppleat uiripotētia uel malitia. Vinculum spirituale morte non soluitur.*

6 *Obligatio perfecta in susceptione regulę religionis requisita.*

1 **E**T hoc de beneficijs secularibus t̄ quātum autem ad regularia quæ etas requiratur in eis. Concludēdum q̄ aut quæritur de ipso beneficio monachatus, in qua scilicet ætate possit quis aspirare ad illud; & requirit ætas, xiiij.

anno. in masculo: in femina uerò. xij. prout nota. in. d. c. j. de reguli. vj. & hoc nisi in casu captuli: quia in infulis, de reguli. in quo requiritur ætas. xvij. anno. Aut quæritur de beneficijs, quæ dantur inter ipsos regulares, ut sunt abbatia & prioratus: & in his requiritur ætas incæpta. xxv. anno. si de masculis quæritur. Si uerò de feminis requiritur ætas. xxx. an. cōpleta. d. c. cum in cunctis. §. inferiora. de elec. & in. c. cū ad monasteriū. §. priora. eo. titu. Clemē. ut in agro. §. ceterū. & de elec. c. indemnitat. lib. vj. Si tamen esset prioratus aliquis conuentualis, sufficeret ætas. xx. an. esto q̄ esset curatus. d. §. priora re: & hoc quando esset talis: cuius cura posset exerceri per alium etiam clericum secularem. Secus si per ipsum: cum tunc non possit exercere curam, nisi sit presbyter: presbyter autem esse nō potest nisi. xxv. anno. d. clemen. generale, secundum Abba. & moder. in. d. c. super inordinata. Subdit tamen ille Abbas ibi, q̄ si sit prioratus regularis non collegiatus, nec curatus, uideatur q̄ sufficiat tunc tempus. vj. anno. & allegat Fedē. de Senis consilio. xvij. sed ipse dicit se nō tenere hoc, eo casu quo esset prioratus regularis, ut præsupponitur: quia ille non potest conferri nisi regulari: t̄ regularis autem esse non potest nisi. xiiij. an. dicto. c. j. de regula. in. vj. Licet enim ante. xiiij. an. possit quis recipi in ecclesiā regulari, profiteri tamen in ea ut sit obligatus ei non potest, nisi post. xiiij. ut ibi nota. & in. c. ad nostram, de reguli. Plus uidetur dicendum, q̄ nec etiam possit recipi in ea: si est talis qui habeat parentes, uel sit sub aliorum cura aut potestate. Intantum, quōd t̄ si aliquis ante talem ætatem intraret religionem, quātum cūq̄ doli capax, posset pater uel mater, seu parentibus deficientibus tutor eius eum inuitum.

extrahere de religione quicquid Hugutio tenuerit in contrarium ex quo pubertas certa statuta est pro religione in dicto. c. j. Ita singulariter dicit Card. in d. clemen. generalē, in. ij. q. in fi. Allegādo q̄ habetur & nota. xx. q. ij. §. j. cum capitulis seq. & de regula. postulasti. Addēs, licet Hugutio tenuerit contrarium de doli capacibus, ut etiā non puberes obligātur professio: ni: & pro hoc. c. j. de delic. puero. & q̄ ipse dicit in proxima præcedenti quæstio. ibi de ordinato ante pubertatem ad sacros. Attamen primū putat uerius, quia pubertas certa statuta est pro religione. c. j. de regula. lib. vj. † Licet secus sit de matrimonio carnali, in quo utri potētia supplet ætatē: de desponsa. impube. puberes, cū si. Ita dicit ipse Card. ibi, sed uideatur omnino idē Card. & ibi Abbas in d. c. postulasti. ubi hoc idem concludit: quia non sequitur potest se obligare diabolo. d. c. j. ergo & deo: cum peccatū fiat sine deliberatione hominis. Nec diabolus auctor peccati deliberationem hominis querat: sed casum tantum. xvj. q. ij. uisus post principiū. Deus autem qui nemini insidiatur, uult cor: & quod prius quis deliberet, antequam emittat. Nec obstat simile de matrimonio carnali, in quo malitia supplet ætatē: quia ideo sic in eo: quia per illud homo obligatur homini tantū: & tale uinculum soluitur morte tantum. † Sed uinculum spirituale non soluitur morte ideo difficilius cōtrahitur. Et q̄ in religionis ingressu malitia non suppleat ætatē sicut in matrimonio carnali, distputando tenet glō. xx. q. v. in sum. Videatur tamen Butri. in d. c. postulasti, qui prædictam cōclusionē dicit se putare ueram quātum ad ecclesiam: Nam quo ad deū, putat ipse q̄ talis in quo malitia supplet ætatē astrictus sit uoto simplici: ita ut non possit saluari, nisi illud adimpleat:

uel melius deliberet ex quo doli capax erat tūc: & plenē intelligebat, quod egebat. Quod dictū licet tutum sit tenere & sequi: tamen fortē non est uerum nec necessariū sequi. Quia licet minor iste. xiiij. habeat malitiā. & per consequens deliberationem cōsensus presumatū habuisse: non tamen illā quæ requiritur in tanto actu. In quo agitur de tāta obligatione: † & in quo papa requirit obligationem perfectā, ut debeat necessario quis obligari: unde cū hoc fiat autoritate papæ: ex cuius potestate dependet regula, ut probatur in. c. quia in insulis, de regula. & in. c. cum ad monasterium, de statu mona. ergo & cætera. & facit. c. quicumq̄. xxiiij. q. j. Vnde dictum do. An. forte esset tenendū in alijs uotis quam religionis. De quibus in. c. scripturæ de uoto, & ita aliās legendo dictum. c. postulasti, transiui cum hac opinione.

CAPVT XX.

REQUISITVM XIII.

Irregularitas pluribus modis incurritur. 1
Irregularitatis diffinitio & diuisio. 2
Irregularitas ex matrimonio. 3
Irregularitas ex homicidio. 4
Homicidium quottupliciter dicatur committi. 5
Irregularitas stricte sumpta. 6
Lex promotionis impeditiua requirit factum.
Irregularitas nunquid incurrat ex conatu homicidio non sequito. 7
Irregularitatem utrum contrahat, qui mortuum decolat animo occidendi. 8

Medicus culpa cuius eger moritur, an incurrat irregularitatem, & dicatur homicida.

Diues mendicum fame pereuntem non cibans an irregularis.

9 *Irregularitas num distinctè requirat factum.*

Requiritur decimoquarto, quòd nō sit irregularis: hoc est talis cui aliqua irregularitatis nota possit impingi: maxime quæ ex homicidio uel mutilatione prouenerit. † Potest enim irregularitas incurri pluribus modis: & causis. Sumendo irregularitatem, prout generaliter eam describit & sumit Specu. in titu. de lega. §. iuxta. in princip. & Ioan. in. c. j. de re iudi. lib. vj. quod est nota. seu impedimentum canonicū ex defectu, seu ex facto proueniens: quæ quis prohibetur ad ecclesiasticos ordines promoueri: & in eisdem ministrare, uel aliter secundum docto. in. c. ad audientiam, de homi. † Irregularitas est ius impeditiuum promotionis uel executionis ordinis à iure diuino & canonico introductum, propter aliquē defectū inobedientiam, negligentiam uel factū. Est autē sciendum quod irregularitatis duæ principales sunt species: una quæ prouenit seu contrahitur in homine ex aliquo defectu in eo, seu in persona eius à natura ipsa proueniente sine facto suo & culpa sua: ut quod natus sit quis ex illegitimo matrimonio: quod sit natus foemina, non uir: quod seruus, non liber: quod defectiuus in membris uel aliter uitiatus corpore: quod in ætate infantili, uel ad hoc non conuenienti: quod non baptizatus: uel adhuc neophytus. Tales enim omnes possunt dici irregulares: hoc est extra regulā illorū positi, qui possunt promoueri, cū sint prohibiti isti à lege canonica sic pro-

hibente: & sic irregulares, etiā irregulares hac prima specie irregularitatis proueniente à natura sine facto aut culpa aliqua ipsorum & omnibus, omnibus & singulis satis supradictum est seriatim. † Alia & quædam est irregularitas: quæ contrahitur non à natura: sed ex facto aliquo nostro. exemplum in illa quæ contrahitur ex hoc, quod duas quis successiue duxit uxores: uel unam non uirginem, ex quo facto possit dici bigamus. Vel ex eo quod se ligauerit uinculo matrimoniali: uel alio uinculo seu obligatione aliqua alia incompatibili uel non conuenienti simul cum ordine clericali: & de his etiam supra tactum fuit. Est etiam dare & exemplificare alias ultra præmissas, quæ similiter contrahuntur ex facto nostro tam illicito: quam etiā aliquando licito, per quas redditur inhabilis quis ad ordines: & ideo de illis uidentū & prosequendum. Et primo de illa quæ contrahitur & causatur ex homicidio uel mutilatione membri. Secundo de illa quæ contrahitur ex inobedientia seu uiolatione censura ecclesiastica. Quo igitur ad primam quod ex homicidio incuratur irregularitas, quæ habeat impedire ordinis susceptionem: rex. est in. c. si quis uiduā, & in. c. miror, & c. seq. & c. de his. & c. clerico. l. distincta. & in multis alijs iuribus ibi: & probatur in c. presbyterum, & c. penul. de homi. & quare sic redditur triplex ratio per Richar. in. iij. distin. xxv. arti. v. q. ij. ubi de hac materia. Quod autem ex mutilatione membri: probatur. lv. distin. per totum, & maxime in. c. ultimo. Nunquid autem hoc sit tenendum indistinctè in omni homicidio seu in omni genere homicidij, in hoc stat dubium. Circa quod pro euidentiā sciendū, † quod homicidium dicitur committi non solum actu: & facto, sed etiā sola ipsa

intentione occidendi. Dicitur etiam committi lingua sola, & sic tripliciter, intentione, lingua & actu seu facto: ut nota. in. c. sicut dignum, de homici. & habetur in. c. si quis uiduam. l. dist. Nunquid ergo ex omnibus tribus incurratur irregularitas semper, uel quando uidentum est. Et primo de eo quod committitur intentione sola: cum quis scilicet habuit intentionem & propositum occidendi aliquem. an ex hoc quod habuit illam malam intentionem cum proposito firmo, sit effectus irregularis tanquam homicida. Videtur enim quod sic: per tex. in. c. homicidiorum, de peni. distin. j. cum. iij. sequen. in quibus aperte probatur, quod talis dicatur uerus homicida: & quod non minus delictum committit: nec minus reus, nec minori poena puniendus, quam si actualiter occideret. Et pro hoc glo. in terminis. ea. dist. in. c. periculose, in glo. si. Contrarium tenet glo. in. c. si alius quis, de homici. & hoc uerius secundum doctorem, **6** ibi communiter respondententes, ad illa uerba quod non minus delinquant quo ad sufficientiam: scilicet licet eterni ignis: quia uterque peccat mortaliter: ex quo mortali peccato incurritur poena aeterna: non autem quo ad quantitatem supplicij. Et ad illam glossam contrariam de qua supra dicunt posse saluari, ut procedat in irregularitate, late sumendo illam pro illa: que contrahitur ex quolibet mortali. Non autem in irregularitate proprie & stricte sumpta: de qua queritur, quae non contrahitur ex uoluntate sola, sed facto. Lex enim promotionis impeditiua requirit factum, ut est tex. optimus in. c. si quis iratus. xv. **7** q. j. timo in tantum requirit, quod etiam si ueniret ad actum propinquum, ut quia duceret quis ictum animo incidendi caput alicui, non incurreret irregularitatem, si non incidit: nec ex ictu illo mutilauit aliquod membrum corporis, ita quod non

quod non sit secuta mors, uel amissio membri directe uel indirecte: & hoc constat etiam si grauius uulnerasset secundum Doctorem in dicto. c. si alius quis ad hoc, quod notanter dicit Archid. in dicto c. si quis iratus. xv. q. j. ubi terminat. q. de clerico, tunc qui cum firmum haberet propositum occidendi quendam, & iuisset causa occidendi, & iam occisum reperisset, uolens suae iniquae satisfacere uoluntati truncauit caput illius sic iam mortui: & ibi terminat quod non commisit homicidium, propter quod debeat dici irregularis: ex quo mortuus ille iam erat. Potest etiam ex hac eadem ratione inferri ad medicum, qui permetteret infirmum mori, cum posset medendo succurrere. Et ad diuitem, qui permetteret inopem mori fame, cum posset subuenire: ut non sint tales irregulares, licet male faciant, & dici possint homicidae quantum ad deum: ut probat text. in. c. pasce fame morientem. lxxxvj. dist. & in. c. non est grandis. lxxxij. di. ubi bona glo. ad propositum. Non ergo opponatur de illis iuribus. Non etiam de iuribus quae expresse uolunt, quod in huiusmodi criminibus uoluntas pro facto reputatur, maxime quando deuenitur ad actum propinquum. l. si is qui cum telo. C. ad legem Corneliam de sica. canonizata, de poeni. distin. j. c. si quis, & quod punitur affectus, licet non sequatur effectus: ut in iuribus ibi allegatis in glossa. **9** Quia procedunt quo ad alias poenas corporis afflictiuas imponendas. Non autem quo ad notam irregularitatis incurrendam, cum illa requiratur factum, ut dictum est. Vide tamen glo. in c. cogitationis, de poeni. distin. prima, que dicit, quod imo etiam peccatum uoluntatis solum, repellit a promotione, & allegat tex. in. §. hinc supernam. uer. ponderosus. xlix. dist. de cuius intellectu aliquid infra.

- 1 **Homicidium cōmitti lingua quibus modis dicatur.**
 2 **Irregularitas quomodo incurratur ex homicidio quod lingua fit.**
 3 **Taciturnitas & consilium qualiter causent irregularitatem.**
 4 **Lex promotionis in quibus consistat.**
 5 **Consultor homicidij & consulens quid incurrant. 7. 8.**
 6 **Mandatum uel consilium ad maleficium quomodo reuocabile.**
 7 **Irregularis nunquid efficiatur, qui cōsultat illū qui aliis erat facturus. Et quid si consultor occidatur. 9.**
 8 **Irregularitas an incurrsa ex consilio rei licite ex qua mors fuit sequuta.**
 9 **Homicidij consilium præbens pro fide, an incidat in irregularitatem.**

ET hæc de homicidio quod uoluntate sola comittitur facto non secuto. Quid autē de illo quod lingua sola: an incurratur irregularitas ex eo. Sol. præmittēdo q̄ homicidiū dicitur cōmitti lingua omnibus istis modis consulendo, illud mandando, ratū habendo, defendendo, instigando seu suadendo: ut de his omnibus haberetur & nota in. d. c. sicut dignū. Videndum ergo de singulis istis. Et primo de eo quod consulendo: an uidelicet ex hoc q̄ quis consulit homicidium postea sequutum, per alium, dicatur homicida quo ad incursum irregularitatis. Solutio, de hoc dicendū ut latè per Inno. & docto. in. c. ad audientiam, de homi. qui apertè tenet q̄ sic: & hoc siue directè consuluerit homicidium siue etiam indirectè: quia aliquid unde se-

quitum est homicidium. Ita q̄ causam propinquam præstiterit ad illud. † Exemplum secundum Innocen. ut quia consuluerit ictum machinē, uel insultum alicuius castri. Fuit enim in culpa iste non cogitare quod potuit euenire: attentato quòd talia non consueuerunt fieri sine cede: ergo imputandum. c. continebatur, de homicidio, & c. de cætero, eodem titu. Quæ iura probant, hoc etiam si consuluit quis quid, ex quo uerissimiliter non expectabatur mors: tamen sequuta fuerit præter opinionem. si modo res illa in se fuisset illicita. imò hoc uerum etiam si protestatione præmissa quod non occideret, uel mutilaret: consulere, uel mandare quis illud per text. hodie expressum in. c. fina. eodem titu. libro sexto. † Quinimò idem si aliquis solum demonstraret alicui utilitatem prouenientem ex homicidio ipso: aliter non dicendo secundum Ioan. in. c. felicis, de poeni. lib. vj. Plus uideretur posse dici, ut idem sit de eo, qui nihil omnino diceret: sed sciens & præsens in aliquo tractatu, in quo ageretur de uindicta sumenda ex inimico suo, tacuit: ut est exemplificare in casu capituli Petrus de homicid. de illo clerico, qui cum tractaretur inter amicos suos de sumenda uindicta de quodam amico suo, & ille præsens tacuisset, talis enim ex hoc quòd taceret, quasi tacite consentiret, habendus esset pro irregulari. Secus si expressè contradiceret, prout fecit ille Petrus in casu illo. Dummodo ex corde hoc faceret, secundum Doctores ibi. Alioquin quantum ad Deum saltem idem esset, secundum Doctores ibi ex hoc sumentes † quòd lex promotionis nō semper consistit in facto solo: sed in facto & animo. xv. quæstio, prima. c. finali. Quod nota: quia sic posset inferri ad saluationem eius quod dicit glos. supra allegata i dicto. §. hinc superna.

Ibi etiam mouet Inno. notabilem quaestionem in dicto. c. ad audientiam, de illo qui consuluit alicui aliquem occidere: quem ille non statim sed longo post tempore interfecit, an consulens sit irregularis: & tenet quod sic nisi ante consilium datum reuocet: & cum hoc etiam quod illi qui occidi debebat, hoc intimet, ut sibi praecaveat: & sic oportet secundum eum quod non solum reuocet, sed etiam illi in cuius necem datum est, intimet. Nisi quando firmiter & probabiliter crederet consulens ille, quod is cui hoc consuluerat, & deinde reuocauerat reuocationi consilij dati acquiesceret. Videtur tamen uelle ibi dominus Card. quod non sit necessarium, quod notificet: quasi perinde sit, ac si non consuluerit, ex quo consilium ipsum reuocauerit. Attamen Bal. hanc quaestionem tangens in l. non eo minus. C. de accusa. & in l. j. C. de ser. fugi. transit cum Inno. ibi, & idem Bal. in l. mandatum. C. man. † Et ibi dubitat Bal. quomodo mandatum uel consilium ad maleficium possit reuocari, cum sit periculosum intimari ei, de cuius morte tractatur. Sed dat ipse modum, ut intimetur ei sine notificatione personae. De consilio etiam quando est menti impressum, quomodo possit reuocari, cum iam fixum sedeat in animo. Respondit ibi Bal. quod satis est dissuadere quantum potest, ne amodo teneatur consulens, ita dicens uelle Inno. in dicto. c. ad audientiam. Vtrum autem praedicta de irregularitate incurrenda ex hoc consilio homicidij procedant: etiam si alius qui fecit fuisset facturus Hostien. ibi quod non: sed solum quando ex illo consilio motus fuisset ad id, argu. c. si cut dignum. uer. qui uero, & §. fina. de homi. & quod notatur in c. cum l. & A. dereiu. Et ita etiam uidetur transire ibi Anto. In dubio tamen secundum Card. ibidem praesumi debet, quod

motus ex consilio fuerit arg. illius. c. ad audientiam. Et hoc ultimum dictum etiam uult Barto. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iureiurando, qui allegat. l. prima, in fine. ff. de rap. ui. Et an ad hoc probandum sit sufficiens iuramentum illius, qui occidit, qui attestaret quod alias omnino fuisset facturus. De hoc etiam ibi in dicto c. ad audientiam, per Innoc. & scribentes. † Sed de hoc an debeat attendi, an alias facturus fuisset, an non: quia sunt opinioniones, recurrendum ad nota. plenius per Antonium in. c. querelam, de electio. & in regu. nullus ex consilio, de reg. iur. libro vj. per Dinum, & per docto. in. c. j. de offic. deleg. & per Bart. pulchre in l. non solum. §. si mandato. ff. de iur. ubi sentit ipse oppositum. Et quod distinctio illa Dini & Hostien. & docto. esset alias facturus uel non, habet locum in his quae non cadunt in delictum: non autem in his quae in delictum cadunt. De hoc etiam per Bald. in l. prima. C. de ser. fugiti. & in l. data opera, in penulti. charta, uer. scilicet in consilio. C. qui accusa. non poss. & per Salic. in l. prima. C. de rap. uir. & per Ang. in l. prima. C. de Nili. ager. non rump. † Ibi etiam uidelicet in dicto. c. ad audientiam mouetur pulchra quaestio. Quid si consulit quis alicui ut aliquem occidat, & ille consilio illius ductus aggreditur eum, ut occidat, sed in congressu occiditur ipse: an sit iste consulens irregularis: ibi dominus Anto. concludit quod sic: post Ioan. Sequitur etiam Card. remittens se ad nota. per eum in. c. j. in. j. q. de cleri. pug. in due. Sequitur etiam Dominic. in. c. si. de homici. lib. vj. Et ibi etiam quid si consulatur non res illicita, sed res aliqua licita & bona in se, ex qua tamen uerisimiliter habeat sequi mors: exemplum, ut quia suadet quis alicui ut pro patria sua pro iure suo defendendo: uel pro

proximo sumat arma sibi licita: & in tali castro, & in illo conflictu moritur aliquis. Ibi concludit Anto. post Inno. & alios, quod non fit irregularis, etiam si ibi moriatur ille, cui hoc consulitur. xxij. q. iij. pro membris, & c. seq. & q. viij. hortatu, & c. dilectus, de homicid. † plus tenet ibidem Innoc. & sequitur Anto. in. x. q. Ponendo casum, in quo etiam si directe consulatur alicui mors: & sequatur ex consilio illo mors illius, non erit ipse irregularis, quando scilicet consuleret quis alicui, quod pro fide Christi seu libertate ecclesie se exponeret ad mortem. Cum Christus pro nobis mortuus sit, & Christo teneamur nos conformes reddere: iuxta illud: exemplum enim dedi uobis, & facit. c. exemplum. xij. q. j. & quia sancti martyres exposuerunt & ipsi uitam pro Christo. Nos exemplo suo ad hoc instruendo non solum uerbo: & doctrina sua: sed etiam facto. Dubito tamen ego circa predictum dictum, per ea quae infra.

CAPVT XXII.

- 1 *Mandans homicidium an dicendus irregularis.*
- 2 *Mandans homicidium, ut non fiat irregularis, qualiter reuocare habeat.*
- 3 *Consilium non fit gratia consulti, secus in mandato.*
- 4 *Homicidium ratum habens an tenendus irregularis.*
- 5 *Ratihabitio in delictis an mandato equiparetur.*
- 6 *Homicidij suaforum censendus irregularis. Et quid de instigante.*

ET haec de consulente tale quid, ex quo homicidium uel mutilatio sequatur. † Quod autem de mandante illud conclusio est,

ut idem quod in consulente ut irregularitatem incurrat, ac si ipsemet fecisset: cum mandans aliquid fieri iuris interpretatione censetur facere. c. mulieres, de senten. ex com. ibi, cum is uere committat, cuius mandato fit. Et hoc uerum etiam, si mandans mandasset solum uerberari, expressè inhibens ne occideretur uel mutilaretur, ut si sequatur occisio uel mutilatio, nihilominus incurrat: quia in culpa fuit sic mandando, ut est tex. etiã supra allegatus in. c. si. de homi. li. bro vj. † Si tamen post mandatum factum reuocaret illud: & ipsam reuocationem expressè intimaret illi, cui mandasset antequam sequeretur effectus, irregularis non esset secundum Inno. in. c. sicut tuis, de simo. & in dicto. c. ad audietiam. Quinimò uult ibi, quod non requiratur expressa reuocatio & intimatio: sed sufficiat tacita: exemplum, quia mandans fecisset pacem uel aliter amicitiam cum inimico illo mandatario hoc sciente. Ita tenet ipse ibi in mandante, licet in consulente teneat quod requiratur expressa reuocatio & intimatio, ut dictum fuit in precedentibus. Et quae sit ratio differentiae, ponit ipse: quia mandatum fit gratia mandantis. Ideo uerisimile est quod reuocatione facta illa desisteret, cui mandatur. † Consilium uero non fit gratia consulentis, sed eius cui consulitur. Et ideo requiritur intimatio. Et istam etiam considerationem habuit Bar. in dicta. l. non solum. §. si mandato. Hostiæ. tamen & post eum Io. And. non tenet hanc differentiam, sed uult ipse, quod idem in mandante: quod supra dictum fuit in consulente: ut si ex illo mandatarius fuit motus, teneatur mandans si non expressè reuocauit, & intimauit. Secus si non ex eo motus, ut quia omnino aliis fuisset facturus. Sed de hoc dicendum ut ibi latius per scribentes in præalleg. iuribus maximè i. d. c. sicut tuis,

Et quod dictum est in mandante, idem potest dici de ratum habente homicidium ab alio commissum, quando nomine illius factum fuisset.

4 † Secus si non nomine suo factum, sicut in simili dicitur de illo, qui uerberat clericum nomine alterius, quod ille alter postea ratum habet, ut dicitur excommunicatus per ratihabitionem, ac si manibus proprijs uerberasset: secus si non nomine ipsius fuisset uerberatus. tex. est notabi. in c. cum quis, de senten. excom. lib. vj. De hoc tamen † an in delictis ratihabitione mandato acqui- paretur, dicendum ut in regula rati, libro. vj. per Barto. in. l. j. §. sed cum quis. ff. de ui & ui ar. per Bal. in. l. non eo minus. C. de accusa. in uerfi. xij. quaritur, & per Salic. plenius ibidem in uerfi. j. nunc quero, de ratum habente. De suadente autem seu instigante aliquem ad actum propter quam suasionem seu instigationem sequutum

6 fit homicidium uel mutilatio. † An ex hoc incurrat irregularitatem, uel ueniat puniendus ut homicida, uel qualiter. De hoc bonus tex. in. c. fiat dignum. uer. qui uerò se asserunt. de homicidio, ubi recurrendum.

CAPVT XXIII.

- 1 **C**onsultus de iure super morte alicui inferenda an quando irregularitatem inducat.
- 2 Iudex ecclesiasticus iubens reum puniri secundum ius an incurrat irregularitatem.
- 3 Iudex profrens sententiam sanguinis irregularitati nunc quid sit obnoxius.
- 4 Aduocatos & assessores quæ cause reddant irregulares.
- 5 Clericus utrum possit defendere capite plectendum sine irregularitatis nota.

Clericus testificari non cogitur, ubi sanguinis poena uertitur. 6

Notarij & scriptores sententiarum criminalium irregularitatem an incurrant. 7

Indicans fugientem, quem insequens postea interimit, an irregularis. 8

Clericis nunquid interdictum adesse sententijs criminalibus, & illarum executionibus. 9

Iudex malefactorum an irregularis etiam si nullam ferat sententiam criminis. 10

Damna petès à criminoso an irregularis si damnosus plectatur cum ageret tantum ciuilitate. 11

VNum aliud non prætermitto ultra iam dicta supra circa illud de consilio: & est dubium multum necessarium: † an scilicet, habeant locum in omni consilio & in omni consiliente: & sic etiam in illo quod quis licitè daret interrogatus de iure per uiam consilij in scriptis uel simplicis responsionis: ut quia consulus quis, uel interrogatus à iudice uel principe: an propter tale uel tale crimen mereretur quis mortem de iure, & ille consulisset uel responderet quòd sic: qua responsione attenda postea ad mortem sit condemnatus, & occisus, aliquis fortè qui tunc erat in crimine illo deprehensus. An talis consulens uel respondens ex hoc sit effectus irregularis, præsupposito quòd iustè & secundum conscientiam suam consuluerit uel responderit. Videtur enim prima facie quod non, per rationem tex. in. c. de occidendis. xxij. q. v. dum ibi habetur ad literam. Absit, ut ea quæ propter bonum facimus aut dicimus, si præter nostram uoluntatem aliquid malè acciderit, nobis im-

putetur: & ibi glo. quæ dicit ar. quod nō omnis qui occasionem damni dat: damnum dedisse dici debeat. Et quia cum nihil peccauerit iste, sed potius debeat dici meruisse respondendo ueritatem pro iustitia. Non uidet ratio cur pœnā mereri debeat. c. ij. de cōsti. lib. vj. Sol. De hac quaestione per glo. & ibi scribētes in. c. ex literis, de excessi. p̄gla. In qua conclusio tenenda uidetur ista, q̄ aut crimen illud super quo interrogatur uel cōsulitur imminēbat puniendū de p̄senti, & ille hoc sciebat, & probabiliter cogitare poterat q̄ ille esset facturus secundum consilium suum: & sic postea fecit & incurrit irregularitatem: nisi fortē secundū Abb. ibi, ille omnino uel aliās fuisset facturus: aut nō imminēbat puniendum tūc q̄ sciret, & nō incurrit. Dūmodo secundum Speculatorē cōsuluerit ille secundum ius. Secus si erronee per ignorantia iuris crassam & supinā. Ita dicit ipse in titu de leg. §. iuxta, uer. quid si iudex. Et hic adde ad propositū glo. bonā in. c. omnis. ij. distin. & quod ibi per Archi.

2 Et ponit de iudice ecclesiasticō qui contra malefactorem mandat fieri ius, uel p̄cipit puniri fecunum q̄ ius dictauerit, non aliter exprimens pœnam, ut non incurrat irregularitatem. Licet postea ab illo cui mandatur, uel sic p̄cipitur imponatur pœna mortis: & idem ibidem notat de quocunq; alio p̄lato seu clerico iurisdictionem temporalem habente in loco aliquo. Et ad hæc etiam facit bona glo. in. c. pessimam. xxij. q. ultima. Sed illud tenendum pro indubitate

3 ratō de illis qui per se uel per alium proferunt sententiā in causa sanguinis, ut ex hoc efficiantur irregulares, quātumcūq; in se iustissima sit, quādo ex ea sequeretur mors, uel mutilatio mēbrū: ut est tex. clarus de hoc in. c. sententiā sanguinis, ne cle. uel mō. Imō non solum ipse qui p̄-

fert, uel per quē profertur, sed etiā assessor, confessor, ac etiā aduocatus: nō solū qui pro accusatore, sed etiā qui pro reo, secundum opinionem quorundā. † Cū actor obligetur ad pœnā talionis: & sic nō possit agere pro reo, quin ex confessionē & necessario agat cōtra accusatorem. Ita tenet Spec. in tit. de aduo. §. j. uer. causa. & in. d. §. iuxta, uer. item q̄ litigiosus. Per quod dicit Hosti. in. c. j. de postu. p̄gla. q̄ licet quidā dicāt etiā clericū posse defendere accusatū ar. c. nos. xxij. q. v. & c. inter alia. de immu. eccle. Tamē tutius est, q̄ abstineat. Quid em̄ dicit si per suā imperitiā succūbat accusatus, & mutiletur, uel quid ecōtra, si accusatus absoluatur: & accusator patiatur pœnam talionis propter suā defensionem, † si tamē iustē defendisset ipse: ita q̄ nihil posset ei imputari: sentit ipse ibi q̄ sit fecurus. ar. c. de cetero, & c. tua nos. de homici. & c. ad aures, de c̄ta. & qualita. Remittit se tamē ad nota. in. c. ad audientiam, de homici. ubi ponit questio. de clerico iurisperito qui accepit defensionem fratris sui carnalis accusati de homicidio, & ita defendit q̄ accusator fuit cōdēnatus: & ibi uide quatuor cōsilia notāda per eū ut aduocatus nō incurrat irregularitatem istā. Plus uoluit docto. in hac materia q̄ nō solū p̄dicti uia delicti iudex, assessor, confessor, & aduocatus incurrāt irregularitatem, casu quo sequatur mors uel mutilatio: sed & testes. † Et ideo dici potest, q̄ ubi uertitur pœna sanguinis, non potest cogi clericus testificari. Ita notat Hosti. in. c. dilectorum, de testi. cogen. ubi etiā Ioan. hoc uult. plus uolens ibi, ut nec etiam ille qui aspirare uellet ad clericatum licet nondum clericus, possit cogi ad testificandum. † Idem dicendū de notario qui attestatur. Et de scribere attestaciones, uel qui eas legit dum publicatur sententiā.

imò ex hoc ipso quòd scripsit quis literas iudici qui hoc fecit, uel etiam ex hoc solo quòd literas missas sibi traditas ut aperiret & legeret sic fecit, uigore quarum imposita fuit mors, uel mutilatio secundum Ioan. qui ita refert fuisse responsum per Clementē papam contra clericū unum ex lectura cuius facta de certis literis sic sibi traditis legēdis secuta fuit mors. De quibus omnibus in. d. c. sententiā, & facit. c. si quis. & c. alij. quotiens. ij. distin. & quod per Speculatorē ubi supra. † Vbi etiā de illo qui indicat fugientē, dīcēdo q̄ per talem uitam fugit. Nunquid autem prohibitum sit clericis & ecclesiasticis personis interesse quādo legūtur condēnationes itē criminales, uel interesse quādo mandātur executioni, Concludendum q̄ sic. Cum hoc eis prohibeat per papam in. d. c. sententiā ibi: aut ubi exerceatur intersit. † Adeo q̄ peccant, ut dicit ibi Abbas & docto. cum in hoc ueniant contra prohibitionem papalem de qua ibi: non tamen tenendum q̄ ex sola illa interestentia irregularitatem incurrant. sed solū quando interfunt prestando autoritatem, consiliū, auxiliū, uel fauorem: quod est notandum: & ibi etiam uidentur de illo qui efficitur iudex maleficiorum. † An ex hoc q̄ suscipit tale officiū efficiatur irregularis, etiam si non contingat per eum ferri sententiā aliquam condēnatoriā ad mortē uel mutilationē. De qua quæst. per Hostien. in. c. significasti. el. ij. de homici. ubi tenet q̄ non: cum ex sola uolūtate sine facto non contrahatur irregularitas. & hoc uidetur tenendum, quicquid Specu. in contrariū in. d. §. iuxta, ibi sed quid iudice. Et quid iuris de illis qui de malefactoribus suis querelā faciūt in iudicio seculari emendam damni sibi illati petētes, & prouideri ne talia præsumantur. † An incurratur irregularitas

si iudex mortē inferat eis iustitia exigente. De hoc in. c. prælatis, de homici. lib. vj. ubi q̄ non: dummodo protestetur expressē q̄ ad pœnā sanguinis non intendat, secundum q̄ consulit tex. ille notabilis ad hoc. De hoc etiā in. c. postulasti. eo. titu. de homici. & quod habetur in. c. Maximianus. xxij. q. iij. & ibi bona glo. in glo. ij. quæ uideatur.

CAPVT XXIII.

Homicidium quod factu committitur est triplex. 1
 Homicidium necessarium quid sit. 2
 Homicidium pro defensione personæ an et quādo permissum. 6. 3
 Defensio omni iure permissa. 4
 Occidens inuasorem cum aliter mortē uitare nō posset, an sit irregularis. 5
 Defensio pro rerum conseruatione an concessa. 7
 Anima cunctis rebus preciosior. 8
 Moderamen inculpate tutelæ in defensionibus adesse debet. 8
 Honorem suum tutari cuilibet permissum. 9
 Conseruatio personæ et famæ æquiparantur. 9
 Honor omni lucro præferendus. 9
 Occidere pro defensione honoris an sit licitum laico. 10
 Homicidiū in defensione factum mitiorē exigit pœnam. 11
 Lex Cornelia de sicarijs ad qd' homicidiū non trahatur. 11
 Assertioni uel iuramento illius qui dicit se defendendo occidisse an standum. 12

HActenus de homicidio quod committitur lingua sola: & hoc quod consulitur, mandatur, ratum habetur, uel imponitur

absq; eo q; manibus proprijs aliquid isti attentent. Nūc restat de eo quod factō committitur: quia interueniente factō eius cui illud imputatur. An & quādo incurratur ex eo irregularitas, quæ habeat repellere ordinandum. Pro cuius responsione oportet p̄mittere, q; † tribus modis principaliter contingit cōmitti homicidij: uidelicet necessitate, casualitate, & uoluntate. Vnde secundum hos tres cōmittendi modos solent distinguī triplex homicidij. Necessarium, Casuale, & uoluntarium. Ita enim distinguit glossa ordi. & ibi docto. in. c. sicut dignum. de homici. in princip. glos. magnæ. Videndum ergo de singulis speciebus homicidij. Et primo de necessario quid fit: & an permissum sit: & quando. Et breuiter necessarium homicidij illud dicitur: † quod fit pro defensione uitæ hominis, uel bonorum: uim uel repellendo. Ex quibus uerbis patet, q; duplici ex causa potest fieri: uel pro defensione personæ: uel bonorum. Et primo de eo quod fit pro defensione personæ. In quo concludendum, q; aut ille qui cōmisit illud, poterat aliter periculum personæ euadere: quam occidendo, & non potest de iure occidere. Ideo occidendo incurrit irregularitatem: ac etiam puniendus uenit: licet non ex proposito occidat: ut probatur in. d. c. significasti. de homici. cum ibi nota.

3 & in Clemen. si furiosus. eo. titu. † Nisi qualitas personæ aliud suaderet: ut quia furiosus, uel infans ut est ibi tex. & idem secundum Pe. de Ancha. ibi, & maior septēnio si non esset talis qui doli capax esset. xv. q. j. illud, & ad hoc facit q; infra statim dicitur de homicidio uoluntario. Aut non poterat aliter euadere periculum personæ nisi occidendo: & tunc licitè & impune potuit occidere. Probat̄ hoc ex iuribus tam cuiuslibet quàm canonicis, quæ dicunt defensionem

omni iure permissam, non solum positiuo: sed etiam naturali. d. c. significasti, & c. si uerò. de senten. excom. & c. dilecto, de homici. lib. vj. & j. distin. ius naturale. l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad legem Aquiliam, & l. itaq; eo. d. titu. & l. ut uim. ff. de iusti. & iu. cum concor. Probatur etiam magis in specie in. c. ij. de homici. & in. c. ibi seq. & in. c. quia te obnoxium. l. dist. & per tex. ad hoc meliorem de iure in clemen. si furiosus, de homici. qui tex. probat quo ad positum nostrum, quòd etiam à pœna spiritali talis sit immunis, uidelicet à pœna irregularitatis: dum dicit, quòd † nullam irregularitatem incurrit qui mortem aliter uitare non ualens, suum occidit uel mutilat inuaforem: per quem tex. clarum ad hoc tolluntur opinioniones, quæ olim erant circa hoc. De quibus per glo. in dicto. c. sicut dignum, & in dicto. c. de his. l. distin. ut dicit Ioan. And. in dicta clemen. & est communis doctorum sententia. Dummodo ut dictum est, aliter ille qui occidit euadere non possit: ut quia secundum glo. ibi in dicta clemen. inangulatus esset, & sic artatus q; fugere nō poterat: nec aliter se iuuare clamore uel aliter: que glo. est bene notanda. Dum apertè sentit q; ualens fugere, non excusatur si se defendendo occidat. Quod est tenendum quo ad irregularitatis incursum: per illum tex. per quem hoc ibi tenet Cardi. & Pet. de Ancha. Quo autem † ad effectū euadendæ pœnæ quæ ex homicidio uel mutilatione sequuta ueniret, & ponèda in foro iudiciali. Alibi tetigi hunc passum latissimè in tractatu quodam in eo de homicidio, in quo arguendo ad partes pro & cōtra: & in hoc referendo opinioniones uarias, tandè p̄ cōcordia opinionum deueni ad istā distinctionē. Quod aut uolentia infertur circa res ad earum occupationem

uel destructionē: & non tenetur fugere dominus
 uel possessor ipsarum rerū, qui fugiendo uideretur
 se incurrere amissionem earum, ad hoc. l. iij. §. si
 quis autem uisis armatis. ff. de ui & ui ar. & l. j.
 C. quando liceat sine iudi. se uin. p. que iura hoc
 tenet Bald. in. l. j. C. unde ui. in. vj. colū. in uerb.
 7 sed pone quidā. † Nō solum enim pro defensione
 ne personā: sed etiā pro conseruatione rerum li-
 citum est se opponere etiā percutiendo non solū
 de iure ciuili. l. iurem. ff. de sica. & l. iij. §. cū igitur.
 ff. de ui & ui ar. sed etiam de iure canonico.
 c. olim. de restitu. spolia. c. suscepimus, de homi.
 Dum tamē citra occasionē uel mutilationē me-
 bri: & hoc de iure canonico loquēdo, quod ha-
 beatur pro inconuenienti, ut pro defensione rerū
 quæ sunt transitoria & uiles auferatur uita ho-
 8 minis simul & anima: quæ sine cōparatione di-
 citur preciosior omnibus rebus. l. iubemus. C.
 de sacrosan. & c. aurum. xij. q. ij. cum si.
 Et hoc de clericis loquendo in quibus loquitur
 dictum. c. suscepimus. Aut uiolentia infertur cit-
 ca personam non respectu rerum: sed ut offen-
 datur quis in personam: & tunc aut fugere illud
 importat periculū salutis: ut quia inimicus est
 ad ipatulas, ut utar uerbis Bal. in dicta. l. j. Itaq;
 terga uertendo posset de facili uulnerari ipse uel
 occidi: & non tenetur fugere, siue sit laicus, siue
 etiam clericus, per iura quæ indistincte permit-
 tunt defensionem sui corporis uim uel repellēdo.
 l. ut uim. ff. de iusti. & iu. dūmodo cū moderami-
 ne inculpatæ tutelæ, ut ibi notatur. Aut nō im-
 portat periculum personę sed honoris illius tan-
 tum: cui est iniuria & obprobrium permittere
 se fugari. l. apud Labeonem. §. j. ff. de iniu. Et idē
 uidetur dedendum quando non paruum illi re-
 suiraret dedecus sic fugiendo: atenta qualitate
 personæ fugantis & ipsius fugati, & causa pro-
 pter

pter quam: † cum cuilibet licitum sit honorem
 & reputationem suam defendere. c. non sunt au-
 diendi. xij. quæst. iij. Cum conseruatio personæ
 & famæ æquiparentur, institu. de suspec. tuto. §.
 suspectus: imò honor præfertur lucro omni. l. Iu-
 lianus. ff. si quis omis. causa testā. & quia hæc
 duo uidentur æquiparata à iure non posse rece-
 dere uel posse quidem: sed non sine dedecore. l.
 in eadem. ff. ex quib. cau. maio. Hoc tamen ulti-
 mum restringendum est in laicis. Clericis enim
 non uidetur quòd sic sit licitum secundum opi-
 nionem magis communem per tex. cum ibi no-
 tatis in dicto. c. suscepimus. Quinimò in foro cō-
 scientiæ seu pœnitentiæ loquendo: † non puto
 10 quòd sit licitum etiam laico occidere pro. defen-
 sione, scilicet honoris tantum: & euitādo dede-
 core: imò puto, quòd peccaret existimando ma-
 gis diminutionem honoris in hoc mūdo: quam
 periculum corporis & animæ proximi: ar. dicta
 l. sancimus. C. de sacrosan. eccle. & quod nota,
 in dicto. c. suscepimus. Item attēto quòd est hoc
 contra charitatem quam astringimur inuicem
 portare. c. charitas, & c. proximi, de pœni. dis. j.
 occidendo hoc modo proximum: ex quo aliter
 possumus fugiendo nos iuuare. Non tamen pu-
 to quòd ita grauius peccet, nec tanta pœniten-
 tia ueniat ei imponenda sicut si nō dicta de causa
 commotus id fecisset. Sicut dicitur in simili
 in foro contentioso de eo qui se defendendo oc-
 cidit non seruato moderamine inculpatæ tute-
 læ † qui licet puniendus ueniat, non tamen ita
 15 grauius, sicut si animo pensato occidisset, unde
 non punietur lege Cornelia de sica. cum illa nō
 imponatur, nisi ei qui dolosæ commisit. l. in le-
 ge Cornelia. ff. ad legem Corneliā de sica. sed
 debet puniri talis ut culpabilis, & sic arbitrio
 iudicis. Ita notatur per Ioan. Andre. & ibi per
 h

doctores post gloss. in. c. significasti, el secundo,
de homicid. & per Bald. in. c. primo, de pace te-
nen. & per eundem in. l. data opera, in quarta co-
lum. C. qui accu. non pos. & facit tex. optimus
ad propositum in. l. si adulterium. §. imperato-
res. ff. de adulte. Addendum tamen, quod cir-
ca hoc an aliter potuisset euadere, an non aliter
ille qui occidit, licet eius assertioni esset stan-
dum in foro pœnitentia. ut est gloss. singularis
in dicta clemen. j. de homici. in. glos. non ualens;
non sic tamen in foro contētiolo. † Sed si de hoc
dubitetur, oportebit probari per circumstantias
occurrentes: puta quia erat in loco ita arcto, &
cætera: ut ibi licet ut refert Zenzel. ibi quidam
teneant quod imò iuramento illius stari debeat
per. c. significasti, de homici. & c. si uero. de sen-
ren. excommu. el secundo, quod uerum intelli-
git ipse Zenzel. ubi non ageretur de præiudicio
alterius, aliàs secus, & idem ibi Ioan. de Imola,
sequitur in dicta clemen. prima.

CAPVT XXV.

- 1 *Occidens in defensione an sit excusabilis quo ad deū
& quando. 6.*
- 2 *Mortem an quis debeat potius incurrere quam infer-
re. 4.*
- 3 *Vim ui repellere quatenus liceat.*
- 3 *Homicidiū falsè confessus an censendus damnatus, si con-
fessionem non reuocauerit.*
- 7 *Homicidium necessarium nunquid indistinctè cuiq; con-
cessum, & in omni loco. nu. seq.*
- 8 *Monachus an sine licentia prælati debeat se defendere.
Monachus an possit contra abbatem suum se defendere,*

& quando.

*Sacerdos celebrans an debeat missam deserere ut se defen-
dat, postmodum ad eam reuertit, maximè si inuadentem
occiderit.*

*Vouens uel iurans se non defensurum an ueniat contra
uotum uel iuramentum si se defendat.*

Vota quæ & quando non seruanda.

Vtrum autem ille † qui sic se defendendo
occidit alium, sit quo ad leges ciuiles &
canonicas immunis ab omni pœna, quã-
do aliter euadere non poterat, ut supra ostē-
sum est: ita & quo ad Deum sit excusabilis &
immunis ab omni peccato. De hoc in dicto tra-
ctatu meo de homicidio, ubi arguo pro & con-
trà. Inducendo pro parte negatiua omnes illas
autoritates de quibus per Gratia. in. §. primo.
xxiij. quæst. j. quæ autoritates uidentur probare
quod non sit permessa huiusmodi defensio de iu-
re diuino. Sicut apertè tenet gloss. Accursij in. l.
ut uim. ff. de iusti. & iur. super uerbo iure: & uide-
tur sentire gloss. in. §. si autem. ead. distinc. dum
dicit quod potius debet quis mortem incurrere
re quàm inferre arg. c. ita ne. xxv. quæst. v. & facit
bonus tex. pro hac parte qui est Augu. ad Pu-
blicolam in. c. de occidendis. xxiij. q. v. Qui-
bus tamen non obstantibus teneo ibi partem af-
firmatiuam contrariam, uidelicet quod nullo
modo dicatur peccare: etiam quo ad Deum ille
qui se defendendo occidit. Sequendo Ioan. de
Ligna. in præallegato suo tractatu de bello: qui
per plures rationes & argumēta ostendit, quod
etiam de iure diuino in tali casu permessa sit de-
fensio, reprobando gloss. illam in dicta. l. ut uim.
Et ad autoritates allegatas per Gratia. ubi su-
h 2

pra, respondendo ut ipsemet respondit ibi in §. his itaque. Ad. c. autem de occidendis. Respondendo cum simi. quod intelligendum est in alio homicida, quam in eo qui non ex uoluntate sed ex necessitate quadam impulsus ne ipse occidatur, occidit alium. Et hanc sententiam dicitur tenere beatus Thomas secunda secunda. q. xliiij. dū ibi concludit, quod homo uim uel repellere potest cum moderamine inculpatae tutelae: quia plus tenetur homo prouidere uitae suae: quam uitae alterius: cum omnis ordinata charitas incipiat a seipso. l. praeses. C. de ferui. & aqua: & pro hoc: quia quādo me defendēdo occido aliū, potest dici, quod non ego interfecerim ipsum, sed ipse seipsum. Ita singulariter dicit glo. notanda in. c. ij. de fur. dum reddit tibi rationem, quare excusetur quis ab homicidio in tali casu & non a fornicatione. Quinimō arguunt aliqui, quod nedum non male faciat ille qui sic pro defendenda uita sua occidit alium, imō licite & bene: quia facit quod debet occidēdo potius alium quam permittendo seipsum occidi dicta ratione, ac etiam quia si licitum est de iure diuino defendere alium: etiam contra uoluntatem suam ne occidatur, ut est tex. in. c. displicet, & in. c. ipsa pietas. xxiij. quaest. iij. ergo multo fortius licitum est seipsum defendere: imō si se non defendat & permittat se occidi: cum possit eo modo euadere. uideretur quod peccet quasi sui homicida: arg. c. si non licet. xxiij. q. v. ubi tex. ad literam si non licet occidere alium: multo minus seipsum. Ad cuius confirmationem allego singulare dictum docto. alibi dum uolunt, quod si aliquis falsē sit confessus se commisisse delictum aliquod, propter quod damnatur ad mortem: si non reuocet illam confessionem ante mortem moritur damnatus. Ita dicit Abbas in. c. ex parte, el se-

cundo, de sepul. & facit quod nota. in. c. j. de test. cogen. & in dicto. c. si non licet. Putarem tamen ego attendendam intentionem istius talis: an ideo illum uoluerit occidere, sed potius permittere se occidi: ut corpus simul & animam illius occidat: quoniam tunc esset potius ei hoc ad meritum & coronam martyrii. Vel si occidit: an hoc fecerit ex uindicta potius & passione aliqua quam conceperit contra illum in actu illo inuasionis: quam pro euasione mortis: quia si sic non esset tunc immunis a peccato. Item etiam attendendum an ex causa illicita forte posuisset se ad talem necessitatem sicut faciunt latrones & adulteri & similes: uel etiam an posuisset praecauere: ne in illam necessitatem incidisset ut de hoc ultimo habetur in sum. confess. in titu. de homicidio. q. xij. Nunquid tamen istud homicidium necessarium eo casu quo dixi permittum, debeat censeri permittum indistincte omnibus personis cuiuscumque gradus & conditionis & in omni loco: & contra omnes. De hoc me remitto ubi supra & ad notata per Car. in clemen. j. de homicidio, in. xx. q. ubi formaliter ponit quaestio. An habeat locum in omni etiam ecclesiastica persona: & concludit quod sic: allegando Archi. xxiij. q. iij. §. primo, post gloss. ibi. Imō ibi tenet in questione quae sequitur. xxiij. quod etiam religiosus puta fratribus minoribus & alijs licitum sit se defendendo occidere. Ad idem allego Ioā. de Ligna. in dicto tractatu suo de bello: ubi formando quaestionem in monacho, tamen sine licentia prelati possit se defendere: reterminat quod sic: respondendo iuribus & rationibus adductis in contrarium. Plus tenendo ibi quod etiam contra abbatem & superiorem suū posset in tali casu se defendere: eo casu quo iniuste uel indebitē uideret se inuatum: allegat

in argumētum. c. ex parte, de accusa. & c. olim.
 Et idem etiam concludit ibi in seruis, ut etiam
 contra dominum suum possint se in tali casu de
 fendere. Non enim actus naturales potest domi-
 nus seruo interdicerē, per quorum interdictionē
 haberet perire. l. j. ff. de his qui sunt sui uel alie.
 iur. facit. l. quod attinet. ff. de reg. iur. Et ibi etiā
 ponit præfatus doctor an in omni loco: ubi quicq;
 quis sit: etiam si in ecclesia: terminādo ibi quōd
 sic per iura generaliter in hoc loquentia: & cum
 hic actus insurgat à iure naturali, sicut permissus
 à iure positiuo, ciuili & canonico nec prohibeat
 illum lex diuina. Et præterea ratio permissio-
 nis subsit generaliter, & sic ubiq; & in omni
 9 loco: ergo & in ecclesia. † Plus ibi tenendo unū
 quod uidetur mirabile & absurdum prima fa-
 cie: quōd etiam si presbyter sit in officio missæ:
 & contingat eum inuadi ad mortem: potest dis-
 mittere officium missæ & se defendere, ac se de-
 fendendo occidere opprimentem eum. Quo sic
 occiso putat ipse argumētatiuē loquendo: quōd
 posset immediatē redire ad altare, & reassum-
 pto officio intermissio celebrare argu. dicta clem-
 en. si furiosus. Quasi nullum peccatum dica-
 tur ex hoc commississe. Ex quo lege permitte-
 fecit argu. c. qui peccat. xxij. quæst. iij. & quia
 tex. in dicta clemen. j. dicit quōd nullam irregu-
 laritatem incurrit, & sic nullum impedimētum
 propter hoc. Quod dictum non audeo ego affir-
 mare, nisi restringeretur ut supra dictum est in
 præcedenti quæst. in fine. Et adde ultimo, quōd
 10 † quōd etiam si quis iurasset uel uouisset, uel ali-
 ter promississet non se defendere etiam si interfi-
 ceretur ipse, tale uotum tanquam temerarium
 non uidetur quōd illud habeat obseruare. Nam
 regula est, quōd. quando cunque aliquid uoue-

tur uel promittitur, quo facto stilus corporalīs
 uel spiritalis uenire amittendus, uel peccatum
 incurrendum: nō est seruandum tale uotum: nec
 promissio uel iuramentum aut præceptum ali-
 quid, nec consuetudo uel lex: uel aliud quicquā.
 probatur ista regula in. c. si uerō, cum glos. ij. ibi
 de iure iur. & in. c. inter cætera. xxij. q. iij.

CAPVT XXVI.

*Irregularitas quomodo ex homicidio uoluntario in-
 curratur, Et an possit in illo dispensari in homicidio uo-
 luntario. 11.*

*Dispensare inferior à Papa qui non possit maxime in ho-
 micidio. 11.*

Dispensatio Pape sine causa an reddat tutum apud deū. 3

*Vulnerans an incurrat irregularitatem si uulneratum 4
 alius postea occidat, Et quid si uulnus sit letale. 5.*

*Irregulares nunquid efficiantur uulnerantes omnes si nō 6
 constat quis eorum letale uulnus intulerit.*

*Socij uulnerantis an dicendi irregulares si non liqueat
 de occisore.*

Irregularitas ex solo uulnere incurritur. 7

*Clericus propter homicidium uoluntarium an censendus 8
 beneficio priuatus.*

*Beneficium homicide an possit impetrari ante sententiā 9
 de homicidio.*

*Homicida an possit acquirere beneficium sine dispensa- 10
 tione. & aliter qua uia.*

Absolueri ab homicidio qui possint. 12

Episcopi possunt de iure artare potestatem mendicantiū. 13

EThæc factis de hæc prima specie homicidii, quod appellatur necessarium an & quomodo possit licite committi: maxime sine incurfu irregularitatis: propter quã ille qui commisit illud habet repelli ab ordinatione tanquam irregularis. Sequitur nunc uidere de alijs duabus speciebus, uidelicet de uoluntario & casuali.

Et primo de uoluntario.

Circa quod dicendum & concludendum breuiter quod ex tali homicidio simpliciter uoluntario absque dubio incurritur irregularitas: quæ non solum repellit ab ordinatione, sed etiam deijcit iam ordinatum: & facit ut imperpetuum amplius ordinari non possit. c. sicut dignum, de homici. cum ibi notatis & l. distinc. c. si quis uiduam, & l. distinc. c. aliquantos: etiam si interficeret quis farracenum uel paganum. l. distinc. clericum, & in. c. miror. † Nec potest per episcopum etiam cum tali dispensari ut tenet gloss. in c. miror, ead. distinc. Sed per solum Papam, qui etiam non consueuit de facili cum huiusmodi dispensare, ut nota. in. c. ij. de pugnan. in uello, & in. c. sicut dignum, de homici. in glos. penulti. ubi sentit glos. quod nec etiam per Papam possit cum tali dispensa. Sed Hostien. & communiter Doctores tenent quod possit. Respondentes ad iura contraria, quod debet referri ad difficultatẽ, quasi uelint dicere quod non debet dispensare de facili: sed ex causa de quo etiam per Dominic. in dicto. c. miror, & per Ioan. And. in dicto. c. sicut, qui concludit quod non debet nisi ex causa: † si Papa dispensaret cum aliquo tali sine causa, non esset tutus in conscientia apud deum, iuxta quod. illam si. in. c. non est uoti de uoto. Et hoc quod incurratur irregularitas ex tali homicidio uoluntario tenendum indistincte siue manibus proprijs occidat quis ipse; siue opem

ferat occidenti: siue consiliũ uel fauorem per se prædicta: siue causam quomodocumque præstet: intelligẽdo tamen de causa propinqua nõ remota: ut dicit glo. nota. in. c. de cetero. de homici. & tali que fuit ordinata ad homicidium. Secus si nõ ordinata ad illud, ut ibi nota. Plus tenẽdo quod etiam si in casu licito committatur, nõ euitetur irregularitas, ut quia ex precepto iudicis pro executione iustitiæ: uel pro tuenda patria: uel in bello licito: ut supra etiam ostensum est, & facit quod habetur & notatur in. c. significasti, & c. petitio, eod. titu. De quo tamen dicendum ut latius ibi nota. & in. c. ad audientiam, eod. titu. Ibi etiam habetur † de illo qui uulnerauit unum qui ab alio uel alijs occisus est: ut pro homicida sit habendus, si dubitatur de uulnere suo illato mortale fuerit uel non. Dixi si dubitatur: quia si esset certum quod letaliter uulnerasset, dato quod ab alio postea occisus esset: clarum & indubitatum esset, quod incurreret irregularitatẽ: imò etiam ueniret talis puniendus pœna capitali legis Corne. ac si ipse totaliter occidisset, ut dicit Bal. in. l. ita uulneratus. ff. ad. l. Aquil. ubi damnat consiliũ illorum, qui ad euadendũ quẽ ab illa pœna qui uulnerasset letaliter aliquẽ, ita quod nõ possent euadere consulunt quod occidatur ab alio, antequam moriatur, arg. l. item Mella. §. celsus. ff. ad. l. Aquil. Non enim est sanum consiliũ secundum eũ. Nec probatur ex illo. §. qui procedit quando est dubium, & subdit ibi Bald. quod tales sic consulentes essent digni suspendio pro mercede tam danabilis consilij. Sed dubium pulchrius in hoc esset † quando præsupponeretur, quod non letaliter uulnerasset quis unũ: & hoc consistaret: quæ alij superuenientes occidissent: an ille sit irregularis præsupponẽdo quod nõ habuit animum occidendi. De quo dubio per doctores in. d. c. significasti

sti. de homi. Sunt enim opiniones Specu. & Hostien. qui tenent quod non. Abbas ibi aliter per tex. in. c. fina. xv. q. ulti. & c. sicut digni. §. si. de homici. Alij moderniores putant aliter dicendum, uolentes hoc quod licet non habuerit animum occidendi: nec uulnerauerit letaliter: si tamen uel excessit modum defensionis uel illud uulnus, licet non letale fuit aliquis causa quod ab illis fuerit occisus quia forte debilitatus, uel ita quod potuerit ei imputari auxiliu fuisse praestitu ad illud: uel culpa aliqua precedens uel in ipso actu: certe talis debeat ceteri irregularis: & hoc puto tenendum, maxime in foro penitentiali. In quo in dubio reputare quis debet se irregularem, iuxta nota. in. c. ad audientiam, de homici. & in. c. Matthaeus, de simo. & ibi etiam in. d. c. significasti, ponitur de simo.

6 **quaestio.** † Quid si unus est uulneratus a pluribus: nec aliquod uulnus est per se sufficiens ad mortem: sed omnia sunt incerta, an omnes sint irregulares: & concludit quod sic, ut est tex. in. d. c. si. xv. q. ulti. Ita etiam notat Bar. in. l. fina. ff. de fidei rns. Ibi etiam tagitur illa alia quaestio. Pone quod aliquis reperitur intersectus in rixa: & ignoratur quis eum interfecerit: an oēs sint irregulares. De qua quaestio. per glo. in. c. quiescamus. xliij. dist. & est quaestio dñicalis que incipit. Quinq; erant in una domo: ubi concluditur quod sic: maxime per tex. in. c. si quatuor. xxij. q. ulti. Ita etiam tenet Specu. post Gof. in ritu. de dispēsa. §. iuxta, ubi quid si in rixa per dictum. c. si. & per. l. item Mella. §. sed si plures. ff. ad. l. Aquil. De quo per ar. in. c. nolite. ij. q. ij. & plenē in. d. c. significasti, ubi Ioan. And. concludit idem tene dū, quādo constat quod unus ex illis occiderit. Secus si non constaret de hoc, & ita etiam sequitur ibi Abbas & uideatur cōmuniō. † Illud constat & illud tenēdū,

7 quod ex solo uulnere non secuta occisione uel mus-

tilatione incurritur irregularitas. c. petitio, ubi tex. de hoc de homicidio. Multae quidem & aliae quaestiones possent hic applicari & attingi, quas omitto causa euitandae prolisitatatis. Sed solum de una quaero quoniam magis quotidiana. Nunquid clericus beneficiatus propter homicidium huiusmodi uoluntarie commissum censeatur ipso iure priuatus beneficio, quod enim priuari possit ex hoc solo, illud est clarum. † Sed an ipso iure absque alia sententia de hoc dubitatur. Pro cuius decisione quod non: sed quod requiratur oīno sententia ritē lata allegādo dictū Inno. in. c. cum non stris, de concess. prebē. Quod dictum referunt & sequuntur Moderni ibi, & in. c. fina. de homici. & tenet Bal. in. l. cum fratre. C. de his qui. ut in di. in uer. unū scias, quod notoriū nunquam habet uires ad aliquem condenandum: concludendo ibi quod licet praelatus sit notoriē criminofus: non tamen est depositus ipso iure, etiam si sit homicida: & istud etiam sequitur Bald. in. l. athletas. §. calumniator. ff. de his qui no. in fa. † Et nunquid sufficiat quod sententia sit lata super homicidio absque quod de beneficio fiat mentio aliqua, quo ad hoc ut possit impetrari illud beneficiū taquam uacās. Bal. ibi in. d. l. cum fratrem, uiderit sentire quod non: quia dicit nisi sequatur sententia depositionis: quod dictum non audet affirmare moderniores, in. d. c. si. sed relinquunt cogitandum. Illud autē tenendum, quod licet prius acquisita beneficia retineat donec priuē: non tamen potest de nouo acquirere beneficiū sine dispēlatione. Ita uideretur sentire & uelle Inno. in dicto. c. cum non stris. Sed do. Anto. ibi in. viij. col. tenet quod per uia collationis possit homicida & alius irregularis acquirere beneficiū, non autē per uia electionis, & idē dicit Calderi. tenere in. c. querela, de iureiu. ubi etiam de hac materia uidentum per

- Abba. & alios scribentes. Et an ab isto homicidio uoluntario possit episcopus absolueri absq[ue] absolutio mittatur Romā: † ueritas iuris est q[uo]d sic ex quo nō reperitur iste casus expresso aliquo iure reseruatus papæ, arg. c. nuper. de sent. excō. Ita firmat Archi. Flo. in sum. sua, in. ij. parte, in ti. de homici. uer. itē no. Dicens hoc tenendum, quicquid in contrariū alicubi obseruet cōfuetudo de talibus mittēdis ad curiam. Sed uidetur Abba. in. c. deus qui. de pœni. & remis. qui per illū tex. in uer. homicidio cū superscriptio- ne tenet plus, q[uo]d necdum episcopus, imō etiā inferiores ab ipso possint absolueri. Ita non est necesse adiri Papā, ut dicūt uulgares: imō nec etiā episcopū: † sed simplex sacerdos possit. Sunt enī certi casus reseruati Papæ: de quibus per glo. in c. ij. eo. titu. lib. vj. quibus exceptis ab omnibus alijs possunt absolueri etiā inferiores. Addit tamen Abba. ibi q[uo]d episcopi solent per statuta sibi reseruare multa. Et inter alia cōiter istud de homicidio: quid si faciāt, abstinendum est. † Nam possunt de iure episcopi artare potestatem mendicantiū hoc modo per indirectū, ut uult glo. nota. in clemē. dudum, de sepul. & hæc duo dubia bene nota, quia quotidiana: & aliās, & pluries uidi dubitari in facto.

CAPVT XXVII.

1 *Homicidium casuale committenti quando sit impu- tandum, & contrahat irregularitatem.*

2 *Negligentia culpæ quando annumeretur.*

3 *Dispensari cū homicida casuali per inferiorem an possit.*

1 **C**irca casuale uerò homicidiū, quod scilicet à casu preter intentionē cōmittentis uel causam dātis, est dicendum: q[uo]d aut ille da-

bat operam rei licitæ: & cum hoc adhibuit etiā omnē diligentiam, quam potuit & debuit, & in nullo imputatur ei, ac si non fecisset. Ad hoc. c. ex literis. c. significasti. c. dilectus, & c. Ioannes. & c. si. de homici. & c. hij qui in princip. & c. sepe, ad si. & c. si duos fratres. l. dist. Nisi in casu. c. ex literis præallegati: quādo fortē scādalum ex illo graue ortum esset, uel ex illo tanta laboraret infamia ille q[uo]d sic cōmisit, uel cuius causa cōmissum est, q[uo]d ei purgatio uideretur indicēda. Si uerò in hoc defecit, quia nō adhibuit diligentia quā debuit: † imputatur tunc ei propter negligentiam, quæ culpæ annumerat in hoc. Efficitur ergo iste irregularis: uigore cuius irregularitatis non debet nec potest ad ordines promoueri: & si promotus fuerat & incidat in hoc: non potest ad superiores ordines promoueri, imō nec illis uti: quos tunc haberet. c. presbyterum, de homici. & c. ad audientia: nisi cum eo dispensetur per Papā, dicit glo. in. c. sicut dignum, de homici. in glof. penul. allegando. c. tua nos. eod. titu. & c. clerico. iacente. l. dist. Ex hoc sentiens illa glo. q[uo]d per inferiorem non possit dispensari cum homicida huiusmodi casuali. † Cōmuniter tamen tenetur q[uo]d etiā per inferiorem possit dispensari, ut ad minores ordines promoueat, sed nō ad maiores. In quibus loquit: & restringendū est dictū glo. illius. Aut & secundo casu ille dabat operā rei non licitæ sed illicitæ, & tūc semper imputat ei questio ad incursum irregularitatis, siue adhibuisset diligentia: siue nō. Ad hoc. c. continebatur & c. dilectus, in si. de homici. & l. dist. clericus, & c. si quis uoluntate, & xy. q. j. §. ut itaq[ue], & quod habetur & nota, in regula culpa. ff. de regu. iur. Ista distinctio est distinctio glo. in. d. c. sicut dignum, de homi. in glo. penul. in uer. si casu cōmittitur homicidiū: quam distinctio-

cōiter sequuntur scribētes ibi, & cōiter summi-
ste ac etiā theologi, ut nota. in sum. cōfes. li. ij. ti-
tu. j. q. xix. Et quæ doctrina est bene notanda: ex
ea em sic retēta posset inferri ad terminationem
innumerabilū quæstionū & casuū plurimorū,
qui possent occurrere: & qui quotidie occur-
rūt: de quibus in præallegatis iuribus: & ibi per
scribentes: quos casus: & quas quæstiones, quia
hic inserere esset nimis in longū tractatū hunc
extēdere, ac etiā quodamō extra ppositū & ma-
teriā: id omitto respōdēdo ad notata in præalle-
gatis iuribus. Quātum est de ista irregularitate
quæ cōtrahitur ex homicidio uel mutilatione.

CAPVT XXVIII.

- ¹ *Irregularitas ex inobedientia uel censura neglectu
contracta que sit.*
- ² *Promoueri ad ordines qui generaliter possint, & qui
repelli.*
- ³ *Irregularitas unde deriuata.*

¹ **R**Estaret nūc dicere de illa specie irregula-
ritatis, quæ cōtrahit ex inobediētia seu
uiolatione cēsure, ex eo uidelicet quod quis ex-
cōicatus cū sit maiori excōicatione, uel suspens-
sus ab officio, uel à diuinis, exercet se in officio
suo sicut prius: uel ex eo quia non seruasset quis
interdictum, quā speciem irregularitatis similia-
ter non prosequor breuitatis gratia. Sed me re-
mitto ad nota. in locis suis: maxime in. c. si cele-
brat, de cleri. excō. minist. Et ad nota. per specu.
in titu. de dispensa. qui est sub titu. delegato. §.
iuxta, ubi generaliter de materia ista irregulari-
tatis, & diffusē ultra alios, & de qua etiam, & in
c. nisi cum pridem. §. personæ, de renun. & per

Ioan. & alios in. c. sententiā sanguinis, ne cleri.
uel mona. Ad quam materiam irregularitatis
omnino recurrendum & pro ea in locis præalle-
gatis, quoniā multū facit, imò necessaria est ad
propositā quæstionem principalem, † quæ est
qui possint promoueri ad ordines, & qui repel-
li. Quæ quæstio si bene consideretur uidetur quod
possit unica ista responsione absolui: uidelicet
quod omnes illi possint promoueri, qui nō sunt irre-
gulares de iure: & qui irregulares sunt de iure,
illi tales promoueri non possunt attenda diffini-
tione irregularitatis, de qua supra dixi, ac etiam
ethymologia ipsius irregularis: quæ est ut quasi
extra regulam aliorum positus: quæ est ut qui-
libet possit ordinari nisi prohibitus. De quibus
scilicet quia illegitimē nati: quia serui: quia foe-
minæ. Solum ergo in hoc labor in uidendo &
cognoscendo qui sint isti irregulares, & per con-
sequēs prohibiti ordinari: quorū aliqui usque ad
xij. sunt supra numerati. Restat uidere de alijs.

CAPVT XXIX.

REQUISITVM XV.

- ¹ *Ordines sacri an requirant suscipientem sine crimi-
ne indistincte. 6.*
- ² *Crimina enormia quæ sint.*
- ³ *Crimina, quæ post peractam penitentiam adhuc habēt
nonnihil cicatricis.*
- ⁴ *Infamis infamia iuris pro irregulari habendus.*
- ⁵ *Infamia triplex.*
- ⁷ *Infamis quis ille, cui ordines non sunt denegandi.
Sacerdos in peccato res sacras tangens an peccet.*

Requiritur quindecimo, quod ille qui appetit ad ordines promoueri uel ascenderet sit sine crimine: ut memorat & declarat Gratia. in §. nunc autem. xxv. distin. allegando dictum Apostoli: & Hierony. ad hoc, & ibi declarando qualiter hoc debeat intelligi. Non enim nomine criminis debet hic omne peccatum intelligi: cum res penes contra naturam sit, ut sine peccato aliquis sit: ut dicit ibi idem Gratia. ubi omnino uide, Vel potest dici aliter declarando quam ipse: ut de beat exponi sine crimine, uidelicet indispensabili. Vel tertio sine crimine, quod requirit dispensationem, super quo ut quia talis per quod incurta fuit irregularitas. Non enim sine dispensatione prius obtenta potest promoueri. Possit etiam & tertio intelligi de omni mortali, in quo quis perseveraret: non enim ante contentione & penitentiam interiori per quam tollatur peccatum ipsum primo debet promoueri quis, alias ad suam damnationem ordinaretur, licet executionem reciperet. Vel quarto, & hoc notabilior sine crimine scilicet enormi, sunt enim quaedam crimina que appellatur enormia secundum canones: uel ideo enormia, quia ad normam penitentiae ex ui ipsius sola induci non possunt, quin semper remaneat aliquid de poena etiam post ipsam penitentiam: ut est homicidium, de quo supra in precedenti requisito. Item crimen heresis, in quo post uulnus sanatum dicitur remanere cicatrix. §. q. j. c. uentum. Item simonia in beneficio: hoc est si quis adeptus fuisset beneficium per simoniam, ut ibi etiam probatur in d. c. uentum. Vel etiam generaliter dici possunt enormia: quae post peractam penitentiam non habent ordinis executionem: ut sunt illa de quibus in c. nisi cum priorem. de renun. ut sunt illi omnes, supra proxime numerati:

numerati: uidelicet, homicida, haereticus, simoniacus: & ultra illos excommunicatus celebrans, uel non seruans interdictum. xij. q. iij. si quis episcopus, & c. tutum, de excess. pra. Falsarius litterarum sedis apostolicae. c. ad falsarium, de crimine fal. Item haereticus. c. inter alia, de pur. cano. & j. q. vij. c. conuenientibus. Sodomita. c. cleri, de excess. pra. Incorrigibilis in nimia contumacia perseverans. c. ueritatis, §. fina. de dolo & contu. Et quod notatur in c. cum non ab homine, de iudi. Item criminofus notorius de iure uel de facto. c. si. de tempo. ordi. Item apostata. c. si. de aposta. Item scismaticus. c. j. de scismar. Item intrusus. c. si quis deinceps. xvj. q. vij. & vij. q. j. c. factus, & c. se. Item uoluntarie electus per abusum potestatis secularis. c. quisquis, de elec. Et generaliter omne crimen quod ipso iure inducit infamiam, potest dici quod inducat irregularitatem: & sic repellat ab ordinibus. Ad hoc. iij. q. vij. §. porro, & ij. q. iij. §. hinc colligitur, & facit l. j. C. de infami. Quod omnis infamis debeat haberi pro irregulari, intelligendo de infamia iuris: non autem de infamia facti & canonica. In his enim criminibus & similibus enormibus, etiam si occulta, speciale est ut non possit quis ministrare in ordine secundum Speculum. ubi supra, §. qualiter. Cum in alijs non impediatur executio ordinis post peractam penitentiam. Sed sufficiat per illam tantum suo satisfacere creatori. Ad hoc. c. si. de simonia. Nec illa si latentia sint & occulta irregularitatem inducant. Ad hoc. c. uestra. de coha. cleri. & mu. & xxxij. q. v. c. christiana, & c. tanta, de simo. Unde non opus est in istis alia dispensatio. d. c. christiana. xxxij. q. v. Addendum tamen circa hoc quod dicitur de infame: quia cum triplex sit infamia: infamia iuris ciuilibis, infamia iuris canonici, & infamia fa-

Et ut nota. in. c. testimonium. de testibus. non uideatur quod simpliciter sit uerū, quod omnis infamis quacunque specie infamie debeat sic indistincte repelli ab ordinibus: quia nō infamis infamia facti; per nota. in. c. non debet. de testi. in glo. ibi & in. c. olim. de accusa. & in. c. ex tuarū. de purga. cano. Non etiam in omni infamia canonica: alias sequeretur quod per quodlibet mortale commissum repellendus quis esset: cum per omne mortale incurrat aliqua infamia secundum canones. vj. q. j. c. omnes uerō in glo. & c. seq. in tex. Et ideo de hoc recurrendum ad nota. in dicto. c. testimonium. de testi. & in dicto. c. non debet. & in. c. inter dilectos. de excess. præ. Et omnino ad ea quæ scribit circa hoc Richard. in. iij. dif. xxv. in. vj. principali artic. q. j. ij. & iij. ubi pulchre & plene de hoc. Et generaliter recurrendum pro his omnibus ad nota. per Spe. ubi supra. in dicto. §. iuxta. à uerfi. sunt quæ usq; ad uer. Item nota quod suspensus: & per Ioan. in dicto. c. nisi cum pridem. † Vnum non omitto. quod uidebitur mirum & durum: quod non solum à prædictis criminibus enormibus debent esse immunes omnes qui ordinantur: sed etiā ab omni prorsus peccato mortali. tunc scilicet tempore ordinationis. quando recipiunt ordinem. Alias enim peccat mortaliter omnis. qui se sentiens in peccato mortali facit se ordinari. siue illud peccatum sit occultum. siue manifestū. Ita dicit beatus Thomas in. iij. dif. xxij. & not. in sum. confes. li. iij. ti. xxij. q. xxij. Plus uult ibi beatus Thomas. q; talis ordinatus sic existēs in mortali: semper dicatur committere nouū peccatū mortale: toriens quotiens uis ordine suscepto. Cum faciat contra illud Deuterono. iuste quidem quod iustum est exequaris. Et quia de iure naturali est. ut homo sancta sanctè pertractet: † per quam ræ-

tionem uidetur plus etiam uelle ibi. q; ex hoc solo quod tangit res sacras. quasi suo officio utēs dicat mortaliter peccare. Ad eodē q; nec circa hoc possit aliter dispensari. Idem nota. in sum. confes. eo. tit. q. xxij. Quod dictum licet uideat durum & graue secundum al. ibi. non ramen aliter impugnat. sed uti his uerbis. Largam esse uiam quæ ducit ad infernum. & quod multi sunt qui uadunt per eam Matthæi septimo.

CAPVT XXX.

REQUISITVM XVI.

† Apostata in clericatus officium non assumendi. 1
Apostasie diffinitio & diuisio.
Religiosi habitum deserentes sunt excommunicati & 2
apostate.
Apostata nunquid dicendus. qui de stricta ad laxiorem 3
transit regulam.
Religiosus sub habitu ferens uestem prohibitam an ex- 4
communicatus.
Apostasia ab obedientia simplici quam labem contra- 5
hat.
Apostasia ab ordine clericatus quæ sit.
Clericus sine habitu & tonsura mcedens à quibus arce- 6
dit. & an priuilegio gaudeat.

Requiritur decimosexto inter alia crimina q; nō sit apostata. † Apostata enim ad clericatus officium assumi non debent. ut in §. apostata. l. dist. & in. c. ibi seq. Est autem apostasia secundum summistas temerarius à statu fi dei. obediētis. uel religionis recessus. inde dicta.

quasi post actio, id est, retrogradatio. Et sic triplex potest dici apostasia, à fide, à religione & obediētia. Et quæcunq; ex istis repellit ordinandum. Vt de prima probatur cum omnis apostata à fide hæreticus dicatur & infidelis: & ipso iure excommunicatus. c. ad abolendam, de hære.

- 2 De secundat quæ incurritur per temerariam habitus dissolutionem cum assumptione secularis uitæ similiter clarū est. Cum tales similiter sint excommunicati ipso facto: ut est tex. cum glos. in. c. ij. ne clerici. uel mona. lib. vj. & tex. in. c. si. de apostata. Vbi de monacho in apostasia ordinato ad sacros, ut non possit in illis unq; ministrare deinceps sine dispensatione papali. Et intelligit Dominicus, ibi post Lapum. & Hosti. etiam si retineat & portet habitum religionis, dum modo possit dici fugitiuus, & extra licentiam seu obediētiam abbatis. Et ibi per Doc. etiam de illo qui intrat aliud monasterium in casu non concesso, ut quia transit ad laxiorem regulam † an dicatur apostata & excommunicatus ipso facto. Sunt enim de hoc opiniones. De quo per Domini. ibi & per eundem opinione plenè in dicto. §. apostata. l. dist. ubi uidetur inclinare in partem negatiuam. Et ibi etiam ponit, quid si non dimittat in totum habitum religionis, sed partem habitus: ut quia deserat habitum religionis subitus, & exterius habitum clericorum secularium. Et concludit q; si est monachus claustralis, incurrit excommunicationem ipso facto. Allegando ad hoc glo. in cle. ij. in uerbo extrinsecus, de uita & hone. cleri. & quòd per Ioan. in. c. si. de reg. iur. lib. vj. in Mercurialibus. Aut nō est monachus claustralis, sed translatus ad ecclesiam parochiale. & tunc extrinsecum potest mutare, non ex toto dimittere. De quo etiam per dictum Io. de Ana. in dicto. c. fina. & latius per eundem in rubricat.

de apo. Vbi format quæstio. & concludit quòd tales portantes habitum ex toto abscondum sunt excommunicati: referendo Ioan. del. Dominicus. & domi. Anto. Ita tenere post Ioan. & Petr. de Ancha. Licet aliqui alij cōtrā. † Et ibi etiam de portante sub habitu uestes prohibitas religionis, quæ uergatas, uel partitas, & illas breues ita q; exterius non appareant: & concludit q; non incurrat excommunicatio propter hoc. Et idē etiam concludit de utente tali ueste in domo domestica, ut aliquando fit: puta in studio, uel simili loco priuato. Allegando Pet. de Ancha. hoc tenentem in clemen. quoniam, de uita & hō. cleri. per illum tex. in uersic. publicè. Plus tenet idē in illo qui portaret uestem huiusmodi prohibitam non continentia: nec causa proprii usus: sed ex alia causa: & per momentum temporis propter festū socij: ut ibi plenè per eum de his omnibus. Et hoc de apostasia ordinis. De † apostasia uerò ab obediētia simplici posset dubitari: cum illa non faciat incurri excommunicationem ipso facto: sed tantum ut per illam possit quis excommunicari: facit ut per eum infamia incurritur: & à testimonio repellat. ij. q. iij. c. si quis à suo, & ij. q. iij. si autē uobis. Vnde secundum inobediētiam commissam pro respectu eius contra quem committitur: & animum committentis & poenitentiam sequutam uel non sequutam: partem talem inobedientem repellendū, uel non. Est tamen dare & aliam apostasiam quæ appellat apostasia ab ordine clericatus: quando quis suscepisset primum ordinem, quia primam tonsurā, & postea eam dimitteret: hoc est quia nec coronam nec habitum semel assumptum portaret. † De quo est dubium an possit iste interim quo sic incedit sine habitu: & tonsura ad alium ordinem promoueri: an uerò repelli quasi apo-

stata: & an talis gaudeat priuilegio clericali, maximè fori, & car. onis: si quis suadente. xvij. q. iij. De quo quia multa dudum essent simpliciter, me remitto ad not. in dicto. c. v. de aposta. ubi plenissimè per Ioan. de Ana. ultra alios: & in lum. pisa. in uer. apostasia. iij. & in. c. si. de uita & hone. cle. & in. c. ex parte, de priuile. & alia quid etiam in. c. tuæ, de apo. ubi de huiusmodi constitutis in minoribus: an possint cogi ad portandum habitum & tonsuram. Et conclusio est, quòd non præcisè, sed causatiuè sic: & an sponte renunciare priuilegio clericali quod habent uel non: aut quomodo & circa quæ omnino adde & uide quæ scribuntur in secunda parte huius secundæ in primo requisito.

CAPVT XXXI.

REQUISITVM XVII.

- 1 *Peregrinus in ordinum susceptione quis dicendus.*
- 2 *Ordinum suscipiendorum facultatem in aliena diocesi qui dare possint.*
- 3 *Episcopus citramontanus an & quando ultramontanum ordinare possit.*
- 4 *Cautela pro procedentibus à patria.*
- 5 *Literæ testimoniales ad suscipiendos ordines quæ & quales esse debent.*
- 6 *Practica diocesanorum in admittendis extraneis ad ordines.*
- 7 *Clerici peregrini cur arceantur à promotione uel executione ordinum.*

Requiritur decimosextimo, quòd non sit peregrinus, † sumendo hoc loco peregrinos, pro omnibus illis qui nō sunt de epi-

scopatu ordinatis. Sciendum est enim quod nullus episcopus potest de iure ordinare alienum clericum præter licentiam superioris sui: imò nec eum ad dignitates uel ecclesiastica sacramenta admittere. lxxj. dist. per totum: & specialiter in. c. primates, & de paro. c. ij. Intelligendo superiorem hoc in loco episcopum, de cuius diocesi iste qui ordinari uult oriundus est: uel in cuius diocesi beneficium ecclesiasticum habet, uel ubi habet domicilium, licet alibi natus fuerit. † Inferiores enim prælati siue religiosi siue alij non possunt talem licentiam dare, nisi habuerint etiam à se: de apostolica quod possint subditos suos à quo uerint episcopo ordinari facere. Quinimo nec officialis episcopi potest dare huiusmodi licentiam, sed episcopo in remotis agente uicarius eius in spiritualibus generalis: uel sede uacante capitulum: seu is ad quem administratio temporalium pertinet: possunt licentiam huiusmodi dare. Religiosi etiam qui à suis prælati sunt in non exēptis prioratibus deputati priores: & eorum locij: possunt à locorum diocesanis quadiu ibi morantur licite ordinari: licet non sint de ipso rum diocesibus oriundi. Vt hæc omnia habentur in. c. cum nullus, de tempo. ordi. lib. vj. Causatus ergo debet esse quilibet episcopus in ordinationibus suis, ut nullum huiusmodi peregrinū hoc est de alieno episcopatu recipiat ad ordines: nisi prius uisa licentia superioris sui, uel domini Papæ, aut eorum literis commendatitijs uel testimonialibus: quia ex hoc redderetur sua spensus ipso facto à collatione ordinum per annum integrū: & interim clerici sui absq; ipsius licentia ordines possent recipere: postquam dicti sui episcopi suspensio manifesta fuerit. Ita habetur in. c. eos, de tempo. ordi. libro sexto, & notatur in. c. fraternitati, de cleri, non reliden-

- 3 † Et de Episcopis Italiae an uel quando possint ordinare ultramontanum: recurrédum ad. c. saepe, de tempo. ord. lib. vj. ubi ponitur prohibitio quod non possit: nisi habeat licentiam à Papa uel ab Episcopo unde est oriundus: uel in cuius diocesi est beneficiatus per patentes ipsius Episcopi literas continentes causam rationabilem: quare ipsum nolit uel nō possit ordinare. Et qui contra hoc ordinati fuerint: suspensi sunt absq; spe dispensationis etiam à sede apostolica obtinende. Ordinantes etiam debent condignè puniri: ut haec omnia habentur in dicto. c. saepe. Et
- 4 ideo † cauti debent esse omnes qui recedunt ex partibus suis, ut si habent intentionem clericandi uel ordinandi se ad maiores ordines, non recedant sine licentia superioris sui, & literis eius testimonialibus uel commendatijs. Non enim credendum est eis qui dicunt se ordinatos etiam cum iuramento suo: nisi aliter probent. c. ij. eod. titu. Quae literae testimoniales seu commendatiuae quae & quales debeant esse, ut faciant fidē quo ad hoc, & etiam quae probatio requiratur, recurrendū ad notata in. c. j. de cler. peregr. maxime per Butrium in. j. & ij. op. ubi disputat an & quando requirantur quinq; illa sigilla, quae uidentur requirere tex. ille: uel sufficiat unum tantum. De quo etiam in dicto. c. saepe, & dicto. c. ij. Et ibi etiam notat Butrius practicam quam seruare debent diocesani antequam admittant tales extraneos ad ordinis executionē: † uidelicet ut non statim admittantur, sed teneantur in suspensio, & interim instruantur de moribus eorū: ac etiam de anterioribus ordinibus quos diceant se habuisse. Et hoc intelligo in his qui peterent se admitti tanquam clerici in ecclesijs ad officium ibi tanquam rectores, uel capellani. Secus si tanquam uiatores & transeuntes pere-

rent se admitti ad celebrandum secreto: possunt enim admitti, ut notat ibidē ipse Butrius in. ij. oppo. & est tex. eod. titu. c. tug. Possit etiam esse tam notus aliquis licet peregrinus propter attentionem multorum suorum qui secum essent & attestarentur de eo, uel ex fama & qualitate sua, q; esset admittendus sine praedicta probatione alia, ut nota in. d. c. tuae. † De causa autem & ratione, quare regulariter ita repellantur huiusmodi clerici peregrini à promotione uel executione ordinum. Vidédum per Hostiē. in sum. eo. titu. de cler. peregr. §. ij. ubi reddit quadruplicem rationem.

CAPVT XXXII.

REQUISITVM XVIII.

- Literati ab ordinibus repellendi.* 1
Literarum cognitio quanta & qualis ad suscipiendos ordines desideretur. 2
Sacerdotis stultitia nomine simplicitatis non excusanda. 3
Ignorantia in sacerdotibus summo opere uitanda. 4
Sacerdotes quas literas scire teneantur. 5
Sacerdos simplex quos canones scire debeat. 6
Episcopi quid scire teneantur, & quam habere peritiā. 7
Pontifex in ueteri testamento quid ante pectus gestabat. 8
Sacerdotum in ueteri lege ante ingressum templi mos. 9
Episcopis doctrina non minus requisita, quam morū honestas & bona conuersatio. 10
Episcopus ordinandus an & de quibus examinandus. 11
Obiurgatio in nostri temporis clericos. 12
Rationis iudicium raro in literarum rudibus compertū. 13

- Episcopus qui scit se indoctum, an possit & debeat episcopatu renuntiare.*
- 11 *Dignitates & officia acceptantes non leuiter peccant, si se indignos sentiunt.*
Doctorandus, si sciat suam insufficientiã peccat, si gradum suscipiat.
- 12 *Beneficia ecclesie non solum pretio uel precibus quaerere prohibitum est, sed etiam simpliciter appetere.*
- 13 *Episcopatum qui desiderat, uideat quale opus desideret.*
- 14 *Episcopalis officij negligenter impleti periculum.*

1 **R**equiritur decimo octauo, quod sit literatus ille qui appetit ordinari. Prohibentur enim illiterati ad clericatum promoueri. c. illiteratos. xxxvj. distinc. ubi text. illiteratos, nullus præsumat ad clericatũ promouere: quia literis carens, sacris non potest esse aptus officijs. Et ad idẽ tex. in. c. præcipimus. xxxiiij. di. & in. c. si. de tempo. ordi. lib. vj. qui tex. probat, quod nec etiam ad quatuor minores possit prohibendo hoc ibi: sub pœna suspensionis a collatione ordinũ per unum annum, quam incurrat ordinans ipso facto. Quod tamen intelligendum securidum Domi. & ibi scribentes de omnino illiterato, hoc est incscio literarum penitus. Vt enim ad illos quis ordinari possit, & in eis se exercere sufficit quod sciat legere, & peritiã eorum habere, quæ incumbunt illi ordini: illa uidelicet de quibus in. c. perlectis. xxiiij. distinc.

2 † Quãtum autem ad alios sacros requiritur maior literatura. Sicut etiam maior ætas requiritur quo ad illos ut supra ostensum fuit in. xij. alijs. xij. requisito & maior sufficientia. c. cum sit ars artium de elec. & c. cum in cunctis. Quæ

lis autem & quãta distinguendum est ut ibi nota. inter ordinem & ordinem. Non enim æqualis in omnibus requiritur: sed sufficit quod tanta habeatur in unoquoq; quantam exigit ordo ille ad quem ordinatur quis. Quæ autem exigantur in unoquoq; ordine dictum fuit supra in prima parte in uerfi. quid autem ad unumquẽq; & habetur in. d. c. perlectis, & facit quod infra statim subditur. Et ad confirmationem huius requisiti quod in ordinando requiratur scientia & literatura: multa quidem & plurima possent allegari. Maximẽ quæ scribit Gratia. xxxvj. di. per totum cum duabus dist. sequentibus. Dum ibi in dicta. xxxvj. dist. §. j. ponit inter alia istud dictum ad literam. † Oportet ordinandum esse prudentem: quod contra eos notandum est, qui sub nomine simplicitatis excusant stultitiã sacerdotum. Et subdit, prudentem autẽ esse oportet, non solum literarum peritiã: sed etiam secularium negotiorum dispositione. Quod dictum nititur deinde probare per plures auctoritates ibidem in. §. ecce quod sacrarum literarum. & xxxviij. distinc. per totam illam dist. Maximẽ in c. ibi primo: ubi tex. ad literam ignorantia mater cūctorum errorum maximẽ in sacerdotibus dei euitanda est: qui docendi officium in populo susceperunt. Et concludit in fine. † Sciant ergo sacerdotes scripturas sacras & canones: & omne opus eorum in prædicatione & doctrina consultat: ut cunctos edificent tam fidei scientia: quã operum disciplina: & in. c. si in laicis, quod sequitur ibi. Si in laicis uideatur intolerabilis ignorantia: quãto magis in clericis & his qui præsumunt nec excusatiõe digna nec uenia. Et ideo in. c. quæ ipsis, quod & immediate ibi sequitur, enumerant aliqua necessaria ipsis sacerdotibus addiscenda, & in fine dicẽ: ex quibus oibus si

unum aliquod defuerit, sacerdotis nomen uix in eo constabit: quia ualde periculose sunt euangelicæ minæ, quibus dicitur. Si cæcus cæco ductum præstet, ambo cadunt in foueam. Ita ibi tex. ad literam & est Augusti. docto. sancti imò tex. unus alius ibi in. c. nulli uideretur uelle, quod teneatur sacerdos habere scientiam iuris canonici, dum inquit ad literam. Nulli sacerdotum liceat sacros canones ignorare, & cætera. Non tamen hoc tenendum in sacerdote simplici: ut dicit ibi glos. in uerbo canones, ostendendo quomodo debeat intelligi, dñi supplet ad illud uerbum† canones. s. penitẽtiales quos tenetur quilibet sacerdos scire secundum eam. Non autem tenetur habere peritiã canonum generaliter: nisi secundũ glos. illam esset episcopus: qui episcopus tenetur habere scientiam & peritiã iuris canonici: & pro hoc text. quem allegat in. c. j. de consangu. & affinita. Per quem text. hoc ibi tenent scribentes Abbas & alij: & idem Innocen. & post eum alij: etiam in. d. c. cum in cunctis, de elec. ubi expressẽ dicit, quod tenetur habere scientiam ueteris & noui testamenti. imò idem in omni alio prelato, ad quem spectaret cognoscere de causis ut teneatur scire iura. argu. l. j. C. de ueteri iure enucle. in quãtum ibi dicitur, Turpe esse patritio uiro causas peroranti ius in quo uersatur ignorare: & quia turpe est (ut inquit ipse ibi) de aliorũ manibus quærere: quod apud se debet inuenire: Et quod hoc sit uerum, quod in episcopis omnino sit necessaria sciẽtia maximẽ sacrarum scripturarum: uideatur Gratia. omnino in. d. §. ecce quod sacrarum. xxxvj. distin. ubi per plurimas auctoritates & figuras ueteris testamenti nititur hoc probare. † Adducendo illud quod habetur originaliter Exodi xxvij. c. ubi de pontifice qui inter cætera orna-

menta, rationale quoddam deferebat in pectore: in quo erant descripta uerba hæc: Manifestatio, & cognitio ueritatis. Ad denotandum per figuram illam, quod in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio ueritatis. Quodque ita in promptu eam debeat habere, ut necesse non habeat ab alijs quærere, quod ipsi ex officio incumbit alios docere. Debet enim esse talis & tam peritus, ut paratus sit omni poscenti rationem reddere. Ita dicit ibi ipse allegãdo dictum Petri apostoli in epistola sua & ibi glo. in uerb. rationem. Argumen. quod prelatus tenetur respondere ad omnes quæstiones sibi propositas. Adducit etiam ibi figurã de sacerdotibus, † qui ingressuri templum uel tabernaculum prius lauabantur in labro æneo, quod fecerat Moyses despeculis mulierum. Adducit etiam ad exemplum Dauid; qui prius gratia spiritus sancti donum scientiæ accepit: & postea regni administrationem assecutus est. De Salomone etiã, qui non diuitias, non longa tempora huius uitæ: sed sapientiam à deo expetiit, & impetrauit. Adducit etiam alia multa: ex quibus rãdem in fine concludit liquidò patere, quod non sufficit prelatis bona conuersatio & morum honestas, nisi addatur & scientia doctrinæ. Et ideo dici potest hac de causa introductum fuisse à iure secundum canones antiquos, ut non ante consecratur electus in episcopum, quàm examinetur: primo an habeat in se qualitatem istam: & ultra hanc alias etiam de quibus in. c. qui episcopus. xxiij. dist. ubi text. ad literam. † Qui episcopus ordinandus est antea examinetur si natura sit prudens, si docibilis, si moribus temperatus, si uita castus, si sobrius, si peruigil, si humilis, si affabilis, si in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus, & ante omnia si fidei documenta uerbis

simplicibus asserat: & quæ sint illa fidei documenta: quæ principaliter tenetur scire & asserere, prosequitur ille canon enumerando plura usq; in finem. & ad idem tex. in. c. omnes psallentes. xxxviij. distinc. Diffinimus omnem qui ad episcopatus prouehendus est gradū: ut modis omnibus psalterium noscat, & ad hoc etiam omnis liberus qui sub eo est moneatur: inquiraturq; ab eo si in promptu legem habeat scrutabiliter, & non transitorie: & tam sacros canones & sanctum euangelium: quam diuini Apostoli librū, atque omnem diuinam scripturam: & secundum mandata conetur docere populum sibi commissum. Substantia enim summi sacerdotis sunt eloquia diuinitus tradita. i. uera diuinarum scripturarum notitia: quemadmodū magnus prohibet Dionysius quod si disceptauerit, & ita libenter facere & docere minimè sponderit, minime consecratur. Ait enim deus Malachie propheta. viij. Tu quidem scientiam repulisti à te: & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Ita ad litteram habetur ibi. † Quod utinā hodiernis temporibus obseruaretur: quod quoniā (ut præcipitur) non obseruatur: nō mirum si tot ignorantēs per consequens insufficientes & indignos uideamus quotidie præfici, à quorū ignorantia & insufficientia quot & quanta deinde mala proueniant uideatur dominus Ant. post Hostien. in. c. cum in iuuentute. de purg. cano. tales enim ignorantes procedunt (dicunt ipsi sibi) non secundum rationis iudicium, sed potius secundum cōscientiam suam & capitosam uoluntatem: cum secundum ius deberent procedere, & sic procedendo secundum illud non timere conscientiam. Quin potius eam informare, & conformare se cum dispositione canonum prout debitores sunt: iuxta. c. j. de constit. Expe-

dit enim & decet (ut alibi inquit tex. not. in. c. ij. de regula. lib. vj.) ut conscientie puritati nō desit iudicium rationis. † Quod iudicium rationis raro contingit inueniri in huiusmodi idiotis parientibus defectum scientiæ sibi permaximè necessariæ: ut ex præmissis patet. Propter cuius cōscientiæ defectum permittit, ut suadet ius nostrum: ut episcopus qui sentit in se defectū hūc: renūtiare possit episcopatuī, imò renūtiare potius debeat, quam retinere: quasi cum bona conscientia non possit talis retinere eum, Inquit em̄ in hec uerba. Pro defectu quoq; scientiæ potest quis petere cessionem (quia ipsa scilicet scientia circa spiritualium administrationem sit potissimè necessaria, & circa curam temporalium operum) presul qui cōmissam sibi regere debet ecclesiam in utrisq; salubriter et renūtiat. Tu em̄ (inquit dominus) scientiam repulisti à te, & ego te repellam ne sacerdotio fungaris. † Per quem textum & rationē uidetur posse dici, quod peccent omnes & grauius peccent: qui officia acceptant & dignitates ad quas se noscunt insufficientes, propter defectum huiusmodi uel alium. Quasi uel præsumptuosi nimis uel ambitiosi: uel exponentes se periculo peccati. Ita reperio Abba. tenere post Innoc. in. d. c. cum in reuocis. de elec. pro hoc allegando quod in simili no. gl. singulariter in clemen. ij. de magi. ubi de eo qui cum sentiat se in conscientia sua insufficientem & indignum: facit se promoueri ad gradum doctoratus: ut dicatur talis peccare. Si em̄ hoc est in dignitate doctoratus: ergo fortius in dignitatibus ecclesiasticis: & prælaturis maximè curatis: quas ne dicam pretio uel precibus quærere prohibitum, † imo simpliciter appetere: cum ad eas assumi deberet nullus, nisi à deo uocatus: ita quam Aaron; iuxta. c. in scripturis. viij. q. j. &

habetur pulchrè in. l. si quemc̄p. C. de epi. & cle,
ubi tex. no. ad hoc propositum, in quo de episco
po dicitur multa: qualis uidelicet eligi debeat,
& qualiter, & quomodo electus debet renuere,
& inuitatus effugere: solaq; suffragari debet ei
necessitas excusandi: alias quidem indignus est
sacerdotio: nisi ordinatus fuerit inuitus. Licet
malè obseruetur hodiernis diebus cōsiliū istud,
seu monitio illa. Cum uideamus episcopatus
nostri temporis nedum desiderari, imo queri cū
instantia oportunè & importunè, nō solum pre
ce, sed & pretio, quod detestabilius est. † Quod
perfecto non facerent homines, si scirent & con
siderarent attentè quātum oneris in sit in digni
tatibus istis ecclesiasticis, maximè episcopati
bus. Est enim episcopatus nomē oneris non ho
noris. Scopos enim grecè latinè intēdens & spe
culator dicitur, ut intelligat se non esse dignum
uocari episcopum: qui episcopatum acceptat:
non ut prosit principaliter: sed ut presit. Ita di
cit tex. in. c. qui episcopatum. viij. q. j. Quo one
re considerato audet Augustinus uti his uerbis
in epistola ad Valerium: cuius uerba transum
ptiue in. c. ante omnia. xl. dist. † quod nihil diffi
cilius, periculosius, damnabiliusq; episcopi of
ficio, si perfunctorie res agatur. Contra tamen
nihil acceptabilius quo ad deū, si eo modo mi
litemur, quo militari debet. Quis autē sit ille mo
dus, non exprimit ipse aliter ibi.

CAPVT XXXIII.

- 1 ¶ Dignitates ecclesiasticæ nunquid aliquomodo pos
sint appeti.
- 2 Episcopalis dignitas tria requirit.
- 3 Episcoporum opera qualia esse debeant.

Scientia

- Scientia qualis & quanta in episcopo requisita. 4
Scientia est in triplici differentia. 5
Eligendorum ad episcopatum uter præferendus theolo
gus an canonicus. 6
Episcopus an debeat esse doctor. 7
Papa qualem habeat scientiam. 7
Memorie lapsus etiam capit pontificem. 7
Ordinandus quisq; an & de quibus examinandus. 8
Sacerdotes scire debent grammaticam. 9
Libri uulgares malè idonei sacerdotibus. 9

Sed de hoc an episcopatus & dignitates ec
clesiasticæ possint aliquo modo desiderari
uel queri, uel qualiter: recurrendum ad not.
in dicto. c. qui episcopatum per Archi. & Domi
nic. & quod pulchrè per Cardi. & Ioan. de Imo.
in clemen. in plæriscq; de elec. & ad beatū Tho
mam in cathena sua aurea super Matthæ. & per
eundem melius secunda secundæ. q. clxxxv. ubi
ostēdit quomodo in episcopatu tria possunt cō
siderari. † Vnum est principale & finale. scilicet
episcopalis operatio, per quā utilitas proximo
rum intēditur. Aliud est altitudo gradus: quia
episcopus semper constituitur, secundum quod
consequenter se habet ad ista scilicet reuerentia
& honor & sufficientia temporalium: & ibi osten
dit, q; ad nullū istorū finium potest desiderari:
quia non ad secundū, necq; ad tertium: quia unum
pertinet ad cupiditatem, aliud ad ambitionem,
ut de se patet. Non etiam ad primum, quia perti
net ad præsumptionem, ut enim dicit Augusti.
in dicto. c. qui episcopatū locus regiminis & si
administretur ut decet, non tamen decenter ap
petitur. Videndum ibi & per Archiepif. Flo. in

k

sum. sua, in. iij. parte, titu. xij. c. vij. & de quo per
 3 Gregorium in pastorali suo, † ubi ponit qualia
 debent esse opera episcoporum. Transumptiuè
 aliquid per Gracia. in. c. sit rector. xlij. dif. & in
 c. qui episcopus. xxij. dif. & adde etiã alios bo-
 nos tex. ad propositum tex. in. c. si quis uult esse
 p̄t̄ifex. xxxvj. dif. & in. c. si officia. lix. dist. & in
 c. in singulis. lxxvij. q. & in. c. in scripturis. viij.
 q. j. & uideat glo. ad hoc bona in. §. sed & aliud.
 lx. dif. ubi an iuste in m̄te possit quis gerere, qđ
 non uult ordinari nisi sit electus in episcopum.
 Qualis autem & quanta scientia requiritur in
 episcopo: quia ex præmissis non adhuc apparet
 declaratum bene: dicendum præmittendo illud
 quod notat Innoc. in. c. cum in cunctis, de elect.
 4 ubi nota. † quod triplex reperiri potest scientia
 in homine, eminens, mediocris & competēs seu
 sufficiens. Eminens dicitur, per quam quis pos-
 test difficillimas etiam quæstiones soluere, dis-
 finire & ad eas respondere: etiã sine alia librõ
 reuolutione. Mediocris, per quam quæstiones
 huiusmodi potens est decidere, sed non sine reuo-
 lutione librõrũ. Competens uerò uel sufficiens,
 quando tanta est, quæ sufficit illi de quo quære-
 retur secundum qualitatem status in quo reperi-
 tur, attentata scilicet qualitate officij, dignitatis,
 uel beneficij. Si ergo quærat, quæ harum re-
 5 quiratur in episcopo: † dicendum quòd non pri-
 ma, non etiam secũda necessario requiritur, sed
 tertia illa uidelicet competens. Ita probat tex.
 in. c. nisi cum pridem. §. pro defectu quoq; de re-
 nun. Dicitur enim ibi, quòd quanquã deside-
 randa sit eminens scientia in pastore: Competēs
 tamen in eo toleranda est. Et reddit rationem.
 Quia secundũ Apostolum scientia inflat: Cha-
 ritas autem ædificat: & ideo imperfectum scien-
 tia sup̄plere potest perfectio charitatis. Ita etiã

concludit ibi Abbas post Inno. & alios, & idẽ
 Abb. in. c. j. de consan. & affi. Addens quòd non
 tamen requiritur quòd episcopus sit doctor iu-
 ris canonici, sed satis est quòd habeat aliquã
 scientiam: & allegat dictam rationem. Quia li-
 cet eminens desideretur, competens tamen tole-
 ratur. c. penul. de præben. & c. cum nobis olim,
 de elec. & ibi mouet quæstio, † qđ si duo eligan-
 6 tur ad episcopatum: quorum unus sit theologus
 alius canonista, uter sit præferendus data pari-
 tate: & cõcludit qđ canonista: nisi sit locus in quo
 pullulent hæreses, uel locus uicinus. Si tamẽ sit
 mixtus aliquis, quia & theologus & canonista
 illum dicit præferẽdum: quòd tamen episcopus
 debeat esse doctor, uidetur facere tex. in. c. con-
 uenientibus. j. q. vij. in uer. item Constantinus.
 ubi tex. non oportet nos qui presumus indigere
 doctrina: sed aliorum esse doctores, nisi respon-
 deatur sumendo uerbũ illud doctores largẽ, hoc
 est instructores. De Papa uerò dicit Abbas ibi
 in dicto. c. cum in cunctis, quòd cum dicatur ipse
 esse in eminentiori statu & supremo omniũ, &
 habere curam uniuersi † certẽ requirit in eo ma-
 7 ior scientia, quã in omnibus alijs. Et ideo dici
 tur ipse habere omnia iura in scrineo pectoris
 sui. c. j. de consti. lib. vj. Sicut etiã de imperatore
 dicitur in. l. omniũ. C. de testa. Quod tamen qua-
 liter intelligendum: cum & ipse aliquando repe-
 ritur deficere in memoria iurium, ut probatur
 in. c. prætera. xxij. dif. propter memoriam homi-
 num labilem, cum & ipse sit homo, uidendũ ibi
 per docto. In Cardinalibus uerò, archiepiscopis
 & alijs inferioribus prælatis, ac simplicibus sa-
 cerdotibus, diaconis, uel subdiaconis, & deinceps
 potest dici idem quod supra de episcopis
 ut requiratur competens: & sic maior uel minor
 secundũ exigẽtiam status, dignitatis, officij, seu

3 ordinis sui. † Ut si ad subdiaconatum ordinandus sit quis uel diaconatum: sciat saltem bene & expedite legere: ne faciat confusionem coram populo in legendo: ar. xxj. dist. c. clericos, & operā promittat dare addiscendi grammaticalia, si illa adhuc nescit. Insuper ut sciat dicere & inuenire officium, cum ad hoc teneatur ex præcepto. Alias si non habet modū dicendi illud: uel quia non habet commoditatem breuiarij, uel quia nescit per se nec cum alio dicere, non debet ordinari. Alias talem scienter admittens uel ordinans dicitur peccare mortaliter: cum det illi occasionem quotidie peccandi mortaliter illud omittere. † Si uero sit ad sacerdotium ordinandus, uidetur necessarium quod saltem sciat grammaticam, & præcipue si est sacerdos secularis: quia tales communiter exponuntur ad curam animarum: quæ male potest exerceri sine lectione & intelligentia librorum: qui habentur in litterali, & non in uulgari.

CAPVT XXXIIII.

- 1 *Litterarum peritia nunquid religiosi necessaria.*
- 2 *Religiosi confessionibus aut concionibus addicti qualem habere debeant scientiam.*
- 3 *Studium an conueniat religioni.*
- 4 *Lectionis maxime approbatorum autorum effectus. Crates philosophus cur aurum in mare proiecerit.*
- 5 *Studia quæ religioni sint apta.*

Vtrum autem in religiosi requiratur quod etiam ipsi habeant scientiam litterarum & intelligentiam: Innoc. in dicto. c. cum in cunctis uidetur uelle quod non. Dum dicit ipse

ibi, quod tales magis indigent contemplatione quam scientia: arg. xvj. q. j. in. l. & quia in eis defectum scientiæ supplere potest, & debet perfectio charitatis dicto. c. nisi, de renun. & idem Archiepif. Flo. in tit. de prælatis. c. vij. cum ex uocatione sua non deputentur ipsi ad regimen animarum: unde sufficit eos scire quæ regiminent ad debitam administrationem sacramentorum: & præcipue penitentiæ. Ideo uidetur sufficere quod sciant bene legere & expedite missam & diuinū officium, & quæ pertinent ad debitam materiam & formam Eucharistiæ & celebrationis Missæ. Hoc tamen de monachis & religiosi putarem ego intelligendum: nisi essent tales qui ex consuetudine & ipsi audirent confessiones: tunc enim in talibus putarem commendabilem: imò necessariam esse scientiam. Et hoc propter multas autoritates quæ ad hoc possent adduci: de quibus. xvj. q. j. in multis ibi capitulis: maxime in. c. sic uiue, ubi tex. Hierony. Sic uiue in monasterio, ut clericus esse merearis: multo tempore discere, quæ postmodum doceas: & in. c. si clerica tus. cau. ea. & q. Clericatus titillat desiderium, discas quod possis docere: ne sis miles antequam tyro, & magister antequam discipulus: mihi placet ut neque te ipsum doceas, neque absque doctore uiam ingrediaris, quam nunquam ingressus es: & est tex. Hiero. ad Rusticum. Et Augusti. in regula. codices certa hora diebus singulis perantur. Sed de hoc dubio. vij. q. j. An studium conueniat religioni uel ne. Recurrendum ad ea quæ scribit beatus Thomas secunda secundæ. q. lxxxviij. Vbi concludit quod triplici respectu potest dici conuenire. Primo, quia adiuuat contemplationem. Secundo, quia adiuuat ad prædicandum, & confitendum, & consulendum in casibus conscientie in illis religionibus, in quibus hæc &

similia exercitia permittuntur. Tertio, quia ualeat ad uitandam carnem lasciuia iuxta illud Hieronimo ad rusticum. Ama scientiam scripturarum, & carnis uitia non amabis: de quo de consecratione di. v. nunquam. Potest etiam dici quod insuper & proficit ad auferendas tentationes & passiones multas, & ex animo subleuandas: maxime cupiditatem diuitiarum: exemplo Cratis illius Thebani qui cum ad philosophandum Athenas pergeret, magnum auri pondus abiicit: non enim putauit se posse & diuitias & scientiam simul possidere: ut habetur in c. gloria episcopi. xij. q. ij. Item etiam excitentur ad opera uirtutis per autoritates & exempla quae legunt, maxime uero ad obedientiam documentum. Dum per scripturas obedientia commendatur tantopere & ostenditur necessaria, ut est pulcher text. de ea in c. sciendum. viij. q. j. Addit tamen Thomas ubi supra quod non omne studium conuenit omnibus religiosis: neque in omnibus religionibus: quae non in illis quae nec ad predicandum nec ad confitendum sunt deputatae. Exemplum in monachis quibus haec non competenter de consuetudine: sicut nec de iure competunt. Illis enim conuenit magis studium seu lectio scripturarum sacrarum & deuotorum librorum: quae scientia iuris: uel huiusmodi scientiae seculares. Ita refert & sequit Archiepiscopus Florentinus in sum. sua. in. iij. parte. de sta. homi. titu. ix. Sed haec satis de religiosis: habent enim ipsi suas constitutiones & consuetudines inter se: secundum regulas: quibus sunt relinquendi.

CAPVT XXXV.

1. *Litterae humaniores utrum clericis interdictae.*
 2. *Libri non uoluptatis causa sed eruditionis legendi.*
- Ecclesia cathedralis quaelibet grammaticum ad erudien-*

dos iuuenes habere debet.

Poetarum lectio etiam clericis laudata.

Finis in qualibet doctrina inspiciendus.

Studere in iure ciuili aut physica nunquid permissum clericis.

Physica nunquid religiosi interdicta, Et quid de legibus.

REdeundo ergo ad seculares clericos: posset quantum ad hoc propositum de literatura in eis necessaria dubitari: an non solum sacrarum literarum, sed etiam secularium deceat eos esse eruditos: & propter hoc possint se dare studio etiam librorum gentiliu. De qua quaestio. per Gracianum. xxxvij. di. per totum. Vbi primo arguit per plures autoritates quod non: Secundo per alias quod sic: Tertio soluit in. s. cur ergo. ibi uidendum & ibi in glo. illa summe quae circa hoc de gentiliu libris dicit attendendum finem. per quem leguntur. Si enim causa delectationis & uoluptatis, hoc non licet ecclesiasticis uiris. Si causa eruditionis, ut per eos sciatur recte loqui & discerni uerum a falso: & hoc est licitum. Ita probatur in c. legitimus. c. dist. Et pro hoc quod sit licitum ad hunc finem legere & studere in eis. patet: quia alias ecclesia non ordinasset. ut quaelibet ecclesia cathedralis deberet tenere magistros liberalium artium. ad minus grammaticae: qui clericos & alios pauperes gratis instruant. ut in c. j. & c. quia nonnullis. de magi. & xxxvij. dist. c. de quibusdam. Text. tamen in c. si quis. xxxvij. dist. uideretur uelle quod licet grammaticam & dialecticam ad hunc finem liceat addiscere. Non sic tamen geometriam. arithmeti- cam & musicam: quia licet illae scientiae contineant in se ueritatem. non tamen ducunt ad pietatem.

Licet in contrarium quòd imò possit licite ope-
 ram dare illis: etiam multum faciat tex. ibidem
 3 in. c. turbat. & in. c. si quid ueri. † Qui plus pro-
 bat, etiam de poësi: quòd non solum licitè imò
 etiam laudabiliter possit studeri in ea: ut scilicet
 errores gentilium legendo detestemur, & uti-
 lia quæ in eis inueniuntur: ad usum sacræ erudi-
 tionis inuertantur. Vt enim ibi dicitur in dicto
 c. qui de mensa. Si quis aduersus mathematicos
 uelit scribere, iperitus matheos risui patebit.
 Item quia ut dicit text. in. c. turbat. ead. distinc.
 Alioquin Moyses, & Daniel sapiëntia & literis
 Aegyptiorum: Chaldeorumq; non fuissent eru-
 diendi, quorum tamen superstitiones simul &
 delicias horrebant. Nec ipse magister gentium
 4 † Paulus Apostolus aliquos uerius Poëtarum
 suis in scripturis inferuisset. Et ideo uidet quòd
 etiam in huiusmodi scientijs nõ sit prohibitum
 instrui: etiam ad prædictum bonum finem: ita
 tamen ut nequid nimis: & ita ne propter studiũ
 ipsarum utiliora ueniant prætermittenda: quia
 ut dicit text. in. c. mediocriter, de consecra. dif. v.
 Non mediocriter dicitur errare, qui minus bonum
 præfert maiori bono. De hoc etiam potest
 recurri ad ea quæ scribuntur in sum. confess. li-
 bro. iij. titu. v. q. j. Et de legibus ciuilibus in par-
 ticulari aut phisica, nunquid sacerdotes maxi-
 me possint studere in eis: & ad eas addiscendas
 publicè intrare: de hoc in. c. super specula ne cle-
 ri. uel mona. & in. c. j. xxxvi. dist. ubi glo. † quòd
 3 leges ciuiles possunt audiri, ut melius intelligã-
 tur canones per eas: quæ tamen glof. nihil alle-
 gat: sed pro ea uidetur facere tex. in. c. ij. de ope-
 no. nun. & c. summopere. ij. q. iij. & c. si in adiu-
 torium. x. distinc. Communiter tamen non tene-
 tur hoc ita distinguit: quia nõ in sacerdotibus,
 archidiaconis, decanis, plebanis, præpositis,

cantoribus & alijs clericis personatus habenti-
 bus sicut primicerius, thesaurarius, præcentor,
 succentor, archipresbyter, & similes habentes
 personatum de iure uel consuetudine ecclesiæ.
 Solum est dubium de habentibus curam anima-
 rum nunquid ligentur illa cõstitutione, de qua
 in summa ne cleri. uel mona. §. fina. & ibi tenet
 quòd sic: sed hodie est expressum in. c. j. eo. titu.
 ne cle. uel mona. lib. vj. de quibus in. c. super spe-
 cula. eo. titu. in antiquis: ubi expressè prohiben-
 tur huiusmodi ecclesiastici ab audiendis prædi-
 ctis duabus scientijs, legibus uidelicet & phisicis:
 ea: sub pœna excõmunicationis ipso facto in-
 currende: nisi infra spatium duorum mensium
 destiterint. † Et idem de religiosis omnibus ex-
 tra claustrum exeuntibus ad dictas scientias au-
 diendas: imò etiam si in claustris existentes au-
 diant à doctore uel alio legente in camera: secũ-
 dum aliquos licet Abba. hoc ultimum simplici-
 ter non teneat ibi. A seipsis autem non uidetur
 prohibitũ quòd possint studere in camera, quã-
 do fieret ad finem melius intelligendi canones,
 secundum eum ibi. Et quod ultimum nota. pro
 illis clericis & prælatis, qui habent studium re-
 fertum libris legalibus, & studet in eis in came-
 ra ut licitè possint. Cæteri autẽ clerici ultra præ-
 dictos non prohibentur, etiam si in sacris. c. cum
 ex eo, de elec. lib. vj. & ut nota. in. d. c. super spe-
 cula, ubi latius de hoc.

CAPVT XXXVI.

¶ Dispensari ad ordines cum illiterato an possit, &
 per quem.

Illiteratus sine dispēsatiõe ordinatus recipit characterẽ.
 Illiteratus ordinatus literis operam dare tenetur.

VNum solū restat attingere circa hanc qua-
 litatem literaturæ: an possit episcopus cir-
 ca eam dispensare, dispensando cum illi-
 terato aliquo: & sic dispensatiuè admittēdo eū.
 † Ad quod respondetur, quòd aut est omnino illi-
 literatus: & certè non uidetur quòd possit circa
 talem, ex quo expressè prohibetur à iure ut non
 ordinetur. c. illiteratos. xxxvj. distinc. cum alijs
 præallegatis: maximè. c. fina. de tempo. ord. Aut
 nō est omnino illiteratus: sed scit tot literas que
 sufficiunt quo ad executionem eius quod sibi
 incumbit ex ordine uel officio & potestimo si-
 ne dispensatione talis potest admitti per supra-
 dicta, aut non scit tot que aliquomodo suffi-
 ciant: & tunc putarem attendendum an iste sit
 talis, de quo nō sit spes quòd in futurum debeat
 addiscere: propter grossitiè intellectus uel æta-
 tem, aut repugnantem omnino uoluntatem, &
 non debeat nec possit dispensari per dicta iura:
 aut talis de quo sit spes quòd debeat addiscere:
 quia docilis, id est aptus ad discēdum & de quo
 sperari hoc possit uerisimiliter: & possit tunc re-
 cepta promissione, quòd ad hoc dabit operam
 ad hoc quòd notat Hostien. & ibi Abbas post
 eum in. c. cum in. cunctis. in principio. de elect.
 qui Hostiensis sentit quòd non, nisi ex magna
 causa debeat: licet Abbas non simpliciter sic
 hoc teneat, ut ibi per eum: & de qua quæstione
 per Dominicum in cap. finali, de tempori. ordi-
 natio. † Concludit etiam unum ibi Innocent. in
 dicto capitulo cum in cunctis. & ibi etiam Ab-
 bas, quòd licet ut præmissum est non debeat illi-
 literatus ordinari, si tamen de facto ordinetur:
 recipit characterem: quia ex quo est baptiza-
 tus, capax est cuiuscunque sacramenti. capitu.
 ueniens, de presbytero non bapti. Adeo quòd
 ut alibi dicit Petrus de Anc. si statim quo quis

est baptizatus, licet infans unius diei ordinare-
 tur, reciperet characterem, licet malè faciat or-
 dinans sic talem ordinando: ita signanter notat
 ipse in clementina prima de ætate & qualitate.
 Vnum etiam aliud non omitto & hoc ad indu-
 cendos eos clericos qui sunt docilis ingenij: &
 habent modum & facultatem studendi. † Te-
 nentur enim tales in conscientia dare operam
 studio literarum. Adeò quòd peccant, si hoc
 non faciant ex negligentia: cum tales tenean-
 tur plus scire, & sic plus addiscere quàm laici,
 etiam si sint simplices tantum clerici: multo
 fortius si curati. Ita fumo notanter ex notatis
 per Innocentium & ibi doctores in cap. primo
 hæc uerba quòd cautus debet esse sacerdos in
 confessione in interrogando tales: quare non
 didicerint utrum propter negligentiam, an ue-
 rò propter aliam excusabilem causam: &
 quòd peccent tales mortaliter: firmat
 etiam expressè domi. Cardinalis
 in clementina. j. de concessi-
 o. præben. circa prin-
 cipium, & nota
 bene hoc.

CAPVT XXXVII.

¶ Qualitates circa ordinandos sunt sexdecim, quarum
 nulla deficere debet. 1
 Examinatio anteire debet ordinationem, Et qui exami- 2
 nandi.
 Ordinandus qui scit sua crimina, an illa teneatur re- 3
 uelare.
 Examinatus sine examine an deponendus, etiam si suffi- 4

ciens repertus.

Docti nunquid in ordinibus examinandi.

- 5 Ordinans indignum peccat mortaliter, & tenetur ad interesse.
- 6 Beneficia plura uni digno potius committēda, quam pluribus indignis.
Canonicus quidā cur in electione a sinum monasterij eligendum dixerit.
- 7 Indigni dignorum defectu admittendi.
- 8 Inuehit contra prelatos religiosorum admittentes indignum.
- 9 Nobilitas nūquid iuuet ordinandū si aliter sit incapax. Vtilitas temporalis non preponenda spiritali.

EX premissis ergo oibus concludendo quæ scilicet scripta sunt à principio huius secūdi libri hucusque patet ostensum quod qualiter inter alias qualitates quæ in ordinandis requiruntur: sex decim precipue sunt: quæ habēde sunt, & attendendę in unoquoque. Quarum aliqua si defecerit: non est talis admittendus. Alias peccent & qui admittit: & qui admittitur. & uterque uenit puniendus: xxiiij. dist. c. fina. & supra etiā dictum fuit in principio huius secūdi. Et ideo introductum est à iure: ut omnino ante ordinationem examinetur omnis ordinandus super premissis omnibus. Nec aliter admittat nisi diligenti examinatione prehabita: ut habetur xxiiij. dist. per totum. † Debet enim de iure premissi scrutiniū non unum tantum, sed duo. Primum ante ordinationē, quod diligenter faciendum est. c. nihil. §. episcopi. de electi. & hoc per Archidi. & solet incipere feria. iiij. & durare per continuum triduum usque ad sabbatū. xxiiij. dist.

quando in fine. Secūdum fit in ipsa ordinatione quando ordinandi presentantur episcopo ante altare, & Archidiaconus profert illa uerba. Postulat sancta mater ecclesia: & cetera. Et ordinatore interrogante respondet: quantum humana fragilitas. & cetera. Super qua responsione dicunt doctores. quod non peccat sic respondens, dum tamen contra conscientiam non loquatur, quia tunc peccaret ex hoc quia contra conscientiam c. per tuas, de simo. & nota. in. c. j. de scruti. Nam quem nescit indignū debet presumere dignū. c. dudum, de presumpt. Si tamen Archidiaconum remorderet conscientia de aliquo, quod non esset dignus: tunc antequam ueniretur ad ordinationem: secreto studere deberet episcopo denuntiare. d. c. j. & si episcopus nolit desistere: debet Archidiaconus se subtrahere: & si non potest sine scandalo: debet illa uerba dicere tanquam minister ecclesie, quæ non iudicat de occultis. Non autem publicare aliter crimē fratris, ex quo occultum. Ita ibi notat Inno. Nunquid autē ipse ordinandus qui scit crimina & defectus huiusmodi suos teneatur interrogatus confiteri illa. De hoc per Hostiē. in summa de scrutinio, in. §. quid si promouendus, ubi concludit, quod crimina seu impedimēta notoria iuris uel facti nisi fuerit cum eo dispensatum tenetur confiteri. l. distinc. c. ex poenitentibus. Item etiam grauiora seu enormia, quæ sunt talia, quod etiā post poenitentiam impediunt executionem, ut homicidium, simonia in ordine, & huiusmodi: etiam si secreta. c. quæ situm de tempo. ordina. & lxxviij. distinc. c. j. Cui uidentur etiam doc. concordare in hoc, concludentes quod tenetur ordinandus uel promouendus ad aliquam dignitatem confiteri crimina notoria iuris uel facti. Itē & quæ enormia sunt, & generaliter omnia impedimēta quæ

impediunt promouendū uel deiciunt iam promotum: nisi secum fuerit dispensatum. l. distin. ex poenitentibus. Ad eod quod si huiusmodi delicta uel defectus aut impedimenta subtriceret: & sic cum illis ordinaretur, non haberet executionem ministerij sic suscepti: nec ordinis sic recepti. c. nisi. de renun. & peccat in hoc mortaliter. Alia uero crimina quæ non sunt talis conditionis, ut supra non teneretur confiteri, si non uult. c. fina. de tempo. ordi. Ita etiam reperio archiepiscopum Floren. tenere in sum. sua. in. iij. parte de statibus, titu. vij. c. xvj. qui addit ibi secundum Innocen. quod si constitetur illa ut debet: & secū dispensetur per eum, qui potest, securus est: & ulterius accusari nō potest. Aliàs secus. c. ultimo. xxij. distin. quod ultimum est bene notandum. Est ergo necessaria omnino examinatio, ut ex supra dictis patet, & adeo necessaria ut uelint docto. † quod etiam si ordinatus sit dignus, debeat deponi si sine examinatione prædicta admissus fuit. xxiiij. distin. c. fi. & hoc in odium illius qui sine examinatione ordinari se permisit simul & in odium eius qui ordinauit eum talē. Fallit tamen hoc nisi iste non examinatus esset talis, qui esset notus & notoriē dignus: cum talis non possit dici peccare, ex quo sic notorie dignus: per iura, quæ uidentur permittere huiusmodi notoriē dignos sine examinatione ordinari posse. xxiiij. dist. c. nullus. xlvij. distin. de Petro. xciiij. dist. ualde. & facit quod not. in. c. constitutus. de appella. ubi refert do. Car. se uidisse quandam nobilem doctissimum fuisse conuentatum sine examinatione. Addendum tamen quod si ageretur de episcopo cōsecrando, non potest cōsecrari sine examinatione ipsa quātumcūq; dignus: ad hoc tex. in. c. qui episcopus. xxiiij. dist. quasi sit speciale in tali casu secundum aliquos

sicet aliqui alij dicant: imo hoc tenendum pro regula quod siue notorie digni siue non sint examinandi. De quo per Hostien. latus in sum. de scruti. §. quid iuris. Illud constat & istud tenendum secundum Thomam in. iij. distinc. xxiiij. † quod episcopus ordinādo unum quem noscat indignum peccat ex hoc mortaliter: ut probat ipse ibi, quasi infideliter se habeat domino suo, cōmittendo indignis diuina mysteria. lxj. dist. miramur, & clemen. j. de æta. & quali. per quæ iura uideretur, quod etiam ultra peccatum teneatur ad interessē ecclesiæ quam læsit: ad similitudinem magistratus, qui minus idoneo tutelam committit: in sti. de satisfda. tut. in. §. fina. Ita tenet Pet. de Anc. in. d. clemen. j. in finalibus uerbis. Potius ergo debet episcopus ordinare paucos, & illos dignos: quàm multos aliquos: inter quos indigni aliqui sint, ut dicit text. in. c. tales. xxij. dist. Ad eod quod uoluit Hostien. † quod si non reperiatur in diocesi nisi unus dignus potius illi committēda sunt omnia beneficia: quæ distribuātur inter non idoneos. Ita dicit ipse in c. graue. de præben. Vbi refert historiam de canonico, qui imminente electione nominauit alium quandam monasterij, dicens illū alijs præferendum: quia continuē utilitatem ecclesiæ fecerat, & à damno abstinerat: quæ non fecerat alius aliquis ibi. Sed quid si facta inquisitione non reperiatur huiusmodi digni: † putarem tunc debere fieri, sicut alibi Terentius ut quando quidem fieri non potest uti uis, fiat uti potest: ut sic de his qui haberi possunt ordinatio fiat: potius, quæ domus dei uacua relinquatur. Iuxta illud melius est stabulū plenū, quæ oino uacuum. Et quod alibi dicitur, domū construendā esse de lapidibus quæ occurrūt: ad hoc. l. generaliter. §. spurios. ff. de decuri. Vbi quod melius est

qualemcunq; eligere, quàm locum uacuum res-
linquere. Ad hoc quòd notat Pe. de An. in dicta
clemen. j. ubi omnino uideatur & quod in sum.
confes. de gra. & qualita. c. xxiij. Et ad confirma-
tionem eius quòd supra dixi peccare mortaliter
istos tales promouentes indignos: allego quod
notanter scribit Archiepi. Floren. in dicta sum.
3 sua. in. parte. titu. viij. c. xvj. tibi inuehit contra
prelatos religiosorum facientes promoueri ta-
les indignos: & idem dicit ibi de consulentibus
acetiam de patronis presentantibus tales. Cen-
sentur enim cooperari ad malum. vij. q. j. notū.
Et idem etiam dicit de promouētibus ad curam
pastoralem uel beneficiū curatū illum qui est
indignus, ut dicatur ex hoc mortaliter peccare:
neq; excuset nobilitas illius: quia tãto nociuor:
quãto nobilior si est malus. Nec putat ipse suf-
ficere ordinari, t quòd non sciat illud malū esse:
9 sed necessarium est ad euadendum peccatum sci-
re esse bonum per talem modum qualem possi-
bile est haberi de homine. Et si dicat quòd alius
non reperietur ita utilis pro recuperãdis seu au-
gendis iuribus & bonis ecclesie. Respondet ibi
allegãdo Albert. in sum. cōfes. ubi scilicet quòd
hęc non est attendenda. quia nulla utilitas tem-
poralis preponenda est spiritali. Et hęc
uolo sufficere quantum ad hanc pri-
mam partem huius secundi libri,
quæ fuit. Quæ & quot at-
tendi debeant in cleri-
cis antequam ora-
dinentur seu re-
cipiantur
ad
ordines.

SECUNDI

SECUNDI

LIBRI ALTERA PARS

de clericorum iam ordinato-
rum requisitis.

Estat nunc intrare secundam par-
tem eiusdem, quæ, scilicet, & quot
necessaria sint in clericis: uel obser-
uari debeant ab eis: postquã iam or-
dinati sunt: ut ueri & boni clerici
re & nomine dici possint & appel-
lari. Circa quod dicendum quòd multa quidem
& alia & ferè totidem requiruntur.

CAPVT XXXVIII.

REQUISITVM I.

- Clericus ordinatus habitū & tonsuram ferre debet.* 1
Habitus clericalis quis dicendus. 2
Colores duo in uestimentis clericorum cur prohibiti.
Vestis clerici superior debet esse talaris. 3
Vestis multicolor olim clerico non prohibita. 4
Vestis preciosa clericis ex consuetudine cur permissa, 5
& quatenus.
Vestium preciositas & libido culpam iniecit ferenti. 6

PRimo enim requiritur t quòd habitum de-
ferant & tonsuram: maximè si sint clerici
in sacris & maximè beneficiati: ut de habi-
tu probatur in. c. clericis quod est. c. penul. de ui.

1

& hone. cle. & in. c. clerici, & in. c. nō licet. xxij. dist. & xl. dist. c. fi. & in. cle. ij. de ui. & hone. cle. cum ibi not. per glo. De tonsura probatur in. c. si quis ex clericis, cum tribus seq. eo. rit. & in dicta cle. ij. & in dicta. xxij. dist. quasi per totum maxime in. c. j. ij. & in. d. c. non licet. Circa quæ tamen duo, uidelicet, de habitu & tonsura deferendis addendum & primo de habitu: quia posset dubitari † quis dicatur habitus clericalis: non enim uidetur quod sit præfixus alicubi à iure, licet certi colores sint prohibiti clericis, uiridis, scilicet & rubeus, ut habetur in dicto. c. clerici, de ui. & ho. cle. & ibi de ratione per doc. quare hi duo magis. Nam ideo uiridis, quia Adā peccauit in pomo uiridis: ideo autē rubeus, quia magnæ apparentiæ. Sed potest dici ut dicit ibi Abbas Si. in dicto. c. clerici, quod portare habitum clericalem, est portare uestes honestas quæ honestas ibi declaratur in dicto. c. clerici, respectu formæ, ut de super sint clausæ: nec ex nimia longitudine uel breuitate notandæ: & uidetur quod debeant esse talaris, id est, longæ usq; ad collum pedis. c. non licet. xxij. dist. per quæ tex. hoc tenet glo. † de ueste superiori: ut debeat esse talaris in dicta clem. ij. in uer. uideatur. Respectu etiam coloris, ut non sit uiridis uel rubea, ut supra. Item non nimis fulgidæ: per tex. in. c. omnis iactantia. xxj. q. iij. ubi tex. notabilis quod omnis iactantia & ornatura corporalis à sacro ordine debet esse aliena: & quod eos episcopus eosq; clericos, qui se claris & fulgidis uestibus ornant, emendari oportet: quod si in hoc permanserint, epithimio tradantur: hoc est septem diebus suspēdantur: dicit ibi glo. & subdit ibi tex. omne quippè quod non propter necessitatem suam sed propter uenustatem accipitur, elationis habet calumniam, quemadmodū magnus ait Ba-

filii. Cōcludit tamen Abbas ubi supra, in hoc multum attendendam consuetudinem, dummodo talis quæ ab honestate nō deuiet: & pro hoc † quia olim licitū erat sacerdotibus portare uestes paritas: & plurium colorum. Sicut etiā hodie retinuit consuetudo in celebratione missarum: ad hoc quod nota. in. c. antiqua, de priuile. unde uidet, quod si esset consuetudo, quod posset portare etiā rubeos colores, & induere sericum excusarentur portantes: cum prohibitio dicto. c. clerici, sit de iure positiuo: & præterea etiam secundum doct. ibi loquatur in multis ibi de consilio potius quæ de præcepto. Ad hoc bona glo. & multum notabilis ad propositum. xxj. q. iij. in sum. Quæ inter alia hoc dicit, quod usus uestium non despicitur: sed abusus. xl. dist. §. j. & c. parsimoniam: & concludit, quod possunt clerici secundum consuetudinem regionis uti preciosis uestibus: ne uilescat dignitas sacerdotalis: & ut conforment se moribus, quibus cum uiuunt: ad cuius confirmationem posset adduci quod legitur de beato Augusti. † quod uestimenta eius nimium nec abiecta nec apparentia erāt, sed ex moderato & competenti habitu. De beato etiam Ber. legitur, quod in uestibus semper pauertas ei placuit, lordes nunquam. Gregori. tamen dicit secundum quod allegat glo. præalleg. quod si cultus preciosarum uestium non esset in culpa, sermo dei non tam manifeste exprimeret, quod diues ille indutus purpura ad inferos descendisset. Sed ideo fortè sic ille propter inordinatum nimis affectum quem habuerat ad illud: ac etiam propter alia quæ sequuntur ibi, dum subditur, quod epulabatur quotidie splendide, &c. Ut enim inquit Gra. in. §. j. xl. dist. In omnibus talibus non usus rerum: † sed libido in culpa est: & ideo quod locis, personis, temporibusq; cōueniat

attendendum in huiusmodi, nec temerè iudicandum de quoquam. Ita concludit ipse ibi. Quantum autem attinet ad ipsorum clericorum ueritates illud præcauere debent ipsi, ne uirgata uel partita ueste utant publicè sine causa: aliàs uen-do huiusmodi incurrerent ipso facto pœnam suspensionis. De qua in cle. quoniam, de ui. & ho. cle. & ibi p. glos. an clericus in minoribus tantùm incurrat illam pœnam utendo tali, ibi uidentur.

CAPVT XXXIX.

- 1 **T**onsura qualiter in clericis ueniat intelligenda.
- 2 **D**ifferètia qualis inter tonsuram, rasuram, & clericam.
- 3 **C**lerici cur in superiore capitis parte radantur.
- 3 **T**onsura cur maior in monachis, quàm clericis.
- T**onsura cur rotunda, & dicatur corona.
- C**lerici possunt reges dici.
- 4 **T**onsura quæ propriè dicenda.
- 5 **C**lerica quid sit.
- 6 **C**lerici comati taxantur, & coronam rasam nõ gestantes.
- E**xcommunicatio pro mortali.
- 7 **P**apa sciens & tolerans quicquam in curia sua an uideatur tacitè dispensare.
- 8 **C**lericus nunquid compelli possit ad deserendam tonsuram.
- 9 **I**urisdictioni episcopi renũciare uerbo utrum sit clericus.
- 10 **C**lericus in minoribus secularia tractans an possit cogi ad deserendum habitum & tonsuram.

Circa illud uerò de tonsura posset similiter dubitari de aliquibus: & primo quid intelligèdum hic pro tonsura: tan de tonsura prout consistit in clerica: an uerò pro tonsio-

ne crinium uel potius pro utroq;. Sciendũ enim est, & præmittendum illud quod ponit glo. notabi. in clemen. quoniam, de uita & hone. clerici in uersi. tonsuram, quòd clericis competit rasura & tonsura in modum coronæ. Rasura est illa parua rotunditas quæ raditur: & sit ex parte superiori in summitate capitis, per quam subtrahuntur capilli, per quos occupatur caput: ad de notandum quòd occupationes debent auferre à se clerici: ne retardentur à contemplatione diuinorum ministeriorum. Summitas enim capitis eminentia mentis est: † per ipsius ergo denudationem mentis reuelatio designatur. Hinc est quòd conuersi non raduntur ipsi superius, cum non occupentur ipsi diuinis mysterijs, licet inferius tondantur: cum & ipsi temporalia deponant. Tonsura uerò est illa, quæ fit à parte inferiori, per quam capilli tolluntur usq; ad aures: & sic usq; ad reuelationem sensuum auditus & uisus: ne oculos & aures impeditas habeant ad ea uidentia & intelligenda, quæ sibi incumbunt ex debito officio ordinis: ut denotetur præcedenda ab eis esse uicia & cordis & corporis: ne inuitum diuinorum impediunt. † Quæ tonsura conuenit fieri maior monachis quàm clericis secularibus: ad denotandum quòd ad hoc ipsi plus etiam illis sunt obligati. Et debet fieri tonsura illa rotunda in modum coronæ: quæ corona est signum perfectionis, cum sit circularis carens angulo, & sic quasi carens sordibus: quia ubi angulus, ibi sordes: & quæ corona est signũ regni: ad denotandum q; clerici dici possunt reges, id est se & alios in uirtutibus regentes: uel q; debent regere & à sordibus mundare se & alios: & sic faciendo coronam regni merentur habere: non solum in hoc seculo, sed & in alio in futurum cum deo regaturi iuxta id quòd habe-

tur in. c. duo sunt genera. xij. q. j. Secundum ergo
 4 quòd prædicta † tonsura propriè uidetur abici-
 sio capillorum cum tondentur eis capilli in mo-
 dum circuli uel coronæ usq; ad aures patentes.
 Nunquid autè debeat sic sumi hic gloss. in dicta
 cle. quoniam, uidetur uelle quòd non: sequendo
 Hosti. in. c. clerici, eod. titu. qui uoluit quòd de-
 beat potius sumi pro rasura, de qua supra, quæ,
 scilicet sit in summitate capitis: quæ alio & usi-
 tato uocabulo appellatur clerica: & secundum
 hoc concludendum esset, quòd tonsura hic su-
 mitur pro clerica, hoc est rasura quæ fit in sum-
 mitate capitis, cum qua tenentur incedere cleri-
 ci. Quæ conclusio si uera, est bene notāda. Ex ea
 enim sequitur alia: q; nō sufficit clerico portare
 5 uestes longas: & honestas ut supra, & sic incede-
 re in habitu nisi portet etiā clericam in capite,
 & sic tonsuram. Cum ut prædictū est, obligetur
 ad hæc duo simul: uidelicet quia ad incedendū
 in habitu & tonsura. Quinimò per prædicta ui-
 detur, quòd teneant incedere de tonso capite &
 patentibus auribus saltem de honestate, ut uide-
 tur uelle tex. xxij. dist. c. penulti. & ut sic coro-
 nam possint dici deferre: iuxta dictū. c. duo sunt.
 Licet malè obseruetur hodiernis temporibus:
 maximè hoc ultimum: quia uidemus nedum cle-
 ricos simplices, imò sacerdotes & communiter
 nunc omnes prælatos ecclesiæ dei portare cri-
 nes longos usq; ad cooperimentum aurium ton-
 taliter & ferè etiam oculorum. Ideo nimirum si
 propter huiusmodi deferre aures & oculos sic
 occupatos & obtrufos: deficiunt in significato
 illo sanctissimo: de quo supra, cū tanquā ob-
 rurati aures & oculos audienda nō audiant, &
 6 uidenda non uideant. † Meritò ergo uiderentur
 mereri hi tales coronā illā amittere in alio secu-
 lo, quam abiecerunt à se in isto. Et qui non ui-

dentur excusari à peccato mortali, ex quo con-
 tra ueniunt in hoc præcepto papali & prohibi-
 tioni eius expressè. De qua in præmissis iuribus
 & maximè in. c. si quis ex clericis, ubi tales man-
 dātur excommunicari: ergo peccant mortaliter
 secundum Abb. ibi cum excommunicatio non
 imponat nisi pro mortali. xj. q. iij. c. nemo. Nisi
 respondeamus ad illum textum, respondendo
 prout aliàs respondebam legendo illam decre-
 talem, intelligendo ipsum prout communiter
 intelligitur, & debet intelligi quòd excommu-
 nicatio illa non ueniat imponenda pro simplici
 contrafactione, sed pro inobedientia, quæ incur-
 ritur ex hoc quòd moniti à superiori ut portent
 tonsuram, non obediunt. † Vel nisi respondeamus
 excusando eos propter consuetudinē, quæ
 sic communiter est, & quam Papa scit & tole-
 rat etiam in ipsa curia sua: & sic quasi tacitè ui-
 detur dispensare: iuxta. c. quia circa de priuileg. &
 quod nota. in. c. cum iam dudum, de præben. &
 de treu. & pace, in. c. j. Sed succedit aliud dubiū:
 nunquid possit clericus uelit uel nolit, ex quo cle-
 ricus, compelli per superiorem ad deferendū hu-
 iusmodi tonsuram: quòd enim possit compelli
 etiam si sit in minoribus tantum: tex. uidetur in
 c. clerici, el primo, eod. tit. dum dicit quòd inui-
 ti possunt tonderi à superiore. † Sed de hoc recur-
 8 rendum ad nota. in. c. fina. de cleri. coniug. & in
 c. tua, de apostata. Sunt enim opiniones, nam glo.
 ibi quòd non: & idem Innoc. & Hosti. eo. tit. c. j.
 Sed Ray. Hosti. & Hugu. in sum. suis contra. Et
 hoc ultimum tenet Richar. in. iij. distinc. xxiiij.
 q. iij. ar. j. tenent expressè, quòd peccat mortali-
 ter clericus etiam constitutus in minoribus non
 portando illam. Conclusio tamen moder. in dis-
 cto. c. tua, uidetur q; præcisè non possit cogi, ma-
 ximè si sit clericus coniugatus, nisi sit professus

aliquis in religione aliqua approbata per nota, in dicto. c. tua. Caufatiue autem uidetur quod possit, quando poneretur, quod haberet beneficium, uel uellet uti priuilegijs clericalibus tanquam clericus: tunc si uult retinere beneficium, uel gaudere priuilegio clericali tanquam clericus, potest compelli ut tanquam clericus inceat, & sic caufatiue quod tamen precise etiam
 9 debet posse † multum facit quia negari non potest quin sit sub iurisdictione episcopi: ex quo clericus ratione ordinis clericalis, cui renuncia re non potest uerbo solo, iuxta notata in. c. si diligenti, de foro competen. & in. c. tua, de postu. per Ant. ubi quod non potest renunciare uerbo solo quo ad preiudicium saltem episcopi: hoc est quo ad auferendam iurisdictionem, quam in eo habet ratione ordinis, licet facto sic: ut quia contrahat matrimonium cum uidua uel corrupta. Si sic ergo tanquam subdito, debet sibi posse precipere ut habitum deferat, & eum excommunicare, carcerare, uel aliter mulctare: si non obediat. Et hic possunt addi etiam ea quae supradicta sunt in. xv. requisito, in fine: ubi † an ex hoc quod dimittit habitum & tonsuram constitutus in sacris possit dici apostata. Et contra: an possit compelli talis constitutus in minoribus tantum ut non deferat, quando est talis, qui se immisceret negocijs secularibus maxime uisibus aut turpibus in opprobrium quodammodo cleri. De hoc etiam in dicto. c. fina. ubi Ioan. de Imol. uidetur uelle quod sic: quando sic esset quod in opprobrium cleri resultaret. Vel si quis clericus contraxisset cum secunda, uel non uirgine: talis enim prohibetur sub poena excommunicationis deferre illam ipso facto incurrenda: ut est text. in. c. igitur, de biga. lib. vi. De quibus omnibus latius dicendum, ut ibi in dicto, c. si.

REQUISITVM II.

¶ Clericorum ad sacros ordinatorum castitas. 1
Cohabitatio cum mulieribus clericis cur prohibita. 2
Continentia clericorum an sit de substantia, ut est de obseruatione. 3
Papa an possit dispensare super matrimonio clericorum in sacris. 4
Graeci sacerdotes matrimonio ante sacros contracto utuntur. 5
Votum continentiae expressum in neganda clericis dispensatione plus tacito operatur. 6
Matrimonia cur ab ecclesia clericis interdicta salubri consilio. 7
Nepotum amor obcaecat beneficiatos.
Castitatis robur & efficacia. 8

Secundum quod requiritur in clericis maxime ordinatis ad sacros est † quod castitate obseruent perpetuam: hoc est quod ab omni coitu uenereo abstineant: quasi hoc tacite censetur promittere deo in adeptione: & acceptatione sacrorum ordinum. Adeo ut non possit talis constitutus in sacris amodo contrahere matrimonium, quasi ordo sacer habeat implicitum uotum solenne ex constitutione ecclesiae, ut probat glo. nota. in. c. diuersis fallacijs, de cleri. con iuga. unde suscipiendo quis illum uidetur consentire omnibus consecutiuis ad illud, & caetera ut ibi. Adeo quod si contraheret matrimonium, esset nullum. xxxij. distinc. c. si quis eorum. & c. trubescant. imo excommunicationem incurreret

ipso facto. ut supra dictum fuit & notatum plenius in .j. parte. in .vij. requisito, ubi quid de constitutis in minoribus tatum: an sit prohibitum eis matrimonium uel quando. † De qua materia continentia clericorum plenissime ponitur per Gratia. & tractatur. xxxj. distinc. per totum cum tribus seq. dist. usq. ad. xxxv. exclusiue habetur etiam per eundem. lxxxj. dist. in. ac. lxxxij. per totum: habetur etiam in titu. de cleri. coniuga. quasi per totum. & in titu. de cohabita. clerico. & mulie. quasi per totum: ubi habetur quod hac ratione prohibitum est eis cohabitare cum mulieribus, exceptis illis personis in quibus naturalis sedus non permittit aliquid sui criminis suspicari: & quæ sint illæ de hoc in. c. j. eod. titu. uel illis in quibus non caderet suspitio fornicationis, ut quia multum antiquæ, ut ibi notatur.

Vnum dumtaxat hic uolo adijcere, quod licet continentia in clericis secularibus sit de obseruatione ordinis, adeo ut non possint etiam matrimonialiter commiseri, ut dictum est, † Non tamen debet dici, quod sit de substantia ipsius ordinis. Ita uoluit Innocē. in. c. placet. de conuer. coniug. imò nec etiam de iure diuino secundum eum, alias Græci peccarēt, nec excusaret eos cōsuetudo: cum illa non ualeat contra ius diuinū. c. fina. de consue. Quod dictum summè nota. facit enim ad terminationem questionis illius notabilis quam format glo. in. c. cum olim. de cleri. coniug. in glo. ibi. ij. Dum quærit, an posset papa dispensare cum illo qui constitutus est in sacris ordinibus, ut possit cōtrahere matrimonium: & refert opinionem, nec expressè decidit nisi quia in si. dicit quod non cōsuevit papa cum talibus dispensare. Sed quod posset & ualeret dispensatio, † quando hoc faceret ex certa scientia & ex causa: satis facit præallegatū dictum, facit etiā,

quia nō uidetur uerum dicere, quod iste sit obligatus ex uoto: tenendo illam opinionem, quod solum ex constitutione ecclesiæ sit prohibitus. de qua ibi glo. & quia dato quod etiam ex uoto expressio papa etiam cum obligatio ad continentiam ex uoto expresso potest ex causa dispensare, secundum opinionem magis communem de qua in. c. cum ad monasterium. de statu mona. circa finē. Ex causa dixi: quia non subsistente causa: imò etiam nisi magna quadā subsistente non potest quo ad forum conscientia: sed illa existente sic: etiam si quis uouisset continentiam expressè, multo ergo minus si non uouisset: uel non nisi tacite ut in casu nostro. Ita tenet & firmat do. Ioan. de Imo. in. d. c. cum olim. & sequitur etiam do. Abbas ibi. Qui do. Abbas plus audeat ibi tenere & affirmare: † quod posset Papa uel concilium statuere, quod clerici omnes etiam in sacerdotio constituti possent matrimonio contracto ante sacrum ordinē uti, sicut Græci possunt: ut in. d. c. cum olim. Dicens se indubitanter hoc putare respectu posteriorū qui scilicet nondum sunt effecti clerici, & sic nondum obligati ex uoto continentia tacito uel expresso. Sic dicens intelligendā glo. in. c. quæ ad perpetuam. xxv. q. j. & adducit ad comprobationē illud dictum Innoc. de quo supra in. d. c. placet. Quinimò secundum eum ibi, salubre consilium esset pro salute animarum, ut nolentes ex toto continere, haberent generaliter omnes illam facultatē, quæ toleratur in Græcis: quia experientia docente potius malus quam bonus effectus resultat ex illa lege continentia. Non enim ualentes continere propter rebellionem carnis, im miscēt se fornicationibus & alijs cū grauissimo eorum peccato: ubi cum propria uxore nō esset peccm. c. Nicēna. xxxj. dist. Deberet ergo ecclesia

secundum eum facere sicut bonus medicus: ut si experientia docere medicina potius obsit quam profit, eam tollat iuxta. c. j. de sentent. ex com. li. bro. vi. Cum lex non debeat laqueum iniungere animabus, sed potius tollere: xxvii. q. j. uidas. Et hoc in ordinandis in futurum. In ordinatis uero est maius dubium: ueritas tamen uidetur esse secundum eum, ut possit papa etiam cum eis dispensare: attento quod uotum in clericis est de iure positiuo. † Subdit tamen quod ubi clericus expressit uouisset continentiam, non posset nisi ex magna causa dispensari secum ut contrahat matrimonium. Sicut dicitur in monacho in dicto. c. cum ad monasterium. ubi autem non nouisset expressit licet obligetur tacite ad illam ex dispositione iuris, posset proculdubio papa dispensare: licet etiam tunc de facili non debeat seruitum maxime sine causa. Tunc enim non esset tutus ille in conscientia, dato quod in foro iudiciali ualeret dispensatio, iuxta nota. per glos. & doc. in. c. non est uor. de uoto. Ita dicit ipse in. d. c. cum olim: sed quicquid ipse dicat de hoc salubri suo consilio, non approbarem ego tanquam salubre aut bonum. imo teneo pro firmo, † quod bene salubriter ac prouide fecerit ecclesia uniuersalis indicendo castitatem clericis, & prohibendo eis matrimonium maxime beneficiatis: attentis rationibus quibus mota fuit ecclesia ad hoc: de quibus per docto. in. c. quod a te. eo. titulo de clericis coniug. ubi reddunt nouem rationes urgentes, inter quas illa est: quia presumptio est uioientia contra eos, quod amore filiorum quos generaret spoliarent ecclesias: quia si sunt caeci in erogando nepotibus substantiam ecclesiarum amore nepotum: ut dicit tex. cum glo. in. c. peruenit. j. q. iij. quanto magis in erogando filijs proprijs a more caeco ipsorum: ut reliquas omit

tant causas & rationes de quibus ibi infra. Itē quia hoc esset decolorare uniuersalis ecclesiae statum, quod non potest papa. ix. quest. iij. c. per principalem. † Nec uidetur habendus respectus ad id quod dicit ipse: quod ex quo tendit ad peius, & cetera: quia negari hoc potest: attento bono castitatis, quae super omnia est potens deo animas coniungere: ut habetur in autentico de lenonibus. §. j. & quam multi nituntur obseruare uidentes se obligatos, & si alij multi non obseruent imputandum uidetur illis, qui suam damnationis ipsi sibi ipsius causa sunt: non continendo cum possint ex libero arbitrio sibi concessa a summo deo, & uincendo stimulos carnis cum uirtute abstinentiae, sicut illi primi uincunt. De hoc tamen remitto me ad nota. per docto. maxime moder. Ioā. de Imol. & alios in dicto. c. cum olim. & in dicto. c. quod a te. & facit ad hoc requisitum quod supra dicitur in. vi. requisito primae partis huius secundi libri ubi ostenditur disputatiue quomodo est dare casum, in quo papa potest de iure habere uxorem.

CAPVT XLI.

REQUISITVM III.

¶ Clericus ordinatus tenetur ad officium diuinum, & qualiter horae canonicae cur tantum septem. 1
 Officium diuinum & horae dicendae sunt in clericis ex obligatione iustitiae & praeepto. 2
 Ordo sacer an conferendus egeno. 3
 Ordinatus tenetur ad officium etiam si nullum habeat beneficium. 3
 Clericus in sacris omittens horas peccat mortaliter ma-

xime beneficiatus.

- 5 Clerici dicuntur stipendiarij dei.
Redditus cessanti à diuinis subtrahuntur.
- 6 Beneficij fructus in malos usus consumens obligatur ad restitutionem & peccat.
- 7 Beneficia clericis ad quid data.
- 8 Beneficium habens an possit compelli ad horas dicendas & officium.
Beneficium amouendum clerico officium non dicenti.
- 9 Vir uxori impotenti tenetur ad alimenta.
- 10 Excommunicati & degradati an teneantur ad officium dicendum, & qualiter.

Tertium requisitum seu necessarium in ordinato est, quod dicat officium diuinum quotidie, hoc est horas canonicas debito modo (quæ sunt septem) uidelicet matutinū, primam, tertiam, sextam, nonam, uesperas ac completorium. In quibus septem horis institutū est ab ecclesia: ut lauderetur deus cum certis ad hoc psalmis & orationibus: iuxta illud Psalmista. Septies in die laudem tibi dixi domine. Et quare sic septies, multiplex reddit ratio, inter quas illa una, uidelicet in commemorationē septem principalium poenarū, quas septem diuersis horis passus est do. no. Iesus Christus in die amarissime passionis suæ. De quibus & earum processu habet clare in sanctissimo illo officio crucis, quod instituit Ioannes uicesimus cum certa indulgentia unicuique dicenti. † Ad quod officium & ad quas horas oēs dicendas tenentur ipsi clerici non solum ex præcepto & statuto uniuersalis ecclesiæ, ut habetur. xcj. dist. in. c. presbyter, & in. c. j. de cele. mis. sed etiā ex obligatione iustitiæ, etiam si non haberent aliud beneficiū ec-

clesiasticū, ex hoc quod in sacris cōfenserunt se ordinari. Cum sit, quod ordo sacer nulli debeat conferri nisi beneficiato: uel ei qui ad suū patrimonium loco ecclesiasticorum reddituum confenserit ordinari. c. cum secundū. & c. episcopus. de præben. consentiendo ergo accipe hoc uel illo modo censetur consensisse obligationi, & acceptare illud cum onere dicendi officium sibi ane xo ab ecclesia. † & quod teneatur dicere officium promotus ad sacros etiā si nullum beneficiū habeat, uel habeat sed tenue, tenet expressè glos. in c. clericus distitum. lxxxj. dist. Multo ergo fortius tenentur illi, qui ultra ordinē sacrū habent etiam beneficium & ex eo redditus sufficientes: cum isti ultra prædictas duas obligationes obligentur etiam ratione illa naturali: ut beneficiis tribus beneficiamus iuxta. c. cū in officijs. de testa. ad sic officium & orandū pro animabus eorum qui constituerunt illos redditus dari: nō alia ratione uel causa nisi ut oraret pro eis. Que rationes sunt bene notandæ omnes simul. Ex his enī necessario inferitur, quod peccare dicitur mortaliter omnis clericus constitutus in sacris non dicendo officium: quia non solum facit cōtra præceptū ecclesiæ: sed etiam cōtra iustitiam ac contra illud ad quod est obligatus ex obligatione quadā naturali & tacita promissione ut supra patet: & non solū peccare dicitur, sed etiā ultra hoc quod est fortius & remendū uerbū beneficiatis: tenet etiā talis ad restitutionē fructuū seu ualoris sui: quos interim pcepit non dicendo officium. Quod dictum ultimum ne forte uideatur absōnū confirmo auctoritate, iuribus, ratione, & uno optimo simili. Auctoritate primū fuit enī istud originale dictū Ray. in sum. de Rapt. quod dictum recitat Ioan. Cald. in. c. j. de cler. excom. min. & refert etiam Domi. in. c. D.

c. fina. & idem Domi. in. c. si canonici. de offi. or. di. eo. lib. Mouetur ex illis iuribus: & ex illa potissima ratione, de qua supra: quia beneficium datur propter officium. d. c. fina. Hinc est ad confirmationem huius, quod priuatus officio, censetur per consequens priuatus beneficio, ut dicit ibi glo. allegando, c. eos. lxxxj. dist. & xxxij. distin. præter hæc. Ad idem tex. in. c. diuersis fallacijs. de cleri. coniuga. ubi clerici dicuntur stipendiarij dei ibi cum ergo stipendium recipiatur ratione famulatus: debent ergo famulari dicendo & faciendo debitum suum, ut dignè possint dici recipere illud. Ad idem, c. si canonici. de offic. ordi. lib. vj. ubi cessanti à diuinis sine causa subtrahuntur redditus, ut sit pœna condigna. Ad idem fortis ratio: quia ubicumque aliquid datur ob causam; si illud consequatur quis causa non sequuta: potest repeti ab eo. ff. & C. de condic. ob cau. per totum: sed beneficiū datur propter officium: ut supra ergo. Potest etiam confirmari per aliud dictum Archidiacon. alibi non minus tremendum quod ponit ipse in. §. j. xliij. distin. Dum idem uult ipse de illo qui in malos usus consumit fructus beneficiorum: tunc teneatur ad restitutionem illorum. ar. illius. §. ubi ponit illud dictum Hiero. tibi ò sacerdos de altari uiuere nō luxuriari permittitur. Ratione cuius dicti aliqui idem tenent: quod adhuc fortius est de existente in peccato mortali. Præsertim si sit notorius: cum quilibet notorius peccator sit suspensus ipso iure. c. fin. de cohabi. cleri. & mulie. & ut potest colligi ex noratis in sum. confel. lib. iij. tit. xxix. q. iij. & v. Sed uideatur omnino ad hoc idem propositum. Abbas Si. in. c. j. de celebrat. mis. ubi format. q. supradictam in terminis: de non dicente officium in ult. q. ibi. An ultra peccati confessionem, ad quam teneatur: teneatur

neatur etiam ad restitutionem: & arguit quòd sic: adducendo argumenta prædicta licet non omnia. Deinde addit, quòd hæc opinio profecto uidetur nimis rigida, & quòd eam nō tenet do. Car. ibi. Ex eo, quia de iure non probatur secundum eum: non tamen respondit Card. ad prædicta: sed quòd tenendo contrarium potest responderi: negando illud assumptum, quòd beneficiū datur propter officium: † sed imò ut clericus ex quo assumptus est in sortē domini, uiuat de patrimonio Iesu Christi, & nō mendicet. xciiij. dist. c. diaconi. Itē quia uidemus quod clericus propter non residentiam licet priuatur beneficio, non tamen imponitur ei quod fructus quos non residens percepit teneatur restituere: & pro hoc quia donec priuatur titulo, non potest dici quin ius habeat in beneficio, propter titulum quē retinet, ergo suos facit: & quia etiam non sequitur est priuatus officio, ergo & beneficio. c. iter, de purga. cano. & per nota, per glo. in cle. cupientes, de pœnis: & postremo etiam, quia si non seruiuit illi ecclesiæ in particulari, negari non potest quin seruiuerit ecclesiæ uniuersali seruiendo in ordine clericali tanquā clericus. Addit tamen Abbas ibi, quod opinio prima quod restituat fructus interim perceptos est tutior. De quo etiam uideri potest in sum. pisa. in uerb. clericus primo, in. §. fina. & quod ibi in additione ad illum & per Archiepi. Flo. in sum. sua. iij. parte, de cleri. secu. tit. viij. c. iij. sub rubric. de fructibus beneficiorum: & facit quod infra etiam statim tangetur. † An autē huiusmodi nō dicentes officium, possint compelli per ordinarium aliqua uia ad illud dicendum: uidetur dicendum quod sic, dictis iuribus, & rationibus. Ac etiam per id quod habet in. c. nisi cum pridem, de renun. ubi quòd inter conferentem & recipientem beneficiū oritur quidam quasi con-

tractus: quasi do ut facias, uel dicas: unde uidetur ex hoc quod si non faciat possit compelli non præcisè, saltem caufatiuè: uidelicet si non uult repellì à beneficio arg. c. relatum, & c. non nulli, de cleri. non residè. & pro hoc quod priuari possit stipendio beneficiatus non dicens officium, & deponi ab officio & beneficio: facit bonus tex. in. c. contumaces. l. distinc. & melior, in c. clericus uerbum. xcj. dist. & ibi glos. nota. amplians hoc uerbum, etiam si beneficium tenuerit & ita tenuerit, quod non ualeat inde uiuere: quia impuret eis quare permiserunt se promoueri ad tam tenuem ecclesiam: ar. c. horredus. xxvij. q. ij. † Vnde sic uir tenetur ministrare necessaria uxori, quæ tamen debitum ei non ualeat reddere. xxxij. q. vij. c. proposuisti, sic & clericus, quamuis ab ecclesia sua sponsa sua spirituali, debitum non recipiat, tenetur eam officiare: & dicere cum Apostolo. Scio & faciari, scio & esurire, & abundare, & penuriam pati: omnia possum in eo qui me confortat. xl. distinct. c. quod dicit dominus. Et ibi etiam glossa. quæ dicit idem si à principio, quando habuit ecclesiam, erat sufficiens, sed postea effecta est tenuis: quinimo plus uolunt docto. ut teneatur dicere officium, etiam si esset excommunicatus: ne alias uideretur prodesse sibi excommunicatio si ex hoc quod excommunicatus liberaretur à dicendo illo contra. c. intelleximus, de iudi. imò idem si degradatus si fuerit in sacris: uel etiam si non in sacris dummodo beneficiatus quandiu est beneficiatus: ut de his & alijs plenius habetur in sum. confes. lib. bro. in. titu. vii. q. xvij. † Non tamen ut debeat uel possit illud dicere cum alio uel alijs in ecclesia quasi ex officio suo sicut prius: sed solum debet quasi per modum orationis secundum Hostien. argu. c. si quis damnatus, cum seq. xj. q. iij.

10

Vbi etiam de ordinato ad titulum sui patrimonij ut teneatur dicere officium, sed non in certa ecclesia: ut est tex. coniuncta glos. in. c. fina. xcij. distinc. & tenet Anto. in. c. tuis, de præben. & notatur per Ioan. de Ligna. in clemen. j. de celebr. miss. super glossa. in uerbo ministri.

CAPVT XLII.

- Beneficiatus ordinatus ad minores nunquid teneatur de horis dicendis. 6.**
- Ordinati ad maiores quo casu ab horis dicendis excusentur. 2**
- Onus personale nunquid per tertium possit exequi. 3**
- Officium beate Marie uirginis quos & quando excuset à maiori officio. 3**
- Studentes beneficiati an teneantur ad officium dicendum. 4**
- Officium est quoddam annexum beneficio. 5**
- Opiniones quo ad animam tutiores insequende. 6**
- Clericus officium ad quod tenetur, non dicens an & qualiter peccet, Et nunquid teneatur de supplemento. 7**
- Infirmas & paupertas excusant ab horis dicendis. 8**
- Satisfactio qualis in omisione horarum canonicarum. 9**
- Verba nonnulla prætermissa à clerico dum horas dicit, an obligent ad reimpiendum. 10**
- Præceptum iuris positiuum ad quæ referendum. 11**
- Horis canonicis seruire labijs tatum an sufficiat. 11**
- Attentio qualis & quanta in oratione requisita. 12**
- Horæ canonicæ quo tempore dicende, & an simul dici possint. 12**
- Horæ matutine an & quando de sero dici possint. 13**
- Dies ad horas dicendas quanti temporis. 13**

- 14 Clericus inuertens horas qualiter satisfacere teneatur.
 15 Officium beate Mariæ uirginis an necessario dicendum.
 Et quid de officio mortuorum.

Solum hic superest dubium in constituto in minoribus tantum & beneficiato † nūquid & ipse ex hoc quod clericus & beneficiarius teneatur dicere officium, sicut alij constituti in sacris. Sunt enim qui tenere uoluerunt, quod nō teneantur personaliter seu per se dicere si nolunt: sed possint ipsi dicere per aliu: & præcipue si ex iusta causa, puta studij, uel alia causa probabili sint absentes: & per idoneum substitutum officium ecclesiam: quasi in hoc plus habeant istj quam constituti in sacris: qui tenentur per se dicere, ut supra. Ita uoluit Laudensis, & sequitur est Petrus, & Abbas antiquus: mouentur isti per. c. peruenit, de appella. &. c. cum ex eo, de elect. lib. vj. Sed non probant illa iura: quia solum ibi probatur, quod tali beneficiato absente potest per alium deferri ecclesie quo ad missam ibi dicendam: uel alia consueta. Sed quod ipse excusetur à debito, quod habet, dicendi officium personaliter & priuatim, hoc non dicitur ibi. Ita respondet dominus Cardi. tenendo contra illam opinionem in clemen. j. de celebra. missa. in. v. q. respondendo ad unam aliam rationem quæ allegatur per eundem Laudem. pro parte sua: dum dicit quia uidemus quod huiusmodi constituti in minoribus tantum excusantur ex multis causis, ex quibus non excusantur constituti in sacris: † quia illi solum propter infirmitatem excusantur: x. c. dis. s. j. &. c. j. &. ij. Isti autem multis alijs ex causis: quia propter consuetudinem, propter appellationem, uel simile arduam causam. c. peruenit, el secundo, de appella. uel propter studium, uel aliam rationem

bilem causam. c. cum ex eo, de elect. lib. vj. &. c. relatum, de cleri. non resi. Non enim est hoc tenendum secundum Card. ibi: quia licet ex dicentis causis excusetur à residentia: non tamen à dicendo officio seu ab horis canonicis dicendis, sicut alij: & istud etiam satis uidetur de mente Ioan. in dicto. c. j. de celeb. mis. ubi allegat theologos hoc tenere ista ratione: † quia cum sit onus personale, nō est concedendum quod per alium debeat posse expleri: iuxta nota. in regula qui per alium lib. vj. & ideo dicit ibi Io. And. in nouella, quod uideret libenter, quod fauore studij statueret ecclesia, quod clerici saltē in minoribus beneficiati, saltem nō curati occupati bono zelo ad studium tenendo uicarium in beneficio: excusarentur ipsi ab horis dicendis: dicendo solum officium beate uirginis: & istam opinionem etiam Abbas moder. firmat ibi in dicto. c. j. dicens esse de mente Ioan. ibi & in clemen. j. eo. titu. & quod tenenda est tanquam tutior. De quo etiam per Ioan. de Ligna. in clemen. j. de magi. in ultimo. dum format quæstio. in scholari beneficia: to existente in studio & faciente officium ecclesie per alium: † an teneatur ipse etiam dicere officium: & ibi dicit de ista quæstione alibi non legisse: & de quo etiam per eundem in clemen. ut hi qui, de ara. & quali. & in clemen. dignum, de celeb. mis. per Ioan. de Ligna. Pro opinione tamen illa Laudem. & sequacium uidetur facere ratio ista fortis: quia cum clericus in minoribus non teneatur dicere officium ratione ordinum minorum tantum: quia sacrorū susceptor est illa quæ obstat, non autem sola illa minorū ordinum, secundum quod uidetur communis conclusio quæ est quod clerici in minoribus nō teneantur ad dicendum officium si nolunt: ergo necessarium est dicere quod si nunc tenentur cum

beneficium habet, sola ratione beneficij ad hoc teneatur, & non alia. Si sic, ergo satis uidetur esse debere illi, si satisfaciatur debito suo officiano do ecclesiam sufficienter per se, uel per alium pro anima eius qui dotauit eam: quia sic faciendum uidetur facere illud, propter quod factum & datum fuit beneficium: & sic satisfactum rationi. c. fina. de rescrip. libro sexto. Maxime quando officiaret per alium sufficientiorem & meliorem ipso: nisi responderetur, negando quod illa sola ratione teneatur: sed imò etiam ista alia: † quia clericus siue in sacris siue non acceptando beneficium censetur tacite consentisse obligationi dicendi officij: quasi annexæ ipsi beneficio ex dispositione iuris: & sic ex quodam quasi contractu & obligatione quadam tacita orta inter dantem beneficium, & acceptantem: ut supra tactum fuit. Quæ responsio satisfaceret probando ipsam dispositionem iuris: hoc est quod aliquo iure expressè hoc caueatur, ex hoc solo actu quod acceptat quis beneficium ecclesiasticum, teneatur per se ad dicendum officium, ita quod non sufficiat per alium dicere & officiare ecclesiam: quæ cum non reperiatur clara, in hoc ergo & cætera. Quinimò dictum c. j. de celebra. missa. potius innuit oppositum etiam in presbytero, & sic in constituto in sacris: quod est fortius ibi aut à se: aut à scholaribus. Sed respondent doctores intelligendo illud textum, de officio non quod priuatim & personaliter dici debet: sed de eo ad quod obligatus est presbyter dicere in ecclesia publicè officiano: quod si non potest facere uel complere aliqua ex necessitate occurrente, permittitur sibi posse supplere per alios: & quod. c. licet loquatur in presbytero. Idem tamen dicunt Doctores omnes intelligendum in alio non

presbytero eadem ratione: Sed quicquid sit istud tenendum tanquam pro communi magis opinione & Canonistarum, & Theologorum: † quod clericus etiam in minoribus tantum, quia nondum constitutus in sacris, si habet beneficium ecclesiasticum, etiam si non sufficiens tenetur dicere officium & horas canonicas per se: & idem in non beneficiato qui in sacris esset. Quæ opinio cum sit etiam tutior & firmior in concernentibus animam, proculdubio amplectenda & consulenda est: iuxta. c. iuuenis, de sponsa. cum similibus. Sed tan peccet mortaliter omnis talis ex hoc quod non dicit officium. Certè dicendum est quod sic, ex quo ex præcepto ecclesiæ ad id tenetur dicto. c. primo, cum ibi notatis, ergo contraueniendo peccat mortaliter. c. secundo, de maio. & obediens. & xliij. q. j. c. quicquid præcipitur. Fallit, nisi ex obliuione fortè omisisset quis illud: tunc enim dici potest, quod non incurratur mortale, sed ueniale tantum. Tenetur tamen, ex quo nunc recordatur, supplere illud: aliàs negligendo hoc, incipit tunc peccare & mortaliter secundum doc. Sed an ex hoc quod unam duntaxat horam omittat dicatur peccare: doc. quod sic, quando ex industria uel negligentia: non tamen uolunt ex hoc quod dimittat omnes horas diei dicat propterea committere septem peccata mortalia, sed unum tantum: licet illud grauius, & tantò grauius, quantum plus dimittit de illo: quia totum officium unius diei cadit sub uno præcepto. c. dolentes, de cele. mis. † Sed quid si non dicat illud ex necessitate, fortè quia non potuit, putà propter infirmitatem, uel paupertatem quia caret libro: dic quod non peccat etiam tunc: dummodo compenset cum alijs orationibus. Non enim præceptum de dicendis horis consistit in certo determinato modo:

sicut nec etiam indeterminato tempore ut statim infra. Licet tamen non sit determinatus, debet tamen seruari consuetus modus. Ad eod quod dicendo aliud pro alio sine causa pro libito uoluntatis, non diceretur satisfacere precepto: imo nec diceretur satisfacere dicendo illud non integraliter: quia si incopando uel emittendo aliquid quod fieri non debet & peccat, & reprehenditur per clemen. dolentes, de celebra. miss. ad eod quod tenetur redicere qui notabiliter male dicit hoc modo secundum Pet. de Palu. in. iij. distin. xv. & secundum Archiepisc. Flo. ubi supra, qui inuehit contra illos qui expendunt pecunias in superfluis expensis: & de breuiario habendo non curant: ut non dicant tales euadere mortale peccatum. Sed si an omittenti uel negligentem dicere horas possit imponi competens satisfactio alia absque eo quod teneatur dicere quod omisit: & totiens quotiens omisit de hac quaestio. per Cardi. in dicta clemen. j. de celebra. miss. in. x. q. ubi arguit quod non per rationes aliquas, deinde de soluit, quod si confessori magis uidetur expediens quod agat poenitentiam aliam, quam quod redicat horas forte propter magnam multitudinem ad quam tenetur, uel quia forte in deuote dicit, poterit in aliam poenitentiam commutare: arg. c. presbyter. lxxij. dist. sed de hac quaestione ponitur etiam per praallegatum Archiepisc. Flo. ubi supra, & ibi concludit ipse etiam idem quod possit commutare: addens ibi, quod si omisit dicere per annum, non est necesse ut iniungatur ei quod dicat illud per annum: & sic duplex dicat officium omni die: & si unam horam heri dicat hodie duas: sed potest in aliud commutari secundum eum: & idem secundum Tho. in quolibeto, licet bene & laudabiliter faceret & cautius sic faciendo. † Et quid si omittat aliqua uerba.

nunquid teneatur reincipere: ibidem quod non: uel dicit quidem sed non aduertit ad id quod dicit. De his & similibus ibi in. d. sum. sua. in. iij. parte de statibus. titu. j. ubi in hoc ultimo sequendo Hostien. transit quod non: & quod hoc tenere uidetur benignius, & allegat rationem: quia cum hoc sit preceptum de iure posituum: non refertur nisi ad ea quae sub iudicio humano cadere possunt: & ista sunt quae exercentur per actus exteriores, non autem per interiores: & allegat ad hoc gloss. in clemen. graui. de celebra. miss. super uer. fructum labiorum. ubi glo. argu. † quod satis est labijs seruire in diuinis horis, licet cor diuertat ad alia: & ex quo text. in uer. labiorum suorum: sumunt docto. quod non sufficit horas dicere mente aspiciendo super libro sine alia motione labiorum contra aliquos. Circa hoc tamen uidelicet circa attentionem in oratione: qualis seu quanta requiratur, prosequitur ipse plenius ibi recitando Pet. de palu. in. iij. distin. xv. post beatum Tho. ibidem: & de qua per gloss. in clemen. si dominum. de reli. & uene. sanc. Et † quod tempore dici debeant horae, & an omnes simul eodem tempore dici possent, loquendo de eo quod dicitur in priuato non officiendo. conclusio quod si possint dici, singule suo tempore debent dici, si non propter occupationes possunt simul dici: & melius tunc est praueinire quam tardare: quia praueinire prudentiae est: tardare uero negligentiae: & ideo ad propositum hoc refert Ioan. in. c. j. de celeb. miss. Exemplum de quodam uiro sancto, cui dicenti horas ante tempus angelus dei afferebat uuas acerbis: dicenti post tempus afferebat marcidas: dicenti uero hora conuenienter afferebat maturas. Caeterum de consuetudine curialium & illorum qui uersantur in occupationibus uidetur enim hoc quod dicant illas omnes

- simul de mane usque ad uesperas exclusiue, de sero uero uesperas cum completorio: & hoc cō-
- 33 fulitur per docto. in. d. c. j. de celebra. mis. † Po-
test etiam matutinū dici de sero propter necessi-
tatem honestarum occupationum: nam & hoc
etiam quādoque in solennibus officijs fit: ut in
officio diei corporis Christi, & per totam octa-
uam. Si autem fieret ut quietius somno & uolu-
ptati uacaret, non esset absq; peccato secūdum
Thomam in quolibeto. Non tamen uidetur cō-
demnandum de mortali, ex hoc quod tardē di-
cat officium, dummodo non transeat dies tota:
quæ quātum ad hoc censetur usque ad mediā
noctem: non enim istud præceptum de horis di-
cēdis refertur ad tempus, ut supra etiam dictum
14 est. Sed si quis prætermisā una hora dicat aliā,
putā post primam dicat sextam, sufficit secun-
dum aliquos quod suppleat quod omisit, putā
tertiā: & pœnitentiā agat de negligentia sua.
Illud tamen cauendum ab eo qui habet celebra-
re, ut nō ante celebret missam, quā matutinas
horas primo dixerit: peccat enim mortaliter an-
tē celebrando, quamuis postea diceret secūdum
Hostien. & docto. quia facit contra generalem
& approbatam consuetudinem ecclesiæ. xj. di-
stin. c. in his. Non sic peccat qui celebraret antē
primam: sed post matutinū dictum: nisi hoc esse-
ret contra præceptum uel constitutionem. De
officio uero beatę Virginis nunquid necessario
sub præcepto dici debeat, uel quādo, & quomo-
do: & similiter de officio mortuorū & de suffra-
gijs: de hoc per do. Cardi. in cle. graui. de celebr.
mis. in. viij. q. ubi arguit pro & contra: & soluit
15 secundū Laudē. † quod ex quo uno & eodē mo-
do omnes ecclesiæ seruitores consueuerunt pro-
missa & horis talia dicere, quod qlibet de ipsis
ad hoc tenetur. ar. c. ex parte. de censibus. Secus

si aliqui tantum dicerent etiam plures sed non
alij: quod intelligitur in residētib; & officiātis-
bus ecclesiam. Secus dicit in illis qui causa stu-
dij uel alia rationabili habent extrauagari arg.
clemē. dignum. de celebra. mis.

CAPVT XLIII.

REQUISITVM IIII.

- B**eneficium qualiter obtinendum. 2. 1
Institutio beneficij ut dicatur canonica quæ requirat. 1
Intrusio in beneficijs est reprobatisima. itē & simonia. 3
Intrusi nunquid absoluant ignorantēs confitentes. 4
Ignorantia cum tolerantia tribuit iurisdictionem non
habenti, etiam inhabili. 5
Confitentes an teneantur intrusis iterum confiteri. 5
Prælati nō legitime instituti an obediēdū & soluendū. 6

Quarto requiritur in ordinato: & qui ul-
tra ordines beneficium aliquod habet
ecclesiasticū, & quod illud legitime ha-
beat & noscat se habere, quia non se intruserit,
nec per potestatem secularē uel aliās illicitē: sed
mediāte canonica institutione habeat illud: si-
ne qua non potest ipsum beneficium ecclesiasti-
cum obtineri legitime, iuxta regulam primam
de regu. iur. lib. vj. etiam si longissimo tempore
quis tenuisset illud: ut dicit ibi glo. & quæ insti-
tutio ut dicatur canonica requiritur. iij. inter-
uenire: de quibus ibi per gl. Ex quibus colligi
poteſt quod ut dicatur quis legitime habere be-
nificiū, ut possit retinere de iure, requirit quod
habuerit ab illo, qui ius conferēdi habuerit: pu-
ta prælato ecclesiastico. non ergo à dño tempo-
rali qui illud sibi contulerit ut faciunt quoti-
die principes nostri temporis, & malē: quia pec-
cāt grauius, & non solum ipsi sed illi etiam qui

recipiunt ecclesias è manibus eorum, qui tenentur omnino resignare eas, aliàs ab officio & beneficio sunt suspendendi, & si contumaces perseverauerint deponendi: ipsi uerò laici qui sic contulerunt, & nolunt desistere excommunicandi. c. præterea. & c. relatum. de iure patro. & c. si autem. xj. q. ij. & de iudi. cum nō ab homine. † Requiritur etiã quod per debitum modum & iuridicum: quia non per simoniam & huiusmodi & sit ipse talis qui sit habilis ad hoc quia nō irregularis, uel propter aliquem in eo defectum. Aliàs autem quando iniuste quis tenet beneficium, uel per intrusionem aut simoniam, uel quia aliàs inhabilis: talis secundum Ray. cum nō intreret per hostium, dicitur fur & latro: nec habet uiam salutis nisi resignando: uel petendo dispensationem ab eo qui cōcedere illam potest, si est impedimentum tale super quo dispensari de iure possit: quam si nō possit obtinere, oportet ut saluetur quod omnino dimittat illud, & in utroque casu agat pœnitentiam de peccato commissi: imò & fructus pceptos restituat: nisi remittatur à superioribus: secundum quod refert & sequitur Archiepisc. flo. in summa sua. ij. parte. titu. viij. c. ij. Et quid iuris tunc de istis talibus sic intrusis: † nunquid absoluant ignorantēs confidentes sibi: uidetur quod non ex quo non prælati. c. omnis. de pœnitent. & remis. Communiter tamen tenetur, quod saluentur confidentes in fide sua, quam habuerunt in sacramentis. c. apostolicam. de presby. nō bapti. & propter iustam causam ignorantia: & quia ignorantia & tolerantia tribuit iurisdictionem non habenti etiam inhabili. l. Barbarius. ff. de offic. præto. propter quæ tenet Hostien. in. c. dudum. el. ij. de electio. quod non teneantur tales reconferri de necessitate, licet de consilio sic. Attamen sanguis eor-

rum requireretur ab eis, qui se gerebant ut prælatos, ac si ipsi deperissent: quia quantum in se fuit, perdidit eos. arg. de offi. ord. c. irrefragabili. Circa prædicta tamen aut teneantur confiteres talibus reconferri: uideatur Abbas in dicto. c. dudum. de elec. super glos. in uerbo peruenit. qui Abb. putat distinguendum inter eos, qui nunquam habuerunt institutionem à superiore, & illos qui habuerunt. Sed ex causa superueniente fuerunt priuari: ut confessi primis teneantur confiteri: confessi autem secundis non: si non obstante priuilegio tolerabantur. Quod aliter non examino ego hic: sed me remitto ad ibi nota. & ad nota. in sum. confes. lib. j. titu. j. q. ultima. & utrum talibus etiam teneantur subditi obedire: uel an debitores ecclesiæ teneantur ei respondere: uel respondendo & soluendo liberent, nō insisto quia nimis esset longa quæstio: sed quicquid dubitetur in foro contenti uidetur tenendum in foro conscienciæ, quod si quis pro certo sciat quod possessor ecclesiæ uel dignitatis non sit uerus prælatus, nō tenetur ei obedire, nec solvere id quod ecclesiæ uel dignitati debitor est: nec soluendo liberatur. ar. c. eam te cum ibi nota. de iureiurā. & c. inquisitioni. de sen. excommu.

CAPVT XLIII.

REQUISITVM V.

Residentia in beneficio an & quando requisita. 3
Precario per modum beneficij an possit dari alicui. 2
Beneficia simplicia non requirunt residentiam.
Iuramentum quam interpretationem recipiat. 4

Requiritur & unum aliud in tali beneficia: & sic quantum in ordine quod residentiam faciat in ipsa ecclesia beneficiaria sic

canonicè obtenta ut supra. Ad quam residentiã de iure tenetur omnis beneficiatus quodcũque sit beneficius siue cum cura & hoc indubitatũ c. licet canon. de elec. lib. vj. siue sine cura: ut no. Inno. & ibi docto. in. c. fina. de cleri. non resident. dum ibi uolunt & uideretur communis conclusio, quòd omnia beneficia quę in titulũ dantur, requirant residentiam, de iure cõmuni loquendo, quæcunq; illa sint & quanticumque ualoris etiam minimi: arg. c. conquerente. eo. tit. de ele. non resid. Dixi autem quæ in titulũ dantur: quia secus de illis quæ in stipendiũ darẽtur: puta quia alicui ranq; pauperi & bene merito daretur aliqua posset ad uitam† uel precario quod fieri potest. xij. q. j. c. quia tua. & .xxxij. dist. c. si qui uerò. De iure cõmuni dixi: quia ex statuto, cõsuetudine, uel priuilegio possunt aliqua esse, quæ non requirunt residentiam, quæ in hoc uidentur ualere & excusare: iuxta ea quæ notantur in. c. cum omnes. de consti. cum distinctione tamen de qua ibi & secundũ quod no. in. d. c. fina. per docto. maxime Ioã. de Li. ibi. qui dicit hoc uerbum notandum, quòd de consuetudine generali hodie beneficia simplicia non requirunt residentiam. De iure ergo tenendum est pro regulat quòd tenetur omnis beneficiatus residere in beneficio suo ut supra: fallit ratione consuetudinis, statuti uel priuilegij. d. c. cum omnes, intelligendo ut ibi. Item & secũdo ratione occupationis: dũmodo tunc deseruiatur per substitutũ sufficientem. c. j. de cele. mis. Tertio, ratione dispensationis quã frequenter concedit papa habentibus plura beneficia dũmodo deseruiat per substitutũ ut supra. Quarto in casu. c. quoniã. de of. or. Quinto, in casu. c. extirpandã. §. qui uerò. de præbẽ. Sexto, ratione defectus seu debilitatis su peruenientis. c. j. de cleri. egro. mini. Septimo, in

eo qui haberet se absentare utiliter & honestè, ut causa studiorum, uel peregrinationis de licẽtia prelati: de cõsecra. dist. v. c. non esset. & c. cũ ex eo. de elec. in. vj. Itẽ exemplũ in eo quẽ se absentat pro utilitate & negocijs ecclesię. c. ex parte. de cle. non resid. ubi dicitur quòd talis etiã si iurauit residere: licitè se absentat p negotijs ecclesiæ absq; periurio. † Recipit enim iuramenti legitimã interpretationẽ secundũ Inno. & idem si est iusta causa absentia: puta propter inimicitiam & huiusmodi. c. inter. iij. eo. titu. dũmodo tunc seruiat per substitutũ ut supra. Fallit etiã in omnibus illis casibus, in quibus non residẽs habetur pro residente ex expressã iuris permissione: ut si est aliquis, qui sit in seruitio papæ. c. cum dilectus. de cleri. non resid. uel in casu. c. ad audientiam. & c. de cætero. eo. titu. in eo qui esset in seruitio episcopi: & idem si in seruitio Archiepi. c. pastoralis. de offi. ordina.

CAPVT XLV.

REQUISITVM VI.

- Beneficia plura curata an licitum sit & possit quis habere. 3.*
- Beneficia plura in titulum teneri quando possint, Et quæ concurrere debeant. 11.*
- Pluralitati in beneficijs locus quando sit. 3*
- Residentia in beneficio an possit consuetudine tolli. 4*
- Consuetudo de non residendo an excuset non residentes. 5*
- Pluralitatis beneficiorum incommoda. 6*
- Abundantia mater est dissolutionis. 7*
- Cõsiliũ magistrorũ Parisiẽsiũ sup pluralitate bñficiorũ. 8*
- Quæstiones quando periculose decidentur. 9*
- Error peccati non mortalis quando liget ad mortale. 10*

- 12 *Pluralitas beneficiorum est canonibus inimica.*
 13 *Beneficia plura ut quis habeat quinque concurrere debent.*

Obseruare etiam debet talis clericus beneficiatus & erit sextum requisitum: ut si habet unum beneficium sicut cõtentus eo maxime quando sufficiens sibi esset, & potissime si curatum. Cum duo curata prohibitum sit simul haberi, & peccatum magnum sine dispensatione. imò per acceptationem secundi uacare dicitur primum ipso facto: & si contendat tenere utrumque: incurritur amissio utriusque: ut habetur in. c. de multa. de præben. intelligendo tamen cum limitationibus & fallentijs, de quibus ibi per scribentes. Quinimò nec duo simplicia de iure potest quis regulariter habere in titulũ: aut tenere: præterquã in casibus. vj. de quibus per gl. nota. xxj. distin. in summa. Primus, quando ecclesiæ sunt tenues, ita quòd una non sufficit ad sustentationem. x. q. ij. unio. Secundus, cum una pendet ab alia. c. eam te. de æta. & qualita. Tertius, propter raritatem clericorum. xxj. q. j. c. j. in fi. Quartus, si ecclesia est annexa præbendæ uel dignitati. dũmodo tunc faciat secundum quòd disponitur in. c. extirpandæ. §. qui uerò de præben. Quintus, si habeat unam intitulatam: & aliam commendatam. xxj. q. j. c. qui plures. Sextus, quando haberet quis illa ex dispensatione episcopi, uel eius superioris qui possit dispensare. c. sanctorum. lxx. distin. Ita habetur in. d. glo. summæ. xxj. distin. uel potest dici quando aliam doctrinam in hoc cum quæritur, & an plura beneficia possit licite quis habere: faciendo duas regulas: seu duas conclusiones: quas sumo ex dictis docto. in. c. fina. de clerici, non resi. Prima regula seu prima conclusio quòd in beneficijs

beneficijs requirentibus residentiam, pro ut requirunt omnia de iure communi, nisi statutum, uel consuetudo, aut priuilegium aliud inducat: non est locus pluralitati. Ratio huius conclusionis: quia cum requirant residentiam continuam, imò possibile autem sit unum & eundem in duobus diuersis locis simul & semel residere. c. quia non nulli, de præben. ergo, & c. Fallit ista conclusio nisi in talibus dispensaretur per habentem potestatem dispensandi dicto. c. sanctorum. lxx. dif. & quis dicatur habere potestatem hanc infra statim. Secunda conclusio in beneficijs simplicibus non requirentibus residentiam, putã ex statuto: consuetudine uel priuilegio: locus esse pluralitati. Ratio differentia inter ista, & illa quæ requirunt residentiam, de quibus supra quia in istis cessat ratio prohibitionis quam dixi in illis: & sic uidetur ex ista secunda cõclusionem, quòd possit consuetudo inducere ut non requiratur residentia in ecclesijs, quæ aliàs de iure requiritur: & per consequens facere pluralitatem licitã, quæ de iure sine ea esset illicita. Hęc tamen illatio non tenetur communiter ita generaliter, sed restringitur ad simplicia beneficia: ut circa illa possit consuetudo disponere: quantũ est circa residentiam: circa curata uerò non: ar. c. quia cum nulli, cum ibi notatis de præben. Ita dicit Ioan. de Imo. post Hosti. in dicto. c. fi. Vtrum autem ista talis consuetudo posito quòd ualeat de iure positiuo & excuset in foro contentioso, ut uigore eius non possint plurales cogi ad dimittendum, ualeat etiam de iure diuino uel naturali: ita quòd excusare habeat à peccato in foro penitentiãli huiusmodi plurales, & in hoc stat dubium: non enim ualet consequentiam concludendo est potens tollere residentiam in beneficio: posito quòd potes sit tollere in simplicibus

ut communiter tenetur: ergo est potens inducere pluralitatem in illis attētis rationibus quā plurimis & urgentibus ex quibus dicitur prohibita ipsa pluralitas: de quibus per doc. in. c. de multa, de præben. Per hanc enim prohibitionē, ut ibi dicitur, pauperibus clericis prouidē, animarum periculis subuenitur, materia dissolutionis tollitur, auariciā uicium submouetur, iuris dispositio obtēperanda, dispositis singula officia singulis conferenda. c. ad hæc, de præben. & ecclesiam unius debere esse sacerdotis. c. cum non ignores. eo. tit. & quemlibet in ea uocatione in qua uocatus est permanere debere. xxj. q. j. c. j. Quas rationes omnes adducit do. Ant. in dicto. c. de multa, in. j. q. circa tex. Item etiā attēto ex altera parte malo & damno quod sequitur ex tali contraria permissione pluralitatis. † Sequitur enim diminutio diuini cultus, cum unus solus loco pluriū constituitur, qui possent omnes deseruire. Sequitur etiā defraudatio ultramarum uoluntatum eorum qui contulerunt bona ecclesijs, & dotauerunt eas, ut certus ibi numerus deseruientū deo haberetur: uel unus saltem solus haberet ibi continuē seruire. Sequitur etiā inæqualitas, dum unus pluribus beneficijs abundat, alius autem ne unum quidem habere potest: datur etiā materia ambitioni: ut quis uidens se obtinere posse plura beneficia, quærat illa ad finē ut ditior euadat: uel ut splendide possit uiuere: uel ut euadere sic facilius possit ad affectionem episcopatus unius. Datur etiā materia dissolutionis quæ communiter sequitur ex abundantia: & multa alia proueniunt mala: ut experientia ipsa docet quotidiana. Quibus consideratis & alijs etiā rationibus quæ adducuntur multi & theologi, maximē & canonicistæ tenent non excusare saltem ita simpliciter

ut refert Archiepi. Floren. in sum. sua, in. iij. parte, de statibus, tit. viij. c. iij. ubi allegando Tho. in quolibetis multa adducit. Subdens ibi, quod de anno. M. ccc. xxxvij. episcopus Parisiēsis uolens scire quid tenendum in hoc fecit conuocationem omnium magistrorum ordinis prædicatorum Parisijs: & facta longa disputatione super huiusmodi pluralitate beneficiorum licita esset nec ne. Tandem fuit conclusum duo beneficia simul cum salute teneri non posse, dummodo unum ualeat xv. paruas libras: intelligendo de beneficijs etiā non curatis quæ scilicet sunt sufficientia ad uitam clerici: secundum conditionem eius statum, & quod huic terminationi consensit dictus episcopus & quidam do. Hug. Cardi. illius ordinis prædicatorum cum quibusdam alijs excellentissimis magistris, quos nominat ibi. † Quod post tres annos rursus renouata disputatione longiori: & solenniori fuit idem conclusum & determinatum per omnes: exceptis duobus, quorum unus mortuus paulo post apparuit deinde, & reuelauit se esse damnatum: & hoc inter alias causas propter opinionem illam contrariam quam tenuerat in disputatione illa. Recitat etiā idem do. Archiepis. ibi alios hoc idem affirmare, inter alios quendam do. Iacobum de Vitriaco cardinalem dicentem hæc uerba: quod habere plura beneficia, dummodo unum sit competens mortale est & damnabile. Refert etiā Grego. papam nonum compillatorem Decretalium: qui interrogatus utrum posset de plenitudine potestatis dispensare cum detentoribus plurium beneficiorum. Respondit, possum dispensare tantum à uexatione detentorium: quasi uolens dicere secundum eum, quod poterat ad finē ut non molestarentur detentores in foro contentioso, non autē in foro conscientię.

Ego autem in hoc passu tam dubio & tanti ponderis: & in quo agit de materia peccati sit mortale: & sic quodvis animam uel non mortale nolo precipitare sententiam: iuxta. c. ponderet. I. dist. in. ¶ Ut enim inquit beatus Tho. in quolibetis omnis quæstio in qua de peccato mortali agit, nisi expressè eius ueritas habeatur, periculose deciditur: quia error quo non creditur esse mortale quod mortale, non excusat à toto: licet fortè à tanto. Error uerò quo credit esse mortale, quod non est mortale, conscientiam ligat ad mortale: imò plus sola dubitatio qua inducitur quis ad hæsitandum quod illud sit mortale, quod reuera etiam non est, ¶ facit ut mortaliter peccet quis: attentando illud tale: postea quia ex hoc quòd attentat illud: sic in dubio constitutus sit mortale uel non: peccare dicitur mortaliter subiiciendo se ex hoc periculo & discrimini peccati mortalis: ita dicit ipse beatus Thomas in quolibeto. xj. secundum quòd ipsum refert præallegatus Archiepiscopus Florè. ubi supra. Maxime uerò periculosum dixerim in his in quibus sunt opinioniones & rationes probabiles hinc inde: p. quas meritò possit dici res ambigua: prout in quæstione nostra: in qua theologi theologis sunt contrarij: & canonistæ canonistis. Nec reperitur expressè terminata, cum in sacra scriptura non fiat de ea mentio: quamuis ex aliquibus autoritatibus scripturæ argumenta possint adduci: quæ tamen non dilucidam ueritatem ostendunt: & adeò dubia redditur, ut sit substitutabilis ad utranq; partem: & quam alias & bis uidi publicè disputari in hoc studio Ferrariensi. Dicam tamen opinionem quæ mihi alias uisa fuit legendo dictū. c. fina. de cleri. non residen. ubi doctores communiter hoc tangunt faciendo ibi & sequendo illam conclusionem

de qua supra quæ est communis: sed illam limitando tribus limitationibus: conclusio ergo sit ista. ¶ Non prohibetur quis de iure habere plura beneficia simplicia: si sunt talia quæ de consuetudine, statuto, uel priuilegio minimè requirant residentiam: & hoc non solum in foro contentioso: sed etiam in foro conscientie quantum ad Deum. Limitatur autem ista conclusio tripliciter: primo, ut procedat nisi unum ex illis pluribus simplicibus esset sufficiens: quia tunc non uideretur quòd possint duo retineri de iure sine dispensatione per notata in. c. conuerente, de cleri. non resi. & in. c. eam te, de eta. & quali. & fuit dictum originaliter Gos. & satis rationabile secundum Ioan. de Lignā. in dicto. c. fina. qui dicit hoc tenendum pro tutiori parte, quæcquid Innocen. uoluerit: cuius opinionem dicit Ioan. communiter seruari in. c. gratia, de rescri. lib. vj. dum uoluit ipse Inno. quòd indistinctè liceat siue sufficientia siue nō: nam hoc dictum per multos non recipitur: & ideo secundum Ioan. de Lignā. consilium est quòd cum dispensatione tunc obtineantur. Limitatur secundo nisi pluralitas multum excederet: ut quia sex, uel octo quis haberet: sed omnia simplicia: ¶ est enim talis multitudo canonibus inimica. c. cum iam dudum, de præben. ita etiam uult Ioan. de Imo. ibi post Innocentium. Limitatur tertio: & hoc secundum dominum Ant. in dicto. c. gratia. de rescrip. nisi habens plura illa beneficia nollet deservire per substitutum loco sui casu quo tenetur sic enim intelligo: quia tunc non uideretur quòd possit cum bona conscientia saltem redditus recipere. Saluo secundū eum nisi essent uala de exilia per ea quæ habentur in dicto. c. eam te. Et hæc conclusio cum prædictis limitationibus satis uideretur de mente moder. in dicto. c. fi. & per

quam reducuntur etiam satis opiniones ad con-
cordiam: & quæ conclusio uidetur posse redci
in breuioribus: ut dicatur quod. v. demum con-
currentibus possit quis de iure habere plura be-
neficia & non aliter: quod sint simplicia: quod
non requirant residentiam de iure communi
uel de consuetudine: quod unum solum uel alia
qua simul non sufficiant: quod non in magna hi-
mis quantitate: & quod deferuiatur per alium:
casu quo non exilia multum. Alias non uidetur,
quod possint haberi plura de iure communi si-
ne dispensatione. Vnum tamen addo & notabi-
le multum ad propositum: quod dictum ponit
Archiepiscopus Flo. in. iij. parte, de statibus, tit.
viij. c. iij. sub rubrica de fructibus bene. ubi po-
nit hæc uerba multum nota. digna. Quod quic-
quid sit de iure in foro contentioso, sufficere ui-
detur in foro consciētiae ad salutem animæ, etiā
in beneficijs quæ uidentur requirere residentiam
de iure. Si beneficiatus sua cura & impensis pro-
uidet quod ecclesia decenter officietur, & popu-
lus sufficienter regatur, & ipse beneficiatus sit
honestæ uitæ & honorum morum, ita ut sit ex-
plum bonum cæteris, & de prædictis certificet,
& interdum per se ad locū accedat: licet tutius
sit si per se ipsum continuè faciat ista: Hæc ille:
cui addo quod istud dictum fuit dictum uel de
quo fit mentio, in sum. confes. li. j. tit. vij. q. xxix.
Non tamen formaliter dicit ipse illa ultima uer-
ba, sed dicit dummodo per se diuinum officium
diligenter exoluat, & ministris secundum pos-
sibilitatem officij ministri sufficienter. De quo
etiam dicto fit mentio in sum. Pysana, in uerbo
clericus primo. §. si. Et pro quo dicto ad excusa-
tionem scilicet non residentium & deferuentium
per alios in ecclesia ut non peccent: satis etiam
uidetur facere consuetudo, quæ sic uidetur com-

munitur esse: & quam papa scit & tolerat arg. c.
cum iam dudum, de præben. Quid tamen tenen-
dum non affirmo ego aliter decisiuè: sed remitto
ad nota. plenius per doc. in dicto. c. fi. & in dicto
c. gratia, de rescrip. lib. vj. & in clemen. gratia. e.
tit. ubi latissimè per Car. & in. c. cum iam dudum,
de præben. & in. c. de multa, eo. tit. per glo. etiam
ordinariam & ibi scribentes in. c. dudum, el. ij.
de elec. & in. c. quia nonnulli, de cleri. non resi.
ubi per Hosti. & do. Ant. per Spec. in tit. de lega.
§. dicendum restat uersic. illud autem consueuit
quæri. & latissimè per do. Abb. Sicul. in repeti.
§. qui uerò, in. c. extirpandæ, de præben.

CAPVT XLVI.

*Beneficia plura an possint cum dispensatione licite
obtineri.*

Dispensare super beneficiorum pluralitate qui possint.

Papa super quibus beneficijs non dispensat.

Episcopus an dispense ad duo beneficia.

Dispensatio ad duo beneficia qualiter constare debeat.

Dispensatio ob publicam causam fieri debet.

Dispensationis diffinitio.

Dispensatio Papæ sine causa ad beneficia an ualeat.

Papæ nemo potest dicere, cur sic facis.

Sed hic restat dubium: an in illis casibus in
quibus plura beneficia non possunt de iure ob-
tineri, uel retineri, an ex dispensatione saltem
possint, ut sit maximè tutus in consciētia ille, qui sic
retinet: Ad quod dicendum quod certè sic, dummodo fiat
ab eo, qui habet autoritatē dispensandi & debito
modo. Quis autem possit dispensare, et qualiter de hoc
in. c. de multa, de præben. ubi concludit per do.
Ant. ibi post multas & uarias opinio. recitatas

- 2 †quòd super duobus simplicibus uel simplicibus & curato dispensare potest solus episcopus: ut nota. in. c. literas. de concess. præben. Idem in præben. duabus: uel canonicatibus duobus in diuersis ecclesijs. c. dudum. el. ij. de elec. Super duobus autem curatis, uel duobus personatibus, aut dignitatibus duabus: etiam non curatis solus Papa dispensat. Et idem ut solus dispenset super duabus præben. aut canonicatibus in eadem ecclesia. Solus etiam dispensat super magna multitudo in ultra duo secundum Anto. ex hoc uolentem † quòd episcopus non possit dispensare ut quis habeat ultra duo beneficia: cuius tamen contrarium in hoc tenet ibi do. Abb. Quia. c. quia in tantum, de præben. quod allegat do. Ant. ad hoc non probat hoc: imò potius opponit secundum eum. Nam non loquitur illud capitulum in dispensatione quæ fit ex causa: sed de ea quæ per ambitionem: ut patet ex processu ibi, quæ non potest dici dispensatio, sed dispensatio: & quia sequeretur dicit Abb. secundum hoc quod non posset episcopus cum una sublimi & literata persona quæ haberet duo beneficia, ex quibus non posset uiuere dispensare: ut posset habere unum aliud: quod est absurdum. Vt tamen ualeat dispensatio, & dicatur bene facta: requiritur quòd fiat ex causa ut notat Ioan. ibi in dicto. c. de multa, allegando beatum Tho. ij. q. lxxxvij. arti. xx. ubi loquitur de materia ista dispensationis: & qui beatus Tho. in effectu concludit ibi, quòd dispensatio non debet fieri propter bonum priuatum nec ob causam priuatam, sed publicam: & quæ causa potest esse triplex ut dicitur legitima, uidelicet propter necessitatem ecclesiæ, propter utilitatem eius, & propter euidentem prærogatiuam personæ: & ita etiam concludit ibi Abb. alias non dicit dispensatio: sed dissipatio.

† Est enim dispensatio, iuris communis relaxatio facta cum causa cognitione ab eo qui potestatem habet dispensandi. Ex hoc inferendo ad illud dubium: an ualeat dispensatio facta super huiusmodi à papa sine causa: in quo expressè tenet ibi Abb. quòd non quo ad deum: ut sit tutus in conscientia ille cum quo sic dispensatur sine causa: sicut in simili dicit glos. singularis in uolente cum quo dispensat papa sine causa: in. c. non est uoti de uoto, ut non sit tutus talis in conscientia: licet ualeat quo ad ecclesiam militantem & in foro cõtentioso: cum ipse sit super ius positiuum: † & nemo possit ei dicere cur ita facis. c. si papa. xl. distin. Circa quod licet possent allegari plura & plurima pro, & contra. Est enim articulus disputabilis, & ad utramque partem sustentabilis: & ita uidi disputari, & sustentari: omitto tamen breuitatis gratia. De materia simpliciter me remitto ad ibi nota. & in. c. cum ad monasterium. de statu mona. c. ueniens. de filijs presby. & ad glos. in. c. dudum. el. ij. de elec. & in. d. c. sanctorum. lxx. distinctio. & ibi ar. & j. q. j. c. nisi rigor. & in. c. arseliti. uerfi. de adultarijs. de iudic. Et hæc uolo sufficere quantum ad hoc sextum requisitum de pluralitate in beneficijs euitanda.

CAPVT XLVII.

REQUISITVM VII.

- ¶ *Animarum cura quatenus liget curatum.* 1
Beneficij acceptatio tacitam ducit obligationem. 2
Vigilantia circa curam animarum. 2
Animarum cura quanti ponderis. 3
Peccata populi comedentes. 4

5 *Animarum cura circa qua uersetur.*

6 *Praelatorum negligentia.*

Debet insuper & tenetur clericus beneficiatus maxime qui beneficium curatum habet cautus esse, & diligens circa curam animarum sibi subditarum: & commissarum. Cum ad hanc habendam obligatus sit non solum ex praeepto & ex dispositione legis canonicae & diuinae: sed etiam ex tacita quadam obligatione orta in acceptatione beneficii: ex hoc quod consensit habere illud quod sciebat, uel scire debebat habere annexum onus illud curae. arg. c. translatio de constituto. Ideo bene uidetur conuenire illi uerba illa Prouerborum. v. fili si sponderis amico tuo defixisti apud extraneum manum tuam: illaqueatus es uerbis oris tui & infra. Te ipsum ergo libera: festina: suscita amicum tuum: ne dederis somnum palpebris oculorum tuorum. Propterea habere debet continuo hanc obligationem ante oculos, suos ne obijciatur ei, quod dormiens fuerit aut dormitans: iuxta illud. Ecce non dormitabit neque dormiet qui custodit Israel. Nec mirum, quoniam ut inquit Bernardus. Neque dormitat neque dormit qui impugnat Israel. Sit ergo diligens, sollicitus & inuigilans ille qui huiusmodi curam suscepit animarum: ne ex defectu eius quod facere sibi incumbit, ex obligatione suscepti officii pereant animae sibi commissae: pro quibus rationem reddere habet ante tribunal Iesu Christi in ipso die ultimo iudicio. Secumque animaduertat qualis & quanti oneris sit ipsa cura animarum quam suscepit: cum dicatur ars artium, & scientia scientiarum. c. cum sit ars de aeta. & qualita. Insuper & consideret qualis ipse debeat esse qui caeteros regendos imò corrigendos suscepit. Qui enim

alios purgandi suscepit curam, necesse est ut ipse alijs purgator existat. Attendatque in primis & uires meretur suas, antequam curam animarum super humeros suos suscipiat, ex qua debitor ueniat: non solum de culpis suis, sed etiam de alienis, quorum suscepit si non debito se habebit modo. Qui enim delicta aliorum in se recipiunt corrigenda, non tam sui quam illorum etiam curam & respectum debent attendere: quia quorum sudoribus uiuunt, quorum pascuntur beneficijs continuae, dignum est ut ex culpis: & defectibus circa tales commissis plectantur, ac reneantur: & ideo Gregorius alibi. Qui de oblationibus fidelium uiuunt, quas illi pro peccatis suis obtulerunt, si comedunt & tacent: eorum proculdubio peccata comedunt: imò dicuntur illorum necatores, nec quasi credentes iudicium dei habendi sunt tales. Ita dicit textus in. c. qui oblationes. xij. quaestio. ij. Circa qua autem maxime consistere debeat ista diligentia sua. Dicendum est quod circa multa, maxime uero in celebrando & officinando debito modo & tempore: sicut presbyter in ministrandis sacramentis, communionem uidelicet & sacra unctione. Item in audiendis confessionibus, uisitandis infirmis, sepeliendis corporibus & huiusmodi per se uel per alios idoneos, casu quo per alios ista fieri non possint, & ita se honeste gerendo gubernandoque: ut nullus ex subditis malum ex eis sumere aliquod exemplum possit, neue aliquid ex negligentia ipsorum possit dici depernisse: alias enim sanguis talium sibi subditorum, id est animarum amissio sibi commissarum requiretur a deo de manibus eorum: sicut dicit textus ille tremendus in. c. irrefragabili. de officio ordinarij. & in capitulo cum ad monasterium. de statu monachorum. & in capitulo qualiter &

- 6 quando de accusa. † Sunt enim prelati teste Gregorio tot mortibus digni, quot ad suos subditos perditionis exempla transmittunt. Negligentia namque in prelati dicitur mortale peccatum iuxta glos. illam notabilem in. c. ea quæ. de offi. archid. Sicut etiam dicitur de dissimulatione in eis, ut sit peccatum mortale: ut est alia glos. notabilis in. c. clericum. de immuni. ecclesiæ. li. vj.

CAPVT XLVIII.
REQUISITVM VIII.

- 1 *Cura cleri qualis circa ecclesiam.*
Tutor utilitatē propriā pupillari præponere non debet.
- 2 *Prelato potius acquirētī sibi quā ecclesiæ imputatur.*
Acquisita de redditibus ecclesiæ prelati an possit sibi appropriare.
- 3 *Prelatus ad dilectionē ecclesiæ magis tenetur, quā consanguineorum.*
- 4 *Præscribi res ecclesiæ sinens tenetur de negligentia.*
- 5 *Negligentia redditū prelatum noxium.*

- 1 **S**ed † non sufficit beneficiato curato maxime habere curam circa personas subiectas ecclesiæ, nisi habeat etiam circa ipsam ecclesiam: & iura & beneficia ipsius: quam tenetur habere præcipuā, & quidem non minorem quā in suis proprijs patrimonialibus. Nō enim debet neque potest utilitatem suam propriam præponere utilitati ecclesiæ: sicut nec tutor utilitatē suam utilitati pupilli. l. tutor. §. j. ff. de admi. tuto. Ita dicit glos. notabi. in. c. quicumque. xij. q. iij. Et ideo uult illa glos. † quod si prelati negligit acquirere ecclesiæ suæ cum possit:

& maluit sibi acquirere sit quid imputandū ei: quam glo. ad hoc allegat Abb. pro notabi. in. c. ij. de pœnitent. cle. qui tex. etiam in dicto. c. ij. bene facit ad propositum: dum uult quod acquisita ex redditibus ecclesiæ non possit sibi appropriare, uel alteri, sed ecclesiæ tenetur acquirere. Et ideo sumunt ibi docto. Ioan. post Hostien. & alij quod tenetur prelati plus diligere ecclesiam suam, quā consanguineos uel alios quoscumque amicos: imò plus quā seipsum. Ex hoc inferendo ibi, quod non debet prelati procurare ut potius relinquatur sibi, quā ecclesiæ: de quo ut ibi. Sit ergo diligens ut non permitrat præscribi res ecclesiæ: † aliàs posset agi contra eum ad interesse per ecclesiam: licet enim contra ecclesiam præscribatur ex negligentia prelati: tenetur tamen prelati de hac negligentia sua, quo ad effectum etiam ut possit agi contra eum ad interesse. Ista est glos. notabi. in. c. placuit. el. ij. xvj. q. iij. in glos. in uerbo perueniat. in fi. quā allegat ad hoc Abbas pro singulari in. c. ij. de dona. & idem Abbas in. c. iij. de pigno. ubi plus dicit, quod idem si potuisset aliquis acquirere ecclesiæ, & non acquisi uisset, sed neglexisset: al legando ad hoc bonum text. cum glo. xij. q. iij. c. ij. Ad instar similiter tutoris, qui tenetur ad prædicta. C. arbitri. tute. l. quicumque. & ad idem bona glos. in. c. ea quæ. de officio archi. dum dicit ibi, † quod tenetur prelati non solum de laeta culpa & leui ad instar tutoris: sed etiam de negligentia ut ibi, cum etiam propter negligentiam remoueatur. c. j. de officio custo. cum alijs multis quæ allegat glos. illa ibi.

CAPVT XLIX.

1 *Bona ecclesiæ an possint alienari, & hypothece titulo obligari.*

- 2 Alienatio rerum ecclesie quibus permiffa casibus.
- 3 Alienationis rerum ecclesie forma.
- 4 Alienatio rei ecclesiastica in casu permisso sine forma non tenet.
- 5 Consuetudo nunquid tollere possit solemnitates alienationis bonorum ecclesie.
- 6 Bona ecclesie mobilia an possint alienari, & que non.
- 7 Calices & ornamenta ecclesie an possint obligari aut pigneri.

1 **C**Auere etiam debet t̄ ne res & bona ecclesie: maxime immobilia alienent: non enim possunt alienari neque hypothecæ titulo obligari: ut habetur in. c. nulli. de rebus ecclesiasticis non alienandis. & xij. q. ij. c. sine exceptione. & in. c. hoc ius. x. q. ij. nisi in casibus à iure concessis, & seruata forma à iure tradita. Qui autem sint casus à iure permiffi. glo. xij. q. ij. in summa enumerat. iij. t̄ Primus, causa necessitatis, ut si debitum urget. x. q. ij. c. hoc ius. Secundus, causa pietatis, ut pro redemptione captiuorum, uel propter alimenta pauperum. xij. q. ij. c. aurum. Tertius, causa utilitatis. e. sine exceptione. c. causa. vij. q. Quartus, causa commoditatis, uel maioris utilitatis. eadē. q. c. terrulas. Quibus posset addi alius, propter ecclesiam ædificandam, uel cymiterium ampliandum. d. c. aurum. Item alius de quo in. c. bonæ rei. ea. q. & alij etiam qui tamen omnes possent reduci ad dictos. iij. ut dicit præallegata glo. summe. t̄ Quæ autē sit forma alienationis rerum ecclesie: sunt bene opinioniones, nec bene potest dari certa regula cū oporteat q̄ sit uaria secundum uarietatem ecclesiarum: quia aut sunt episcopales: aut parochiales, aut monasteriorum uel aliarum. Colliguntur tamen omnes formæ in dicto

et hoc ius. & c. si quis episcopus. & xij. q. ij. c. placuit. & in. c. alienationes. c. abbatibus & c. sine exceptione. Et hic addendum, quod aded requiritur formam seruari: ut si fiat sine illa, sit nulla ipso iure etiam si fieret in casu licito permiffi: quia in aliquo ex illis præmissis: & hoc tenendum quicquid in contrarium uoluit glo. præallegata summe. xij. q. ij. & etiam Hostien. in summa eo. tit. quæ glo. communiter reprobat: ut de hoc habetur & nota. in. c. j. de restitu. in integrum. in glo. penul. ibi quæ tenet contra illam: & pro quo bonus text. in clemen. j. de rebus ecclesie non alienandis. & in. c. j. eo. tit. lib. vj. ubi requiruntur hæc duo copulatiue: & de quo etiā in. c. tua. de his quæ fiunt à prælato, ubi per Abbatē & in. c. cum apostolica. eo. tit. per do. Anto. qui nititur saluare ibi glo. illam contrariam. t̄ Vtrū tamen per consuetudinem possit detrahi solennitatibus prædictis: recurre ad notata per Ioan. And. in dicto. c. nulli. & in. c. j. de rebus ecclesie non alienandis. lib. vj. ubi Gemina. sentit quod sic: ponitur etiam in. c. j. de his quæ fiunt à prælato, ibi per abbatem. Et hæc loquendo ut dixi de bonis immobilibus ecclesie. t̄ In mobilibus enim non requiritur solennitas illa: non tamen ut possint ipsa mobilia ecclesie alienari sic indistincte, maxime ea quorum est usus necessarius in ecclesia, ut sunt calices, libri, & uestimenta sacerdotalia: talia enim non sine magna causa & rationabili, quia ex iustissima necessitate urgente alienari non possunt: ut habetur in capitulo primo. de pignoribus: imo uideretur, t̄ quod nec obligari possint uel pignori huiusmodi calices, & libri, & uestimenta: per illum text. in dicto. c. j. secundum unum intellectum, quem sequitur ibi Abbas & Ioannes de lign. & per quem text. dicunt posse teneri, quod licet clericus possit

fit obligare res ecclesiæ generaliter pro obseruatione contractus liciti. c. nulli. de rebus ecclesiæ non alie. per illum tex. à contrario: tamen hoc fallit in prædictis rebus calice, patena, & alijs de quibus in dicto. c. j. quod dictum tanquã fingulare est bene notandum.

CAPVT L.

- 1 **Bona ecclesiæ an possint locari, & usque ad quod tempus.**
- 2 **Locatio bonorum ecclesiæ ad septennium an requirat solemnitate.**
Venditio fructuum & reddituum ad modicum tempus sine solemnitate religiosi concessa.
- 3 **Clericus locare potest ad modicum tempus.**
Tempus modicum quanti temporis.
- 4 **Sacerdos locare operas suas num ualeat.**
- 5 **Locare fructus ecclesiæ pro uita sua nunquid rectori concessum.**
- 6 **Successor utrum teneatur stare contractui prædecessoris tempore nondum expleto.**
Heres locatoris an teneatur conductori ad interesse pro tempore quo colonus expellitur.
- 7 **Obligatio ecclesiarum pro alienis debitis quam incurrat pœnam, Et quid de mutuo. s.**
Debitum alienum in ecclesia quod dicendum.
- 8 **Cautela pro alienantibus ecclesias pro alienis debitis, ut euitent pœnam.**
- 9 **Pauline constitutiones circa alienationem rerum ecclesiæ. Emphyteuses ecclesiæ quanto tempore alienabiles & quando.**

Vtrum

Vtrum autem bona ecclesiæ etiã immobilia possint locari sub annuo censu, uel ad affectum cõcedi: tex. est quoddam sic, in. c. si. ne præla. u. i. su. ubi tex. & ita colligit ibi Ioan. de An. ex illo in primo suo notabili, quod rector ecclesiæ potest locare usq; ad septem an. omnes fructus, obuentiones, & redditus ecclesiæ suæ, etiam non interueniente autoritate alicuius superioris: ex hoc dicens ibi notabiliter posse colligi, quod locatio ad septennium non requirit solemnitate illam de qua supra, quæ, scilicet requiritur in perpetuis alienationibus: ita dicens posse & debere intelligi tex. in dicta clem. j. de rebus ecclesiæ non alie. quæ simpliciter permittit religiosi ueditionem fructuum & reddituum ad modicum tempus sine aliqua solemnitate, quod est nota dignum. Sed uideatur Bal. in. l. i. u. bemus nulli, in. ij. col. C. de sacrosanc. eccle. ubi dicit ipse quod potest clericus locare ad modicum tempus, & quod consuetudo interpretatur modicum tempus decem anno. licet Ioan. non uoluerit hoc firmare in dicta cle. j. Ponit etiam ibi notabilem quæstionem de rectore ecclesiæ qui locauit ad decem an. & primo anno recepit pensionem pro decem an. & allegat Archi. xij. q. ij. c. alienationes, ubi tenet quod non: licet nõ sequatur ipse simpliciter hoc: ut ibi per eum. Et tan possit sacerdos locare operas suas spirituales, de hoc in dicto. c. significatum, de præb. & in. c. ij. ne præla. u. i. su. per Inno. & in. c. illico, in glo. magna, de cler. non resi. lib. vj. Et ibi uidentium in. d. c. si. ne præla. u. i. su. An possit rector ecclesiæ pro toto tempore uitæ suæ locare fructus ecclesiæ suæ ibi enim glos. ij. in fi. uult notabiliter & sic: & ad hoc continue allegatur glos. illa pro notabili & ita tenet Fede. consi. l. j. & Hosti. in sum. de his quæ fi. à præla. §. fi. & sequitur do.

Abbas ibi. Pondera tamen quia ut etiam ibi dicit Ioan. de An. non uidetur hoc probare glo. illa licet ita allegetur: sed solum de tempore septem annorum, referendo eam ad tex. super quo posita est. Et quod pro toto tempore uitae non possit fieri, uidetur tex. in dicta cle. j. de rebus eccle. non alie. in uerbo eius: & hanc partem quod non possit teneri expressit Ioan. de Lig. in l. si filio. ff. sunt. ff. sol. mat. quasi in tali casu non possit dici facta locatio ista ad modicum tempus, ut requirit cle. illa imo potius censenda perpetua ar. l. j. ff. pro socio, & ideo concludit ibi, quod ut teneat talis locatio, necesse est quod interueniat solennitas consueta in perpetuis alienationibus: & ita teneo ego sic intelligendo glo. illam ut supra.

6 Et ibi etiam in dicto. c. fi. ponitur de successore, an teneatur stare contractui praedeccessoris de cedentis ante finitum tempus: sunt enim opiniones decem diuersae in hoc quas refert ibi do. Car. uidendum ibi per eum & alios scribentes: maxime do. Io. de An. qui late hoc prosequit ibi. Qui etiam ponit an in casibus in quibus successor in beneficio non teneatur stare colono, teneatur haeres locatoris conductori ad interesse, pro tempore quo colonus expellitur allegando Ioan. tenere quod non, nisi quatenus ad eum peruenit. Cautos etiam oportet esse clericos qui habent ecclesias sub se ut non obliget se & ecclesias pro alienis debitis: quia ipso facto incurrunt suspensionem ab administratione temporalium, & spiritualium: per tex. ad hoc notabilem in. c. ij. de soluti. & ibi uideatur do. Anto. qui dicit, quod alienum debitum potest dici omne illud quod non pertineret ad ecclesiam: licet ad praelatū etiam ipsum pertinere: ita quod ecclesia ad hoc non teneatur nec in hoc uerteretur eius utilitas uel necessitas quod dictum multum notant ibi moder. ex hoc inferen-

tes: quod si recipiat mutuum pro alio, uel etiam pro se, ita quod non ad utilitatem uel necessitatem ueniat conuertendum, incidit in poenam illam, nisi pro necessitate personae suae faceret: per ea quae habentur in. c. ij. de pig. & in. c. j. de solutio. per Abba. Quod perfectio est bene notandum: quia multi hanc poenam ignoranter incurrunt: sed uideatur ibi Io. de Lig. qui ponit cautelam circa hoc, qua mediante excusentur ab illa. Ceterum has & alias quaestiones similes multas cessare faciunt hodie constitutiones illae duae Paulinae aedictae a papa Paulo. ij. maxime una illa quae incipit ambiciosus, si tamen sic usu receptae sunt, & ut possint dici omnes astringere: per illas enim multum restricta fuit clericis facultas circa alienationes rerum ecclesiasticarum, necnon etiam circa obligationes hypotheticas & locatorias illarum ultra triennium, praeterquam in casibus a iure expressis. Item etiam circa infeudationes uel emphyteuses etiam ab antiquo concedi solitas, nisi fiant cum euidenti utilitate: imò etiam circa fructus & bona quae seruando seruari possunt: prohibendo haec sub poena annullationis ipsius actus ipso iure, necnon excommunicationis & priuationis ipso facto incurrendis: ut de his latius in illis. & ideo praecauendum ab huiusmodi, & diligens super his habenda consideratio a beneficiariis omnibus.

CAPVT LI.

Beneficiorum fructus & redditus qualiter dispensandi. Res ecclesiae ut communes & Deo oblate ad pios usus dispensandae. Bona ecclesiae non dicuntur propria rectoris, sed communia.

- 3 Rectores ecclesiarum quibus nominibus uocentur circa bona ecclesie.
- 4 Beneficiati an faciant fructus suos deductis expensis necessarijs. 7.
- 5 Donatio fructuum ecclesie an et quatenus permissa. 9.
- 6 Differentia qualis inter secularem et beneficiatum clericum quo ad dispensationem rerum ecclesie.
- 7 Testari de bonis ecclesie an concessum, et quibus.
- 8 Canonici an possint testari de bonis ex prebenda acquisitis.
- 9 Beneficiorum mali dispensatores carpuntur.
- 10 Donare turpibus personis de rebus ecclesie quando concessum.
- 11 Auaricia et prodigalitas in administratione rerum ecclesie reprobantur.
- 12 Increpatio in usurarios clericos.
- 13 Auarus etiam in orationibus aurum petit.
- 14 Furari quo casu permissum.
- 15 Misericordie opera quando obligent quemlibet.

Sed & considerationem quoque aliam ultra predictas oportet beneficiatum habere, uiz delicta, et circa fructus, & redditus beneficiorum fideliter dispensandos ut debent & renentur: non autem dissipandos ut plerique faciunt, & male: quia in damnationem anime sue. Non enim hoc credendum est, quod possint de illis disponere pro libito uoluntatis: quia non de illis qui sibi super sunt ultra uictum & uestitum. Illos enim uidetur, quod teneantur dispensare: & erogare in honestos & pios usus per iura multa, quae uidentur aperte eos ad hoc astringere. De quibus. xij. q. j. quasi per totum: maxime per

tex. in. c. res ecclesie, ubi tex. ad literam. Res ecclesie non quasi propria sed ut communes & domino oblatae, cum summo timore non aliter quam in pios usus sunt fideliter dispensande & ideo ibi glo. super uerbo propriae quod id solum clericorum est, quod probabili ratione consumunt. Et quod illud quod retinent ultra illud quod sibi sufficit, uolenter retinent: & allegat ad hoc bona iura: ad hoc omnia alia iura quae adducit Gratia, ad probandum, quod bona ecclesiarum non possunt dici propriae rectoris earum. sed communia: maxime. c. expedit ibi non enim propriae sed communes sunt ecclesie facultates. Item alia iura quae inducit ad ostendendum, quod non possint dici domini earum: sed potius in eis quidam quasi procuratores: ut dicit tex. in dicto. c. si priuatum, ibi, quorum procuracione quodammodo gerimus: & de dona. pastoralis, & in. §. j. xliij. q. j. ubi appellatur administratores: ibi utuntur enim rebus ecclesie non ut suis, sed ut sibi creditis ad dispensandum: uel etiam quidam quasi defensores: ut dicit tex. in. c. in canonibus. xvj. q. j. Ad idem iura quae euidenter uidentur probare, quod non faciant fructus suos, qui sibi super sunt deductis expensis sibi necessarijs, & quod quicquid ultra illos reperiuntur habere pauperum est: ut est tex. ad literam in. c. quoniam quicquid. xvj. q. j. & in c. apostolicos. xij. q. j. cum si. Item etiam iura quae dicunt eos debere esse contentos uictu & uestitu. c. clericus qui Christi, in fine. xij. q. j. & in. c. duo sunt genera Christianorum ubi uictu & uestitu contenti sint, & in. c. quia tua eadem causa vj. q. j. & quod superest elemosynam & c. & in dicto. c. expedit, ad hoc tex. in. §. j. xliij. dist. ibi, tibi o sacerdos de altari uiuere non luxuriari permittitur: per quae iura & alia ad hoc propositum multi & quam plurimi maxime auctoritatis te

nuerunt hoc quod predictum est: uidelicet, quod non faciunt beneficiari fructus suos qui superflui sunt de ductis sibi necessariis: inter quos Archi. in. c. statutum. §. afflorem, de rescrip. lib. vj. qui ad hoc ponderat illum tex. in uerbo de suo proprio, & adeo firmat, & inhæret huic opinioni Doctor iste: ut audeat dicere quod hæreticum sit tenere contrarium: & quod si quæ iura reperiunt, quæ uideantur uelle contrarium: intelligenda sunt omnia quo ad fidelem dispensationem & allegat. c. omnino. xxj. dist. & c. studeat. l. dist. & dicto. §. j. xliij. dist. Sentiunt etiam istam partem plures glo. iuris canonici glo. in. c. possessiones, de rebus eccliesiæ non alic. glo. in. c. peruenit, de fide. glo. in. c. cum olim, de rerum permuta. glo. in. c. fi. de pœni. cleri. glo. in. c. quia nos, de testa. & glo. in. c. res quæ. xj. q. j. dum uolunt ista glo. quod equiparentur beneficiati usufruarijs in fructibus beneficiorum: qui usufruarij non faciunt fructus suos ultra usum sibi necessarium. Istam partem, quod beneficiati non faciant fructus suos nisi pro necessitate sua & eorum qui seruiunt sibi:

5 † nec possint pro consequens donare nisi pauca aliqua pro remuneratione: sentit Innoc. in. c. indecorum, de æta. & qualita. Ioan. de Lig. in clemen. gratia, de rescrip. & idem etiam Ioan. de Fan. & Pet. de An. ibi & sequitur etiam Domi. in. c. presentis, ubi de hoc per eum de offi. ordi. libro vj.

6 Quasi secundum istam opinionem † in hoc differant clerici beneficiati à secularibus: quia ubi seculares ex rebus temporalibus quas possident possunt pro libito uoluntatis disponere etiam secundum deum: dummodo non in illicitos usus: nec auariciæ gratia: ut nota. per glo. in. c. duo sunt. xij. q. j. clerici non sic: quoniã illud quod superest tenentur ipsi dispensare in pios usus uel necessitates pauperum: tanquam

boni dispensatores uel administratores. In hoc tamen plus possunt in illis quam administratores: quia ubi administrator non potest donare, ipsi possunt donare: dummodo non immoderate & personis dignis & bene meritis. c. ceterum, de dona. cum similibus: & sic non est ueum dicere, quod in totum equiparentur usufructuarijs, neque in totum usufruarijs: uel administratoribus: aut procuratoribus. Sed sint quodam mixtum seu participium participans de natura singulorum secundum quod alias dicebam in hoc quæ uerba bene nota. Aduertendum tamen, quia licet conclusionem præmissam teneant & sequantur tot præfati & glos. & Doct. fundetur etiã tot iuribus & canonibus ut supra. propterea uidetur posse dici quod sit de iure uerior ac etiam magis communis doctorum & glossarum: Contraria tamen seruatur de consuetudine illa, scilicet quam tenet & firmat glo. illa ordinaria: & singularis: licet uulgatissima in. c. presentis, de offic. ordi. lib. vj. in uerbo reseruari: † quæ est 7 ut clericus beneficiatus faciat fructus beneficii suos statim quo collecti sunt, & per eum reconditi: & de eis possit disponere secundum uoluntatem suam, & donare moderate tamen donec uiuit: tanquam equiparetur usufructuario: & hoc quicumque ille sit, si uel talis qui sit simpliciter & personaliter beneficiatus: siue etiam habens beneficium cum administratione quo ad affectum, scilicet ut possit disponere in uita donec uiuit & sanus est: quo ad effectum uerò ante illis possit disponere post mortem: hoc est testari: putat glossa illa distinguendum inter prædictos beneficiatos simpliciter & personaliter: & beneficiatos cum administratione ut primi possint disponere in uita: idem & in morte: & sic testari de eis & legare prout uolunt.

Secundi uerò, uidelicet beneficiati cum admini-
stratione, non: quasi dicat illa glo. quòd compa-
rentur isti usufruario potius, quam usufructuario
quo ad dispositionem reddituum post mortem:
qui ut sicut ille non potest ita nec iste: ita conclu-
sione uult glos. illa licet per alia uerba in dicto
c. presentis. De cuius ueritate multum disputat
Domini. ibi & doc. omnes scribentes in. c. si. de
pœni. cleri. & maximè Io. de Ligna. ibi qui tã-
dem concludit quòd licet prædicta prima opi-
nio Archi. & sequacium, quòd non faciant fru-
ctus suos indistincte tanquam usufructuarij & in uita
& in morte sit uerior de iure: & illam tenent præ-
fati docto. tamen de consuetudine ecclesiæ ser-
uatur illa Ioan. de qua ibi in dicto. c. presentis,
quæ etiam fuit Hosti. & quam opin. dicit Pe. de
Ancha. tolerari posse etiam de iure per id quod
habetur in. c. si propter tua, de rescrip. lib. vi. &
in extrauaganti Ioã. quæ incipit suscepti & per
id quod Io. in regula nemo plus, lib. vi. satis etiã
probatur ex. c. unico, de cleri. non rescrip. lib. vi. per
Iocum à contrario. Quicquid tamen seruetur de
cõsuetudine prima ut dixi uidetur de iure uerior
per prædicta & alia multa quæ do. Abb. addu-
cit pro confirmatione eius in dicto. c. cum esses,
in repetitione ubi expressè improbat glos. illam
in. c. presentis, de offi. ordi. in eo quòd distinguit
inter clericum habentem administrationem &
non habentem: & quã dis. etiam improbat Pe. de
An. quia non probatur iure. Non enim uerum
est quod probetur per illud. c. requisisti, de testa. &
allegat: & quia nimis restringit. c. cū in officijs,
de testa. cum si. nec habere uidetur in se rationem:
ac etiam quia cõtra tex. in. c. relatum, el. ij. de tes-
ta. in pluribus ut nititur ipse ostendere ibi in di-
cto. c. cum esses, & in dicto. c. relatum tãdum quæ-
rit de canonicis, an possint ipsi testari de bonis

quæsitis ex præbendis ut alij reliquant quàm ec-
clesiæ: & cõcludit quòd non: & idem in alijs be-
nificiatis quicquid illi sint. Quicquid dicat glos.
uideatur tamen Domini. ibi super ipsa. qui di-
cit se putare illã bene loqui, intelligendo ipsam
sanè prout magistraliter locuta est tribus con-
currentibus: quòd non habeat administrationem,
quòd sit beneficium simplex, & quòd illud sibi
personaliter obuenerit: hoc est quòd tales fru-
ctus sint sibi concessi ratione stipendij: his enim
tribus concurrentibus potest testari secundum
eum. aliter autem non ex hoc inferens ad cano-
nicos ut non debeant posse testari nisi testarentur
de quot dist. & quia cum illa dentur pro sti-
pendio & labore personali, possunt & idem de
pecunijs quæsitis ex capellanijs eadem ratione:
ut ibi per eum latius. † Illud omnino tenendum
est etiam secundum prædictam glos. in dicto. c.
presentis ut non possint donare de fructibus be-
nificiorum nisi moderate: donet & personis di-
gnis & benemeritis: non ergo indistincte dona-
re possunt. Et in hoc potest dici eos differre à lai-
cis qui possunt: quia non magnum aliquid, aut
multum aliquid, imo nec modicum nisi dignis
& cætera. Quod est notandum contra prælatos
nimis profuse donantes, & expendentes & sine
distinctione personarum, nec pro loco: causa: &
tempore sic requirit perfecta liberalitas: iuxta
c. nõ satis. lxxxvj. distinctio. Non enim uidetur
quòd possint: imo peccent ut ibi, nõ solum quia
pauperibus subtrahunt quibus debentur. c. quo-
niam quicquid. xvj. q. j. unde aliter expendendõ
dicuntur eis subtrahere, & per consequens ra-
ptores pauperum, tãd etiam qui à turpibus perso-
nis aliquando tribuunt quod non debent: nec
possunt. c. qui uenatoribus. lxxxvj. distinctio. & c.
donare, uel in illicito usus: puta donando me-

retricius, expendo in conuiujs excessiue nimis, uel uestimentis, & ædificationibus superfluis ex ambitione uel superbia aut mundana pompa. Quod non debent, cum sacerdotibus de altari, & cætera. §. j. xliiij. distin. tales enim ultra quod peccant, & de peccato tenentur confiteri & orare: tenentur etiam ad restitutionem secundum Ray. & aliquos: de quo per Tho. secunda. ij. q. clxxxv. ubi de episcopis: & per eundem in quolibet suis, ubi de alijs clericis. & per Petrum de palu. in. iij. distin. xxiiij. ubi aliter ipse loquitur. Etiam de illis qui sic male recipiunt an teneantur ad restitutionem receptorum est dubium: tñam idẽ Ray. tenet quod sic in fornicarijs, & huiusmodi turpibus personis: nisi cum id daretur causa elemosynæ in necessitate talibus personis: & idem dicit de eo quod datur potentibus per fraudes & nimias importunitates, tenentur enim ipsi restituere secundum eum. Ipse autem dans si ob redimendã uexationem suam dedit nõ tenetur. c. dilectus. de simo. el. j. Et fuit tunc sit fienda posito quod sit fienda, dicendum quod illi qui dedit quando fit nõ turpiter dedit: aliàs auctoritate superioris conuertendũ est in utilitatem ecclesiæ, uel pauperibus erogandũ. arg. xvij. q. iij. si quis in atrio. de quo per Tho. secunda. ij. q. lxxij. & in sum. confes. lib. xx. q. xvij.

12. ¶ Cauendũ etiam est contra ab eisdem beneficiatis clericis ut sicut non debent esse profusi nimis in expendendo: ita nec tenentes nimis in retinendo: ex cupiditate. f. & auaricia. Non enim ut inquit text. in. c. aurũ. xij. q. ij. Aurũ habet ecclesia ut nõ seruet, sed ut erogat, & subueniat in necessitatibus: quid em̄ (ut sequitur ibi) opus est custodiri, quod non adiuuat. & tex. in. c. ibi seq. Gloria episcopi est pauperũ opibus prouidere. Ignominia sacerdotis est proprijs studere diuiti

ijs. Et ideo inter alia præcepta apostolicæ regulæ est, quod non ordinentur cupidi: quia tales a iusto facile deuiant: ut habetur primo ad Thimotheũ. iij. c. & habetur per Grati. xlvij. distin. per totum. Vbi maxime inuehitur contra clericos, ¶ qui propter auaritiã mutant ad usuram: & sectantur illã: ostendendo quomodo propter hoc solum possunt deponi: & degradari. c. j. & c. si quis. ea. distin. & tex. in. c. uirum. Virum catholicum & præcipuẽ domini sacerdotem sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate uiolari: dicente scriptura, post concupiscentias tuas ne eas. & in. c. ibi sequen. Bonorum auctori inhærere aliter non ualemus, nisi cupiditatem a nobis (quæ omnium malorum radix est) abscindamus. Videatur etiam ibi text. notabilissimus & menti mandandus contra auaros omnes in genere. in. c. sicut hi. xlvij. distinc. qui est text. originaliter Ambrosij super euangelio 102 annis, cuiusdã diuitis fructibus uberes ager attulit: ubi de auaro inter cætera dicuntur hæc uerba: quod semper in huius mente de accumulando cogitat semper aurum, semper argentum uidet, semper redditus computat: gratius aurũ inuictur quàm solem: ¶ quinimodò ipsius oratio & supplicatio ad deum aurum quærit. Et ibi quod non minus criminis est haberi tollere, quàm cū possis & abundas indigebis denegare. & infra loquendo ad auaros. Esurientium panis est quem detines: nudorum uestimentum quod tu recludis, miserorum redemptio pecunia quam recondis infirmorum solatia delicia quibus lasciuis. Tantorum te igitur scias inuauere bona, quantis posse præstare. Et ibi glossa notabilis in uerbo esurientium, quod diuites tenentur ad subueniendũ pauperibus: & indigebis tempore necessitatis: & adeo tenentur ad hoc

possint compelli non directo iudicio: sed denun-
tiano illos ecclesiæ qui non dant: quo casu ec-
clesia debet cogere: & pro hoc alia bona glo. in
e. exigunt. j. q. vij. & quod habetur & nota. in. c.
ad apostolicam. de simo. & xxij. q. v. Non uide-
tur hoc tamen quod dicit illa glo. in. c. sicut hij,
intelligendum in casu extremæ necessitatis: quo
casu omnia debent esse communia: ut est ibidem
text. cum gloss. in uerbo commune. & quo casu
intelligendum est illud quod ibi dicitur & supra
15 dixi: quod non minus est criminis & cetera: † &
in quo casu licitum est furari. c. discipulos. de con-
secra. distinc. v. & c. si quis per necessitatem. de
fur. & ubiq; glossa licet cessante necessitate re-
neatur ad restitutionem ei à quo accepit, secundum
Abbatem ibi. & in quo casu opera misericordie
sunt de precepto, & de necessitate salutis: sic enim
est intelligenda gloss. in. c. j. prima distinc. in uer-
16 inferre. dum dicit, † quod quilibet tenetur ad ope-
ra misericordie. Debet enim intelligi scilicet te-
pore necessitatis: & data facultate secundum
quod etiam exponit Ioan. de Fan. ibi alias om-
nes serè transgressores essent.

CAPVT LII.

REQUISITVM IX.

- 1 **C**lerici à negocijs secularibus an abstinere debeant,
& de quibus.
- 2 *Negotiatio quibus casibus illicita clericis.*
- 3 *Clericus negociator diues & gloriosus tanquam pestis
fugiendus.
Necessitatis causa permittuntur, quæ aliis non permit-
terentur.*

*Negotiatio quando concessa clericis, & quatenus, & 4
qualis.*

Monachis negotiatio quando non interdicta.

*Emptio, uenditio, conductio, locatio, & societas clericis 5
an & quando concessa.*

Lucrum ex cupiditate clericis prohibitum. 6

Clericis in minoribus non interdicta negotiatio. 7

EXpedit insuper & conueniens est: † ut cleri-
ci qui deo militanter dicuntur seruire in cle-
ricali ordine à negocijs secularibus se ab-
stineant: iuxta illud apostoli ad Corinthios. ij.
in principio nemo militas deo implicet se nego-
cijs secularibus. Maxime uero à certis à quibus
expressè prohibentur: de quibus in titu. ne cleri-
uel mona. secula. nego. se immi. per totum illud
titulum maxime in. c. j. & lxxxvij. dist. per totum,
& xxij. dist. c. his igitur. Inter que unum est nego-
ciatio quæ consistit in emendo & uendendo super
lucrandi gra. † Negotiatio enim licet de se licita
sit, ut notant docto. ibi super rubrica: potest
tamen reddi illicita ex causis quinque, uel ex sola
cupiditate: & sic ex auaricia quadam: uel ex tem-
pore: ut quia diebus etiam festiuis fieret: uel ex
loco: ut quia in loco inhonesto & suspecto: uel
alias inconuenienti, ut quia in ecclesia uel ex mo-
do: quia cum mendacis, deceptionibus & hu-
iusmodi uel ex persona: quia à clerico: uel reli-
giosa persona, ut in proposito nostro: quod enim
huiusmodi personis clericalibus, uel religiosis
sit prohibita negotiatio, patet ex. c. fornicari.
lxxxvij. distinc. ubi text. ad literam: & est text.
Augu. Fornicari hominibus semper non licet:
negociari uero aliquando licet, aliquando non.
Ante enim quam ecclesiasticus quis sit, licet ne-
gotiari: factu, iam non licet. Ad idem text. ibi in

- 3 c. negociatorem: ubi text. Hiero. † Negotiatorē clericum ex inope diuitem ex ignobili gloriosum factum tanquam pestem fugito. Ad hoc bonus tex. in. c. secundum institutu. ne cleri. uel mona. ubi prohibetur hoc eis sub interminatione anathematis: ne scilicet lucri causa negocietur & tex. in. c. fina. de uita & honesta. cleri. ubi habetur, quod si ter moniti non desistunt, perdunt priuilegium clericale. Quod tamen intelligendum, ut ibi per Ioan. de Imo. Non tamen prohibetur clericus necessitatis causa, ut acquirit sibi uictum & necessaria ex aliquo honesto artificio, ipsa necessaria sibi acquirere: ut dicit tex. in dicto. c. j. in fi. adducendo exemplum de sanctis Apostolis, quos legimus negociatos fuisse.
- 4 † Dummodo propter hoc non distrahatur a diuinis, & ab his quæ sibi incumbunt ex officio: per id quod habetur. xcj. distin. per totum: maxime in. c. clericus uictum. & in. c. nunquam. de cōsecra. distin. v. ubi hoc permittitur etiam monachis: & est pulcher text. Hinc est quod non prohibetur clericus recipere possessiones excolendas ad. iij. uel. v. partem: seu conducere eas pro certo precio conuenienti ad sustentationē suā & suorum: argu. dist. lxxv. c. ulti a contrario sensu illius dum hoc prohibetur ei ibi auaritiæ gratia: & ibi glos. hoc sentiens in uersic. auaritiæ causa: de quo dicendum ut in. d. c. secundum institutione ne cle. uel mona. & in. c. illico. de obli. ga. ad ratio. per Inno. & in. c. dilecti. de deci. ubi glos. † quod possunt conducere aliena: ubi propria sibi non sufficiunt. Potest etiam locare animalia, ut oues & boues & certum fructum: dū modo per contractum aliās licitum. Potest etiā emere rem, ut eam melioratam carius uēdat: uel aliquam rudem materiā, & ex ea aliquid fabricare: & inde lucrari: ut dicit glossa. xiiij. q. ij. in

sum. in fin. non enim tunc quæritur ex negotiatione, sed ex artificio: ut dicit Anto. in. c. j. in primo notabili. Ad hoc quod nota. in sum. confes. titulo. vij. q. xij. & titu. viij. q. ij. ad fi. & q. sequen. & quod notat Abbas Sicul. in dicto. c. secundum instituta, ubi expressè hoc tenet quod causa necessitatis: ita quod non principaliter propter lucrum licitū est clericis negociari, & lucrum exinde recipere. † Sine necessitate autē ex sola cupiditate ut efficiatur diues, tenet aperte quod non possit lucrum licitum facere, etiam ex opera sua: & allegat dictū. c. fornicari. & c. negociatorem. & d. c. j. Ira dicens intelligendam gloss. præallegatam. xiiij. q. ij. in summa. Et ibi pulchè per eum in ulti. colū. an hæc prohibitio comprehendat etiam clericos in minoribus solum: ubi tenet quod non, si non sint beneficiati: † non enim prohibentur ipsi secundum eum exercere negotiationem aliās licitam & honestam, quam possunt seculares: & idem uult idem Abbas in. c. sed nec. eo. tit. quod est bene notandū.

CAPVT LIII.

- 1 *Negotiationis triplex species.*
- 2 *Negotiatio ex artificio nunquid clericis permissa.*
- 3 *Artificium uile & sordidum clericis interdictum, secus si uile tantum.*
- 3 *Negotiatio emptionum & uenditionum cur periculosa & quando clericis noxia.*
- 4 *Negotiorum periculosorum quinque species.*
- 5 *Negotiatio mixta.*
- Tabernam uinariam exercere clerici nunquid ualeant.*

Sed de ista materia quæ negociatio sit prohibita clericis, & quæ permilla, uideatur plenius per doct. quam in aliquo alio loco maxime per Ioan. de Imola in. c. fina. de uita & honesta. cleri. ubi multum diffuse scribit super hoc referendo dicta docto. maxime Specul. qui hoc tangit in titulo de cleri. coniuga. uersi. sed quid dices: ex cuius uerbis uidelicet do. Ioan. de Lig. ibi. Sumo istam doctrinam circa hoc uidelicet cum quaritur an negociatio sit permilla clericis seu ecclesiasticis personis, uel non, aut quæ. Distinguendo & præmittendo tres species negociationis: quædam enim est negociatio quæ consistit principaliter in artificio. Exemplum, quando emitur materia putà charta: uel quid simile ut supra ut reducatur ad formam; quia ad librum: uel aliquid formale. Quædam quæ solū in negociando, & mercando: putà emendo, & uendendo nō mutata forma uel materia: & hæc est propria negociatio: ut dicit do. Anto. in. d. c. finali. Quædā mixta, quæ non consistit principaliter in emendo nec uendēdo, nec etiam principaliter in artificio, sed dependet ex utroque. Exemplum, cum emitur fundus: ut ex eo percipiendi ueniant fructus, & uendendi. Si quaritur de prima an sit permilla: dicendum quod sic ut apertè uult do. Anto. ibi in dicto. c. fina. allegando glo. præallega. xiiij. q. iij. in sum. & quod habetur in dicto. c. nunquā. † fallit nisi esset aliæ quod artificium uile & sordidum quod uellet exercere: putà exercitium tabernarij, uel macellatoris, uel aptandī pelles seu coria, uel mangonizandi pro mercede: ista enim sunt prohibita clericis. l. ij. C. de episco. & cleri. & d. l. munerū. §. si. ff. de mune. & hono. Dixi autem uile: & sordidum: quia secus si uile rātum, tamen aliās honestum nec sordidum. Exemplū, ut si uellet scribere

librum, uel facere retia: similia enim potest etiam clericus: imò etiā religiosus dicto. c. nunquam, dummodo ut supra dictum est: non negligatur diuinum officium. Si uerò quaritur de secunda quæ consistit in emendo, & uendendo forma uel materia non mutata: quæ ut dixi † propriè est negociatio: & in ista dicendum, quod licet sit permilla secularibus, clericis tamen est prohibita: per dictum. c. fornicari, & c. negociatorem. lxxxviij. distinc. & c. eiiciens, & c. quoniam non cognoui, eadem distinct. & pro hoc ratio: quia talis negociatio ut plurimum fit non sine mendacijs, periurijs, & fraudibus. Et ideo merito connumeratur inter negocia periculosa, & quæ sine peccato uix fieri possunt: de quibus per glo. in. c. qualis. xxv. distinc. & quæ dicuntur esse quinque, uidelicet mercatio, militia, procuratio, administratio, & cura rei familiaris. † Fallit in uno casu: in quo potest dici hæc etiam clericis permilla in casu uidelicet necessitatis pro sustentatione sua: & suorum: dummodo honestè fiat sine mendacio & periurijs prædictis: & cū moderato pretio: ad hoc dicto. c. quoniam non cognoui. Ita potest intelligi dictum Specul. in loco præallegato secundum Ioan. de Ligna. Si autem quaratur de tertiā specie uidelicet mixta: Exemplum, ut quia uelit clericus emere possessiones, ut exinde fructus habeat & ex illis pecunias quærat: & tunc propter talem mixturam cum artificio licita potest dici talis negociatio: etiā clerico ipsi: prout sentit do. Ant. in dicto. c. fina. & sequitur Ioan. de Ligna. arg. c. sacris, de sepul. Qui Ioan. de Ligna. dicit inter alia ibi hoc quod licet clericus prohibeatur ipse tabernam tenere & exercere, uel macellum: potest tamen domum quam haberet habitalem ad hoc locare: & allegat ea quæ habentur

& notantur in dicta. l. ij. C. de episco. & cleri. & in l. ancillarum. ff. de peti. hære. & c. significante, de appel. Et nota hanc doctrinam que uidetur bona. Et hæc de mercatione quæ fit gratia lucri.

CAPVT LIIII.

- 1 **C**lerici nunquid possint se curis & officijs secularibus immiscere.
- 2 Clerici possunt esse consilarij.
Iurisdicctio temporalis quando non prohibita clericis.
- 3 Aduocationis officium nunquid possit clericus exercere, & quando, & pro quibus ualeat patrocinari & coram quo. 4.
- 4 Clericus quando possit esse procurator.
- 5 Clericorū negociationes & uetitas artes exercētū poena.
- 6 Clericus an teneatur ad soluendam gabellam, & de quibus rebus.
- 7 Lucrum ex negociatione per clericum factum qualiter restituendum.
- 8 Clericus an possit esse tabellio, & quando.
- 9 Notarius factus monachus an possit notariatū exercere.
- 10 Clericus quam tutelam gerere ualeat.

DE alijs autem officijs secularibus & exercitijs: tunc est habere officium aliquod seculare in ciuitate: exercere officium procurationis, aduocationis, assessoris & huiusmodi: de hoc etiam aliquo modo ibi, & in c. ij. & c. sacerdotibus. c. sed nec, & c. clericis ne cleri. uel mona. & in c. penul. de ui. & hone. cleri. per quæ iura uidetur dicendum quod non. De quo uidetur omnino per Abba. in dicto. c. sed nec, ubi tenet expresse, quod non potest esse uicerex, nec

Iocumtenens potestatis secularis, nec habere ciuitatem sub sua cura, nec generaliter officium aliquod seculare per quod habeat ius generaliter secularibus reddere. Licet secundum eundem ibi non prohibeatur esse participalis officialis ad aliquod negocium. † Non etiam prohibetur secundum eum in dicto. c. clericis esse consiliarius: & eo casu quod sic consiliarius est, quomodo debeat respondere si queratur ab eo de poena imponenda: uidendum ibi per eundem & in c. in literis. de excels. præla. per glos. etiam ibi & per glos. in c. pessimam. xxij. q. ult. & in c. omnis. ij. distin. & potest recurri etiam in hoc ad id quod supra dictum fuit in. xiiij. requisi. imò nec prohibetur iurisdicctio temporalis, quando illa haberet ratione patrimonij: uel quia esset annexa dignitati quam haberet: ut ibi nota. † Aduocationis autem exercitium an possit habere: de hoc in c. clerici, & c. cū sacerdotis, de postu. ubi concluditur quod non coram iudice seculari si sit in sacris: uel etiam in minoribus, dummodo beneficiatus: talibus enim prohibita est aduocatio coram seculari, nisi in propria causa, uel pro ecclesia sua propria, uel pro coniunctis aut miserabilibus personis: uidetur tamen quod pro uno aliquo particulari amico suo, licet non sit de prædictis, possit aliquando: & hoc per dictum uocabile Innocen. quod semper allegatur in c. primo, de obliga. ad ratio. ubi quod iura prohibentia clericum esse procuratorem aduocatum, uel simile, debent intelligi quando generaliter uellet hæc officia exercere, secus si in una causa uel negocio uno. † Coram ecclesiastico uero uidetur quod possit, ut notat Io. in c. ij. ne cleri. uel mona. etiam pro secularibus personis per tex. ad hoc bonum in c. per uenerabilem qui filij sint legitimi. exceptis episcopis & etiam sacer-

dotibus: quibus uidetur interdictū: nisi in causa propria, & cætera ut supra. Intelligendo semper & in hoc casu: & in prædictis dummodo nõ negligatur, aliàs impediatur propter hoc officium diuinum. Et hoc quod dicit de aduocatione: potest etiam dici de procuratione: de quo specia-
 5 liter per Abb. in. c. j. ne cleri. uel mona. † ubi concludit ipse quòd possit: quando ex charitate ad hoc moueretur: ita quòd non principaliter propter lucrum uel pro se: aut aliquo amico particulari uel attinente suo. De quibus tamen dicendum ut plenius nota. per Moder. in iuribus
 6 præallegatis. De pœna autem clericorum exercitium negotiationes, artes & exercitia prohibita in casibus quibus dixi prohibita recurrendum similiter ad notata per Hosti. in sum. ne cleri. uel mona. §. fi. & in dicto. c. fi. de uita & hone. cleri. ubi concluditur, quòd ex hoc ipso perdit etiam priuilegium clericale quo ad illam negociationem uel exercitium illud: & etiam quo ad proprium patrimonium, si ter moniti non desistat: & hoc si est talis qui portet habitū: & ton-
 7 suram: si enim non portet, perdit omne priuilegium, totaliter: † imò portet habitum uel non portet: absq; alia monitione tenetur ad soluendam gabellam de his quæ reperiretur portare: præter quàm pro suo & suorum usu: sicut secularia alijs: ut nota. in dicto. c. fi. & probatur in c. quanquam, de censibus, lib. vj. & nota. in clemen. præfenti, eo. titu. per modernos ibi. Potest etiam præcipi à superiore eis, ne exercent sub
 8 pœna excommunicationis: ut habetur & nota. in dicto. c. Sed nec & c. clericis, ne cleri. uel mona. & si se nõ correxerint, possunt excommunicari, & subsequenter deponi ut ibi: † & ex hac
 9 pœna cum sit maxima, deprehenditur quòd huiusmodi exercitia prohibita eis exercendo pe-

cant mortaliter: & in foro pœnitentialem debet iniungi uel saltem consuli: ut ea quæ contra formam prædictam lucrati sunt, studeant pauperibus erogare. xiiij. q. v. qui habetis. Ita dicit Archiepi. Florent. in sum. sua, in. iij. parte, titu. viij. c. ij. in fi. De tabellionatu autem an censeatur
 9 permissus clericis: de hoc latè per Hosti. eo. titu. ne cler. uel mona. §. que sunt permissa, uerbo clericis etiam in sacris, ubi latè de hoc. De hoc etiã in dicto. c. sed nec, eo. tit. & in. c. quia præter, de elec. & de quo etiã in sum. Pyfa. in uerbo tabellio ubi ponitur cõclusio, † quòd si sunt in sacris,
 10 prohibitum est eis totaliter hoc officium tabellionatus: & idem si in minoribus tantum, dummodo sufficienter. c. clerici, de postu. adeò quòd poterunt compelli per subtractionem beneficiorum dimittere illud apostolicè postposito, dicto. c. sicut. Instrumenta autem quæ confecerunt
 11 antequàm interdiceretur, ualent secundū Innoc. post interdictionem autem non secundū Hostien. in secularibus negocijs confecta: sed in ecclesiasticis sic: secundum eum ubi supra. † Et
 12 de notario facto monacho an possit ipse aliquo modo, de hoc per Ioan. in. c. ut officium, de hære. lib. vj. ubi probatur quòd non nisi contra hæreticos. Gubernatores uerò aliarum personarum, putà tutores & curatores, uel factores: an
 possint existere: de hoc per glo. in. c. fina. lxxxvj. distin. ubi glo. de tutela, quòd possunt illam suscipere si uolunt: si est tutela legitima sibi delata à lege: † datiuam autem uel testamentariam
 non possunt nisi miserabilium personarum: de quo per scribentes in. c. sacerdotibus, eo. titu. ne cleri. uel mona. & generaliter de materia ista an liceat clericis secularia negocia tractare: per
 beatum Tho. secunda secundæ, quæst. clxxxvij. articu. iij.

DE PERFECTO CLERICO
CAPVT LV.
REQUISITVM X.

- 1 *Voluptates huius seculi alienae debent esse à clericis.*
- 2 *Venatio nunquid interdicitur clericis, & quae & quando.*
- 3 *Piscatorum nonnulli sancti, ex uenatoribus nullus.*
- 4 *Venatio est quadruplex.*
- 5 *Venatio etiam laicis quando damnabilis.*
- 6 *Venatio recreationis causa licita.*

Debent insuper & tenentur clerici non solum abstinere à negocijs secularibus, illis scilicet maxime de quibus supra: † sed etiam à uoluptatibus uanis huius seculi: ut de hoc est tex. clarus: totus moralis: & menti mandandus, in. c. his igitur. xxxij. dist. & est Isidori de ui. cleri. ubi sic habetur ad literam. His igitur lege patrum cauetur, ut à uulgari uita seclusi, à mundi uoluptatibus se abstineant. Non spectaculis. Non pompis intersint. Conuiuia publica fugiant. Priuata non tantum pudica: sed etiam sobria colant. Amorem pecuniæ quasi materiã cunctorum criminum fugiãt. Honoris gradum per ambitionem non recipiãt. Et multa alia ponuntur ibi in illo canone: quæ uideri possunt in eo, à quibus ostenditur clericos debere abstinere. Maxime uerò abstinere debent à certis alijs quibus: † quorum unum est uenatio: prohibentur enim clericis constitutis in sacris uenationes: ut habetur de cleri. uena. per totum: & in. c. primo, ne cleri. uel mona. & lxxxvj. dist. in. c. qui uenatorem ubi textus ille appellat artem illam nequissimam, & in. c. sequenti qui uenationibus, & ibi, an sit peccatum, & in. c. uident homines, quòd qui uidet uenatorem ad delectandum, uis

debit saluatorem & contristabitur. & in. c. Esau quòd de piscatoribus reperiuntur aliqui fuisse sancti, de uenatoribus nullus: maxime autem uideri potest de materia ista in. c. primo, de clericis percusso. ubi gloss. † distinguit quadruplicem speciem uenationis: oppressiuam, adulatoriam, arenariam, & psaltuosam. Primas tres dicit prohibitas: quartam uerò uidelicet, psaltuosam dicit permissam secularibus. Adde tu nisi ratione tēporis: ut quæ fieret in diebus festiuis tempore quo ad missam iri debet. lxxxvj. dist. c. an putatis: clericis autem non permittitur saltem indistincte: quia non illa quæ cum clamore etiam si causa recreationis: illa enim quæ quiete & sine clamore fit uidetur etiam ipsis non prohibita causa necessitatis, uel causa sanitatis, aut recreationis. Exceptis episcopis, presbyteris & diaconibus: qui uidentur prohibiti ab ea indistincte secundum glo. illam. Abbas tamen Sicul. aliter ibi tenet: nam quo ad laicos tenet ipse, † quòd etiam possit esse damnabilis in eis, quādo nimis ei dediti essent. Circa clericos uerò distinguit, quod aut sunt in sacris, & non possunt uti clamosa: licet alia sit nisi haberent redditus in uenatione: prout est in aliquibus locis. Si tamen & ipsi aliquando causa recreationis uterentur: non putat quòd multum peccarent per tex. illum in uerbo sepius: imò uidetur quòd etiam episcopo ex tali causa scilicet recreationis sit licitum secundum Archi. in dicto. c. qui uenatoribus & idē Hosti. ibi qui hoc tenet: quicquid in cōtrarium glo. in dicto. c. j. per illum tex. Ad quem potest respondēri, quod sic est restringendus, uidelicet nisi causa recreationis: aliàs necesse esset dicere, quod presbyteris, aut diaconibus liceret etiã ex tali causa cum de omnibus pariter loquat. Non obstante text. in c. j. xxxiij. dist. quia ille eps fuit damnatus ppter

alias culpas etiam, uidelicet quia incontinentia & negligens. Aut non sunt in sacris: & in hoc sunt opiniones Hosti. & Io. q̄ idem etiam in eis do. Ant. contra. do. Abbas cōcordat, q̄ aut portant tonfuram & habitū: & idem in eis ar. cle. ij. de uita & hone. cle. aut non, & tunc secus.

CAPVT LVI.

- 1 **¶** Aucupatio nunquid concessa clericis, Et quid de piscatione.
- 2 Venatio monachis omnimode prohibita. Canes quos liceat clericis alere in domo.
- 3 Aues rapaces uenationis gratia tenere an licitum ecclesiasticis.
- 4 Consuetudo uenandi saltem quo ad clericos an bona.

1 **E**st autem dare aliam etiam speciem uenationis, uidelicet illam quæ fit cum rete aucupando, uel piscando: & ista dicitur licita etiam clericis, dummodo non frequentent nimis. Quare autem magis ista inter alias rationes illa redditur: quia scilicet uenatio psaltuosa fit cum maiori abstractione & delectatione q̄ ista quia quando quis est in uenatione, non potest aliquid de diuinis cogitare: nō sic piscando, uel aucupando cum rete. Et hic addenda ea quæ habentur & notan. in cle. ne in agro. §. porro à uenationibus, de sta. mona. † ubi prohibetur monachis expressè uenatio, & ne eis interfint, & prohibetur eis indistinctè etiā recreationis gratia: imò etiam si haberent redditus in uenatione: quia debent facere per alios, & non per se fecundum doc. cōmuniter: & hac causa prohibet eis tenere canes uenaticos per se, uel per alios.

Non tamen ut dicit. ibi glo. in uersis. uenāti prohibiti censentur canes deputati ad custodiam: sicut nec brachetos causa recreationis: cui cōcordat Ange. in. l. usufructuarium uenari. ff. de usufructi. Vtrum † autem aucuperi cum aui-
bus accipitre, falcone, uel similibus liceat clericis. docto. non aperiunt ibi in dicto. c. ij. sed factis uidetur ille tex. probare quod non in constitutis in sacris: dum prohibet ille text. eos tenere accipitres, per quos aucupatio ipsa fit. arg. l. oratio. ff. de sponsa. quod dictum tenendo an possit similiter limitari, nisi tenerentur ad finem aucupandi solum recreationis gratia: ut supra dicitur de uenatione cogitandum esset. Est in super etiam cogitandum † an consuetudo quæ esset in contrarium in loco: quia communiter tenerentur & communiter uterentur ibi clerici uenatione: & aucupio excusaret eos: Hostiensis enim uidetur ibi in. d. c. ij. sentire quod non: quasi nutritiua peccati. ar. d. c. Esau, & quia preiudicialia ecclesiæ: ergo & cætera. c. fina. de consue. cū ibi notatis: de quo ut ibi in dicto. c. ij.

CAPVT LVII.

- 1 **¶** Captum in alieno, prohibente domino ingressum, an fiat capientis.
- 2 Capiens in alieno qua teneatur actione.
- 3 Captum in aucupio aut uenatione ad quem spectet.
- 4 Restitutio nunquid locum habeat in captis uenatione prohibita.
- 5 Domini terrarum uenationem prohibentes taxantur.
- 6 Furtum quando committat, qui contra prohibitionem uenatur.

1 **E**T quia incidimus in mentionem uenationis, & aucupij: † nunquid illud quod capiatur in alieno prohibente domino ne ingrediatur fiat capiētis: & si fiat, an debeat restitui: & si non debet restitui, an possit auferri ab eo. de hoc per glos. in l. diuus. ff. de ser. rusti. p̄dico. & in l. iij. §. planè per glos. ff. de acqui. re. domi. & plenius per Ioan. de An. in dicto. c. ij. de cleri. uena. secundum quem conclusio est quòd illud quod quis capit etiam in alieno, facit suum, nec tenetur restituere, licet ex eo actu quòd eo inuito ingressus sit, possit conueniri actione iniuriarum. † Istud uoluit glos. in dicto. §. planè. licet glo. in sti. de rerum diui. §. feræ, allegetur ad hoc in contrarium: sed Bart. in d. l. diuus dicit illam teneri: quia solum est prohibitus ingressus, non autem captura. Et ibi Ange. hoc etiam firmat: & dicit obtinuisse in ardua quæstione facti. Pro concordia tamen putat do. meus do. Florianus in dicta. l. diuus distinguì posse, an fructus fundi illius in quo me inuito ingressus est, consistat in uenatione: & procedat illa glos. contraria: an non, & tunc puta quam differentiã dicit probari ex l. uenationem. ff. de usuf. & l. item si fundi. §. aucupationem. ff. de usufruc. ubi text. notabilis probas quòd illud quod capitur ex uenatione uel aucupatione spectat ad usufructuarium.

2 Et unum postremo non omitto notandũ multum ad hoc propositum uenationis: quòd adeò illud quod capitur ex uenatione permittitur ut fiat capientis. d. §. feræ. in sti. de re. diui. cū simi. ut etiam si fieret prohibitio, & proclamata fierent in contrarium: nihilominus fiat suum, nec teneatur ad restitutionem qui ceperit. Ita dicit do. Anto. in. c. non est in potestate. de deci. dum inuehit ibi contra dominos terrarũ, qui faciunt statuta & proclamata, quòd nullus possit uena

† utel piscari: † non enim possunt hoc prohibere: quod naturali iure conceditur omnibus: & male faciunt prohibendo secũdum eum: nec ibi uenantes contra prohibitionem committunt furtum. Cauent tamen tales, ne pœnam incurrant de facto, sicut dicit ipse: & sicut cõtingit plerisque in comitatu Ferrariensi, in quo est talis prohibitio, & quàm mala & quàm dãnosa fuit multis tempore meo. † Hoc tamen ut non cõmittant furtum, nec male faciant capientes contra prohibitionem capiendo limitarem uerum nisi illa prohibitio fuisset facta de consensu eorum quorum interesset: ut quia populus totus consensisset, uel illi qui potuerunt obligare populum. Tunc enim tanquàm transgressor puniri posset ille qui caperet. arg. in sti. de rerum diuisio. §. feræ. igitur & quod habetur. ff. ne quid in loco publico per totum. Ita aliàs legendo illud. c. limitabam dictum illud do. Anto.

CAPVT LVIII.

REQUISITVM XI.

1 **C**lerici ab omni specie mali debent abstinere. 1
 2 Honestatem præ ceteris clerici habere debet in quatuor. 2
 3 Mentis qualitas per exteriora dignoscitur. 3
 4 Victus in clerico qualis. 4
 5 Cibaria clericorum. 5
 6 Epulones doleant aliter se sustentare non posse. 6
 7 Cibo preciosissimo sine uitio utitur sapiens. 7
 8 Iustitia in quibus consistat. 8
 9 Abstinerè in cibis qualiter debeant clerici. 9
 10 Nabuzardan principis coquorum allegoria. 10

- 8 *Venter crassus grossum sensum educat.*
Augustini uersus in coenaculo descripti.
- 9 *Scripturæ diuinæ cur in coenis ecclesiasticorum legantur, aut legi debeant.*

1 **D**Ebent deniq; sacerdotes dei non solum abstinere à prædictis sibi illicitis & minime cōueniētib; exercitijs: ut supra sed generaliter ab omni quocunq; malo: imò nō solum à malo: sed ab omni eo quod speciē mali uideatur habere, iuxta Apostoli præceptum: & quod habetur in. c. cum non solum à malo. de uita & hone. cleri. & merito quidem attendentis sui & status sui dignitate, excellētia ac perfectione: quæ tanta est, ut meritò hæc requirantur in eorum persona: ut enim inquit Leo papa & habetur in. c. omnium. xxxij. distinc. Omnium sacerdotum tam excellens est status, ut quæ in alijs membris uacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Nimirum ergo si deberent ipsi honestatem quandam maiorem quam alij in se habere: ac præferre in omnibus actibus ac gestibus suis, tã interioribus: quam exterioribus.

2 **M**aximè uerò enitī debent ut illam habeant & ostendāt in quatuor actibus exterioribus in habitu, in incesu, in cibo, & potu. In habitu, ut incedat in habitu conuenienti ordini clericali: & qui sit ipse habitus conueniens clericis: dictum fuit supra in primo requisito huius secundæ partis principalis huius secundi libri ubi etiam de tonsura. In incesu quoq; ut grauitate itineris mentis maturitatem ostēdat: in compositio enim corporis qualitatem indicat mentis. Vt inquit Augusti. & refert Grati. in. §. ultimo. xlj. distinc. adducēdo Salustium in Catilinario cum uellet Cathilinæ mirabilitatem describere, dum in-

quit ibi, cuius conscientia excitata curis uastabat mentem: & incesus eius modo citus modo tardus. † In cibo etiam ut non delicatè nimis ac sumptuosè delectetur uictum ducere: non etiam nimis strictè & austerè: sed imprimis nitatur cōformem se reddere moribus ac consuetudini eorum, quibus cum uitā ducit: ut pulchrè instruit Grati. xlj. distinc. per totum: maximè in. c. j. & §. fina. ubi inter alia habentur hæc uerba. Quisquis contemptis his quibuscum uiuit lautiora sibi uel austeriora quarit alimenta, aut intemperas est, aut superstitiosus: & ibi glo. j. arg. quòd quislibet conformare se debet cum socijs suis in cibo & potu: & allegat. c. quæ contra. viij. distinc. & c. illa. xij. dist. ubi etiam glof. de hoc. Non tamen ut cogantur illi qui diuites sunt & delicati pauperum cibis frui: sed utur tales consuetudine infirmitatis suæ, † doleant autem aliter se sustentare non posse. Seruent autem hoc, ut si utuntur superfluis istiusmodi diuites, dent e contra pauperibus: & inopibus necessaria: si pretiosis utuntur, dent ipsi diuites pauperibus uilia. Ira est text. in. c. non cogantur. xlj. distinc. Ad idem tex. ibidem notabilis in. c. delitiæ. ubi tex. delitiæ qualibet si absq; desiderio percipiatur, non officiant: ut enim dicitur in. c. ibi præcedenti. In omnibus rebus non earum usus, sed libido in culpa est: & ideo non ex earum natura quibus utimur, sed ex modo utēdi, & modo appetendi: uel probandus est: uel improbandus quod facimus: † fieri enim potest, ut sine aliquo uitio cupiditatis aut uoracitatis pretiosissimo cibo utatur sapiens, insipiens autem foedissimè gulæ flamma in uilissimum etiam cibum exarscat. ita habetur ad literam in. c. j. ea. distinc. & est Augusti. sancti in libro de uita christiana. Ad idem text. in. c. quod dicit dominus, ea. dist.

ubi ad literam. Non enim interest quid alimētorum sumas: dummodo cōgruas in generibus alimentorum his cum quibus uiuēdum tibi est. Non etiam quārum sumas multum interest: cū uideamus aliquorū stomachos maiori cibo indigere: aliorum uerò minori. Non enim in abstinentiā, nec in manducando consistit iustitia: sed in equanimitate tolerādi inopiam, ubi opus est: nec econtra corrumpendi se per abundantiam ubi ipsa abūdātia habetur, ut sciat quis & abūda dare, & carere: iuxta illud Apostoli: Scio & habere, scio & abundare: ubiq; & in omnibus imbutus sum: & satiari, & esurire, & abūda dare: omnia possum in eo qui me confortat. Ita habetur in .d. c. quod dicit dominus & sunt uerba Augusti in lib. quāstionum euangelij. De qua materia † qualiter scilicet abstinere se debent clerici in cibis eorum, recurrendum ad nota. per Grati. xliiij. distin. per totum: ubi admonentur euitare cōmessationes, & nimiam comestionem: iuxta illud Apostoli: non in comessationibus, non in ebrietatibus, & cætera. Ventris enim ingluuias ad luxuriam prouocat. & omne opus bonum dissoluit. unde ueter & genitalia sibi sunt conuicina: ut ex uicinitate membrorum collatio intelligatur uiciorum. Ita habetur ibi in .s. j. ubi exemplum subditur de † Nabuzardā principe coquorum: qui muros Hierusalem destruxisse fertur: quia uenter cui multitudo coquorū deseruit: ædificia uirtutum ad solum redigit. Et quia sacerdoti de altari quidem permittitur ut uiuat, non autē ut luxurietur. Vnde Hiero. Tibi o sacerdos de altari uiuere non luxuriari permittitur. Et quia etiam † uenter pinguis (teste eodem Hieronymo) grossum sensum generat. Cū tamen sacerdotalis sensus uigil semper debeat esse & tenuis: ut in .s. si ergo. ea. dist. Et ideo ad

monentur ibi, ut euitent conuiuia: nisi quæ fierent ex charitate: in quibus seruētur illi duo uerfus Augustini, quos tenebat publicè descriptos in cenaculo.

Si quis amat dictis absentum rodere uitam,

Hanc mensam indignam nouerit esse sibi.

Et ideo ad hoc precauendū inductum est: † ut in conuiujs ecclesiasticorū legātur continuē: (dū sunt in actu comedendi) diuinæ scripturæ. Per hoc enim animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non necessariae prohibentur. Ita mādatur in .c. pro reuerentia. ea. dist. Debent etiam ut ibi subditur in .c. non liceat quod ibi sequitur, non nisi hymno dicto incipere comestionem: & ea finita gratias auctori referre.

CAPVT LIX.

† Clericus an in totum debeat esse abstemius.

Ebrietas, crapula et uinolētia pñitiosissima sunt clericis.

Ebriorum clericorum poena.

Tabernas frequentare ecclesiasticis interdictum.

Ebrietas an semper sit mortale peccatum.

Bibere in prandio quot uices debeant clerici.

Bibere fortiter cur permissum in æstate.

Abstinens dicitur etiam ille qui bene comedit.

Ebrietatis incommoda.

Debet quoq; esse sobrius non solū in cibo ut supra: sed etiā in potu. † Nō em̄ uinolentus debet esse: sed abstiniens à uino ut dicitur in .s. j. xxxv. distinctio. ubi text. ad literam quòd ministri templi prohibentur uinum bibere, ne ebrietate grauentur corda eorum: ut sensus eorum uigeat semper & tenuis sit: & quia uenter mero exestuans facile despumat in

libidinem. Ita dicit ibi Grati. quod comprobatur nititur per plura capitula ibi sequentia: maxima per. c. fin. ubi textus formalis. † Ante omnia à clericis uitetur ebrietas, quæ omnium uitiorum fomes est & nutritrix. Et ibi qua poena puniebatur olim clericus uinolentus: de qua hodie habetur in. c. à crapula. de uita & honesta. cleric. ubi quod ex hoc potest ab officio & beneficio suspendi, si monitus non se corrigat. Et ibi etiam in. c. non oportet. ea. distin. fit prohibitio ne clericus aliquis quicumque tabernis intrat nisi necessitatis causa: aliàs si monitus non desistat, deponatur. † Quod est notandum contra clericos delectantes bibere in tabernis, ut ex hoc possint deponi si moniti non desistant. Et de ebrietate an & quando sit peccatum mortale: notatur per docto. in dicto. c. à crapula. de u. & honesta. cleric. Non enim semper est peccatum mortale secundum glos. in. §. hinc etiam. xxv. distinc. Et ibi an & quando ebrietas sit mortale peccatum: non enim uidetur quod sit mortale semper: ut est glo. in. §. hinc etiam. xxij. distinc. in uerb. clericus. Sed tunc mortale dici potest, quando assidua nimis & etiam studiosa: uel si ex contemptu: uel ex ingurgitatione processerit: ut uult glos. in dicto. §. hinc etiam. in uerbo accipit. & notatur per Ioan. de Imo. & scribentes in. d. c. à crapula. Et ibi Abbas, † qui monet quoties debeant clerici bibere in prandio: non enim debent nisi ter secundum eum: qui allegat ad hoc text. in. c. quando. xliij. dist. quod tamen dicit se intelligere: nisi appetitus ultra exigeret: & hic ad do glos. in. c. his igitur. xxij. distinc. quæ dicit, quod quotidie clerici esurire debent & esse cum uentre uacuo: & allegat. c. sint tibi. de consecra. distin. v. Quod dictum ego non teneo: imò uolo quod possint & bene comedere, & bene bibere, maxime

maximè pro tempore & persona. Pro tempore, ut quia sit tempus æstatis: † quo tempore permititur fortiter bibere, ne anima habitet in sicco. Pro persona, ut quia sunt Angli, Normani, uel Poloni: uel similes: ad hoc glo. una singularis in c. Moyses. xxxij. q. ij. in glo. in in uer. sicco, dū dicit argumentum pro Polonis, & Normannis: ut possint fortiter bibere, ne anima habitet in sicco: & pro hoc etiam ratio, quia non minus possunt dici abstinentes illi qui bene comedunt & bene bibunt. † Cum abstinens dicatur etiam ille, qui bene comedit tex. est cum glo. in. c. cōuiuia. xliij. dist. Sicut continens dicitur qui bene cognoscit uxorem suam: ut dicit ibi glo. & tex. notabilis. in. c. Nicena. xxxij. di. Et generaliter de ebrietate quot malos effectus generat & pducit, ad detestationem eius ut euitetur: uidendum per docto. in. d. c. à crapula, ubi ponit Pe. de An. quandam auctoritatem August. sic dicentis. † Ebrietas aufert memoriam: dissipat sensum: confundit intellectum: balbutit linguam: corrumpit sanguinem: & omnia membra debilitans facit corpus contremiscere. Et ibi Hostien. dans uersum.
Vina bibas parcè, docet hoc non Loth patriarcha.

CAPVT LX.

REQUISITVM XII.

Clericorum prudentia circa loquelam.
Oculorum impudicitia.
Honestatem per omnia corporis membra quomodo seruare debeant clerici.
Corona rasa in uertice clericorum à quo tempore instituta.

IN uerbis † etiam ac silètio debet esse cautus, & prudens: ut nec tacenda proferat: nec proferenda reticescat. Nam sicut incauta locutio

in errorem plarunq; trahit hominem. Ita indiscretum etiam plarunq; silentium: debet erago ubi expedit loqui, & rursus ubi expedit tacere: & tunc cum se ad loquendum præparat: cum quanta discretione ac cautelæ studio loquatur attendere: & alia præcepta circa hoc seruare: quæ pulchre tradit tex. in. c. sit rector. xliij. dif. qui est Grego. in. xv. pastoral. sui. In aspectu quoq; oculorū iubetur esse modestus: ut enim inquit tex. in. c. sedulo. xxxij. dif. qui est Augustin. in lib. de fide Christiana. Non solū tactu, & affectu, sed aspectu quoq; appetitur feminarum concupiscencia. Nec dicatis uos habere animos pudicos: qui oculos habetis impudicos: quia impudicus oculus, impudici cordis est nuncius. Ad idem. c. qui uiderit mulierem. ea. causa & quæst. Et ut breuiter concludatur debent clerici boni in omnibus corporis sensibus, qui sunt quinque, unde uersus. *Visus, et auditus, gustus, tactusq; odoratus.*

In omni membro corporis sui, in omni deniq; signo, gestu actusq; suo: quandam honestatem: puritatemq; præ se ferre: ut singulariter ostendit Specu. in suo aureo repertorio sub rubrica de ui, & ho. cle. ubi probat per canones ad hoc expressos † quod in omnibus sui corporis membris à uertice capitis usq; ad plantam pedis debent honestatem ostendere. In uertice quidem capitis portando clericam: in capillis capitis portando tonsuram: hoc est eos tonsos in modum coronæ ut supra, in. j. requisiti. In oculis, ut non uagi oculis: in ore, ut non effreni lingua: & sic deinceps discurrendo per omnia membra usque ad pedis plantam: ut sic bene sancteq; uiuendo, & exemplum de se alijs præbendo, boni merito appellari possint reges: id est se & alios in uirtutibus regentes: & sic in deo regnum habere: quod designat corona in capite eorum: † quam ab instituta

tionem Romanæ ecclesiæ institutum est, ut porrent in signum regni illius futuri: quod in Christo expectat: ut dicit tex. ille notabilis in. c. duo sunt genera. xij. q. j. qui est tex. Hiero. ad quendā suum. Atque etiam ut sic uiuendo mereantur in hac temporalis uita habere ac retinere priuilegia omnia clericalia: omnesq; immunitates ecclesiasticas. Quæ priuilegia & quas immunitates mens esset enumerare, ut eo magis incederentur ad hæc. Sed quia in logum nimis excresceret tractatus: idcirco facio hic finem: & ommissa refero in alio opusculo, quod intendo post istud facere: intitulandū de priuilegijs: & immunitatibus clericorum, & quot ac quibus amittantur modis.

EPILOGVS.

Hæc igitur pauca attigisse sufficiat pro expeditione & complemento præsentis huius assumpti tractatus intitulati ut supra, De uero & perfecto clerico quæ & quot concurrere oporteat in eo. In quo si quid boni dictum aut annotatum est, ex quo utilitas præsentibus & posteris aliqua proueniat: illud diuinæ gratiæ attribuendū totum: à qua & ex qua omnis scientia, & sufficientia humana. Si quid uero minus perfectè tactum reperietur: quod non dubito reperiendum esse inter tot tamq; uaria & tam multa simul ac accumulata dicta. Illud non tam inscientiæ ac imperitiæ autoris, quàm etiam distractionibus & occupationibus alijs suis adscribendum erit: maxime circa studiū lectionum quotidianarum: quibus cōtinuis dum hæc ab eo dictabantur, occupatus existat. Laus Deo clementissimo.

INDEX
IN LIBROS ALBERTI
Trotij Ferrariensis De ue-
ro & perfecto cle-
rico.

- A**bbatissa dicitur diaconissa. libro. ij. cap. iij. nu-
mero. 7. facie. 52.
Absoluerè ab homicidio qui possint. lib. ij. cap. xxvj. nu-
mero. ii. fa. 124.
Abstinerè in cibis qualiter debeant clerici. lib. ij. ca. lvij.
nume. 6. fa. 238.
Abstimens dicitur etiam ille qui bene comedit. lib. ij. cap.
lix. nu. 6. fa. 241.
Abundantia mater est dissolutionis. lib. ij. cap. xlvi. nume-
ro. 7. fa. 194.
Acolytus quid exercere habeat in ecclesia. lib. j. ca. xix.
nume. 10. fa. 33.
Acquisita de redditibus ecclesie prelati an possit sibi
appropriare. lib. ij. cap. xlviij. nu. 2. fa. 203.
Aduocatos & assessores quæ causæ reddant irregulares.
lib. ij. cap. xxij. nu. 4. fa. 107.
Aduocationis officium nunquid possit clericus exercere,
& quando, & pro quibus ualeat patrocinari, & cõ-
ram quo. lib. ij. cap. liij. nu. 3. & 4. fa. 227.
Aetas legitima ad suscipiendos ordines quæ sit. lib. ij. cap.
xviij. nu. j. fa. 33.
Aetas qualis in beneficiandis requisita. lib. ij. cap. xvij.

I N D E X.

- nume. j. fa. 93.
 Aetatem in quibus supplicat uiripotencia uel malicia. li. bro. ij. cap. xix. nu. 5. fa. 92.
 Aetatem à iure statutam nec scientia nec mores suppleat. lib. ij. cap. xvij. nu. 5. fa. 87.
 Alienatio rerum ecclesiae quibus permissa casibus. lib. ij. cap. xlix. nu. 2. fa. 206.
 Alienationis rerum ecclesiae forma. lib. ij. cap. xlix. numero. 3. fa. 206.
 Alienatio rei ecclesiasticae in casu permissio sine forma non tenet. lib. ij. cap. xlix. nu. 4. fa. 207.
 Anima cunctis rebus preciosior. li. ij. ca. xxiiij. nu. 8. fa. 112.
 Animarum cura quatenus liget curatum. lib. ij. ca. xlvij. nume. 1. fa. 202.
 Animarum cura quanti ponderis. lib. ij. cap. xlvij. numero. 3. fa. 202.
 Animarum cura circa quae uersetur. lib. ij. cap. xlvij. numero. 5. fa. 203.
 Antistites quare dictus. lib. j. cap. xiiij. sub nu. 2. fa. 23.
 Apostasia ab obedientia simplici quam labem contrahat. lib. ij. cap. xxx. nu. 5. fa. 133.
 Apostasia ab ordine clericatus quae fit. li. ij. cap. xxx. numero. 5. fa. 133.
 Apostata nunquid dicendus, qui de stricta ad laxiorem transit regulam. lib. ij. cap. xxx. nu. 3. fa. 132.
 Apostate in clericatus officium non assumendi. lib. ij. ca. xxx. nu. 1. fa. 131.
 Apostasiae diffinitio et diuisio. lib. ij. ca. xxx. nu. 1. fa. 131.
 Apostoli qualiter in locis ministeria dispensabant. lib. j. cap. xvij. nu. 5. fa. 27.

I N D E X.

- Archiepiscopus et Metropolitanus idem. lib. j. cap. xiiij. sub nu. 4. fa. 23.
 Archiflamines qui. lib. j. cap. xvij. nu. 7. fa. 29.
 Artificium uile et sordidum clericis interdictum, secus si uile tantum. lib. ij. cap. liij. nu. 2. fa. 224.
 Ascripticij nunquid seruorum subeunt conditionem ut nolente domino possint ordinari. libro. ij. capite. v. numero. j. fa. 56.
 Assertioni uel iuramento illius qui dicit se defendendo occidisse an standum. lib. ij. cap. xxiiij. nu. 12. fa. 114.
 Attentio qualis et quanta in oratione requisita. lib. ij. ca. xliij. nume. 11. fa. 185.
 Auaritia et prodigalitas in administratione rerum ecclesiae reprobantur. lib. ij. cap. l. nu. 12. fa. 218.
 Auarus etiam in orationibus aurum petit. lib. ij. cap. l. nume. 14. fa. 219.
 Occupatio nunquid concessa clericis, Et quid de piscatione. lib. ij. cap. lvj. nu. 1. fa. 232.
 Aues rapaces uenationis gracia tenere an licitum ecclesiasticis. lib. ij. cap. lvj. nu. 3. fa. 233.
 Augustini uersus in coenaculo descripti. lib. ij. cap. lvij. nume. 8. fa. 239.
 Augustini dictum de familia gubernatione. lib. ij. ca. xv. nu. 3. fa. 80.

Baptizatus non rite, si ordinetur, an recipiat characterem. lib. ij. cap. xiiij. nu. 2. fa. 76.
 Baptizari uolens in mortis articulo et non habes baptizatorem, an referendus in numerum christianorum. lib. ij. cap. xiiij. nu. 4. fa. 77.

I N D E X.

- Baptismum qui distulit an ad ordines admittendus. lib. ij. cap. xiiij. nu. 5. fā. 77.
- Beneficia regularia qualem aetatem requirant in eorum presertis. lib. ij. cap. xix. nu. 1. & 2. fā. 90.
- Beneficia ecclesie nō solum precio uel precibus querere prohibitum est, sed etiam simpliciter appetere. lib. ij. cap. xxxij. nu. 12. fā. 143.
- Beneficia plura uni digno potius cōmittenda, quā pluribus indignis. lib. ij. cap. xxxvij. nu. 6. fā. 159.
- Beneficia plura ut quis habeat quinq; concurrere debēt. lib. ij. cap. xlv. nu. 13. fā. 193.
- Beneficia simplicia non requirunt residentiam. lib. ij. ca. xliij. nu. 3. fā. 190.
- Beneficia plura curata uni quantumcunq; etiam exercitatio non committenda. lib. ij. cap. xv. nu. 4. fā. 81.
- Beneficia plura an possint cum dispensatione licite obtineri. lib. ij. cap. xlvj. nu. 1. fā. 199.
- Beneficia plura curata an licitum sit & possit quis habere. lib. ij. cap. xlv. nu. 1. & 3. fā. 192.
- Beneficia plura in titulum teneri qñ possint, Et quae concurrere debeāt. li. ij. ca. xlv. nu. 2. & 11. fā. 192. & 197.
- Beneficiati an faciant fructus suos deductis expensis necessarijs. lib. ij. cap. l. nu. 4. fā. 213.
- Beneficiatus ordinatus ad minores nunquid teneatur de horis dicendis. lib. ij. cap. xliij. nu. 1. & 6. fā. 180.
- Beneficij acceptatio tacitam ducit obligationem. lib. ij. ca. xlvij. nu. 1. fā. 202.
- Beneficij fructus in malos usus consumens obligatur ad restitutionem & peccat. lib. ij. cap. xli. nu. 6. fā. 176.
- Beneficia clericis ad quid data. lib. ij. cap. xli. nu. 7. fā. 177.

I N D E X.

- Beneficium habens an possit compelli ad horas dicendas & officium. lib. ij. cap. xli. nu. 8. fā. 177.
- Beneficium amouendum clerico officium non dicenti. lib. ij. cap. xli. nu. 8. fā. 177.
- Beneficium homicidae an possit impetrari ante sententiam de homicidio. lib. ij. cap. xxv. nu. 9. fā. 123.
- Beneficium qualiter obtinendum. lib. ij. cap. xliij. nu. 1. & 2. fā. 187.
- Beneficiorum mali dispensatores carpuntur. lib. ij. cap. l. nu. 10. fā. 217.
- Beneficiorum fructus & redditus qualiter dispensandi. lib. ij. cap. l. nu. 1. fā. 212.
- Bibere fortiter cur permissum in estate. lib. ij. ca. lix. nu. 5. fā. 241.
- Bibere in prandio quot uices debeant clerici. lib. ij. cap. lix. nu. 4. fā. 240.
- Bigamos non posse ordinari cur statutum. lib. ij. cap. xj. nu. 5. fā. 72.
- Bigamia ex foemina Labem ducit. lib. ij. cap. xj. sub nu. 5. fā. 73.
- Bigamus ordinatus an recipiat characterem, & possit illi dispensari, & per quos. lib. ij. cap. xj. nu. fā. 73.
- Bigamus nunquid censendus qui ducit quam prius destorauerat. lib. ij. cap. xj. nu. 3. fā. 72.
- Bigamus utrum ordinum suscipiendorum sit capax. lib. ij. cap. xj. nu. 2. fā. 71.
- Bigamia multiplex. lib. ij. cap. xj. sub nu. 1. fā. 71.
- Bona ecclesie an possint locari, & usq; ad quod tempus. lib. ij. cap. l. nu. 1. fā. 209.
- Bona ecclesie mobilia an possint alienari, & quae non.

I N D E X.

- lib. ij. cap. xlix. nu. 6. fa. 207.
 Bona ecclesie an possint alienari, & hypothecae titulis obligari. lib. ij. cap. xlix. nu. 1. fa. 206.
 Bona ecclesie non dicuntur propria rectoris, sed communia. lib. ij. cap. l. nu. 2. fa. 213.
Calices & ornamenta ecclesie an possint obligari aut pignerari. lib. ij. cap. xlix. nu. 7. fa. 207.
 Canes quos liceat clericis alere in domo. libro. ij. cap. lvj. nu. 2. fa. 232.
 Canonici num includantur clericorum appellatione. lib. j. cap. vij. nu. 2. fa. 16.
 Canonici an possint testari de bonis ex prebenda acquisitis. lib. ij. cap. l. nu. 9. fa. 216.
 Canonicus quidam cur in electione a sinu monasterij eligendum dixerit. lib. ij. cap. xxxvij. nu. 6. fa. 159.
 Capellani unde dicti, item & capella. li. j. cap. xij. numero. 3. fa. 22.
 Capiens in alieno qua teneatur actione. lib. ij. cap. lvij. nu. 2. fa. 234.
 Captum in alieno, prohibente domino ingressum, an fiat capientis. lib. ij. cap. lvij. nu. 1. fa. 234.
 Captum in aucupio aut uenatione ad quem spectet. lib. ij. cap. lvij. nu. 2. fa. 234.
 Cardinales appellatione clericorum utrum ueniant. lib. j. cap. vij. nu. 3. fa. 17.
 Castitatis robur & efficacia. lib. ij. cap. xl. nu. 9. fa. 173.
 Casus quo Papa potest uxorem habere legitimam. libro ij. cap. viij. nu. 5. fa. 65.
 Cautela pro procedentibus a patria. lib. ij. c. 31. nu. 4. fa. 136.

I N D E X.

- Cautela, ut clerici perdant sua priuilegia. lib. j. cap. v. nume. 4. fa. 13.
 Cautela pro alienantibus ecclesias pro alienis debitis, ut euitent poenam. lib. ij. cap. l. nu. 9. fa. 211.
 Characteris spiritualis effectus. lib. j. cap. ij. nu. 6. fa. 10.
 Christus in ordine ministerij delectum habuit. lib. j. cap. xvij. nu. 4. fa. 27.
 Christus officium pontificis quando exercuisse tradatur. lib. j. cap. xxiiij. nume. 4. fa. 42.
 Cibaria clericorum. lib. ij. cap. lvij. nu. 3. fa. 237.
 Cibo pretiosissimo sine uitio utitur sapiens. libro. ij. cap. lvij. nu. 5. fa. 237.
 Claudus, furiosus, lymphaticus aut uitium in oculis habens an admitti debeant ad ordines. lib. ij. cap. xvj. numero. 9. fa. 84.
 Clerica quid sit. lib. ij. cap. xxxix. nu. 5. fa. 166.
 Clerici religiosorum appellatione an ueniant. lib. j. cap. ix. nume. 3. fa. 20.
 Clerici ueri qui dicendi. lib. j. cap. xvij. nu. 4. fa. 29.
 Clerici nunquid possint se curis & officijs secularibus immiscere. lib. ij. cap. liij. nu. 1. fa. 226.
 Clerici possunt esse consiliarij. li. ij. cap. liij. nu. 2. fa. 127.
 Clerici qui sint dicendi. lib. j. cap. j. nume. 1. fa. 6.
 Clericorum gradus & nomina. lib. j. cap. j. nu. ij. fa. 6.
 Clerici cur in superiore capitis parte radantur. libro. ij. cap. xxxix. nu. 2. fa. 165.
 Clerici ab omni specie mali debent abstinere. lib. ij. cap. lvij. nu. 1. fa. 236.
 Clerici comati taxantur, & coronam rasam non gestantes. lib. ij. cap. xxxix. nu. 6. fa. 166.

I N D E X.

- Clerici possunt reges dici. lib. ij. cap. xxxix. nu. 3. fā. 165.
 Clerici à negocijs secularibus an abstinere debeāt, & de quibus. lib. ij. cap. liij. nume. 1. fā. 221.
 Clerici peregrini cur arceantur à promotione uel executione ordinum. lib. ij. cap. xxxj. nu. 7. fā. 137.
 Clerici prima tonsuræ possunt uxorem ducere. lib. j. ca. vj. nume. 1. fā. 14.
 Clerici prima tonsura uxorati an retineant nomen clericorum & gaudeant eorum priuilegijs. lib. j. cap. vj. nume. 2. fā. 14.
 Clericus coniugatus uicarius episcopi esse non potest. lib. j. cap. vj. sub nu. 2. fā. 14.
 Clericus coniugatus an possit esse scholarum rector. lib. j. cap. vj. nu. 3. fā. 15.
 Clericus an in totum debeat esse abstemijs. li. ij. cap. lix. nu. 1. fā. 239.
 Clericus unde deriuetur. lib. j. cap. x. nu. 1. fā. 20.
 Clerici in ucteri testamento quomodo electi. lib. j. cap. x. nu. 2. fā. 20.
 Clericorum ad sacros ordinatorum castitas. lib. ij. ca. xl. nu. 1. fā. 169.
 Clericorum ordines quot enumerentur. lib. j. cap. ij. nume. 1. fā. 7.
 Clericorum prudentia circa loquelam. lib. ij. cap. lx. nume. 1. fā. 242.
 Clericorum ordinandorum qualitates. lib. ij. nu. 1. fā. 43.
 Clericorum institutio à quo tempore. lib. j. cap. xvj. nu. mero. 1. fā. 25.
 Clericus quam tutelam gerere ualeat. lib. ij. cap. liij. nu. mero. 11. fā. 229.

I N D E X.

- Clericis ut perdant sua priuilegia quæ requirantur. lib. j. cap. v. sub nume. 3. fā. 13.
 Clericus quo habitu gaudeat priuilegio clericali, quo non. lib. j. cap. v. nu. 1. fā. 17.
 Clericus in minoribus secularia tractans an possit cogi ad deserendum habitum & tonsuram. lib. ij. capitulo. xxxix. nu. 10. fā. 168.
 Clericus sine habitu & tonsura incedens à quibus arceatur, & an priuilegio gaudeat. lib. ij. cap. xxx. nu. mero. 6. fā. 133.
 Clericus ordinatus tenetur ad officium diuinum, & qua liter horæ canonice cur tantum septem. lib. ij. ca. xlij. nume. 1. fā. 174.
 Clericus officium ad quod tenetur, non dicens an & qua liter peccet; Et nunquid teneatur de supplemento. lib. ij. cap. xlij. nume. 7. fā. 183.
 Clericus locare potest ad modicum tempus. lib. ij. cap. l. nume. 3. fā. 209.
 Clericus an possit esse tabellio, & quando. lib. ij. cap. liiij. nu. 9. fā. 229.
 Clericus non examinatus deponendus. lib. ij. nu. 3. fā. 44.
 Clericus propter homicidium uoluntarium an censendus beneficio priuatus. lib. ij. cap. xxxvj. nu. 3. fā. 123.
 Clericis in minoribus non interdicta negociatio. lib. ij. capitulo. liij. nu. 7. fā. 223.
 Clericus inuertens horas qualiter satisfacere teneatur. lib. ij. cap. xlij. nu. 14. fā. 186.
 Clericus ordinatus habitum & tonsuram ferre debet. lib. ij. cap. xxxvij. nu. 1. fā. 161.
 Clerici inferioris ordinis unde nomen sortiti, & de eo-

I N D E X.

- rum etymologia. lib. j. cap. xv. nu. 1. fa. 24.
 Clericus nunquid compelli possit ad deferendam tonsuram. lib. ij. cap. xxxix. nu. 3. fa. 167.
 Clericus in sacris omittens horas peccat mortaliter maxime beneficiatus. lib. ij. cap. xli. nu. 4. fa. 175.
 Clerici dicuntur stipendiarij dei. lib. ij. cap. xli. numero 5. fa. 176.
 Clericus quando possit esse procurator. lib. ij. capi. liiij. nume. 5. fa. 228.
 Clericorum negociationes & uetitas artes exercētū pœne. lib. ij. cap. liiij. nu. 6. fa. 228.
 Clericus an teneatur ad soluendam gabellam, & de quibus rebus. lib. ij. cap. liiij. nu. 7. fa. 228.
 Clericus negotiorum diues & gloriosus tanquam pestis fugiendus. lib. ij. cap. liij. nu. 3. fa. 222.
 Clericis nunquid interdictum adesse sententijs criminalibus, & illarum executionibus. lib. ij. cap. xxiiij. nume. 9. fa. 108.
 Clericus utrum possit defendere capite plectendum sine irregularitatis nota. lib. ij. cap. xxiiij. nu. 5. fa. 107.
 Clericus testificari non cogitur, ubi sanguinis pœna uertitur. lib. ij. cap. xxiiij. nu. 6. fa. 107.
 Cohabitatio cum mulieribus clericis cur prohibita. libro ij. cap. xl. nu. 2. fa. 170.
 Colores duo in uestimentis clericorum cur prohibiti. libro ij. cap. xxxviiij. nu. 2. fa. 162.
 Confessiones audire quibus permissum. libro. j. cap. xxij. nu. 5. fa. 39.
 Confitentes an teneantur intrusis iterum confiteri. libro ij. cap. xliij. nu. 5. fa. 189.

I N D E X.

- Consecratio rerum inanimatarum in quo stet. lib. ij. cap. v. nu. 4. fa. 57.
 Crates philosophus cur aurum in mare preiecerit. lib. ij. cap. xxxiiij. nume. 4. fa. 150.
 Creatorem creatura ad recognoscendum naturaliter inducitur. lib. j. cap. xvij. nu. 2. fa. 26.
 Conseruatio persone & fame æquiparantur. lib. ij. cap. xxiiij. nu. 9. fa. 113.
 Consilium non fit gratia consulti, secus in mandato. lib. ij. cap. xxij. nu. 1. fa. 103.
 Consilium magistrorum Parisiensium super pluralitate beneficiorum. lib. ij. cap. xlv. nu. 8. fa. 195.
 Consuetudo nunquid tollere possit solemnitates alienationis bonorum ecclesie. libro. ij. capite. xlix. numero. 5. fa. 207.
 Consuetudo in euangelij lectione. lib. j. cap. xxxj. numero 3. fa. 37.
 Consuetudo uenandi saltem quo ad clericos an bona. lib. ij. cap. lvj. nume. 4. fa. 233.
 Consultor homicidij & consulens quid incurrant. lib. ij. cap. xxj. nu. 5. 7. & 8. fa. 100. & 101.
 Consuetudo de non residendo an excuset non residentes. lib. ij. cap. xlv. nu. 5. fa. 193.
 Consultus de iure super morte alicui inferenda an & quando irregularitatem inducat. lib. ij. cap. xxiiij. nume. 1. fa. 105.
 Continentia in sacerdotibus an sit de substantia ordinis, an de iure diuino. lib. ij. cap. ix. nu. 5. fa. 63.
 Continentia clericorum an sit de substantia, ut est de obseruatione. lib. ij. cap. xl. nu. 3. fa. 170.

- Conuersi, deo deuoti, monachi simplices & eremite ap-
pellatione clericorum comprehenduntur, lib. j. cap.
viiij. nu. 1. fa. 18.
- Corona in prima tonsura recipitur, lib. j. cap. ij. numero
2. fa. 9.
- Corona rasa in uertice clericorū à quo tempore institu-
ta, lib. ij. cap. lx. nu. 4. fa. 243.
- Crimina enormia quæ sint, lib. ij. cap. xxix. nu. 2. fa. 128.
- Crimina, quæ post peractam pœnitentiam adhuc habent
nomihil cicatricis, lib. ij. cap. xxix. nu. 3. fa. 129.
- Cura cleri qualis circa ecclesiam, lib. ij. cap. xlvij. nu. 2.
fa. 104.
- Curialis an & quando ad ordines admittendus, lib. ij. ca-
pitulo. vij. nu. 1. fa. 63.
- D**amna petens à criminoso an irregularis si dam-
nosus plectatur cum ageret tantum ciuilitur, lib.
ij. cap. xxiiij. nu. 11. fa. 108.
- Debitum alienum in ecclesia quod dicendum, lib. ij. cap.
j. nu. 7. & 8. fa. 210. 211.
- Decurionatus filium eximit à patria potestate, lib. ij. ca.
ix. nu. iij. fa. 67.
- Defectus qualis in corpore repellat à recipiendis ordini-
bus, lib. ij. cap. xvj. nu. 1. fa. 81.
- Defectus in membris dupliciter considerati, libro. ij. cap.
xvj. nu. 2. fa. 81.
- Defensio omni iure permissa, libro. ij. cap. xxiiij. numero
4. fa. 110.
- Defensio pro rerum conseruatione an concessa, lib. ij. ca-
pitulo. xxiiij. nu. 7. fa. 112.

- Diaconi officium in ecclesia, lib. j. capite. xx. numero. 5.
fa. 35.
- Diaconi ordinandi modus & forma, lib. j. cap. xxij. nume-
ro. 6. fa. 39.
- Diaconus manus non habet consecratis, lib. j. cap. xxij.
nume. 4. fa. 39.
- Dies ad horas dicendas quanti temporis, lib. ij. cap. xlij.
nume. 13. fa. 186.
- Differentia qualis inter secularem & beneficiatum cle-
ricum quo ad dispensationem rerum ecclesie, lib. ij.
cap. lj. nu. 6. fa. 214.
- Differentia qualis inter sacerdotes orientis & occiden-
tis, lib. ij. cap. x. nu. 5. fa. 70.
- Differentia qualis inter tonsuram, rasuram & clericam,
lib. ij. cap. xxxix. nu. 1. fa. 165.
- Dignitates & officia acceptantes non leuiter peccant, si
se indignos sentiunt, lib. ij. cap. xxxij. nu. 11. fa. 143.
- Dignitates ecclesiasticæ nunquid aliquomodo possunt ap-
peti, lib. ij. cap. xxxiiij. nu. 1. fa. 145.
- Dispensatio ad duo beneficia qualiter constare debeat,
lib. ij. cap. xlvj. nu. 4. fa. 200.
- Dispensatio ob publicam causam fieri debet, lib. ij. cap.
xlvj. nu. 4. fa. 200.
- Dispensationis diffinitio, lib. ij. cap. xlvj. nu. 5. fa. 201.
- Dispensatio papæ sine causa ad beneficia an ualeat, li. ij.
cap. xlvij. nu. 5. fa. 201.
- Dispensatio episcopi nunquid sufficiat illegitimo religio-
nem ingresso, & ad quid, lib. ij. cap. ij. nu. 4. fa. 48.
- Dispensari cum homicida casuali per inferiorem an pos-
sit, lib. ij. cap. xxvij. nu. 3. fa. 125.

I N D E X.

- Dispensari ad ordines cum illiterato an possit, & per quem. lib. ij. cap. xxxvj. nu. 1. f. 154.
- Dispensare inferior à Papa qui non possit maximè in homicidio. lib. ij. cap. xxvj. nu. 2. & 11. f. 120. & 124.
- Dispensatio Papæ sine causa an reddat tutum apud deū. lib. ij. cap. xxv. nu. 3. f. 120.
- Dispensare super beneficiorum pluralitate qui possint. lib. ij. cap. xlvi. nu. 2. f. 200.
- Diues mendicium fame pereuntem non cibans an irregularis. lib. ij. cap. xx. nu. 8. f. 97.
- Docti nunquid in ordinibus examinandi. li. ij. ca. xxxvij. nume. 4. f. 158.
- Doctorandus, si sciat suam insufficientiam, peccat, si gradum suscipiat. lib. ij. cap. xxxij. nu. 11. f. 143.
- Domini terrarum uenationem prohibentes taxantur. libro. ij. cap. lvij. nu. 4. f. 235.
- Donare turpibus personis de rebus ecclesiæ quando concessum. lib. ij. cap. l. nu. 11. f. 218.
- Donatio fructuum ecclesiæ an & quatenus permissa. libro. ij. cap. l. nu. 5. & 9. f. 214. & 217.
- E**bricitas, crapula & uinolentia perniciosissima sunt clericis. lib. ij. cap. lix. nu. 2. f. 240.
- Ebricitatis incommoda. lib. ij. cap. lix. nu. 7. f. 241.
- Ebricitas an semper sit mortale peccatum. lib. ij. capi. lix. nume. 3. f. 240.
- Ebriorum clericorum pœna. libro. ij. capite. lix. nume. 2. f. 240.
- Ecclesia cathedralis quelibet grammaticum ad erudiendos iuuenes habere debet. lib. ij. cap. xxxv. nu. 2. f. 151.

I N D E X.

- Ecclesiæ ad quid institute, & constructæ. lib. ij. ca. xvij. numero. 3. f. 89.
- Eligendorum ad episcopatum uter preferendus theologus an canonicus. lib. ij. cap. xxxij. nu. 6. f. 147.
- Emptio, uenditio, cōductio, locatio & societas clericis an & quando concessa. lib. ij. cap. li. nu. 5. f. 222.
- Emphyteuses ecclesiæ quanto tempore alienabiles & quādo. lib. ij. cap. l. nu. 9. f. 211.
- Episcopale munus quibus rebus imitatur. li. j. ca. xxxij. nume. 1. f. 41.
- Episcopi possunt de iure artare potestatem mendicantiū. lib. ij. cap. xxv. nu. 1. f. 124.
- Episcopi Apostolis substituti. lib. j. cap. xvij. sub nume. ro. 4. f. 27.
- Episcopalis dignitas tria requirit. lib. ij. cap. xxxij. numero. 2. f. 145.
- Episcoporum opera qualia esse debeant. li. ij. ca. xxxij. numero. 3. f. 146.
- Episcopatus an sit ordo. lib. j. cap. ij. nu. 4. f. 9.
- Episcopatus eligendum requirit trigenarium. Et quid de alijs dignitatibus. lib. ij. cap. xvij. nu. 2. f. 88.
- Episcopus nunquid dispēsat super ætate quo ad ordines. lib. ij. cap. xvij. nu. 4. f. 87.
- Episcopus clericorum appellatione utrum ueniat. lib. j. cap. xvij. nu. 1. f. 16.
- Episcopis doctrina non minus requisita, quā morū honestas & bona conuersatio. lib. ij. ca. xxxij. nu. 7. f. 141.
- Episcopus an debeat esse doctor. lib. ij. cap. xxxij. nume. ro. 6. f. 147.
- Episcopi quid scire teneatur, & quam habere peritiam.

I N D E X.

- lib. ij. ca. xxxij. nume. 5. fa. 140.
 Episcopi ordinatio quae requiratur. lib. j. cap. xxiiij. nume.
 ro. 3. fa. 42.
 Episcoporum ordo quadripertitus. lib. j. cap. xiiij. nume.
 ro. 3. fa. 23.
 Episcopus qui scit se indoctum, an possit & debeat epi-
 scopatu renunciare. lib. ij. cap. xxxij. nu. 10. fa. 143.
 Episcopus citramontanus an & quando ultramontanum
 ordinare possit. lib. ij. cap. xxxj. nu. 3. fa. 136.
 Episcopus unde nomen trahat. lib. j. cap. xiiij. nu. 1. fa. 22.
 Episcopus quibus nominibus dotetur. lib. j. cap. xiiij. nu.
 mero. 2. fa. 23.
 Episcopus an dispenset ad duo beneficia. lib. ij. cap. xlvi.
 nume. 3. fa. 200.
 Episcopus ordinandus an & de quibus examinandus. li-
 bro. ij. cap. xxxij. nu. 3. fa. 141.
 Episcopatum qui desiderat, uideat quale opus desideret.
 lib. ij. cap. xxxij. nu. 13. fa. 144.
 Episcopalis officij negligenter impleti periculum. lib. ij.
 cap. xxxij. nu. 14. fa. 144.
 Epistola in missa sedendo auditur. lib. j. cap. xxj. nume. 1.
 fa. 36.
 Epulones doleant aliter se sustentare non posse. lib. ij. ca.
 lvij. nu. 4. fa. 237.
 Error peccati non mortalis quando liget ad mortale. li. ij.
 cap. xlv. nu. 10. fa. 196.
 Eunuchi an & quando a susceptione ordinum arcendi.
 lib. ij. cap. xvj. nu. 5. fa. 83.
 Examinatus sine examine an deponendus etiam si suffi-
 ciens repertus. lib. ij. cap. xxxvij. nu. 4. fa. 158.

I N D E X.

- Examinandus qui ordinatur. lib. ij. in prin. nu. 2. fa. 44.
 Examinatio anteire debet ordinationem, Et qui exami-
 nandi. lib. ij. cap. xxxvij. nu. 2. fa. 156.
 Excommunicatio pro mortali. lib. ij. capi. xxxix. nume.
 ro. 6. fa. 166.
 Exceptio qualis electo in Papam opponi possit. lib. ij. ca.
 ix. nu. 2. fa. 67.
 Excommunicati & degradati an teneantur ad officium
 dicendum, & qualiter. lib. ij. cap. xli. nu. 10. fa. 173.
 Exorcistis quod onus incumbat. lib. j. cap. xix. nu. 9. fa. 32.
 Exorcismi autor. lib. j. cap. xix. nu. 9. fa. 32.

- F** Ama clericorū inconcussa permanere debet. lib. ij.
 cap. j. nu. 2. fa. 45.
 Filij presbyterorū an possint in ecclesia paterna institui.
 lib. ij. cap. ij. nu. 5. fa. 48.
 Filij ante ordines nati an sine dispensatione promouendi.
 lib. ij. cap. ij. nu. 9. fa. 49.
 Finis in qualibet doctrina inspiciendus. lib. ij. cap. xxxv.
 nu. 4. fa. 152.
 Foemine cur caput uelare & comas nutrire debeant. lib.
 ij. cap. iij. nu. 4. fa. 51.
 Foemina cur ordines non possit suscipere. libro. ij. cap. iij.
 nu. 1. fa. 50.
 Foemina a quibus rebus in ecclesia arceatur. lib. ij. ca. iij.
 sub nume. 2. fa. 50.
 Fori mutatio an secum trahat lites ante inceptas. lib. ij. ca.
 vj. nume. 2. fa. 59.
 Francie reges in expeditione belli quid gestare soliti. li. j.
 cap. xij. nume. 2. fa. 22.

INDEX.

*Furari quo casu permissum. libro. ij. capite. lj. nume. 13.
facie. 220.*

*Furtum quando committat, qui contra prohibitionem ue
natur. lib. ij. cap. lvij. nu. 5. fa. 235.*

Gibbosus an recipiendus ad ordines, Et quid de se-
digito, leproso & abstemio. libro. ij. cap. xvj.
numero. 10. fa. 84.

*Glossarum autoritas magna. libro. ij. capite. xj. nume. 4.
facie. 72.*

*Græci sacerdotes matrimonio ante sacros cōtracto utun-
tur. lib. ij. ca. xl. nu. 5. fa. 171.*

*Græcus utitur matrimonio ante ordines cōtracto. lib. ij.
cap. x. nu. 4. fa. 70.*

Habitus clericalis quis dicendus. lib. ij. ca. xxxviii.
numero. 2. fa. 162.

*Heres locatoris an teneatur conductori ad interesse pro
tempore quo colonus expellitur. libro. ij. cap. l. nume-
ro. 6. facie. 210.*

*Hermaphrodita nunquid possit ad ordines promoueri.
lib. ij. cap. iij. nu. 8. fa. 52.*

*Histrionicam exercetes num à sacris ordinibus repellenda.
lib. ij. cap. xvij. nu. 2. fa. 63.*

*Homicida an possit acquirere beneficium sine dispensa-
tione, & aliter quauia. lib. ij. cap. xxvj. nu. 10. fa. 123.*

*Homicida est, qui sibi amputat uirilia. lib. ij. cap. xvj. nu-
mero. 6. fa. 83.*

*Homicidij suasor num censendus irregularis. Et quid de
instigante. lib. ij. cap. xxij. nu. 6. fa. 104.*

INDEX.

*Homicidij consilium præbens pro fide, an incidat in ir-
regularitatem. lib. ij. cap. xxj. nu. 11. fa. 122.*

*Homicidium committi lingua quibus modis dicatur. li. ij.
cap. xxj. nu. 1. fa. 98.*

*Homicidium ratum habens an tenendus irregularis. li. ij.
cap. xxij. nu. 4. fa. 104.*

*Homicidium quod factu committitur est triplex. libro. ij.
cap. xxiiij. nu. 1. fa. 110.*

Homicidii necessarii quid sit. li. ij. ca. xxiiij. nu. 2. fa. 110.

*Homicidium pro defensione persone an & quando per-
missum. lib. ij. cap. xxiiij. nu. 3. & 6. fa. 110. & 111.*

*Homicidium quottupliciter dicatur committi. lib. ij. cap.
xx. nu. 5. fa. 95.*

*Homicidium in defensione factum mitiorem exigit pœ-
nam. lib. ij. cap. xxiiij. nu. 11. fa. 113.*

*Homicidii falsè confessus an censendus damnatus, si con-
fessionem non reuocauerit. lib. ij. ca. xxv. nu. 5. fa. 116.*

*Homicidii necessarii nunquid indistinctè cuiq; cōcessum,
& in omni loco. lib. ij. cap. xxv. nu. 7. & seq. fa. 117.*

*Homicidii casuale cōmittenti quando sit impunitū, &
contrahat irregularitatē. lib. ij. ca. xxvij. nu. 1. fa. 124.*

*Honestatē præ cæteris clerici habere debent in quatuor.
lib. ij. cap. lvij. nu. 2. fa. 236.*

*Honestatem per omnia corporis membra quomodo ser-
uare debeant clerici. lib. ij. cap. lx. nu. 3. fa. 242.*

Honor omni lucro præferendus. li. ij. ca. xxiiij. nu. 9. fa. 113.

*Honorem suum tutari cuilibet permissum. li. ij. ca. xxiiij.
numero. 9. fa. 113.*

*Horæ canonicæ quo tempore dicendæ, & an simul dici
possint. lib. ij. cap. xlij. nu. 12. fa. 135.*

- Horæ matutine an & quando de sero dici possint. lib. ij. cap. xlij. nu. 13. fa. 186.*
- Horis canonicis seruire labijs tantum an sufficiat. lib. ij. cap. xlij. nu. 11. fa. 185.*
- Hostiarij in locum quorum sint surrogati. lib. j. ca. xvj. numero. 2. fa. 25.*
- Hostiarij officium quale. lib. j. cap. xix. nu. j. fa. 30.*
- Hostiarij ordinandi formula. libro. j. cap. xix. numero. 2. fa. 30.*
- Hostiarij officium Christus quando impleuit. lib. j. cap. xix. nume. 3. fa. 30.*
- I**acob emens à fratre primogenita simoniam non comisit. lib. ij. cap. xvj. sub nu. 7. fa. 83.
- Ignorantia cum tolerantia tribuit iurisdictionem non habenti, etiam inhabili. lib. ij. cap. xliij. nu. 4. fa. 188.*
- Ignorantia in sacerdotibus summopere uitanda. libro. ij. cap. xxxij. nu. 3. fa. 139.*
- Illegitimi ad ordines dispensandi. lib. ij. cap. ij. numero. j. fa. 47.*
- Illegitimus dispensatus ad tenendum beneficium an possit duo simul obtinere. lib. ij. cap. ij. nu. 2. fa. 48.*
- Illegitimus quando ad ordines possit sine dispensatione promoueri. lib. ij. cap. ij. nu. 3. fa. 48.*
- Illegitimi cur rarius quam legitimi moribus præstant. libro. ij. cap. j. nu. 3. fa. 45.*
- Illegitimus nunquid à sacris arcendus. lib. ij. cap. j. numero. 1. fa. 44.*
- Illiterati ab ordinibus repellendi. lib. ij. cap. xxxij. numero. 1. fa. 138.*

- Illiteratus sine dispensatione ordinatus recipit characterem. lib. ij. cap. xxxvj. nu. 2. fa. 154.*
- Illiteratus ordinatus literis operam dare tenetur. lib. ij. cap. xxxvj. nu. 3. fa. 155.*
- Imperatores Romani uocati pontifices. lib. j. cap. xliij. nu. 2. fa. 24.*
- Impuberes à religione extrahi an possint, & per quos, & quando. lib. ij. cap. xix. nu. 4. fa. 91.*
- Increpatio in usurarios clericos. libro. ij. cap. lj. numero. 13. fa. 219.*
- Indigni dignorum defectu admittendi. lib. ij. cap. xxxvij. uume. 7. fa. 159.*
- Infamis infamia iuris pro irregulari habendus. lib. ij. capitulo. xxix. nu. 4. fa. 129.*
- Infamia triplex. lib. ij. cap. xxix. nu. 5. fa. 129.*
- Infamis quis ille, cui ordines non sunt denegandi. libro. ij. cap. xxix. nu. 5. fa. 130.*
- Infirmas & paupertas excusant ab horis dicendis. lib. ij. cap. xlij. nu. 8. fa. 183.*
- Institutio beneficij ut dicatur canonica quæ requirat. libro. ij. cap. xliij. nu. 1. fa. 187.*
- Intrusio in beneficijs est reprobatissima, item & simonia. lib. ij. cap. xliij. nu. 3. fa. 188.*
- Intrusi nunquid absoluant ignorantes confitentes. lib. ij. cap. xliij. nu. 4. fa. 188.*
- Inuehit contra prelatos religiosorum admittentes indignum. lib. ij. cap. xxxvij. nu. 8. fa. 160.*
- Irregularitas unde deriuata. libro. ij. cap. xxvij. numero. 3. fa. 127.*
- Irregularitas quomodo ex homicidio uoluntario incur-*

INDEX.

- ratur, Et an possit in illo dispensari in homicidio uoluntario. lib. ij. cap. xxvj. nu. 1. & 11. f. 120. & 124.
- Irregularitatis cicatrix etiam post deletum crimen remanet. lib. ij. cap. xliij. nu. 2. f. 78.
- Irregulares nunquid efficiantur uulnerantes omnes si non constat quis eorum letale uulnus intulerit. lib. ij. capi. xxvj. nu. 6. f. 122.
- Irregularitas est iuris positivi. libro. ij. capi. xj. numero 8. f. 74.
- Irregularitas quomodo incurratur ex homicidio quod lingua fit. lib. ij. cap. xxj. nu. 2. f. 99.
- Irregularitas num indistincte requirat factum. lib. ij. capi. xx. nu. 9. f. 97.
- Irregularitas ex inobedientia uel censura neglectu contracta que sit. lib. ij. cap. xxvij. nu. 1. f. 126.
- Irregularitas pluribus modis incurritur. lib. ij. cap. xx. nu. 1. f. 94.
- Irregularitatis diffinitio & diuisio. lib. ij. cap. xx. numero 2. f. 94.
- Irregularitas ex matrimonio. libro. ij. capite. xx. numero 3. f. 95.
- Irregularitas ex homicidio. lib. ij. cap. xx. nu. 4. f. 95.
- Irregularis nunquid efficiatur, qui consulit illi qui alias erat factururus. Et quid si consultor occidatur. libro. ij. cap. xxj. nu. 7. & 9. f. 100. & 101.
- Irregularitas an incurrsa ex consilio rei licite ex qua mors fuit secuta. lib. ij. cap. xxj. nu. 10. f. 101.
- Irregularitas stricte sumpta. libro. ij. capite. xx. numero 6. f. 96.
- Irregularitas nunquid incurratur ex conatu homicidio

INDEX.

- non sequito. lib. ij. cap. xx. nu. 7. f. 96.
- Irregularitatem utrum contrahat, qui mortuum decolat animo occidendi. lib. ij. cap. xx. nu. 8. f. 97.
- Irregularitas ex solo uulnere incurritur. lib. ij. ca. xxvj. nu. 7. f. 122.
- Iudex maleficiorum an irregularis etiam si nullam ferat sententiam criminis. libro. ij. capite. xxij. numero. 10. f. 108.
- Iudex ecclesiasticus iubens reum puniri secundum ius an incurrat irregularitatem. libro. ij. cap. xxij. numero 2. f. 106.
- Iudex proferens sententiam sanguinis irregularitati nunquid sit obnoxius. lib. ij. cap. xxij. nu. 3. f. 106.
- Indicans fugientem, quem insequens postea interimit, an irregularis. libro. ij. capite. xxij. nu. 8. f. 108.
- Iuramentum quam interpretationem recipiat. lib. ij. cap. xliij. nu. 4. f. 191.
- Iurisdiclio temporalis quando non prohibita clericis. libro. ij. cap. liij. nu. 2. f. 227.
- Iurisdictioni episcopi renuntiare uerbo utrum sit clericis. lib. ij. cap. xxxix. nu. 9. f. 168.
- Iustitia in quibus consistat. libro. ij. capite. lvij. numero 5. f. 137.
- L**Aicus an & quando epistolam in missa dicere possit. lib. j. cap. xx. nu. 4. f. 35.
- Lectioes & psalmi in choro qualiter audiendi. libro. j. cap. xxij. nu. 1. f. 38.
- Lectiois maxime approbatorum autorum effectus. lib. ij. cap. xxxliij. nu. 4. f. 150.

I N D E X.

- Lector quomodo & per quem ordinetur. lib. j. cap. xix.
 nume. 7. fa. 32.
 Legitimitas quo ad actus ecclesiasticos an includat etiam
 actus seculares. lib. ij. cap. ij. nu. 7. fa. 49.
 Legitimus illegitimo in honoribus deferendis preferendus.
 lib. ij. cap. j. nu. 4. fa. 45.
 Lex Cornelia de sicarijs ad quod homicidium non trahatur.
 lib. ij. cap. xxiiij. nu. 11. fa. 113.
 Lex promotionis in quibus consistat. lib. ij. cap. xxj. nu.
 4. fa. 99.
 Lex promotionis impeditiva requirit factum. lib. ij. cap.
 xx. nu. 6. fa. 96.
 Libertus reclamante patrono sacris initiari an possit. li-
 bro. ij. cap. v. sub nu. 1. fa. 56.
 Libri non uoluptatis causa sed eruditionis legendi. lib. ij.
 cap. xxxv. nu. 2. fa. 151.
 Libri uulgares male idonei sacerdotibus. libro. ij. capite
 xxxiiij. nu. 9. fa. 148.
 Literæ testimoniales ad suscipiendos ordines quæ & qua-
 les esse debent. lib. ij. cap. xxxj. nu. 5. fa. 136.
 Literati nobilibus æquiparantur. lib. ij. cap. j. nu. 7. fa. 46.
 Literarum cognitio quanta & qualis ad suscipiendos or-
 dines desideretur. lib. ij. cap. xxxij. nu. 2. & 3. fa. 139.
 Literarum peritia nūquid religionis necessaria. libro. ij.
 cap. xxxiiij. nu. 1. fa. 148.
 Literæ humaniores utrum clericis interdictæ. lib. ij. cap.
 xxxv. nu. 1. fa. 151.
 Locare fructus ecclesie pro uita sua nunquid rectori cō-
 cessum. lib. ij. cap. l. nu. 5. fa. 210.
 Locatio bonorum ecclesie ad septennium an requirat

I N D E X.

- solemnitatem. lib. ij. cap. l. nu. 2. fa. 209.
 Loquendi usus qui iam inualuit obseruandus. lib. j. cap.
 vij. nu. 4. fa. 17.
 Lucrum ex cupiditate clericis prohibitum. libro. ij. cap.
 liij. nu. 6. fa. 223.
 Lucrum ex negotiatione per clericum factum qualiter
 restituendum. lib. ij. cap. liiiij. nu. 8. fa. 228.

- M**andans homicidium an dicendus irregularis. li-
 bro. ij. cap. xxij. nu. 1. fa. 102.
 Mandans homicidium, ut non fiat irregularis, qualiter
 reuocare habeat. lib. ij. cap. xxij. nu. 2. fa. 103.
 Mandatum uel consilium ad maleficium quomodo reuo-
 cabile. lib. ij. cap. xxj. nu. 6. fa. 100.
 Matrimonia cur ab ecclesia clericis interdicta salubri
 consilio. lib. ij. cap. xl. nu. 7. fa. 172.
 Matrimonium uerum nunquid sit inter desponsatos de
 presenti, & causet beneficij amissionem. libro. j. cap.
 vj. nu. 4. fa. 15.
 Medicus culpa cuius æger moritur, an incurrat irregu-
 laritatem, & dicatur homicida. lib. ij. cap. xx. nume.
 8. fa. 97.
 Memorie lapsus etiam capit pontificem. libro. ij. capite
 xxxiiij. nu. 7. fa. 147.
 Mentis qualitas per exteriora dignoscitur. libro. ij. cap.
 lvij. nu. 2. fa. 236.
 Metropolitanus unde dicatur. libro. j. cap. xiiij. nu. 5. fa. 23.
 Milites Hierosolymitani sancti Ioannis an possint tenere
 beneficium sine cura, & an appellatione religiosorum
 ueniant. lib. j. cap. viij. nu. 3. fa. 19.

I N D E X .

- Minor. xliij. an possit esse canonicus ecclesie cathedra-
lis, & uocem habere in capitulo. lib. ij. cap. xvij. nu.
4. fa. 89.
- Misericordie opera quando obligent quemlibet. lib. ij.
cap. l. j. nu. 16. fa. 220.
- Moderamen inculpate tutelae in defensionibus adesse de-
bet. lib. ij. cap. xxiiij. nu. 3. fa. 112.
- Monachus in Papam electus an teneatur abbati cum re-
petenti parere. lib. ij. cap. ix. nu. 1. fa. 66.
- Monachus an sine licentia praelati debeat se defendere. li-
bro. ij. cap. xxv. nu. 8. fa. 117.
- Monachus an possit contra abbatem suum se defendere,
& quando. lib. ij. cap. xxv. nu. 8. fa. 117.
- Monachis negociatio quando non interdicta. lib. ij. cap.
lij. nu. 4. fa. 222.
- Monachus quibus rebus non habeatur pro mortuo. lib.
ij. cap. ix. nu. 3. fa. 67.
- Moniales nunquid sacra tangere possint. lib. ij. cap. iij. nu
me. 2. fa. 50.
- Monoculis ordines nunquid interdicti. lib. ij. cap. xvj.
nu. 3. fa. 82.
- Mortem an quis debeat potius incurrere quam inferre.
lib. ij. cap. xxv. nu. 2. & 4. fa. 115. & 116.
- Mulier an ad dei imaginem sicut uir dicatur esse facta. lib.
ij. cap. iij. nu. 5. fa. 51.
- Mulier ex consuetudine iudicat, non aliter. lib. ij. cap. iij.
nu. 6. fa. 51.
- N**Abuzardam principis coquorum allegoria. lib.
ij. cap. lvij. nu. 6. fa. 238.

I N D E X .

- Natalium turpitudine uirtute tegitur. lib. ij. cap. j. nume. 3.
facie. 46.
- Neccssitatis causa permittuntur, quae aliis non permitte-
rentur. lib. ij. cap. lij. nu. 3. fa. 222.
- Negligentia multum detrahit ordinandis. lib. ij. cap. xv.
nu. 2. fa. 79.
- Negligentia culpae quando annumeretur. libro. ij. capite
xxvij. nu. 2. fa. 125.
- Negligentia reddit praelatum noxium. lib. ij. cap. xlviij.
nu. 5. fa. 205.
- Negotiatio quando concessa clericis, & quatenus, &
qualis. lib. ij. cap. lij. nu. 4. fa. 222.
- Negotiatio quibus casibus illicita clericis. lib. ij. capi. lij.
nu. 2. fa. 221.
- Negotiatio emptionum & uenditionum cur periculosa,
& quando clericis noxia. lib. ij. cap. liij. nu. 3. fa. 225.
- Negotiorum periculorum quinque species. libro. ij. cap.
liij. nu. 3. fa. 225.
- Negotiationis triplex species. libro. ij. cap. liij. numero. 1.
facie. 224.
- Negotiatio ex artificio nunquid clericis permissa. lib. ij.
cap. liij. nu. 2. fa. 224.
- Negotiatio mixta. lib. ij. cap. liij. nu. 5. fa. 225.
- Neophytus quis sit, & an suscipiendorum ordinum sit
capax. lib. ij. cap. xij. nu. 1. fa. 74.
- Neophytorum superbia. lib. ij. cap. xij. nu. 2. fa. 74.
- Nepotum amor obcaecat beneficiatos. lib. ij. cap. xl. nu. 7.
facie. 172.
- Nobilitas nunquid iuuet ordinandum si aliter sit inca-
pax. lib. ij. cap. xxxvij. nu. 9. fa. 160.

INDEX.

- Nobilitas nulla maior uirtute. lib. ij. cap. j. nu. 9. fa. 47.
 Notarij & scriptores sententiarum criminalium. irregu-
 laritatem an incurrant. lib. ij. cap. xxij. nu. 7. fa. 107.
 Notarius factus monachus an possit notariatum exerce-
 re. lib. ij. cap. liij. nu. 10. fa. 229.
 Nouicij non professi an clericorum priuilegijs gaudere
 debeant. lib. j. cap. ix. nu. 2. fa. 20.

- O**biurgatio in nostri temporis clericos. lib. ij. cap.
 xxxij. nu. 9. fa. 142.
 Obligato ad ratiocinia utrum ante calculum ad ordines
 promoueri concedatur, & quando. lib. ij. cap. vj. nu.
 1. & 3. fa. 58.
 Obligatio ecclesiarum pro alienis debitis qua incurrat
 poenam: Et quid de mutuo. lib. ij. cap. l. nume. 7. & 8.
 fa. 210. 211.
 Obligatio perfecta in susceptione regule religionis rea-
 quisiua. lib. ij. cap. xix. nu. 7. fa. 93.
 Occidens in defensione an sit excusabilis quo ad deum,
 & quando. libro. ij. cap. xxv. numero. 1. & 6. fa. 115.
 & 117.
 Occidere pro defensione honoris an sit licitum laico. lib.
 ij. cap. xxiiij. nu. 10. fa. 113.
 Occidens inuasorem cum aliter mortem uitare non pos-
 set, an sit irregularis. lib. ij. ca. xxiiij. nu. 5. fa. 111.
 Oculorum impudicitia. lib. ij. cap. lx. nu. 2. fa. 242.
 Officiales fori secularis cur ab ordinibus arcendi. lib. ij.
 cap. vij. nu. 3. fa. 61.
 Officium beatæ Mariæ uirginis quos & quando excu-
 set à maiori officio. lib. ij. cap. xlij. nu. 3. fa. 131.

Officium

INDEX.

- Officium beatæ Mariæ uirginis an necessario dicendum.
 Et quid de officio mortuorum. libro. ij. cap. xlij. nume-
 ro. 15. fa. 186.
 Officium diuinum & hora dicenda sunt in clericis ex
 obligatione iusticie & præcepto. libro. ij. cap. xlij. nu-
 mero. 2. fa. 174.
 Officium est quoddam annexum beneficio. lib. ij. ca. xlij.
 nume. 5. fa. 182.
 Onus personale nunquid per tertium possit exequi. li. ij.
 cap. xlij. nu. 3. fa. 181.
 Opinio doctorum communis insequenda. libro. ij. cap. xj.
 nume. 7. fa. 73.
 Opiniones quo ad animam tutiores insequenda. libro. ij.
 cap. xlij. nu. 6. fa. 183.
 Orandum utroq; poplite flexo. libro. j. capite. xxij. nume-
 ro. 3. fa. 39.
 Ordinans indignum peccat mortaliter, & tenetur ad in-
 teresse. lib. ij. cap. xxxviiij. nu. 5. fa. 159.
 Ordinandus libera debet esse conditionis. lib. ij. cap. iiij.
 nume. j. fa. 53.
 Ordinatus ante legitimam ætatem an possit officium ex-
 ercere. lib. ij. cap. xvij. nu. 3. fa. 86.
 Ordinatus tenetur ad officium, etiã si nullum habeat be-
 neficium. lib. ij. cap. xlij. nu. 3. fa. 175.
 Ordinatum ad sacra qui possint uxorem ducere. li. ij.
 cap. x. nu. 2. fa. 69.
 Ordinandus quisq; an & de quibus examinandus. lib. ij.
 cap. xxxiiij. nu. 9. fa. 148.
 Ordinandus qui scit sua crimina, an illa teneatur reuela-
 re. lib. ij. cap. xxxvij. nu. 3. fa. 157.

f

I N D E X.

- Ordinatio uxorati an dirimat matrimonium, & illius effectum. lib. ij. cap. viij. nu. 2. fa. 64.
- Ordinati ad maiores quo casu ab horis non dicendis excusentur. lib. ij. cap. xliij. nu. 2. fa. 130.
- Ordines sacri an requirant suscipientem sine crimine indistinctè. libro. ij. capite. xxix. numero. 1. & 6. fa. cie. 127. & 130.
- Ordines minores cur dicti quatuor cum sint quinque. lib. j. cap. iij. nu. 1. fa. 11.
- Ordinum nunquid indignus pseudo œconomus. lib. ij. capite. xv. nu. 1. fa. 79.
- Ordinum suscipiendorum facultatem in aliena dioecesi qui dare possunt. libro. ij. capite. xxxj. numero. 2. fa. cie. 135.
- Ordinum susceptorū à coniugato effectus. lib. ij. ca. viij. nume. 3. fa. 64.
- Ordinum cur tantum quatuor dicantur sacri. lib. j. ca. iij. nume. 1. fa. 10.
- Ordines minores cui etati possint dari. libro. ij. cap. xvij. nume. 2. fa. 86.
- Ordo sacer appellatur à sanctimonia. libro. j. cap. iij. numero. 2. fa. 11.
- Ordo sacer an conferendus egeno. libro. ij. capite. xij. numero. 2. fa. 175.
- Ordo sacer uotum solenne secum ducit. lib. ij. cap. x. numero. 3. fa. 69.
- Ordo ecclesiasticus quibus dicitur nominibus. lib. j. cap. xvij. nume. 3. fa. 29.
- Origenes cur se castrauerit, & Marcus euangelista pollicem sibi amputauerit. lib. ij. cap. xvj. sub nu. 6. fa. 31.

I N D E X.

- P**apa an possit dispensare super matrimonio clericorum in sacris. libro. ij. capite. xl. numero. 4. fa. cie. 170.
- Papa D. N. cur sic dictus. libro. j. capite. xiiij. numero. 3. fa. cie. 24.
- Papa qui comperitur prius duxisse uxorem, an possit ab illa repeti. lib. ij. cap. viij. nu. 4. fa. 65.
- Papa qualem habeat scientiam. lib. ij. cap. xxxij. numero. 7. fa. 147.
- Papa super quibus beneficijs non dispensat. libro. ij. cap. xlvi. nume. 2. fa. 200.
- Papa sciens & tolerans quicquam in curia sua an uideatur tacitè dispensare. libro. ij. capite. xxxix. numero. 7. fa. 167.
- Papa nemo potest dicere, cur sic facis. libro. ij. cap. xlvi. nume. 6. fa. 201.
- Patriarche quatuor principales, & unde. lib. j. cap. xiiij. nume. 4. fa. 23.
- Pauline constitutiones circa alienationem rerum ecclesie. lib. ij. cap. l. nu. 9. fa. 211.
- Peccata populi comedentes. libro. ij. capite. xlviij. numero. 4. fa. 203.
- Peregrinus in ordinum susceptione quis dicendus. lib. ij. cap. xxxj. nu. 1. fa. 134.
- Petrus Apostolus quomodo disponebat ecclesie ordinem. lib. j. cap. xvij. nu. 6. fa. 27.
- Phisica nuquid religiosi interdita, & quid de legibus. lib. ij. cap. xxxv. nu. 6. fa. 153.
- Piscatorum nonnulli sancti, ex uenatoribus nullus. lib. ij. cap. lv. nu. 2. fa. 230.

I N D E X.

- Pluralitas beneficiorum est canonibus inimica. lib. ij. cap. xlv. nu. 12. f. 197.
- Pluralitatis beneficiorum incommoda. lib. ij. cap. xlv. numero. 6. f. 194.
- Pluralitati in beneficijs locus quando sit. lib. ij. cap. xlv. nume. 3. f. 192.
- Poenitens publicus an postea in ordinibus recipiendus. libro. ij. cap. xliij. nu. 1. f. 78.
- Poenitentibus publicis an possit ad ordines dispensari. libro. ij. cap. xliij. nu. 3. f. 79.
- Pœtarum lectio etiam clericis laudata. lib. ij. cap. xxxv. numero. 3. f. 152.
- Pontifex cur à pontis factione descendat. lib. j. cap. xliij. nume. 1. f. 24.
- Pontifex in ueteri testamento quid ante pectus gestabat. lib. ij. cap. xxxij. nu. 6. f. 140.
- Pontificis officium. libro. j. capite. xxiiij. numero. 2. facie. 42.
- Practica diocesanorum in admittendis extraneis ad ordines. lib. ij. cap. xxxj. nu. 6. f. 136.
- Præceptum iuris positium ad quæ referendum. lib. ij. cap. xliij. nume. 10. f. 185.
- Prædicandi officium ad quos spectet. lib. j. cap. xix. numero. 6. f. 31.
- Prædicare uerbum dei quibus concessum. lib. j. ca. xxiiij. nume. 3. f. 40.
- Prælati non legitime instituti an obediendū & soluendum. lib. ij. cap. xliij. nu. 6. f. 189.
- Prælatorum negligentia. libro. ij. capite. xlvij. numero. 6. facie. 204.

I N D E X.

- Præscribi res ecclesiæ finens tenetur de negligentia. li. ij. cap. xlvij. nu. 4. f. 205.
- Precario per modum beneficij an possit dari alicui. li. ij. cap. xliij. nu. 2. f. 190.
- Presbytero ad officium suum quid incumbat. lib. j. capi. xxiiij. nu. 1. f. 40.
- Presbyter quæ sacramenta conficere potest. li. j. ca. xxiiij. nume. 2. f. 40.
- Presbyteri ordinandi ritus & solemnitas. lib. j. cap. xxiiij. nume. 4. f. 41.
- Presbyter unde exordium sumat, & quæ dignitas. libro. j. cap. xj. nume. 1. f. 21.
- Privilegijs clericorum qui gaudere debent. lib. j. ca. viij. nume. 2. f. 18.
- Promoueri ad ordines qui generaliter possint, & qui repelli. lib. ij. cap. xxviiij. nu. 2. f. 127.
- Promissio iurata nunquid arceat à sacris ante implementum. lib. ij. cap. vj. nu. 3. f. 60.
- Promissor qui religionem ingreditur, an & qualiter ad promissa teneatur. lib. ij. cap. vj. nu. 6. f. 60.
- Psalmista à lectore in quo differat. libro. j. cap. iij. numero. 2. facie. 11.
- Psalmista quid habeat facere. libro. j. capite. xix. nume. 4. facie. 31.
- Psalmistatus in ordinibus omisus postea conferendus. li. j. cap. xix. nume. 3. f. 31.
- Psalmista an dicendus clericus. libro. j. capite. v. sub numero. 1. facie. 12.
- Psalmistatus utrum sit ordo. lib. j. cap. ij. nu. 3. f. 4.
- Prælati ad dilectionē ecclesiæ magis tenentur, quam eorum

I N D E X.

- Sanguineorum.* libro. ij. capite. xlvij. numero. 3. *facie.* 205.
- Prælato potius acquirenti sibi quàm ecclesiæ imputatur.* lib. ij. cap. xlvij. nu. 2. *facie.* 204.
- Q**ualitates circa ordinandos sunt sexdecim, quarum nulla deficere debet. lib. ij. cap. xxxvij. nu. 1. *facie.* 156.
- Questiones quando periculose decidantur.* libro. ij. cap. xlv. nume. 9. *facie.* 196.
- R**atibabitio in delictis an mandato æquiparetur. lib. ij. cap. xxij. nu. 5. *facie.* 104.
- Rationis iudicium raro in literarum rudibus compertū.* lib. ij. cap. xxxij. nu. 10. *facie.* 143.
- Rectores ecclesiarum quibus nominibus uocentur circa bona ecclesiæ.* lib. ij. cap. ij. nu. 3. *facie.* 213.
- Redditus cessanti à diuinis subtrahuntur.* lib. ij. cap. xli. nu. 5. *facie.* 176.
- Regularis ante xiiij. annum esse non potest, nec religionē profiteri.* lib. ij. cap. xix. nu. 3. *facie.* 91.
- Religiosi habitum deserentes sunt excommunicati & apostate.* lib. ij. cap. xxx. nu. 2. *facie.* 132.
- Religiosus sub habitu ferens uestem prohibitam an excommunicatus.* lib. ij. cap. xxx. nu. 4. *facie.* 133.
- Religiosi confessionibus aut concionibus addicti qualē habere debeant scientiā.* lib. ij. ca. xxxiiij. nu. 2. *facie.* 119.
- Religiosi fauore religionis nonnulla sibi deberi putant.* lib. ij. cap. xvij. sub nu. 4. *facie.* 87.
- Religiosi an cadant sub clericorum nuncupatione maxi-*

I N D E X.

- mè in materia stricta.* lib. j. cap. ix. nu. 1. *facie.* 19.
- Religiosus ad regulæ obseruationem semper astrictus.* libro. ij. cap. vj. nu. 8. *facie.* 62.
- Religionis ingressum retardans pessimè consulit.* libro. ij. cap. vj. nu. 9. *facie.* 62.
- Religiosus nondum professus an suscipiendus ad ordines.* lib. ij. cap. xij. nu. 3. *facie.* 75.
- Res ecclesiæ ut communes & deo oblate ad pios usus dispensandæ.* lib. ij. cap. ij. nu. 2. *facie.* 213.
- Residentia in beneficio an & quando requisita.* lib. ij. ca. xliij. nu. 1. *facie.* 199.
- Residentia in beneficio an possit consuetudine tolli.* lib. ij. cap. xlv. nu. 4. *facie.* 193.
- Restitutio nunquid locū habeat in captis uenatione prohibita.* lib. ij. cap. lvij. nu. 3. *facie.* 234.
- S**acerdos non baptizatus baptizatum se credens, an censendus de numero catholicorum. libro. ij. cap. xiiij. nume. 3. *facie.* 76.
- Sacerdos in peccato res sacras tangens an peccet.* libro. ij. cap. xxix. nu. 7. *facie.* 130.
- Sacerdos simplex quos canones scire debeat.* lib. ij. capi. xxxij. nu. 5. *facie.* 140.
- Sacerdos celebrans an debeat missam deserere ut se defendat, postmodum ad eam reuerti, maxime si inuadentē occiderit.* lib. ij. cap. xxv. nu. 9. *facie.* 118.
- Sacerdos locare operas suas num ualeat.* lib. ij. cap. l. numero. 4. *facie.* 209.
- Sacerdotalis dignitas regali comparata.* libro. j. cap. xvij. numero. 2. *facie.* 23.

- Sacerdotalis nominis etymologia. lib. j. ca. xij. nu. 1. fa. 21.
 Sacerdotes quas literas scire teneantur. lib. ij. cap. xxxij. nu. 4. fa. 139.
 Sacerdotes scire debent grammaticam. lib. ij. cap. xxxij. nu. 9. fa. 143.
 Sacerdotes ab initio mundi. lib. j. cap. xvij. nu. 1. fa. 26.
 Sacerdoti effecto morbofo qualiter officium sibi interdictum. lib. ij. cap. xvj. nu. 4. fa. 32.
 Sacerdotis stultitia nomine simplicitatis non excusanda. lib. ij. cap. xxxij. nu. 3. fa. 139.
 Sacerdotum excellentia & dignitas. lib. j. cap. xvij. nu. 1. fa. 28.
 Sacerdotū in ueteri lege ante ingressum templi mos. lib. ij. cap. xxxij. nu. 7. fa. 141.
 Sacramentum duo requirit. lib. ij. cap. iij. nu. 3. fa. 50.
 Sacramentum bis suscipiens an possit postmodum ordinari maxime cum dispensatione. lib. ij. cap. xij. numero 10. 1. fa. 75.
 Sacrificij & sacerdotij interpolatio. li. j. cap. xvij. numero 10. 3. fa. 27.
 Sancti cur recte orandi. lib. j. cap. xxij. nu. 2. fa. 38.
 Sanctorum exempla in consequentiam non trahenda. lib. ij. cap. xvj. nu. 7. fa. 33.
 Satisfactio qualis in omissione horarum canonicarum. li bro. ij. cap. xlij. nu. 9. fa. 134.
 Scientia qualis & quanta in episcopo requisita. libro. ij. cap. xxxij. nu. 4. fa. 146.
 Scientia est in triplici differentia. lib. ij. cap. xxxij. numero 10. 5. fa. 146.
 Scripturæ diuinæ cur in cœnis ecclesiasticorum legatur,

- aut legi debeant. lib. ij. cap. lvij. nu. 9. fa. 239.
 Seruus religionem ingressus an possit per dominum reuocari, & intra quod tempus. lib. ij. capi. v. numero 2. fa. 56.
 Serui quantumcumq; deo sacrati cur domino restituendi. lib. ij. cap. v. nu. 3. fa. 57.
 Seruus nunquid in domini præiudicium ordinari possit. lib. ij. cap. iij. nu. 2. fa. 53.
 Seruus sacris initiatus quando domino restituendus, & ad quas operas. lib. ij. cap. iij. nu. 3. fa. 54.
 Seruus ordinatus & domino restitutus à quo iudicandus. lib. ij. cap. iij. nu. 4. fa. 55.
 Seruus ad ordines susceptus cōtrahere matrimonium an possit. lib. ij. cap. iij. nu. 5. fa. 55.
 Seruus ordinatus à quo tempore per dominum repetendus. lib. ij. cap. iij. nu. 6. fa. 55.
 Signum crucis quādo, & in quibus, & quomodo faciendum. lib. j. cap. xxj. nu. 4. fa. 37.
 Socij uulnerantis an dicēdi irregulares si non liqueat de occisore. lib. ij. cap. xxxvj. nu. 6. fa. 122.
 Spiritui sancto nemo resistere potest. lib. ij. cap. vj. numero 7. fa. 61.
 Sponsalia de presenti per ordinis sacri susceptionē nunquid sublata. lib. ij. cap. x. sub nu. 3. fa. 69.
 Spuriorum ad decimam usque generationem conditio. li bro. ij. cap. j. sub nu. 1. fa. 45.
 Standum quomodo sit dum in missa euangelium dicitur. lib. j. cap. xxj. nu. 2. fa. 36.
 Studere in iure ciuili aut phisica nūquid permissum clericis. lib. ij. cap. xxxv. nu. 5. fa. 152.

INDEX.

- Studia quæ religioni sint apta. lib. ij. cap. xxxiiij. numero
3. fa. 150.
- Studentes beneficiati an teneantur ad officium dicendum.
lib. ij. cap. xliij. nu. 4. fa. 181.
- Studium an conueniat religioni. lib. ij. cap. xxxiiij. nume
3. fa. 149.
- Subdiaconus quale in ecclesia officium gerat. lib. j. cap.
xx. nu. 1. fa. 34.
- Subdiaconus sacra uasa tangere potest. lib. j. cap. xx. nu.
2. fa. 34.
- Subdiaconus cur epistolam in missa legat. lib. j. cap. xx.
nu. 3. fa. 34.
- Succesor utrum teneatur stare cōtractui prædecessoris
tempore nondum expleto. lib. ij. cap. l. nu. 6. fa. 210.
- T**Abernam uinariam exercere clerici nunquid uas
leant. lib. ij. cap. liij. nu. 5. fa. 225.
- Tabernas frequentare ecclesiasticis interdictum. libro. ij.
cap. lix. nu. 3. fa. 240.
- Taciturnitas & consilium qualiter causent irregularita
tem. lib. ij. cap. xxxj. nu. 3. fa. 99.
- Tempus modicum quanti temporis. lib. ij. cap. l. numero
3. fa. 209.
- Testari de bonis ecclesie an concessum, & quibus. lib. ij.
cap. ljj. nu. 7. fa. 215.
- Testiculi abscisi nunquid per sacerdotem eunuchum ser
uandi. lib. ij. cap. xvj. nu. 8. fa. 84.
- Tonsura qualiter in clericis ueniat intelligenda. libro. ij.
cap. xxxix. nu. 1. fa. 164.
- Tonsura ordinum ianua & principium. lib. j. cap. ij. nu.

INDEX.

3. facie. 8.
- Tonsura cur maior in monachis, quam clericis. lib. ij. ca
pite. xxxix. nu. 3. fa. 165.
- Tonsura cur rotunda, & dicatur corona. libro. ij. capi.
xxxix. nu. 3. fa. 165.
- Tonsura quæ propriè dicenda. lib. ij. cap. xxxix. nume.
4. fa. 166.
- Tonsuram primam habentes nunquid ueniant clericorū
appellatione. lib. j. cap. v. nu. 1. fa. 12.
- Tonsuram primam habentes utrum gaudeat priuilegijs
clericorum. lib. j. cap. v. nu. 2. fa. 12.
- Tutor utilitatem propriam pupillari præponere non de
bet. lib. ij. cap. xlvij. nu. 1. fa. 204.
- V**enatio est quadruplex. lib. ij. cap. lv. nu. 3. fa. 231.
Venatio monachis omnimode prohibita. libro. ij.
cap. lvj. nu. 2. fa. 232.
- Venatio etiam laicis quando damnabilis. libro. ij. cap. lv.
nu. 4. fa. 231.
- Venatio recreationis causa licita. lib. ij. ca. lv. nu. 5. fa. 231.
- Venatio nunquid interdicta clericis, & quæ & quando.
lib. ij. cap. lv. nu. 2. fa. 230.
- Venditio fructuum & reddituum ad modicum tempus
sine solemnitate religiosi concessa. lib. ij. cap. l. nume
ro. 2. fa. 209.
- Venter crassus grossum sensum educat. lib. ij. cap. lvij.
nu. 8. fa. 238.
- Verba nonnulla prætermissa à clerico dum horas dicit,
an obligent ad reimpiendum. lib. ij. cap. xliij. numero
10. fa. 184.

I N D E X.

- Vestis clerici superior debet esse talaris. libro. ij. capite
xxxvij. nu. 7. fa. 162.
- Vestis multicolor olim clerico non prohibita. lib. ij. cap.
xxxvij. nu. 4. fa. 163.
- Vestes pretiosæ clericis ex consuetudine cur permissæ,
& quatenus. lib. ij. cap. xxxvij. nu. 5. fa. 163.
- Vestium pretiositas & libido culpam iniecit ferenti. lib.
ij. cap. xxxvij. nu. 6. fa. 163.
- Victus in clerico qualis. lib. ij. cap. lvij. nu. 3. fa. 237.
- Vim ui repellere quatenus liceat. lib. ij. cap. xxv. nume.
3. fa. 116.
- Vigilantia circa curam animarum. lib. ij. cap. xlvij. nu=
mero. 2. fa. 202.
- Vinculum spirituale morte non soluitur. lib. ij. cap. xix.
nu. 6. fa. 92.
- Virtus plus affert ornamenti quàm maiorum splendor.
lib. ij. cap. 1. nu. 6. fa. 46.
- Vir uxori impotenti tenetur ad alimenta. lib. ij. cap. xlvj.
nu. 9. fa. 178.
- Voluptates huius seculi alienæ debent esse à clericis. lib.
ij. cap. lv. nu. 1. fa. 230.
- Vota quæ & quando non seruanda. lib. ij. cap. xxv. nu.
10. fa. 118.
- Votum continentiæ expressum in neganda clericis dispen
satione plus tacito operatur. lib. ij. cap. xl. nu. 6. fa. 172.
- Vouens uel iurans se non defensurum an ueniat contra
uotum uel iuramentum si se defendat. lib. ij. ca. xxv.
nu. 10. fa. 118.
- Vsurariorum filij nūquid ante rationem redditam pro
mouendi. lib. ij. cap. vj. nu. 3. fa. 60.

I N D E X.

- Vtilitas temporalis non præponenda spiritali. lib. ij. ca=
pite. xxxvij. nu. 9. fa. 160.
- Vulnerans an incurrat irregularitatem si uulneratum
alius postea occidat, Et quid si uulnus sit letale. lib. ij.
cap. xxxvj. nu. 4. & 5. fa. 121.
- Vxoratis ordines inire non datur. lib. ij. cap. viij. nume.
1. fa. 64.
- Vxoratorum ordines recipientium pœna. lib. ij. cap. x.
nu. 1. fa. 68.
- Vxorem alterius ducens quādo non efficiatur bigamus.
lib. ij. cap. xj. nu. 2. fa. 71.

F I N I S.

